

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

פרשת תזריע מצורע | גיליון 173 | אייר תשפ"א

להבין אמרי בינה
קווים לדמותו
של הרב מקאליש
מאיר עיני ישראל בתורתו
בונה ירושלים ומיישבה
הגאון רבי **מאיר אויערבך** זצ"ל
רב ואב"ד ירושלים ת"ו
מחבר הספר הנודע לתהילה
"אמרי בינה"
נלב"ע ה' באייר תרל"ח

השבוע ב"אוסף גיליונות"

פניני פרשת השבוע | 47

שיעוריו של הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

אז נדברו | 49

מי רוצה להכנס למערה יחד עם רשב"י?

טמונה בפרשה | 65

עלון לבני הנעורים

לעידוד העיון והבקיאות בפרשת השבוע

לקראת שבת | 71

הגיליון הנפלא של "דרשו"

ועד ליל שבת | 15

דברי מוסר והשקפה ע"ס מסכת אבות

מפי הגאון רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א

ראש ישיבת "נתיב הדעת"

נחל אליהו | 17

משיעורי הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א

בית המוסר | 21

שיעור מהמשגיח

הגה"צ רבי ראובן לויכטר שליט"א

בדרך לקבלת התורה

לעילוי נשמת

ר' צבי הערש ב"ר שרגא פייל קנול ז"ל

נלב"ע י"ח ניסן תשי"ג

תנצב"ה

זמני כניסת ויציאת השבת

פרשת תזריע - מצורע

ר"ת	יציאה	כניסה	
ירושלים	19:47	18:34	20:25
בני ברק	19:49	18:49	20:27
חיפה	19:49	18:41	20:28
מודיעין עילית	19:48	18:43	20:26
בית שמש	19:48	18:33	20:26

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

גיליונות נבחרים
בהלכה ובאגדה
וסביב פרשת השבוע

”ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד”

’אוסף גיליונות’ מבית צוף הוצאה לאור מופץ באלפי עותקים
ניתן לפרסם מודעות ב’אוסף גיליונות’

לפרסום, נקודות הפצה, הוספת גיליונות, תרומות, חסויות והנצחות,
ניתן לפנות לטלפון 050-4102061 (בשעות בין הסדרים) או באמצעות דוא”ל.

ניתן לתרום וכן לשלם עבור קניית גיליונות

בעמדות ”נדרים פלוס” או ”קהילות” בחיפוש קופת ”אוסף גיליונות”

תרומה טלפונית בנדרים פלוס: 03-7630543 מס’ 1335

תרומה טלפונית בקהילות: 073-2757000 מס’ 9641

ניתן להצטרף לרשימת תפוצה לקבלת ’אוסף גיליונות’ ושאר גיליונות במייל
יש לשלוח בקשת הצטרפות לכתובת המייל של ה’אוסף’ ולפעול לפי ההנחיות

מערכת ’אוסף גיליונות’
9518479@gmail.com

ראש המערכת:

הרב נתן פלדמן שליט”א

חברי המערכת:

הרב צבי קנול שליט”א

הרב חיים וכסלר שליט”א

הרב משה הכהן שליט”א

הרב יוסף בן יהודה שליט”א

הרב עקיבא יוסף לוי שליט”א

הרב יוסף שלמה בייפוס שליט”א

הרב בנימין יודלביץ שליט”א

הרב אליעזר וייס שליט”א

מבית ’צוף’
הוצאה לאור

נתן פלדמן

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

עומק הפשט | 35

דיוני הלכה אקטואליים

פניני הלכה | 39

מראשי ורבני החבורות בישיבת מיר

יסודות אמונה בין בתרי הפרשה | 45

תובנותיו של הרה"ג מרדכי דוד נויגרשל שליט"א

פניני פרשת השבוע | 47

שיעוריו של הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

אז נדברו | 49

מחשבות לבני הישיבות

תוספת שבת | 55

מעלת השבת וקדושתה

מים זכים | 57

משא ומתן ופילפול

בנידונים ערבים ונחמדים

הפרשה המחכימה | 59

לקחים מעשיים ואקטואליים מפרשת השבוע

לענין הלכה | 63

הערות הלכתיות מעשיות לעורר לב המעיין

טמונה בפרשה | 65

עלון לבני הנעורים

לעידוד העיון והבקיאות בפרשת השבוע

להבין אמרי בינה | 68

קווים לדמותו של הרב מקאליש

מאיר עיני ישראל בתורתו

בונה ירושלים ומיישבה

הגאון רבי מאיר אויערבך זצ"ל

רב ואב"ד ירושלים ת"ז

מחבר הספר הנודע לתהילה "אמרי בינה"

נלב"ע ה' באייר תרל"ח

לקראת שבת | 71

לקט נבחר מתוך הגיליון הנפלא של "דרשו"

חישבתי דרכי | 7

נקודות אור במשנתו של

הגאון הגדול רבי משה שפירא זצ"ל

כנתיבות יצחק | 11

הגאון רבי יצחק זיסמן זצ"ל

שיעור חומש | 13

מאת הגאון הגדול רבי חיים פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת "עטרת שלמה"

ועד ליל שבת | 15

דברי מוסר והשקפה ע"ס מסכת אבות

מפי הגאון רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א

ראש ישיבת "נתיב הדעת"

נחל אליהו | 17

משיעורי הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א

על פרשת השבוע ועניני דיומא

מתוקים מדבש | 19

ליקוט נטפי לקח מפרשיות השבוע

מאת הגאון רבי יעקב ישראל הכהן בייפוס שליט"א

בעל מחבר "ילקוט לקח טוב"

בית המוסר | 21

שיעור מהמשגיח הגה"צ רבי ראובן לויכטר שליט"א

בדרך לקבלת התורה

יעלת חן | 23

דברי חיזוק מהגה"צ רבי יצחק שמואל גמזו שליט"א

אב"ד חיפה

תמצית הש"ס | 25

תמצית דף היומי

לדעת | 28

מבחן בדף היומי

עינינו גל | 29

מאמרי 'עין לא ראתה'

לאחר שרוב בתי המדרשות נפתחו, אנו משתדלים לחדש את מערך ההפצה הרגיל במידת האפשר

אך יתכן שלא נוכל להגיע לכל בתי הכנסת כבעבר

המעוניין לסייע ולהיות אחראי על הגיליונות במקומו ייצור קשר עם המערכת

ניתן להשיג את "אוסף גיליונות"

בימי חמישי בהיכלי התורה כדלהלן:

אלעד	בת ים	מודיעין עילית
בית הכנסת "מאור שרגא" כולל "ישיבת הר"ן" ישיבת "תורה בתפארתה"	רחוב ויצמן 36 (מכולת פיצהלך)	ישיבת "מיר" כולל "עטרת שלמה" כולל "יששכר באהלך" כולל "כתר תורה" (הרב אברמוב) כולל "מגדל עוז" (הרב אתרוג)
אופקים	זכרון יעקב	בית הכנסת "בית תפילה" בית הכנסת "אילת השחר" בית הכנסת "חניכי הישיבות" רשב"י בית הכנסת "אהל תורה" יהודה הנשיא בית הכנסת "קהילת רבי עקיבא" בית הכנסת "זכרון משה" קרית ספר בית הכנסת "היכל יצחק" קרית ספר בית הכנסת "בני הישיבות" גרין פארק בית הכנסת "חזון דוד" בית הכנסת "משובב נתיבות" בית הכנסת "אהל אברהם" חפציבה בית הכנסת "נאות הפסגה" המרכזי
בית שמש	טלזסטון	נתיבות
ישיבת "אור לישרים" בית הכנסת "היכל אברהם" קריה בית הכנסת "לב אליהו" רמה א' בית הכנסת "חניכי הישיבות" רמה א' בית הכנסת "משאת מרדכי" רמה א' בית הכנסת "פני שמואל" רמה א' בית הכנסת "אהבת תורה" רמה ג' בית הכנסת "הכולל"	בית הכנסת "קהילת בני תורה"	בית המדרש "משכן התורה" בית הכנסת "בית יצחק"
ביתר עילית	יסודות	פתח תקוה
בית הכנסת "באר אברהם" גבעה A בית הכנסת "ישיבת הר"ן" גבעה A	בית הכנסת המרכזי	ישיבת "לומזא" בית הכנסת "אבי עזרי" בית הכנסת "אהל אברהם" גני הדר בית הכנסת "הבעש"ט" גני הדר
בני ברק	ירושלים	ראשון לציון
כולל "פוניבז" כולל "חזון אי"ש" כולל "בית הלל" כולל שעל ידי "בית הכנסת הגדול" ישיבת "אורחות תורה" ישיבת "בית מדרש עליון" ישיבת "תפארת ציון" ישיבת "סלבודקא" ישיבת "גאון יעקב" בית הכנסת "יד אהרן" רמת אהרן בית הכנסת "תפארת נחמן" כולל הרב קלאר בית הכנסת "המרכזי" שיכון ה בית הכנסת "נחלת משה" בית הכנסת "רמת אלחנן" בית הכנסת "משכנות יעקב" בית הכנסת "נאות יוסף" בית הכנסת "בית אריה" בית הכנסת "צא"י" נחלת סירוקה בית הכנסת "לדרמן" בית הכנסת "הליכות חיים" בית הכנסת "דרכי איש" בית הכנסת "צעירים" רח' האדמו"ר מצאנז "גל פז" רחוב רבי עקיבא 88 רחוב סוקולוב 46 (מינימרקט ברכת השם)	ישיבת "מיר" ישיבת "חברון" גבעת מרדכי ישיבת "יד אהרן" ישיבת "אהבת שלום" ישיבת "תורה אור" ישיבת "הר"ן" - רמות ד' בית הכנסת "מנחת שלמה" בית וגן בית הכנסת "מנין אברכים" בית וגן בית הכנסת "חניכי הישיבות" נוה יעקב בית הכנסת "אהל יוסף" רמת שלמה בית הכנסת "המרכזי" רמת שלמה בית הכנסת "חזון איש" רמת שלמה בית הכנסת "ערוך לנר" רמת שלמה בית הכנסת "באר שמואל" רח' סורוצקין בית הכנסת "חניכי הישיבות" זכרון יעקב בית הכנסת "ברכת יוסף" גבעת שאול בית הכנסת "משכן באב"ד" גבעת שאול בית הכנסת "אמרי שפר" הר נוף בית הכנסת "בוסטון" הר נוף בית הכנסת "ויז'ניץ" הר נוף בית הכנסת "קהילת בני תורה" הר נוף בית הכנסת "שערי תבונה" רמות א' בית הכנסת "משכן שרגא" רמות א' בית הכנסת "זכרון אברהם" רמות ג' בית הכנסת "צא"י" רמות ג' בית הכנסת "שומרי החומת" רמות ד' בית הכנסת "אהל יוסף" רמות פולין בית הכנסת "בני הישיבות" סנה"מ בית הכנסת "בני הישיבות" רמת אשכול "גל פז" רח' מלכי ישראל	ישיבת "עטרת שלמה" שדה חמד
רחובות	רכסים	תל אביב
בית הכנסת "כולל בר שאול"	בית המדרש "בית יצחק" גבעה ב' בית הכנסת "שבת אחים" גבעה ב'	מלון דבורה רח' בן יהודה 87 קומה ב' רחוב רבי ישראל מסלנט 15 (מכולת רחל)
תל ציון	תל ציון	תל ציון
בית כנסת החסידי	בית כנסת החסידי	בית כנסת החסידי
תפרח	תפרח	תפרח
ישיבת "תפרח" בית הכנסת המרכזי "בית יוסף"	ישיבת "תפרח" בית הכנסת המרכזי "בית יוסף"	ישיבת "תפרח" בית הכנסת המרכזי "בית יוסף"

חשבת דרכי

נקודות אור ע"פ משנת הגר"מ שפירא זצוק"ל

פרשת תזריע מצורע – ספירת העומר תשפ"א | גליון מס' 169

לעילוי נשמת האשה בלה בת ר' מנחם הלל לוח ע"ה

ספירת העומר – צירוף של מקבלי תורה לגילוי היקר של מוצא פי ה' שבעומר

ברכת "על ספירת העומר" אינה מבוארת

בדיני ברכות, הדין הוא שהברכה צריכה להיות מפורטת וברורה ככל האפשר, צריך לפרט ולבאר היטב מה הנושא והעניין שעליו מברכים. והנה, המילים "ספירת העומר" שתומות, והן גם בלתי אפשריות מבחינת התחביר הפשוט. הלא אין זו ספירת העומר, איננו סופרים את העומר, העומר הוא משהו מסוים, אם כמידה של עשירית האיפה ואם כקורבן העומר, ואין שום פעולת ספירה שנעשית בו, ואם המדובר בספירת הימים, כפי שנצטוונו לספור חמישים יום מעומר התנופה, הרי שהלכות ברכות היו צריכות לחייב שיגידו בדקדוק, על ספירת ימי העומר. ספירת העומר, זה ביטוי בלתי אפשרי, אולם כך תיקנו אנשי כנסת הגדולה.

כל המזון שאנו מקבלים נמשך מהעומר

חז"ל דורשים בויקרא רבה (כ"ח א') בפרשת העומר "אמר רבי ינאי, בנוהג שבעולם, אדם לוקח ליטרא אחת של בשר מן השוק, כמה יגיעות הוא יגע כמה צער הוא מצטער עד שבישלה, והבריות ישנין על מטותיהן והקב"ה משיב רוחות ומעלה עננים ומגדל צמחים ומדשן את הפירות ואין נותנים לו אלא שכר העומר הה"ד והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן".

ועוד שם (כ"ח ג') "אמר רבי ברכיה, אמר הקב"ה למשה לך אמור להם לישראל כשהייתי נותן לכם את המן הייתי נותן עומר לכל אחד ואחד מכם הה"ד עומר לגלגולת, ועכשיו שאתם נותנים לי את העומר אין לי אלא עומר אחד מכלכם ולא עוד אלא שאינו של חטים אלא של שעורים לפיכך משה מזדוהר את ישראל ואומר להם והבאתם את עומר".

מפורש בדברי חז"ל, שאותו עומר שאנו מקריבים ממחרת השבת, ניתן כביכול לבוא העולם כנגד כל מה שהוא מפרנס אותנו.

בנתינת העומר, "ראשית קצירכם", אנו נותנים לו את ראשית המזון שהוא נותן לנו, כדי שיתברר שכל מה שאנחנו אוכלים זה משולחן גבוה. אחרי הראשית כל הדברים באים, זה פירוש המילה ראשית, ואחר שהראשית ניתנת כקרבן, הרי שמכאן ואילך כל מזוננו של אדם הוא המשך המגיע מכוחה.

עיקר הבריאה עניינה הכבוד-הנפש נקראת כבוד

כתוב בדברי רבותינו, כך מפורש בדברי האריז"ל עצמו, ש'עמר' עולה בגימטריה 'יקר', היינו מלשון יוקר. נבאר מעט במושג זה של יוקר, שעניינו, נקודת הערך של כל דבר, כאשר הערך נמדד תמיד לפי הביקוש אליו.

והנה, עיקר המבוקש בכל מה שאנחנו משתמשים, הוא הכבוד, וכך פותח בעל המאור בהקדמה לספרו "אמר זרחיהו הלוי בר יצחק ז"ל,

במקומות רבים בכתוב נקראת הנפש החיה [היינו נפשו של אדם] כבוד, כדכתיב לכן שמח לבי ויגל כבודי, וכתיב עורה כבודי, וכתיב למען יזמרך כבוד, כי הבורא אצלה על האדם מכסא כבודו כו" עיי"ש, הנפש נקראת כבוד, וכאשר כתוב "למען יזמרך כבוד" הכונה היא כמו "למען תזמרך נפשי", וכן בשאר הפסוקים, ומקור הנפש הוא "כי הבורא אצלה על האדם מכסא כבודו", משם מגיעה נפשו של אדם. נמצא שהמכוון בבריאה הוא שממנה יגיע ויעלה כבוד, והיצור היחיד בבריאה שממנו מגיע כבוד זה האדם, כבוד שייך אך ורק לצורת אדם, ממנו עולה כבוד, ואף הכבוד שמגיע מיתר הנבראים זה דרך האדם, כאשר ההתבוננות של האדם בהם היא המביאה כבוד.

מעתה, כיון שהכבוד הוא נקודת העיקר בבריאה שבגללה ברא בורא העולם את העולם כולו, מה שנדרש מן האדם זה הכבוד, כבוד שמים, כפי ששינונו באבות (פ"ו י"א) "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו", והאדם הוא העיקר בבריאה ולמענו נברא הכל, הרי שנקודת התמצית שאותה האדם מבקש יותר מכל, בכל מקרה בכל מצב, זו אותה הנקודה הנקראת כבוד, היינו חשיבות והכרה.

וכבר אמרו גדולי עולם, כי אם ילקח מהאדם כל כבודו, אם הוא יהיה מושפל ומבוזה עד כדי כך שלא תישאר לו אפילו טיפת כבוד, או אז, או שהוא יעבור מן העולם, הוא ימות ולא יוכל להמשיך לחיות, או שהוא יצא מדעתו ואז הוא יהיה מכובד מאד בדמיונו, אולם לא שייך שאדם ימשיך להתקיים בלי כבוד, בלי הכרת ערך ותפיסת יחידות, בלי הרגשה שהוא אחד ויחיד, לא בכל ענין כמובן, אבל יש עניינים שהם בלתי אפשריים בלעדיו. זו תחושה הכרחית לקיום האדם.

לכן, הפוגע בכבודו של אדם נידון כרוצח, וזו הלכה למעשה, כדאיתא בסוטה (י"ב ע"ב) "נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילביץ פני חברו ברבים", וכותב על כך רבינו יונה בשערי תשובה (שער ג' אות קל"ט) שהטעם לכך משום שזה אבק רציחה, אביזריהו דרציחה, מלביץ פני חברו נקרא רוצח ושופך דמים, אזיל סומקא ואתא חיוורא, זו שפיכות דמים של הפנים, כי הפנים הם נושאי הכבוד, בהם נמצאת היחידות של האדם, וכפי שגם הכבוד נאמר בתורה בלשון "והדרת פני זקן", וכלשון 'הדרת פנים', הכבוד מתרכז ונמצא בפנים. המלביץ פני חברו הוא שופך דמים של הפנים כפשוטו, כלומר, הוא שופך את כבודו של האדם, וזה עצם הקיום, כי כך נאחזת הנשמה בגוף, זה חיבור הנשמה לגוף. הנפש נקראת כבוד, ופגיעה בכבודו של אדם זו פגיעה בעצם קיומו, בעצם חייו.

מזונו של אדם הוא עומר – במידה ובכבוד שבו

והנה, הגמרא בעירובין (פ"ג ע"ב) אומרת שמדת העומר היא מדת מזונו של אדם בדיוק, וכלשון הגמרא "מכאן אמרו, האוכל כמדה זו הרי זה בריא ומבורך, יתר על כן רעבתן, פחות מכאן מקולקל במעיו", חז"ל אומרים שאין צורך ביותר מזה, אבל את זה צריך, והתורה קובעת וקוראת לזה עומר.

מעשה, מתבאר מדברי רבותינו, כפי שהבאנו לעיל, שהעומר הוא היקר, שהאדם צריך למזונותיו גם את שיעור האוכל, וגם את בחינת העומר שיש בו. עומר אינו רק שיעור בעלמא, אלא המידה נקראת כך משום שאדם צריך לקיים חייו, גם מזון וגם יקר, וכלשון הכתוב במגילת אסתר "וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן למגדול ועד קטן", "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", יקר נקרא דבר נחוץ חשוב ונכבד.

זה הרמז בכך ששיעור מזונותיו של אדם ליום זה עומר, התורה רומזת בזה, שבכלל מזונותיו של אדם נמצא גם מה שמונח בעומר. אדם חייב להיות נידון רק באופן כזה שנשמתו קיימת בתוך גופו. החיבור של נשמתו לגופו, החיבור של חייו, מה שמחייבה ומקיים אותו ועושה אותו ליצור חי, זו כמות המזון יחד עם מה שמרמזו בעומר.

חיות האדם נמשכת רק מצירוף למוצא פי ה'

אף זאת נתפרש שם בדברי רבותינו, כי עניין זה נכלל בפסוק "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם". בפסוק זה אנו לומדים כי האדם לא יכול להיות נידון מהמזון לבד, לא המזון מקיים את האדם אלא "כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם". באמת, גם מבחינה פיזית, ברובד הנמוך יותר של הדברים, אדם לא יכול להתקיים אם אופן אכילתו יהיה דוגמת בעל חי, אדם אינו יכול להתקיים מצורת אכילה כזו שיש בה אך ורק מה שנקרא 'הלעיטני', רק אוכל בלבד, "לא על הלחם לבדו יחיה האדם", אכן כאן כתוב, שהחיבור שהתורה קוראת לו "כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם", הוא העושה את מזונו של אדם לאחר, אפילו באופן הפשוט, המאכל הוא לא זה שמקיים, אלא צריך להיות כאן משהו של תוכן, משהו של דיבור ועניין של מוצא פי ה', ורק בצירוף הזה המזון מחיה את האדם.

זו צורת המזון שלנו, וכפי שפותח שם הפסוק "ויענך וירעיבך ויאכילך את המן אשר לא ידעת וגו'" וכל זה "למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו וגו'", זה האופן שבו אנחנו בני ישראל, מקבלי התורה, ממשיכים את חיננו, זו צורת האכילה, וכפי שמצינו גם בהלכות סעודה ששולחנו של אדם יש בו דינים הדומים למזבח, וכמה צדדים של עבודה יש בה, כפי שאמרו חז"ל ששולחנו של אדם דומה למזבח (עי' ברכות נ"ה ע"א, חגיגה כ"ז ע"א), אמנם, ודאי, שולחן שלא מצרפים עליו משהו ממוצא פי ה', אינו ממשיך את החיות האמיתית, ולא עליו נאמר לא על הלחם לבדו יחיה האדם.

אכן, עתה נוסיף, כי אחר שאנו מוצאים בתורה שכבוד מלכות מתגלה בסעודה, כפי שראינו שכאשר מלך רוצה לגלות את יקר גדולתו הוא עושה סעודה, ולמרות שיש הרבה צרכים לבני אדם והוא היה יכול היה לתת להם הנאות אחרות כרחיצה וכדומה משאר צרכי בני אדם, הוא מגלה את כבודו בסעודה, מה שנקרא שולחן מלכים, וכידוע למי שלמד הלכות דברים הנוגעים בסעודה, שהסעודה מדינא דגמרא זה דבר נכבד, נמצא שהאדם צריך את המזון עצמו, וגם את היקר שיש במזון.

זה עניינו של ה"עומר לגולגולת" האופן שבו בורא העולם נתן לנו את המן, הוא נתן את השיעור הזה, והיתה בו גם בחינת היקר והכבוד שבעומר.

כל צורת הבריאה היא באופן שקיומה על ידי מזון

רגע הלידה והזיכרון שלנו, היה ביציאת מצרים, אז נבראנו, כמו שכתוב בספר יחזקאל (ט"ז ד) "ומולדותיך ביום הולדת אותך", וכך, בדומה לאדם הראשון, כאשר אחר שנוצרה צורת האדם בורא עבורו בורא העולם את מזונו. כך ברא הבורא את כל הנבראים באופן שהם צריכים מזון, העומר של המן זה המזון שלנו.

אותו האופן שבבריאה, שכל הנבראים צריכים מזון, נאמר כביכול גם על צורת אדם מלמעלה. על העבודה שאנו עובדים לבורא העולם נאמר "את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו", זה נקרא לחם.

אין מציאות של חיבור נשמה וגוף בלי מזון, כל חיבור של נשמה וגוף צריך להתקיים על מזון. כיון שרצונו יתברך מתחבר אל כל הבריאה כולה ומחיה אותה, ועל ידי זה מתקיים "ואתה מחיה את כולם", הרי שאותם חיים שבורא העולם מחיה את כולם, היינו, החיבור של רצונו לכל המערכת הזאת, המידה הנקראת ואתה מחיה את כולם, גם היא זקוקה למזון. זאת פרשת הקרבנות, זה נקרא לחמו של מזבח, זה נקרא שולחן גבוה.

עתה, כדרך שפרשת הקרבנות עניינה שהמזבח מצרף עבודה עם מזון, עצם האכילה מצורפת לכבוד שמים, יחד, יש כאן מעשה עבודה והדבר הזה הופך להיות מזון, כך צריך להיות האופן שאנחנו יונקים ומושכים את חלקנו שלנו מהמזון, "לא על הלחם לבדו יחיה האדם. כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם".

בנתינת ראשית למזבח אנו מצרפים לכך את

חינו

קרבן העומר, הוא הקרבן של "ראשית קצירכם", היינו, ראשית הגילוי של המזון שהאדם צריך להיות נידון ממנו במשך כל השנה, כאן נמצאת נקודת הראשית, בקרבן הזה אנו צריכים לקחת את אותה הראשית, שהיא ראשית המזון שניתן לאדם מלמעלה, ולעשות ממנה לחם כלפי מעלה, לצרף ולחבר כלפי מעלה את כל מה שנמשיך ונאכל, את כל מה שיקרא מזון, מאכל אדם, לחם לבב אנוש יסעד, שעיקרו באותה תבואה, ולדעת שכל מה שאנו ממשיכים וחיים הלאה, ממשיכים ואוכלים וניזונים במשך כל השנה מאותו קציר, מכל מה שהארץ מוציאה, מגיע ממה שבורא העולם נתן לנו.

כאן אנו מצרפים את חינו שלנו למה שנקרא "ואתה מחיה את כולם", כאשר מזה אנו יונקים את חיותנו שלנו, היינו, בזה שאנו מוסרים את הראשית שהיא תהיה לחמו של מזבח, אנו אומרים שהיא תהיה הראשית שממנה נמשיכים חינו שלנו, הראשית הזאת היא כביכול הדבר שמחיה את "ואתה מחיה את כולם". חינו שלנו גם הם אחד מאופני ההתגלות של "ואתה מחיה את כולם", חינו, החיות האמיתית, מה שמחיה באמת את כל הקיום כולו. גם חינו שלנו משמה הם באים. ומה שנהיה לחמו של מזבח, זה הדבר שהוא הראשית שממנה אנחנו ממשיכים לחיות.

גילוי מוצא פי ה' באוכל זה גילוי של מקור

החיים

זה אחד מהאופנים שאנו צריכים להבין כמה שרבותינו מלמדים אותנו, שהעומר מתכוין לרמזו, חוץ מהכמות של האוכל, שהוא שיעור מאכלו של אדם ביום, גם על היוקר. העומר מלמד אותנו שכדי שהאדם יחזיק את חייו בגופו על ידי המאכל, הוא צריך את שני הדברים גם יחד, לא את הלחם לבדו, אלא את הלחם ומוצא פי ה', ומה הוא עניינו של "מוצא פי ה'", על כך התורה מלמדת אותנו בפסוק שנאמר בבריאת האדם "ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה", וכפי שאומר על כך התרגום, "לרוח ממללא", היינו, הדיבור, זה נפש חיה, למדנו מכאן, שהגילוי של חיים נמצא בדיבור.

מעשה, כשכתוב בפסוק "מוצא פי ה'", נאמרה בזה בחינה של גילוי אלקים חיים, אל חי, השמות שבהם יש את הצירוף של חיים ושמותיו יתברך, מידת "ואתה מחיה את כולם" מתגלה ב"מוצא פי ה'", כאן נמצא כח החיים, "חיים ברצונו", אם כן, התפיסה הברורה צריכה להיות שאותם חיים שגילויים הוא במוצא פי ה', אלו הם החיים שמהם אנחנו יונקים את חיותנו שלנו. כל מי שחי חיים אחרים, לא לחיים האלה נבראנו.

את כל זה התורה גילתה לנו בפרשת העומר, זה עניינו של קרבן העומר. "והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן", פירוש הדבר, אנו נותנים את הראשית של הדבר שממנו אנו יונקים את חיותנו, שהראשית הזאת תהיה שייכת כביכול לאלקים חיים, היא תהיה שייכת למקור החיים בעולם, "כי עמך מקור חיים", ומכאן ואילך, כשאנו ניזונים מהמשך הקציר, אנו ניזונים ממקור החיים. זה הקרבן שאנו מקריבים.

בחד"ל כתוב (מכילתא פרשת בשלח) לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן. כל אותן ארבעים שנה, הדור של מקבלי תורה, הדור של משה רבינו, אכלו את המן, כדכתיב "ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד בואם אל ארץ נושבת", ואז נגמרה קבלת התורה ועברנו לארץ ישראל כדי לקיים וללמוד את התורה, הברית של ערבות מואב, כפי שאומר רבי עקיבא (חגיגה ו' ע"ב) שהמצוות נאמרו בסניני נשנו באוהל מועד ונשתלשו בערבות מואב, היא סיוס קבלת התורה. התורה ניתנה כל זמן שאכלו את המן, שנאמר בו "למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם".

עתה, פרשת המן מסתיימת בפסוק "והעומר עשירית האיפה הוא", זה השיעור, שיעור מאכלו של אדם. והנה, עומר, זו לא מידה, אלא עניינו, קיבוץ וצירוף יחד, כמו מלאכת מעמר בשבת. עשיית עומרים, נמצא שאין כאן מידה מסוימת. אכן כאן נאמר "והעומר, עשירית האיפה הוא", יש לזה שיעור, שהוא שיעור מאכלו של אדם ליום, כדברי הגמרא בעירובין, לא פחות ולא יותר.

לכאורה, לשם מה בחרו את המילה הזאת, הסתומה. קוראים לזה בשם עומר, שהיא מילה סתמית ולא מידה, ומפרשים, שכשאומרים עומר התכוונו לעשירית האיפה, שהיא מידה. אכן, כאן מתכוונים ללמד אותנו, ש"לא על הלחם לבדו יחיה האדם", האדם לא חי מהמידות, הוא לא חי מכמות האוכל, הוא חי מה"עומר". כתוב כאן שכך התורה ניתנת, התורה ניתנה לאוכלי מן, והיא ממשיכה להינתן לדורות לאוכלי עומר.

כי הנה, התורה הלא ממשיכה להינתן תמיד מחדש, כפי שאנו אומרים בחג השבועות "זמן מתן תורתנו". הלא זה עניינם של המועדים, כידוע, ובפרט כאן, בזמן מתן תורתנו. יציאת מצרים של פסח, אותה יציאת מצרים היא יציאת מצרים בפועל, שלנו, אנו חייבים לראות את עצמנו כאילו אנחנו בעצמנו יצאנו ממצרים, באותו מועד, באותו זמן, שיציאת מצרים התקיימה אז, היא חוזרת ומתקיימת בפועל בכל שנה ושנה, וכיון שעצרת היא עצרת של פסח, והיא קשורה לפסח, זה הרי המשך אחד, פירוש הדבר, שכשם שיציאת מצרים אז היתה "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", כך מה שנשתייר בידינו לדורות עולם, גם זה חייב להיות כך, בכל שנה ושנה אנו יוצאים ממצרים כדי ללכת לעבוד את האלקים על ההר הזה. הדברים הרי מוכרחים, כיון שביציאת מצרים אנו חייבים, לדינא, לראות את עצמנו יוצאי מצרים, אנו יוצאים עתה ממצרים, הרי שליוצאי מצרים הדרך היא "לתעבדון את האלקים על ההר הזה". מי שיוצא ממצרים הולך להר סיני, ואם אנחנו יוצאי מצרים, אז אנחנו הולכים להר סיני.

אכן, אין הדבר הזה מתקיים בפועל, הדבר שאנו עושים לשם כך, הוא, שלמחרת יציאת מצרים, [מה שנקרא בלשון הכתוב "ממחרת השבת", שפירושו, שכמו שבשבת בראשית נגמרה הבריאה, כך גם ביציאת מצרים נגמרה הבריאה של צורת אדם, ולכן היא נקראת שבת], אנו צריכים להביא את עומר התנופה, ורק על ידי זה יש בידינו להגיע מ"בהוציאך את העם ממצרים" עד ל"תעבדון את האלקים על ההר הזה", להיות באיזה אופן שהוא שייכים לקבלת התורה.

כאן למדנו שכדי להגיע לאותו זמן, כדי שנוכל לעמוד ולומר, ותתן לנו כו' זמן מתן תורתנו, כדי להגיע ליום הזה, היום הזה צריך להיות נמשך מן העומר, בדווקא, היינו, "ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה", מן היום שהבאנו את עומר התנופה מתחילים לספור, וסופרים חמישים יום, ואז, "והקרבם מנחה חדשה לה'", אז הגענו לזמן מתן תורתנו.

הדבר ברור, שהעומר הזה, זה מה שניתן לדורות, כהמשך של אותו עומר לגולגולת שניתן במן. העומר, שהוא ראשית קצירכם, פועל לשייך אותנו לאותו עומר לגולגולת שניתן לנו במן. כל מי שאוכל לחם לבדו, לא יגיע לזמן מתן תורתנו, כדי להגיע לזמן מתן תורתנו, אנו חייבים בהכרח להשתייך לאותו עומר שהוא עומר לגולגולת.

כך הרי מפורש גם במדרש שהבאנו, שהעומר שהיינו מקריבים ממחרת השבת הוא בתמורה לעומר לגולגולת, הוא בא במקום העומר לגולגולת של המן, היינו, כביכול בורא העולם מבקש מאתנו, אני נתתי לכם מן, עומר לגולגולת, והיום כל זה מתקיים בעומר האחד שאתם מקריבים לי. על ידי

העומר הזה אנו ממשיכים ואוכלים, ממשיכים ומשייכים את עצמנו לאותו עומר לגולגולת שניתן לנו אז, לאותו מוצא פי ה', שעליו אנו חיים ולא על הלחם לבדו. אנחנו חיים על העומר.

נמצא, אם כן, התורה היא תורת חיים, והיא נמשלה בלחם, בייז, בדבש, בחלב, במים, בכל המאכלים כולם, ולא ניתנה תורה אלא לאוכלי מן, אוכלי מן, היינו יוצאי מצרים בשעתו ויוצאי מצרים לדורות, אדם שחי מלחם לבדו, אינו יכול להשתייך בשום צד לתורה, לכן ניתן לנו העומר שבא במקום אותו עומר עשירית האיפה. העומר שאנו מקריבים לבורא העולם, זה העומר שעל ידו מתקיים "כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם", זה המן שלנו, זה המן שאנחנו אוכלים, והשייכות שלנו לקבלת התורה, היא רק על ידי העומר.

המוזן הנכון מביא לאדם את הדעת הנכונה

איתא בברכות (מ' ע"א) על האילן שאכל ממנו אדם הראשון "רבי יהודה אומר חטא היתה, שאין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן", המוזן שהוא עיקר מזונו של אדם, דגן, הוא זה שנותן לו דעת, לכן העץ נקרא עץ הדעת, וכך מצינו בסוכה (מ"ב ע"ב) שקטן היכול לאכול כזית דגן מרחיקין מצואתו וממימי רגליו ארבע אמות, והגמרא מביאה על כך את הפסוק "יוסיף דעת יוסיף מכאוב", כיון שהוא בר דעת מתקיים בו יוסיף דעת יוסיף מכאוב.

הדעת, כוללת בתוכה את שני הקצוות. מחד, דעת מלשון חיבור, ומאידך, אם אין דעה הבדלה מנין. כשאדם יודע היטב להתחבר נכון, הידיעה הזאת בעצמה נושאת בתוכה גם את הידיעה להיבדל לגמרי ממה שצריך להיבדל. אם אין דעה הבדלה מנין, היינו, אם האדם יודע להתחבר נכון הוא גם יודע להיפרד ולהיבדל נכון, אם אין דעה, היינו חיבור, הבדלה מנין.

כשהאדם אוכל, ומזונו מחבר אותו לדעת, הוא נושא בתוכו בו זמנית גם דברים שצריכים להפריש אותם, ברגע שיש כאן דבר שמחבר אותו לדעת נכונה, בו זמנית יש כאן גם דברים שצריכים להפריש, ואותם דברים שצריכים להפריש, אלו דברים שפורשים מהחיות, לכן זה נקרא פרש. תינוק שאכל כזית דגן מרחיקין מצואתו וממימי רגליו, ההפרשות שלו נקראות פרש, ונאמר עליו יוסיף דעת יוסיף מכאוב. אותה הדעת שנותנת לו את הכח לתפוס ולהתחבר נכון, היא הגורמת לו להיבדל מאותם דברים שאינם מצטרפים לזה.

כל היוקר בעולם מגיע מכח הדעת

על הדעת, כתוב בגמרא בנדרים (מ"א ע"א) שהיא הדבר היקר ביותר בעולם, "נקטינן, אין עני אלא בדעת", מי שהוא עני בדעת נחשב עני, ועל מי שהוא בר דעת אומרת הגמרא, "במערכא אמרי, דדא ביה כולא ביה דלא דא ביה מה ביה, דא קני מה חסר, דא חסר מה קני", אם יש לו דעת יש לו הכל, אם אין לו דעת לא יועיל לו כל מה שיש לו, אין עני אלא בדעת, ממילא, אין עשיר אלא בדעת.

כל יוקר בעולם, כל ערך, נמצא בדעת, ממילא, מי שהוא חסר דעת אינו קולט שום ערך, והוא עני מרוד משום שאין לו שום דבר, אין לו שום דבר ערך, כל מה שיש בידי זה עפרא בעלמא. אדם חסר דעת אין לו שום דבר ערך.

הואיל ובשעת בריאתו של אדם הראשון, כך גם היה עמו, בורא העולם נתן לו את מאכלו, והזהירו לאכול רק ממנו ולהיבדל מעץ הדעת טוב ורע, מכאן אנו לומדים, שבזמן שנוולדנו ונתנו לנו לאכול עומר, האכילו אותנו במה שנקרא עץ הדעת טוב בלבד, כאן זכינו לדעת האמיתית של "דא קני מה חסר", וכשנתנו לנו את המאכל הזה, הרי שבאותו עומר נמצאת אותה נקודה שהיא נקודת הדעת האמיתית, שקולטת ותופסת את הערך האמיתי של כל דבר. זה עץ הדעת, שאין התינוק יודע לומר אבא עד שיטעם טעם דגן. מי שטועם טעם דגן יודע לחבר את הדברים לשורשם, זה פירוש המושג לדעת לומר אבא.

רק מי שניזון מהמן – מהעומר – יכול לקנות דעת

שם, אצל האדם הראשון, העץ הזה נקרא עץ הדעת טוב ורע, הוא נצטווה לא לאכול ממנו, אבל במהדורה השנייה, בלידת כלל ישראל ביציאת מצרים,

ניתן לנו דווקא כן לאכול. בשעתו במדבר ניתן לנו לאכול את העומר של המן, אולם כאשר "כי תבואו אל הארץ והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן", הרי שאז במקום העומר של המן אנו צריכים לאכול את כל מאכלנו, את כל מה שנמשיך ונאכל, מתוך העומר הזה, מכיון שהעומר הזה, הוא הוא העץ שנקרא עץ הדעת, זה הדגן שאותו אנו אוכלים, ו"אין התינוק יודע לומר אבא עד שיטעם טעם דגן", הדגן הזה הוא שמלמדנו מה יקר ומה זול, דעת קנית מה חסרת, זה היקר של העומר. מי ששייך לזה יכול להגיע באמת לזמן מתן תורתנו, "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן", או לאוכלי עומר, שהוא במקום המן.

התורה ניתנה לנו כתורת חיים, כדבר שמחבר, בתורה נמצא כל מוצא פי ה' שממנו יחיה האדם. כל מי שיעקר מזונו זה לחם לבדו, לא חל עליו מוצא פי ה', אולם אדם שכך אוכל וכך ניזון, מהעומר, זה אדם שיכול לקנות דעת, ומתקיים בו דא קני מה חסר, אחר שהוא קנה דעת אז הכל ברשותו, אין עני ואין עשיר אלא בדעת. כל מי שיודע יוקר מהו, כל מי שיודע יקר מהו, יכול לזכות לקבל תורה. התורה ניתנת לבני דעת, כל מתן תורה הינו "אתה הראת לדעת".

אנו סופרים את העומר – את היוקר שזכינו לו

פתחנו בשאלה מה הוא צירוף המילים ספירת העומר, זה צירוף בלתי אפשרי, הלא איננו סופרים את העומר, לא הוא הדבר הנספר, אכן, הן הן הדברים, את אותו יוקר שעולה מן העומר, אנחנו הולכים ומונים.

אנחנו סופרים לספירת העומר. כל דבר מנוי הוא תמיד נערך, בן אדם מונה מעות, או דברים שהם יקרים וחביבים עליו, כל מניין הוא מחמת יוקר. כשהדבר הוא יקר בני אדם מונים אותו שוב ושוב, "מתוך חיבתך לפניו מונה אותם כל שעה" (רש"י ריש במדבר), זה נקרא דבר שבמנין, דבר חשוב ובעל ערך, לכן דבר שבמנין לעולם לא בטל, דבר שמונים אותו זה דבר יקר.

כל הראשונים כותבים [ועי' בספר החינוך] שהמניין של ספירת העומר הוא לקראת. זה הטעם המפורסם שכתוב בכל הראשונים, שאנו מונים מתוך געגועים, כפי שאדם המשתוקק מאד לדבר מונה את הימים כדי להגיע אליו. אבל גם הקושי מפורסם, כי הלא אנו מונים הפוך, אנו מונים את הזמן שעברנו ולא מונים את הזמן החסר, היינו צריכים להתחיל למנות ביום הראשון היום ארבעים ותשעה יום לאותו זמן הנכסף והמבוקש, וזה צריך היה להתמעט וללכת עד ליום האחרון שצריך להיות היום יום אחד ליום הנכסף. אכן, אם זאת צורת הדברים, שאת אותם הימים הנספרים אנו סופרים לעומר, היינו, שהספירה ממשיכה את אותו יוקר שזכינו לו שם, הרי הדבר מבוואר.

בספירת העומר אנו ממשיכים את אותו יוקר שנמצא איתנו, את אותה יקרות שאליה זכינו שם, את אותו גילוי שנותן ערך, יוקר, חשיבות, וטעם, לכל הדברים כולם, שהוא אותו מוצא פי ה' שממנו יחיה האדם, כאמור, ומשם אנו ממשיכים את כל חיותנו כולה, ומעתיקים לכל המשך חיינו את אותו חיבור ל"כי עמך מקור חיים" שמשם יצאנו. שם זה ראשית קצירכם, ומאותה ראשית קצירכם, ששם זה מקור החיים, אנו ממשיכים בחיים עד שאנחנו זוכים לתורת חיים, ומכאן ואילך, אנחנו חיים רק בזכות התורה.

אנו מגיעים מיציאת מצרים למתן תורה בכח

העומר

איך נגיע מיציאת מצרים עד לזמן מתן תורתנו, איך נגיע מהלידה עד למה שנקרא מוצא פי ה', תורת חיים, דבר זה נעשה על ידי העומר. העומר, כפי שבארנו, נושא בתוכו את היקר, את הערך, את החשיבות, היינו, את הדעת האמיתית של "למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם".

את היוקר הזה אנו נושאים איתנו, ורק על ידו אנו יכולים לקבל תורה. הרי לא שייך שנזכה לתורה בלי שהיא תהיה תורת חיים עבורנו, ובכדי שהתורה תחול בנו כתורת חיים, מתחייב מכך שנדע כלשון הכתוב "למען הודיעך, כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על מוצא פי ה' יחיה האדם". איננו חיים מעשירית האיפה של דגן, אנו חיים מהעומר, אכן, גם העומר הוא עשירית

האיפה, אבל הוא לא עשירית האיפה בלבד, אלא "כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם".

מעתה, כדרך, שכל מי שסופר, סופר את מה שיקר לו, כך אנחנו ממשיכים וחיים מהמשך הקציר וסופרים את העומר, עוד יום, ועוד יום. העומר הוא זה שנספר, כלומר, כפי שנתבאר, העומר הוא נקודת היוקר, נקודת מוצא פי ה', נקודת הדעת שמי שקנה אותה קנה את כל היוקר שבעולם, דא קני מה חסר, הדעת הזאת נמצאת בעומר, וכל דבר יקר חוזרים וסופרים אותו. עוד יום בעומר, ועוד יום בעומר. היינו, כל יום ויום גם הוא המשך, אנו ממשיכים בחיים, יונקים חיות מאותו העומר, עוד יום ועוד יום, וכל זה עד שאנו מגיעים לקבל תורה, וכשאנחנו מגיעים לקבל תורה, אז, כמובן, התורה מחיה אותנו. אבל כדי לזכות לקבל תורה, צריך תמיד לזכור, כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם. אנחנו לא אוכלי לחם, אנחנו אוכלי מן, אנחנו אוכלי עומר.

זה הדבר הראשון שעלינו לזכור בימי הספירה, זאת נקודת הראשית. העומר הוא ראשית קצירכם, נקודת הראשית של כל חיינו, של כל חיותנו, נקודת הראשית צריכה להיות אותו קרבן עומר, שעל ידו אנו ממשיכים ויונקים חיים ממקור החיים, משם אנו ממשיכים את חיינו, משם אנו מקבלים הלאה, עוד ועוד, כי עמך מקור חיים.

עניין האכילה מעמיד את היקר ואת ההיפך

במשך השנים, במשך הדורות, במשך הזמן, התגשמו והתבהמו מאד, נעשינו חיים על הלחם לבדו. אנחנו מחפשים רק את הלחם לבדו. יש יצור אחד, שהוא היצור החסר כבוד ביותר, חז"ל מעמידים תמיד את היצור שהוא הכי חסר כבוד, בכלב. שווה ערך לכלב זה מי שאוכל בשוק (קידושין מ' ע"ב), עד כדי כך. אדם שאוכל בשוק, אוכל לחם לבדו, זאת נקראת אכילה שאין בה שום דבר מן העומר, שום דבר מן היקר, אין בה כבוד. זאת אכילה שאינה נמשכת משום נקודה של כבוד. לכן היא דומה לכלב, חסר כבוד לחלוטין. כלב, זה הקוטב שכנגד המלך (עי' נדרים כ"ד ע"א).

קשה לנו לתפוס ולהבין למה החמירו כל כך על מי שאוכל בשוק, עד כדי כך, קשה לנו לראות את הדמיון. הלא כולנו יודעים שאותו אדם אוכל, אף אחד לא חושד באדם שהוא לא אוכל, אם כן, מה בכך אם הוא אוכל בשוק, עד כדי כך שהוא דומה לכלב, על כל פנים למדנו, כי יש צירוף חזק וחרף מאד של סוגית הכבוד, סוגית היקר, לכל אוכל. כיון שצורת ועניין האוכל הוא תנאי לקבלת התורה, לא ניתנה תורה אלא לאוכלי מן, אוכלי עומר, הרי שהתורה ניתנת רק למי שיודע, למי שמחבר ומצרף את עצמו למקור החיים האמיתיים, למוצא פי ה', למי שיודע שכשם שהוא יונק את חיותו מהלחם כך הוא יונק את חיותו גם מהעומר, גם מהיקר, שהחיות מצורפת גם מהכבוד.

אנחנו חיים בדור שפל וירוד מאד, דור חסר כבוד עד מאד. זאת עקבתא דמשיחא, פני הדור כפני הכלב. ענינו של העומר הוא היקר והכבוד, עד כדי כך, שבימי העומר מתו כל כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא בגלל חסרון כבוד, למדנו מכאן, שהעומר מחייב יקר, העומר מחייב כבוד.

מכאן אנו לומדים, שהסוגיה שנקראת היות נכבד, היות חי לא על הלחם לבדו אלא על כל מוצא פי ה'. להיות חי בתוך מערכת שנקראת דא קני מה חסר דא חסר מה קני, מערכת של ערך אמיתי, של כבוד אמיתי, של יקר אמיתי, זאת ספירת העומר. את זה גילו לנו חז"ל בצירוף המילים ספירת העומר.

יש משהו מיוחד בספירת העומר, מנהג שמובא גם בתוספות, אנו נוהגים לומר "הרחמן הוא יחזיר לנו את עבודת בית המקדש למקומה במהרה בימינו". איננו אומרים זאת כשאנו נוטלים לולב כל שבעה, אף על פי שזה זכר למקדש, וכן בעוד דברים שאנו עושים זכר למקדש, וכבר שואלים זאת. אכן, התוכן של הבקשה הזו הוא משום שנוטל כבוד מבית חיינו, בית המקדש הוא הבית הנקרא "כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו" (ירמיהו י"ז י"ב), לכן, כאשר אנו מתעסקים בכבוד, אנו מבקשים, הרחמן הוא יחזיר לנו את עבודת בית המקדש למקומה, במהרה בימינו אמן.

שלא נהגו כבוד זה בזה

כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו

והנה בודאי אין להבין שתלמידי ר"ע שהיו קדושי עליון, שעבור מיתתם נוהגים כל ישראל אכלות לדורות עולם, היו מורגלים באיסורים דאורייתא של סיפור לשון הרע, מבלי תת על עצמם יראת ה', אלא שכבר כתב הנפה"ח (פרקים פ"ד) שבענינים התלויים בשיקול הדעת "כמה זהירות יתירה צריך האדם להזהר בענינים כאלו ושכיוצא בהם, וכבר אמרו רז"ל (סוכה נב.) "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו", כי היצר מתהפך בתחבולותיו לכל אדם, כפי ענינו ומדרגתו בתורה ועבודה, שאם הוא רואה שכפי גובה מדרגתו של האדם, אם ישיאהו שיניח מקומו ומדרגתו לעשות כפועל איזה עוון וחטא חמור או קל, שלא יאבה לו, הוא מתחפש להתדמות אל האדם כיצר טוב, לסמות שכלו ולהטיל ארס ולהטעותו באותו האופן והמדרגה עצמה שהאדם דבוק בה, שמראה לו בה איזה דרך, הנראה לאדם בהשקפה ראשונה שהוא עצת יצרו הטוב, להדריכו בדרך יותר גבוהה, כפי שמראה לו בה פנים וסימני טהרה, והאדם נופל ברשתו כמהר צפור אל פח בלי התבוננות רב, ולא ידע כי כנפשו הוא ורגליה יורדות מות ח"ו".

והיינו שיש כח מיוחד ליצה"ר [הרוחני] להטעות מאוד בשיקול הדעת את מי שגדול בתורה ויראה, וע"כ בודאי שמה שהיו מורגלים באיסורי לשון הרע, היה זה מחמת שהיצה"ר הטעה אותם בשיקול דעתם וחשבו שמה שדיברו הוא היתר.

ע"י שאינו דן לכף זכות חשיב מספר לשה"ר

נבאר בס"ד אופן אחד שנתון לשיקול הדעת כדיני לשון הרע שיתכן שבזה הטעה אותם היצה"ר.

כתב החפץ חיים (הלי' איסורי לשה"ר כלל ח' דין א') "אין חילוק באיסור סיפור לשון הרע בין אם המספר וכו' קרוב או רחוק, אף דרגילות הוא כמה פעמים שלא יקפיד האיש שנאמר הגנות עליו על המספר מצד אהבת הקרובה אשר ביניהם, וגם דרך קרוב הוא כשמספר לאחד על קרובו אינו מכוין לגנותו בעצם, רק מפני קנאת האמת, שלפי דעתו שלא כהוגן עשה לאיש פלוני בענין פלוני, אעפ"כ אם טעה בדמיונו בזה, דהיינו שמיהר להחליטו לכף חוב ועפ"י אמת לא היה חייב בזה, אין דבר זה יוצא מכלל לשון הרע גמורה".

ובכמ"ח (ס"ק א') כתב "כל זה נלמד ממעשה דמרים שהיתה אחותו וכו', כי זה לשון הספרי (פר' כי תצא פיסקה ער"ה) "והרי דברים ק"ו, ומה מרים שלא דיברה אלא שלא כפניו של משה ולהנייתו של משה" וכו', ולכאורה מה כונת הספרי בזה, ונוכל לומר בפשיטות, ידידע שכונתם בדיבורם לא היה ח"ו לגנות למשה רבינו ע"ה, רק שלפי דעתם עשה שלא כדין כמה שפירש מצפורה, וסברת הספרי דמה שדיברו ביניהם בזה, הוא משום דנחלט בעיניהם דשלא כדין עשה, שחשבו דאין קדושת נבואתו גדולה משאר נביאים שיצטרך עי"ו לפרוש ממנה, כמו שנאמר "הרק אך כמשה" וכו', על כן הוסכם ביניהם שיראו להוכיחו עבור זה, ואף דכל זה הדיבור היה להנייתו של משה, לשם שמים כדי להוכיחו אחר זה כמה שפירש ממנה וכו', וא"כ מותרים היו לדבר ביניהם בענין זה, אעפ"כ נענשו משום לשון הרע משום ההחלטה שנחלט בעיניהם שעשה שלא כדין, כמו שאמרו "הרק אך" וגו', ולא היה להם להחליט לעת עתה כל זמן שלא דרשו מאיתו טעם הדבר".

להתבונן בסיבת האבלות

בימים אלו שכין פסח לעצרת, ימי ספירת העומר, אנו נוהגים מנהגי אבלות עקב מיתת תלמידי ר"ע כמבואר בטושו"ע (או"ח סימן תצ"ג), וברמב"ם בהלכות אבלות (פרק י"ג הלכה י"ב) כתב "כל מי שאינו מתאבל כמו שצונו חכמים הרי זה אכזרי, אלא יפחד וידאג ויפשפש כמעשיו ויחזור בתשובה וכו', כל זה להכין עצמו ויחזור ויעור משנתו, והרי הוא אומר (ירמיה ה' ג') "הכיתה אותם ולא חלו", מכלל שצריך להקיץ ולחול".

ומבואר דכבריו שעיקר האבלות היא, שישים האבל אל ליבו לשוב בתשובה. והיינו מתוך שיתן אל ליבו מה הסיבה שבעבורה באה לו צרה זו שעליה מתאבל, [וכעין שכ' הרמב"ם בהלכות תעניות פ"א הל' ב' וגו', ופ"ה ה"א לענין תענית בעת צרה ע"ש]. ואם חלילה האדם לא מקיים עיקר זה שבאבלות, ולא מתבונן עבור מה הגיע אליו הצרה, ועל מה צריך לשוב בתשובה, ה"ז מגדיל את התביעה על האדם, שמלבד מה שלא מקיים מה שה' שואל מעצמו בעת זו, אף גם מצער עצמו לחינם, ע"כ נתבונן מה ה' שואל מעצמו בעת הזאת, שאנו נוהגים מנהגי אבלות עקב מיתת תלמידי ר"ע, לידע מה עשו שעלתה בידם כן, להרחיק עצמנו מזה.

שלא נהגו כבוד זה בזה – לשה"ר היה ביניהם

איתא ביבמות (סב:) "אמרו שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לר"ע מגבת ועד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה וכו', אמר ר' חמא בר אבא ואיתימא ר' חייא בר אבין כולם מתו מיתה רעה, מאי היא, אמר ר' נחמן אסכרה", ולכאור' קשה וכי מפני שלא נהגו כבוד זה לזה נתחייבו מיתה.

וכתב המהרש"א "ואמרו שמתו במיתה אסכרה, דאפשר דכל אחד דיבר לשון הרע והיה מספר בגנות חבירו, וסימן ללשון הרע אסכרה, כדאמר' (שבת לד.) פרק כמה מדליקין", וכע"ז כתב ג"כ הפרי חדש (או"ח שם ס"ק א') "ואפשר שמה שלא היו נוהגים כבוד זה לזה, הוא מחמת איזה לשה"ר שהיה ביניהם וכדאמרין בפרק כמה מדליקין סימן ללשה"ר אסכרה", וכך כתב מהר"ח ויטאל בשם האריז"ל (פרי עץ חיים שער ספירת העומר פרק ז') "היו מקטרגים ושונאים זה את זה", ובשער הכוונות (ענין ספיה"ע דרוש יב ד"ה ענין) כתב "והיו קנטרנין ושונאין זה את זה".

והנה כתב הרמב"ם (פ"ז מה' דעות ה"ב) "אבל 'בעל לשון הרע' זה שיושב ואומר כך וכך עשה פלוני, וכך וכך היו אבותיו, וכך וכך שמעתי עליו, ואומר דברים של גנאי, על זה הכתוב אומר (תהלים י"ב ד') יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות".

וכתב הכסף משנה "יש לדקדק מאי 'אבל' דקאמר, והלא זה מה שכתב שלשון הרע הוא המספר בגנות חבירו, וי"ל דה"ק אע"פ שיספר אדם בגנות חברו לא יקרא 'בעל לשון הרע', מפני שאפשר שלא סיפר כן אלא במקרה, אבל מי שמורגל תמיד לספר לשון הרע הוא יקרא 'בעל לשון הרע', וזהו שכתב 'שיושב ואומר כך וכך עשה פלוני', כלומר שהוא קבוע ומורגל לדבר דברים אלו". ומבואר דכבריו שהפסוק שמביא הרמב"ם שאומר שיש עונש מיתה למספרי לשון הרע, קאי רק על מי שמורגל בכך.

והדברים מבוארים בדבריו במקום נוסף (כלל ג' דין ז') שכתב "ובמקום שהדבר נוטה לכף זכות, דבדואי אסור עפ"י הדין לדוננו לכף חובה, והוא דן אותו לכף חובה, ובשביל זה הלך וגינהו, לבד שעבר בזה על "בצדק תשפוט עמיתך", עוד עבר בזה על איסור סיפור לשון הרע". ומבאר בבמ"ח (ס"ק י"א) "אפילו אם כוונתו רק לקנא לאמת, וראיה לזה ממרים, דעל ידי שלא דנתה למשה רבינו ע"ה לכף זכות, לומר דמסתמא כדן עשה, חשבה הכתוב למדברת לשון הרע ממש, ונענשה ע"ז בצרעת, דבדואי אצל מרים זה היה עליה עיקר העוולה".

נמצינו למדים שאף אם עצם הסיפור גנאי מותר מצד כוונת המספר, שמקנא רק לאמת לשם שמים ולא לגנות, מ"מ אם חיסר פרט בהלכה, לדון לכף זכות, הרי שאם אכן טעה בדעתו, הוא חשוב למספר לשה"ר גמורה.

והנה דין זה הוא בודאי דבר הנתון לשיקול הדעת, לנסות למצוא טעמי לפרש המעשה שלא יוחלט לחוב, אלא לדון לכף זכות, וע"ז גילו לנו חז"ל שכל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, וכפי שבאר זאת הנפיה"ח שגדול כח היצה"ר להטעות בדברים התלויים בשיקול דעת, את האנשים היותר גדולים בתורה ויראה, ובחפץ חיים (שם בהמשך דבריו) לאחר שהביא את מעשה דמרים הנ"ל כתב "וכאשר תדייק תמצא כמעט כל הסיפורים שנאמרו בתורה, כגון במרגלים, עיי"ש ברמב"ן בחומש (כמדבר י"ג כ"ז), ועוד דיוסף עי' בשל"ה פ"ר וישב, הוא הכל מענין זה", וזהו על דרך שנתבאר, שלאנשים היותר גדולים בתורה ויראה, היצה"ר מטעה יותר בשיקול הדעת בדברים התלויים בשיקול הדעת.

ועפ"י"ז יתכן להבין שגם כך היה חטאם של תלמידי ר"ע, שכונתם היתה לקנא לאמת לשם שמים, אלא שהחליטו הדבר לכף חוב, או עכ"פ לא דנו לכף זכות, והיה זה מחמת כח היצה"ר המיוחד להטעותם בזה בשיקול דעתם, שחשבו שבכה"ג אינם צריכים לדון לכף זכות, או להמנע מלהחליט לכף חוב, וע"כ דיברו בגנות חבריהם, ומכיון שטעו בדמיונם בזה, נענשו כבעלי לשה"ר ממש, וחז"ל גילו את שורש הענין שבגרמתו סיפרו לשה"ר, והוא מטעם שלא נהגו כבוד זה לזה, ועל כן לא חשו כל אחד לכבוד חברו לצדד בזכותו, אלא דנו בהיפך, וע"כ דברו לשה"ר.

התחיל מקנטרן בדברים

ובדרך זו נראה לבאר את המובא בגמ' בפסחים (סו.) "ת"ר הלכה זו נתעלמה מבני בתירה [נשיאים היו – רש"י], פעם אחת חל ארבעה עשר להיות בשבת, שכחו ולא ידעו אם פסח דוחה את השבת אם לאו, אמרו כלום יש אדם שידוע וכו', אמרו להם אדם אחד יש שעלה מבבל והלל הבבלי שמו, ששימש שני גדולי הדור שמעיה ואבטליון, וידוע אם פסח דוחה את השבת אם לאו, שלחו וקראו לו וכו', מיד הושיבוהו בראש ומינוהו נשיא עליהם וכו', התחיל מקנטרן בדברים, אמרו להם מי גרם לכם שאעלה מבבל ואהיה נשיא עליכם, עצלות שהייתה בכם שלא שימשתם שני גדולי הדור שמעיה ואבטליון, אמרו לו רבי שכה ולא הביא סכין מע"ש מהו, אמרו להן הלכה זו שמעתי ושכחתי". ואומרת ע"ז הגמ' (ע"ב) "אמר ר' יהודה אמר רב כל המתיהרר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו וכו' מהלל, דאמר מר התחיל מקנטרן בדברים וקאמר להו הלכה זו שמעתי ושכחתי".

וכתב על זה הנפיה"ח (פריקים פ"א) "וכל אשר יראת ה' נגע בליבו, תסמר שערות ראשו ותדמע עינו, בהעלותו על ליבו ממי למדוהו רז"ל זאת, מהלל הזקן, אשר ידוע ומפורסם בדבריהם ז"ל (שבת לא.) הפלגת ענוותנותו ושפלותו הנוראה, עם כל זה כאשר נזדמן לידו פעם אחת קצת ענין שהיה נראה בהשקפה כהתנשאות לפי מדרגת גודל נמיכת רוחו, תיכף נענש על זה שנתעלמה ממנו הלכה, מה נאמר ומה נדבר אנחנו, איך אנו צריכים לפשפש ולמשמש על זה בכל עת".

ובאמת דבר זה מתמיה שהלל 'התחיל מקנטרן בדברים', הכיצד הלל העניו הגדול, כמו שהזכיר הנפיה"ח, התנשא עליהם בצורה זו של קינטור.

אמנם זהו שלמדנו, שלגדולי ישראל, לפי רום מעלתם וערכם, כן יגדל כח היצה"ר להטעותם בשיקול דעתם, וזה הביאו להלל שהיה בטוח גם בדבר כזה שהיה זה מעצלותם, ומטרתו בקינטור לא היתה לצערם, אלא מטרתו היתה לטובתם להוכיחם על כך שלא שימשו חכמים.

כמה מכוּעַר אֹתוֹ הַאִישׁ

ובדרך זו מבואר מעשה שתום מאוד המובא בגמ' (תענית כ.) "מעשה שבא ר' אלעזר ב"ר שמעון ממגדל גזור מבית רבו, והיה רכוב על החמור ומטייל על שפת נהר ושמה שמחה גדולה והיתה דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה, נזדמן לו אדם אחד שהיה מכוּעַר ביותר, אמר לו שלום עליך רבי, ולא החזיר לו, אמר לו ריקה, כמה מכוּעַר אותו האיש, שמא כל בני עירך מכוּעַרין כמותך, אמר לו איני יודע, אלא לך ואמור לאומן שעשאני כמה מכוּעַר כלי זה שעשית, כיון שידע בעצמו שחטא ירד מן החמור ונשתטח לפניו ואמר לו נעניתי לך מחול לי", והענין תמוה ביותר, מה ראה ראב"ש על כזה להונות בדברים ולקנטר לאיש מכוּעַר, וכאם היה סבור שכך עליו לנהוג, א"כ מפני מה חזר בו.

והגאון רבי אלעזר סגל לנדא זצ"ל (נכדו של הנודע ביהודה, בהקדמה לספרו יד המלך על הרמב"ם חלק רביעי, ספר נזיקין) כתב לבאר "לדעתי דימה ראב"ש בדעתו והיה נראה בעיניו דחסרונותיו של האיש הזה המה כ"כ מכוּעַרים ורעים בהחלט, עד אשר האיש הזה ברוע מפעליו ובקלקול מעשיו הפראות והזרות, סיבב על עצמו כל המומים המכוּעַרים האלה, ולכן הוכיח אותו על פניו, דאין ירע האדם מעשיו ויקלקל דרכיו במעשים משונים ופעולות זרות כל כך, עד אשר יחבול בנפשו ויביא את עצמו לידי מומים מכוּעַרים כאלה, ובכדי להביא אותו לידי חרטה (הת)עורר בו כח הקנאה והזכירו מה עלתה בו ומה היה בסופו נגד שאר יושבי עירו הולכי תום וישרי דרך, וע"ז השיב לו האיש המכוּעַר בחכמתו, לא כמו שאתה סובר דהכיעור הזה הוא מצד חסרון אשר אנכי הסיבותי עלי את זאת, לא כן הוא אלא כך בראני עושני, וכל החסרונות האלו המה לי בתולדה, על כן אינם מסוג חסרון אשר הוא בגדר רע, רק הנה הנם בגדר טוב אשר נבראתי כך לטובת העולם בכללי, כמו כל שאר יושבי עירי אשר נבראו שלמים ויפים לטובת הבריאה, וההפרש אשר היה ביני וביניהם, ועל מה ולמה היה בהם הטובה הכללי אשר נבראו יפים וכי היתה הטובה הכללי כמה שנבראתי בעל חסרון כזה, הנה טעם דבר זה נעלמה ממני, אבל לך ואמור לאומן שעשאני כמה מכוּעַר כלי זה שעשית, אולי יגיד לך תעלומות החכמה וכו', אז תבין ותשכיל על מה ולמה עשאני הבורא ככה, וכאשר שמע ראב"ש דברים גבוהים ורמים כאלה נבהלה נפשו מאוד, והכניע את עצמו בדברי ריצוים למחול לו ולא רצה, עד אשר הזהיר אותו לבסוף לבל יהיה אץ בדעתו, ושלא לדון את כל אדם רק לכף זכות".

וגם בזה יש להבין מדוע לא ראה ראב"ש לדוננו לכף זכות, אלא שלפי רום מעלתו וקדושתו כך הטעהו היצה"ר בזה לדוננו לכף חובה.

עכ"פ נמצינו למדים מה השי"ת שואל מעימנו בעת הזאת, בהתבוננות בסיבת מיתת תלמידי ר"ע כפי שלימדונו רבותינו ז"ל, ובפרט בימים אלו שביין פסח לעצרת, שמלבד היותם ימי אבלות על מיתת תלמידי ר"ע, הם גם ימי ההכנה לזמן מתן תורתנו, וזהו מעיקרי ההכנה הנדרשים לקבלת התורה, הן מצד ההכרח באחדות לקבלת התורה, והן מצד הכרח קדושת הפה לעסק התורה [נכמבו' בהקדמה לשב שמעתתא], ולפי מה שלמדנו רואים אנו שנדרש מאיתנו להקפיד מאוד שלא להחליט לכף חוב שום אדם אלא להפך בצדדי זכות כפי שאפשר, ואף אם היצה"ר מנסה להטעות בשיקול הדעת, כאו"א לפי רום ערכו, מ"מ עלינו להתאמץ מאוד לדון לכף זכות ממש, ועכ"פ להמנע מהחמור מכל, שלא חלילה לדבר לשה"ר באופן כזה עפ"י החלטה לכף חוב, שכשאין זה מכוון לכל גדרי ההלכה, ואף אי"ז באמת כך אלא היה הבע"ד נקי בענין, ה"ז לשון הרע גמורה ממש.

שיעור חומש

על פרשת השבוע

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת עמרת שלמה

פרשת תזריע מצורע תשפ"א

פרשת תזריע

הבשר החי טמא הוא צרעת הוא. (י"ג, ט"ז).

בהדושי מרן רי"ז הלוי כתב לבאר בכפילות הכתוב, 'טמא הוא צרעת הוא', דבבשר חי איכא שני דינים, הדין, שהוא סימן טומאה כמו שער לבן, ושנית, שהוא עצמו נגע, כדחוינן דמצטרף לכגרים, וזהו כפילות הכתוב, דהבשר החי טמא הוא צרעת הוא, דטמא הוא, ר"ל שהוא סימן טומאה, וצרעת הוא, ר"ל שהוא עצמו נגע הצרעת. ונראה לבאר בזה בעוד אופן, דאמנם כן הוא גזירת הכתוב דהמחיה היא נגע, אבל אכתי טעמא בעי מדוע נחשב המחיה נגע, והלא בעצם הוא בשר חי ולא צרעת.

והנה הטעם לזה מפורש להדיא לעיל פסוק י"א, 'צרעת נושנת היא בעור בשרו', ופירש רש"י, מכה ישנה היא תחת המחיה, והבורה זו נראית בריאה מלמעלה, ותחתיה מלאה לחה, שלא תאמר הואיל ועלתה מחיה אטהרנה. ומבואר בדברי רש"י, שכוונת הפסוק ללמדנו, שלא נחשוב שהמחיה אינה נגע וטהורה היא, אלא באמת תחתיה היא מלאה לחה, ורק מלמעלה נראית היא בריאה, ואע"פ שזה כתוך הגוף ואינו ניכר בחוץ, מ"מ חידשה תורה דחשוב נגע. ועפ"י נראה דיש לפרש הפסוק 'הבשר החי טמא הוא צרעת הוא', ר"ל טמא הוא, והטעם, כי צרעת הוא, דבאמת הבשר החי אינו אלא מלמעלה, אבל תחתיה היא מלאה לחה.

והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וגו'. (י"ג, מ"ה).

יש לדקדק למה צריך להזכיר כאן שהצרוע יש בו נגע.

ויש לבאר דהנה דין פריעה ופרימה ועטיית שפם הם רק במצורע מוחלט, אבל מצורע מוסגר, אינו פורע ופורם, וכדתנן במגילה דף ה: אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט, אלא פריעה ופרימה.

ולפי"ז יש לומר דלכך הזכיר כאן שמייירי ממצורע שיש בו נגע, ר"ל שכבר נקבע והוחלט שזה ודאי נגע, והיינו שהוא מצורע שנתברר שיש בו נגע, דרק במצורע כזה הוא דיש דין פריעה ופרימה, ולא במצורע מוסגר שעדיין לא הוחלט שיש בו ודאי נגע.

והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא. (י"ג, מ"ה).

כפירוש הכתוב שכפל 'טמא טמא יקרא' פירש בתרגום 'לא תסתאבון ולא תסתאבון יקרי', ומבואר דפירש דשניהם הם מה שהמצורע קורא, שקורא טמא טמא. אכן ברמב"ם פ"י מטו"צ כתב

ו"ל ולא המצורעים בלבד, אלא כל המטמאים את האדם הייבין להודיע לכל שהם טמאים כדי שיפרשו מהם, שנאמר וטמא טמא יקרא, הטמא מודיע שהוא טמא, הרי מבואר שמפרש דהטמא הראשון קאי על המצורע, ור"ל דהטמא, הוא טמא יקרא.

ובאמת דכן יותר מדוייק בטעמי המקרא, שהרי בין הטמא הראשון לטמא השני יש פסיק, ולדעת הרמב"ם הוא מבואר היטב דהטמא הראשון מיירי ממי שקורא, והטמא השני מיירי ממה הוא קורא.

והנה לפי הרמב"ם נמצא דבתחילת הפסוק קוראו 'צרוע', וכמש"כ 'הצרוע אשר בו הנגע', ובסיפא דקרא קוראו 'טמא', וצ"ב השינוי. ונראה לבאר עפ"י דברי הגמ' במו"ק דף ט"ז דאמרינן שם דמצורע הוא אבל טמא ומנודה. והנה דין פריעה ופרימה הוא מדיני האבילות, וכמש"כ רש"י ועל שפם יעטה כאבל, וכן ברמב"ם פ"י מטומאת צרעת ה"ז כתב ו"ל מ"ע שיהיה המצורע המוחלט מכוסה ראש וכו' ועומה על שפם כאבל, אבל הדין דטמא טמא יקרא, הוא בשביל להזהיר אחרים מפני טומאתו, וכמש"כ רש"י שמשמיע שהוא טמא ויפרשו ממנו, וכ"כ הרמב"ם פ"י מטומא"צ ה"י, והיינו דדין זה הוא מהמת טומאתו. ולפי"ז נמצא דהפסוק מיירי משתי עניינים, גם מדיני אבל של מצורע, וגם מדיני הטומאה של מצורע.

אשר לפי זה יש לבאר השינוי מרישא דקרא לסיפא דקרא, דבתחילת הפסוק דמדובר בדין פריעת ראשו ועטיית שפמו, שזה הוא מדיני אבילותו, ואין שייך כלל לדיני טומאתו, כתוב 'הצרוע', ורק בסיפא דמיירי מדין טמא טמא יקרא, אז כתוב 'הטמא', כיון שזהו הרי מדיני טומאתו.

ואמנם ברמב"ם בספר המצות (מ"ע ק"י) כלל פריעה ופרימה ועטיית שפם, עם הדין שמכריז על עצמו שהוא טמא, שכולם הם דין להיות המצורע ידוע לכל עד שיובדלו ממנו בני אדם, יעווי"שו.

פרשת מצורע

ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אהוזתכם. (י"ד, ל"ד).

הנה לכאורה יש כאן דבר פלא, שמחד ניסא איתא בנמ' בערכין דף ט"ז. אמר רב שמואל בר נחמני א"ר יונתן על שבעה דברים נגעים באים על לשון הרע ועל שפיכות דמים ועל שבועת ועל גילוי ערוות ועל גסות הרוח ועל גזל ועל צרות, והרמב"ם בסוף הל' טו"צ כתב וזה השנוי האמור בכגדים וכבתים שקראה אותו תורה צרעת בשותפות השם אינו ממנהגו של עולם אלא אות ופלא היה בישראל כדי להזהירן מלשון הרע שהמספר בלשון הרע משתנות קירות ביתו וכו'. ומבואר דהטעם דנגעים באים על האדם הוא משום הטאון

ומעשיו הרעים, ומאידך איתא בחז"ל והובא כאן ברש"י, בשורה היא לישראל שהנגעים באים עליהם לפי שהטמינו האמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר ועל ידי הנגע נותן הבית ומוציא, וצריך ביאור איך אפשר לומר בהדא מהתא שהוא גם עונש על הטאים וגם בשורה למצוא המטמוניות. ונראה לבאר בזה הדגה בפשטות אותן מטמוניות היו שייכים לבעל הבית שבקירותיו היו מטמונין, אכן בתוס' הרא"ש בכ"מ דף כ"ה ע"ב כתב להדש דאותן מטמוניות שהטמינו האמוריים לא היה קונה אותם בעל הקרקע שהבית נפל בחלקו, אלא היה שלל זה מתחלק לכל ישראל. ולפי זה נמצא דהבשורה אינה בשורה מיוחדת לבעל הבית, דהרי

הוא אינו זוכה במיוחד באותן מטמוניות, ובעה"ב וכל ישראל שוין במטמוניות אלו, ונמצא דהבשורה היא בשורה לכל ישראל שכולם זוכים וחולקים במטמוניות. מעתה יש לומר דבאמת הנגע יש בו שתי תכליתים, שהוא גם עונש וגם בשורה, והדבר מתחלק דהעונש הוא לגבי בעל הבית, שבשבילו הוא עונש שהרי ביתו מנותן, אמנם התכלית של הבשורה, היא בשביל כל ישראל, ששלהם היא בשורה שיוזכו במטמוניות. ויש להוסיף דהדברים מדויקים בלשון הכתוב, דהפרשה מתחלת כי תבואו אל ארץ כנען ונתתו נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם, דבזה מדבר הכתוב אל כל ישראל, ושם נרמז הענין שהוא בשורה להם, ואח"כ כתוב ובא אשר לו הבית, שלבעל הבית הענין של הנגע הוא דבר אחר, והוא נבדל מכל ישראל בתכלית של הנגע.

לא תעמוד על דם רעך

מתוך דברים שנאמרו בכינוס גדולי התורה ביסוד 'מרכז השידוכים' - לב אחד - שלהי ניסן תשפ"א

ברשות הגאונים ראשי הישיבות שליט"א

קול שוועת בת עמי עולה, בנים ובנות שמתעכב אצלם השידוכים מסיבות שונות, ומשוועים להקים בית בישראל, אשר הם רבים רבים, וקול אנקת אסיר עולה לשמוע שוועתם. אלו הזקוקים לישועה הרי הם כמו אסיר בבית הסוהר, כמו שכתוב בפסוק 'אלוקים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות', ורש"י במסכת סוטה מפרש, איש יחיד אישה יחידה והקב"ה מזוגם יחד ומושיב מהם בית. מבואר שהכתוב מדמה זאת להיתר אסורים, ולמדנו שענין זה הוא להוציא ממסגר אסיר מבית כלא יושבי חושך. ובגמרא בכמה מקומות לגבי עבד שהציו עבד וחציו בן חורין, ואמרת הגמרא תקנתם את רבו את עצמו לא תקנתם, כי אינו יכול לישא אשה, אלא מפני תקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין. וכתוב בחז"ל שכביכול הקב"ה נעשה שושבין לאדם וחורו. וגם התירו לצאת לחוץ לארץ לישא אישה. הרי למדנו את גודל החיוב של העמדת שידוכים לאותם הזקוקים לכך.

ומלאכה זו הרי היא מלאכת שמים, וכמו שכתוב במדרש בתחילת פרשת ויצא שמטרוניתא אחת שאלה את רבי יוסי בר חלפתא מה הקב"ה עושה מאחר ששת ימי בראשית, אמר לה שהקב"ה יושב ומזווג זיווגים, אמרה לו אף אני יכולה לעשות כן, והלכה וזיווגה אלף עבדיה עם אלף משפחותיה, למחר באו כולם מוכים וחבולים, וחזרה והודתה כי אין כאלוקינו. הרי שמלאכה זו של זיווגים היא מלאכת שמים.

ובודאי שזהו גמילות חסדים גדול מאד, שהרי אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים, והיבנים לעזור להם בכל מה שאפשר להוציא ממסגר אסיר. אבל לא רק שהיבנים לעזור להם, אלא קרוב הדבר להיות נכלל באיסור של 'לא תעמוד על דם רעך', כי המציאות היא שכלל שמתעכב הענין המדובר, והבן או הבת שעובר כמה פרקים ועדיין לא גושעו אז הם נכנסים לעצבות, ולבם נשבר בקרבם, ונכנסים לייאוש ורוחם מדוכדכת רחמנא ליציל, ועל ידי זה ההורים שבורים, ומציאות זו נמשכת במשך כמה שנים, ותוצאת הדבר שכל הבית נכנס למצב של אפילה וחושך.

ובגמרא בסנהדרין כתוב מנין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או ליסטין באין עליו שהוא חייב להצילו, תלמוד לומר לא תעמוד על דם רעך. ואחרי זה הגמ' מביאה עוד חיוב, אבידת גופו מנין, תלמוד לומר והשבותו.

ולכן בואו ונחזיק טובה לעוסקים בדבר הגדול הזה, שפועלים בדרכים שונות להביא להצעת שידוכים לצריכים לכך, והוא הכרח גמור, אל דמעתם אל תחרש, ושכרם שאוכלים את הפירות בעולם הזה והקרן קיימת להם לעולם הבא.

רק אספר מעשה ששמעתי מכבוד תורת אבי מורי הגאון זללה"ה כי פעם נסע הבית הלוי לאסיפת רבנים שנתכנסה אודות ענין חשוב למאוד, בדרכו לאסיפה נסע כנגדם עגלה נהוגה בידי גוי, כשעבר הגוי סמוך לעגלתו של הבית הלוי וראה שיושב בעגלה רב יהודי הפטיר לעברם 'הראבין הזה נוסע לשם, ובכפר הזה יש יהודי עני חולה נוטה למות', והמשיך הגוי בנסיעתו, משמשו של הבית הלוי היה סבור כי הבית הלוי מרוב שקיעותו בלימוד לא שמע דברי הגוי, והמשיך בנסיעתו לעבר האסיפה היעודה, כעבור כמה רגעים נשא הבית הלוי את עיניו אל עבר המשמש ואמר לו 'ער איז דאך גירעכט - הוא הרי צודק', שאל המשמש 'ער איז גירעכט - מי צודק?', אמר לו הבית הלוי 'דער גוי איז גירעכט - הגוי צודק', ופקד הבית הלוי להשים פעמיו לעבר הכפר בו שוכב אותו יהודי עני, המשמש שהבין כי נסיעה לאותו כפר לעסוק בטובת היהודי הפרטי יבא על חשבון ההשתתפות באסיפת הרבנים והפסד הטובה והתועלת העתידה לצמוח מהאסיפה ניסה להשפיע על הבית הלוי להניאו מנסיעה לאותו כפר ולהעדיף את הנסיעה לאסיפה, אכן הבית הלוי פסק כי הוא שם פעמיו אל הכפר ולהציל אותו חזק לזה, נסעו אל הכפר וערכו בירור עד שמצאו כי אכן אותו עני שוכב בבית על מיטתו על ערש דרוי ואין לו שום עוזר ותומך העוסק בהצלתו, מיד החל הבית הלוי לעסוק בצרכיו להכין לו מרפא וצרכי גופו, ובמשך שבוע ימים נתעסק עמו עד שהחיה את רוחו והשיב את נפשו ועמד על רגליו, כעבור שבוע כראותו כי כבר אינו זקוק לו נפרד ממנו הבית הלוי והעניק לו את פרוותו שהיה עולה הון רב במתנה שיהיה לו במה לחמם את גופו, כעבור חצי שנה הגיע אותו עני לבריסק לביתו של הבית הלוי והשיב לו את הפרוה, אמר לו הבית הלוי כבר נתתי לך זאת בהמתנה ושולך הוא, אמר העני אם כן אני נותן את זה מתנה לרבנו, השיב לו הבית הלוי ואמר 'אינך עשיר כל כך עד שתוכל ליתן מתנות יקרות כאלה', יהי לך אשר לך וסירב לקבל ממנו את הפרוה בחזרה, כמובן שהאסיפה של הרבנים כבר נתקיימה, אבל הצלת נפש אחת מישראל קדם אצל הבית הלוי לאותה אסיפה אע"פ שהמדובר היה בענין חשוב מאוד. הענין הזה שאנו עוסקים כאן הוא ענין הזה של השידוכים הוא עסק של הצלת נפשות, והחובה וההכרח לעשות כל פעולה וכל השתדלות שיש בידנו להועיל ולזרז הענין.

ועד ליל שבת

דברי מוסר והשקפה ע"ס מסכת אבות
ממורינו ראש הישיבה הגאון הגדול ר' ישראל בונם שרייבר שליט"א
שנאמרו בישיה"ק

מידות האדם ע"פ התורה

פרק א' משנה א'. משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וכו'.

המידות והמוסרים ניתנו בסיני

יש להתבונן שהתנא פותח את מסכת אבות שכולה עניינים של מידות ומוסרים, במשנה המתארת את השתלשלות העברת התורה מדור לדור, וצריך הסבר מה השייכות והקשר בין מהלך מסירת התורה מהר סיני לעניני המידות והמוסרים המוזכרים במסכת.

ובפירושו הרע"ב כתב לבאר זאת וז"ל "אומר אני, לפי שמסכת זו אינה מיוסדת על פירוש מצוה ממצות התורה כשאר מסכתות שבמשנה, אלא כולה מוסרים ומדות, וחכמי אומות העולם ג"כ חברו ספרים כמו שבדו מלבם בדרכי המוסר כיצד יתנהג האדם עם חברו, לפיכך התחיל התנא במסכת זו משה קבל תורה מסיני, לומר לך שהמדות והמוסרים שבדו המסכתא לא בדו אותם חכמי המשנה מלבם אלא אף אלו נאמרו בסיני".

ומבואר בדברי רבינו עובדיה מברטנורא, שלא רק ההלכות המיוסדות על מצוות התורה ניתנו מסיני אלא חז"ל קיבלו גם את כל דרכי המידות והמוסר מסיני, ולכן כתב התנא בראשית דבריו שמשם קיבל תורה מסיני ומסרה לדורות הבאים להדגיש שזה מתייחס גם למידות והמוסרים, והדברים צריעים ביאור וכי כל המימראות הכתובות במסכת אבות ניתנו בסיני למשה רבינו, הרי אי"ז דיני התורה אלא אדרבא כמו שאמרו חז"ל "דרך ארץ קדמה לתורה".

עוד יש לעיין שבכל המסכתות בש"ס המשניות נכתבו בדרך של סתם משנה, שכך הייתה דרכו של רבינו הקדוש לסתום את המשניות כפי ההלכה ללא הזכרת בעל המימרא, ורק במקומות שבהם יש מחלוקת הוזכרו בעל המימראות, אולם מסכת אבות שונה משאר המסכתות בדבר זה, כיון שבכל מימרא מוזכר בעל המאמר גם כשאין מחלוקת על דבריו, וכן מודגש פעמים רבות "הוא היה אומר" שזהו לשון שלא מצינו בשאר המקומות.

אלא ביאור הענין הוא, שודאי שהמידות וההנהגות לא נמסרו לנו בסיני בפני עצמן, אלא כוונת הרע"ב היא שחז"ל הוציאו ולמדו את כל המידות והמוסרים מתוך התורה שניתנה בסיני, כיון שבתורה כלולים כל החכמות שבעולם וגם המידות והמוסרים נמצאים וכלולים בתורה, וכאשר לומדים "שור שנגח את הפרה" אפשר לראות את המידות הנכונות, אמת שלא כל אדם יכול למצוא את בלימוד התורה כיון שצריך לדעת איך למצוא את זה שם, אולם התנאים שלמדו את התורה בצורה המושלמת והנכונה ידעו להוציא את מתוכה את המידות והמוסרים.

ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא

וכמו שידוע ש**מרן החזו"א** היה בקי עצום בעל עניני הרפואה עד שגדולי הרופאים היו משתוממים מכושר הבנתו ופיתוחו, ולמרות לציין שהוא לעולם לא למד באוניברסיטה את תורת הרפואה, והוא עצמו הסביר פעם שאת כל הידע שלו ברפואה הוא הוציא מהמשנה באהלות בס"פ. שמפורט שם כל חלקי גוף האדם, ואני למדתי פעמים רבות משנה זאת ובכל זאת איני מבין כלום ברפואה, אלא הביאור הוא כמו שאמרנו קודם שצריך לדעת איך ללמוד את עומק ופנימיות העניינים בתורה, ורק אז אפשר לראות איך שהתורה כוללת כל החכמות שבעולם.

וזהו הטעם שרגילים ללכת להתייעץ עם גדולי הדור בכל מיני עניינים שלא קשורים לתורה כלל, כיון שהלומד ומתיגע בלימוד התורה יכול להוציא ממנה עצה ותושיה לכל בעיה ומכאוב, וכד הוינא טליא דכרינא את תחילת הנהגות הציבורית של **מרן הרב שך**, ובני הישיבה עמדו אז משתוממים כיצד ייתכן ש"ר' לייזער" שפרוש מכל עניני העולם הזה ניהיג את הציבור הרי אין לו שייכות עם שום דבר שאינו תורה מזוככת, ואולם לא רחוק הימים וכולם ראו את עוצמת הנהגתו והיאך שהוא היטיב להנהיג את הציבור בצורה שלא ראינו כמותה עד לתקופתו וגם לא לאחריו, ללמדינו שהלומד את התורה בשלמות יכול להוציא ממנה עצה ותושיה לכל דבר.

וכפי שבשנים האחרונות מגיעים להתייעץ עם **מרן הגר"ח קניבסקי** בעניני עסקים רפואה שידוכים וכו', ולכא' העומד מן הצד תמה מה השייכות של שאלות אלו להגר"ח, הרי בעסקים צריך לשאול את המומחים בתחום וכן בעל ענין, **אלא שבתורה מונח כל החכמות של הבריאה כולה**, ומי שיוודע איך ללמוד יכול להוציא זאת מתוכה ואינו נזקק כלל למקור מידע חיצוני.

וידוע שפעם היתה שאלה ציבורית קשה שהגיע לפתחו של **האדמו"ר מגור** ה"בית ישראל", ושלח לשאול זאת את **הרב מטשעבין**, והוא החזיר שלא מצא לזה תשובה בשום מקום, ואמר הבית ישראל שא"כ בטוחני שאין כזאת שאלה בכלל, דהרי ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא והרב מטשעבין יודע את כל התורה כולה ואם הוא לא יודע תשובה כנראה שאין כזאת שאלה, (והחסידיים מסיימים סיפור זה שלאחר זמן התברר שבאמת כל השאלה בטעות יסודה...).

ובזה מבואר מדוע שונה מסכת זו משאר המסכתות, ורבינו הקדוש לא סתם את המשניות אלא פירט כל מאמר בשם אומרו, דאדרבא מחמת שאי"ז מידות או מוסרים שנאמרו במפורש שבעל המאמר הוא רק השליח להביאם לתלמידים, אלא הם נלמדים מהתורה עצמה וכל אחד יצא לו מוסרים ומידות לפי חלקו והבנתו בתורה וא"כ המאמר מיוחס אליו בדוקא, וזהו גם הביאור בנוסח התנא "הוא היה אומר", שהכוונה היא שאלו מוסרים ומידות אשר יצאו לו לפי חלקו והשגתו בתורה.

המידות שנלמדות מהתורה לעומת הנימוסים של אומות העולם

ויש לעמוד על נקודה נוספת בענין זה, שהנה לשון הרע"ב הוא "חכמי אומות העולם ג"כ חברו ספרים כמו שבדו מלבם בדרכי המוסר כיצד יתנהג האדם עם חברו, לפיכך התחיל התנא במסכת זו משה קבל תורה מסיני, לומר לך שהמדות והמוסרים שבדו המסכתא לא בדו אותם חכמי המשנה מלבם אלא אף אלו נאמרו בסיני".

ומבואר בדבריו יסוד גדול מאוד, שצריכים אנו לדעת שיש חילוק מהותי בין הנימוסים של אומות העולם לבין המידות וההנהגות הטובות של עם ישראל, שעל אף שגם אצל אומות העולם יש נימוסים והנהגות של בין אדם לחברו, אולם שורשם אינו בשלמות נפשם ורוממות נשמתם אלא אדרבא זה נובע **מאנוכיות**, שהאדם רוצה שיהיה לו טוב והוא מבין שבשביל זה מוכרח שיהיה סדר בבריאה, כיון שלולי הכללים והחוקים אין אפשרות קיום נורמלית, אבל אי"ז מחמת שיש להם רצון פנימי להיטיב ולהתנהג בדרך הישר.

ולכן מוצאים אנו בהיסטוריה של אומות העולם, שהיו תקופות שהאנשים הנאורים והנימוסיים ביותר קידשו את הרצח והאכזריות בשם האידאולוגיה, כמו שקרה בזמן השואה שהגרמנים ימ"ש שהיו באותו הזמן האומה המתורבת ביותר, הגיעו לשפל המדרגה של אכזריות וביטול צלם אנוש, וכבר ידוע המעשה על אריסטו גדול הפילוסופים המוסריים בדורו, שפעם ראו אותו עושה מעשה נבלה מכוער ושאלו אותו והרי כל השקפתו היא להתנהג במוסריות, וענה וכי ה... הוא... נכון שאני מאמין ומדבר ע"ז אבל זה לא אני, ודבר זה ייתכן רק מחמת שהמידות והנימוסים שלהם לא מגיעים מזיכר נפשם ורצונם להיטיב, אלא אדרבא מתוך אנוכיותם שמבינים שצריכים זאת להתקיים.

והיינו דאיתא בגמרא (ע"ז ד.) "מה דגים שבים כל הגדול מחבירו בולע את חברו, אף בני אדם אלמלא מוראה של מלכות כל הגדול מחבירו בולע את חברו, והיינו דתנן רבי חנינא סגן הכהנים אומר: הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו", ויש להתבונן שלא כתוב שאחד היה הורג את השני אלא שהאחד יבלע את חברו, ואפשר להמליץ שהכוונה היא שהאדם מגיע לשפל כזה עד שרוצה לשמוע את האנקות והצעקות של חברו מתוך בטנו ממש.

ולצערנו אפשר לראות זאת גם אצלנו בעסקי שכנים, שגם האנשים שכלפי שאר העולם נוהגים במידות טובות ומופלגות, כשמגיע הענין לתוך הבנין שלהם מתעוררת בקרבם קנאה וצרות עין ברמה שקשה לתאר, כיון שבמידה והנימוסים וההנהגות הטובות לא מגיעים מתוך תורת ה' אלא רק מתוך אנוכיות, יכול להיווצר מצב ששוכחים את הכל והתכונות השליליות של האדם מתגלות.

ומספרים שאברך הגיע **להגרא"ל שטינמן** להתייעץ על מצבו, שדירתו כבר צרה מלהכיל את כל צאצאיו והוא צריך דירה גדולה יותר, ומסתפק האם לקנות דירה חדשה בבנין אחר או שמא להרחיב את דירתו הנוכחית, והטעים את הצדדים שבדירתו הנוכחית יש לו שכנים טובים ומוכרים ואינו יודע מה יהיה בבנין החדש, וענה לו הרב שטינמן "לאחר שתעשה שיפוצים בדירה אתה תגלה שכנים חדשים שלא הכרת".

ולאחרונה הגיע אלי אברך שגר בבנין שכל שכוני מסוכסכים זע"ו והוא עצמו מראשי המחזירים, וסיפר לי שנהיתה לו צרה בבית והוא תולה זאת באותו ענין ורוצה לתקן את העוולות שעשה והתפטר עם כל שאר השכנים, ושמתתי שמחה גדולה והצעת לי שאני יקרא עכשיו לשכנים ונעשה פגישת גישור ופיוס, והוא ענה שבודאי חייבים לעשות זאת מיד כיון שכבר אינו יכול לסבול את הצרה ההיא, אבל באותו נשימה הוסיף אבל קודם שהרב יאסוף את כולם יש לי כמה תנאים, וכאן התחיל למנות את כל הדברים שעליה גופא נסוב הסכסוך, והתברר שגם בשעתו הקשה אינו מסוגל לוותר ולהתגבר על מידותיו הרעות.

ובזה חלוקים המוסרים והמידות שמלמדים אותנו חכמינו במסכת אבות, שאינם הנהגות "שבדו מלבם" משכל אנושי, אלא כולם נלמד מהתורה שהיא תורת חיים והיא זו שמגלה לנו את הדרך הנכונה והאמתית האין לחיות כדי להיות טוב באמת.

שם. והו מתונין בדין.

"הדינים הם שורש גדול לתורה"

כתב רבינו יונה "והטעם על שאמר הו מתונין בדין כדי להזהיר על הדינין משאר הוראות שהם עיקר גדול בידיעת הבורא יתברך ויתעלה, וכמו שאמר ירמיה הנביא השכל יודע אותי כי אני ה' עושה חסד משפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאום ה'. ואיך ישכיל אדם לדעת את ה' והוא דבר הנמנע, אך בזאת ידענו לעשות דין ומשפט כי ה' עושה אלה, וזהו שנאמר דן דין עני ואביון אז טוב הלא היא הדעת אותי וגו', כי הדינין הם שורש גדול לתורה ומהם נשתת העולם" וכו'.

ומבואר בדברי רבינו יונה שדיני הממונות הם עיקר גדול בידיעת הבורא יתברך יותר משאר כל חלקי התורה, והדבר צריך ביאור על מה ולמה הוי כן, שכן מה נשתנו דיני ממונות מזרעים ומועד, קדשים וטהרות. ואדרבה נימא איפכא, שמא דיני הממונות הנוגעים לחייו הארציים של האדם אינם ידיעת הבורא כמו העיסוק בנגעים ואהלות.

ונוסף על זאת יש להתבונן במה שכתב רבינו יונה 'אך בזאת ידענו לעשות דין ומשפט כי ה' עושה אלה', שמשמע שלא הלימוד בדיני ממונות דוקא הוא ידיעת הבורא אלא ההנהגה שבאה בעקבותיו לעשות דין ומשפט, והדבר יפלא, מה יש במעשים בפועל ידיעתו ית', הלא אין זה מסתבר לכאן כי אם לענין הלימוד.

והביאור נראה, דהנה קיי"ל דקב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, והיינו שהתורה היא שורש כל הנמצאים כולם והבריאה כולה ממנה מושתת ועומדת מכוח התורה.

ודברים מצינו בזה להרדב"ז בתשובה (ה"ג סי' אלף ס"ח, תרמ"ג) שנשאל על ידי השואל מדוע אין כותבין בתוך ספר התורה נקודות וטעמים למען ירוץ הקורא בו, והביא שם על זה את דברי הגמ' בשבת (פ"ח) שבשעה שעלה משה למרום שאלו המלאכים מה לילד אשה בינו ורצו שהתורה תשאר אצלם, עד שהשיב להם משה וכי תורה למה לכם, כלום יש בכם רציחה ונאיפה שתוכלו לקיים מאמר לא תרצח ולא תנאף וכו'.

ויש להבין מה עלה בסלקא דעתך לפני המלאכים, וכי הם לא ידעו תשובה זו שאין בידם לקיים את התורה, וביאר שם הרדב"ז שעל כרחך הם היו קוראים בתורה "קריאה אחרת ורוחנית בלא פיסוק תיבות על דרך שמתני של הקב"ה, והודיעם הקב"ה שיש לתורה קריאה אחרת גשמית על דרך פיסוק תיבות בעניני בני אדם בטומאה וטהרה באיסור והיתר ופטור וחייב וכן כל שאר דיניה".

ומכאן העלה הרדב"ז שלכך ציווה הוא יתעלה שיכתבו את התורה בלא נקודות וטעמים, למען יהיו בתורה את שתי הקריאות, רוחנית וגשמית, 'כדי שמי שיכול להשיג ישיג, ועיין שם בדבריו שלתורה יש שורש גבוה מעל גבוה שקיים עוד מעל שנראה לעין הרואה.

ובגמ' איתא (ב"ב טו. מנחות ל.) להקשות הכיצד משה כותב 'ימת שם משה' טרם נעשה הדבר, ורבי מאיר קאמר שהקב"ה אומר ומשה כותב בדמע, ולכאן המובן צ"ב וכי מה בכך שכותב בדמע והוא סוף סוף מה שכתב עדיין לא בא.

ורבינו הגר"א דרש בזה שב'דמע' הוא לשון 'מלאתך ודמעתיך לא תאחר', והיינו שמשם רבינו לא היה כותב את המילים ממש אלא רק את האותיות, והיה כותבם בסדר מעורב ומדומע לפי סדר ושורש עליון והקב"ה לאחר מכן סידרם בסדר מילותיהם על פי השתלשלות מהאותיות.

ומתבאר שהתורה היא המקור והשורש לכל הברואים, וכולם ממנה נחצבו, וכיון שהתורה היא היא רצונו ית' והוא הליבש את רצונו בדברי התורה, הרי שרצון ה' ית' משתלשל בתורה והוא המחיה את כל העולמות כולם, כי הוא ית' ומאמרו חז. וממילא עולה על פי זה, שכאשר אדם עוסק בדברי תורה בשכלו הרי הוא ניגש לעסוק בתורה על ידי השתלשלות התורה עצמה, שכן גם שכלו נחצב משורש התורה, וממנו יש בכוחו לעסוק בה ולירד לעומק דבריה.

ובאמת אם אדם יעמוד בישרותו שעימה נולד וכך ילמד את התורה - הוא

לא יצטרך לשום דבר שילמדו, כי הרי התורה כבר חקוקה ונמצאת בו משכלו שבא מעצמות התורה, וכאשר הוא ישתמש בו התורה תתגלה לו מתוכו ותעלה ידיעתה לפניו.

וכל מה שאנו איננו זוכים לכך זהו משום שאף שאלוקים עשה את האדם ישר המה ביקשו חשבונות רבים, והגם שמעצם בריאתנו ישרים אנחנו ובתוך שכלנו גלומה התורה מכל מקום כעת נוסף עליה עוד אחרות זרות כהנה וכהנה, והחשבונות הרבים שקיימים גם הם בשכל אינם מאפשרים לו לגלות מתוכו את התורה.

ואכן לגבי אברהם אבינו איתא בחז"ל (בראשית רבה פס"א) שנעשו לו כליותיו כשני רבנים ומלמדות אותו תורה, כי הוא הבינו מדעו אותו להבדל ולעמוד לפני ה' לשרתו וממילא נותר שכלו בזכותו לדעה את ה'.

ומעתה בין נבין נא זאת שככל שהאדם יהיה יותר ישר כך הוא יותר יזכה לידיעתו יתברך שהיא היא ידיעת תורתו, וכמידת הישרות שבנפשו כך מידת הידיעה ועמקותה שתתגלה אליו משכלו.

וזהו שכתב רבינו יונה שהדינין הם עיקר גדול בידיעת הבורא יתעלה יותר משאר הוראות, ולא רק הדינין עצמם אלא גם, ובעיקר, הנהגת הישר שמתנהלת על פיהם, כי אין לך התנהגות ישרה יותר מאשר עסקי הממון שבין איש לרעהו, שבהם אדם צריך לילך בדרך אמת ולהזהר שלא לגרום שום דבר לחבירו היפך הצדק והישר, מה שלא קיים עד כדי כך בשאר דיני התורה כקדשים וטהרות, ולפיכך כגודל ישרות ההנהגה שינהג האדם בדיני הממונות כך הוא יזכה יותר לרוחב הידיעה.

זהירות בב"א לחבירו גם כשאין חיוב

ומכאן יש לנו להוסיף לקח שהדין נותן שאין לדקדק דקדוק רק בדברים המפורשים ובמקומות שקבעו לנו מסמרות, כי גם בכגון דא שלא פורש מה יעשה בו - לעיתים רבות הישר אומר שיש לנהוג בצורה מסויימת, ואם כך הישר מחייב הרי שזו הדרך לידע את ה' וכך הוא רצון הקב"ה שנעשה. וכענין זה מצינו ברמב"ם בפירושו המשניות (כלים פ"ב מ"ז) שכתב שאף שגול עכו"ם מותר מן הדין בכל זאת אין זו דעה נכונה, כי הדבר הוא היפך הישרות וההנהגה הראויה והדבר מרגיל את האדם לתכונות רעות בנפשו. ובאמת פעמים רבות שאדם נתקל במהלך חייו במקרים שנראה שאין בהם דין מפורש, אולם אם רק יהיה ישר עם עצמו יבין אל נכון כי הישרות מחייבת לנהוג במידת הרחמים, ואם הוא רוצה למצוא דעת אלוקים עליו לנהוג ביושר.

ולדוגמא ניתן להביא מקרים של גזל זמן או גזל שינה וכיוצא בזה, בחור שמסיים ללמוד בשעה מאוחרת וכשנכנס לחדרו כשכולם ישנים מרעיש ומדליק אור - גם אם חושב בטעות שאין בזה משום איסור **הרי חוסר ישרות ודאי יש כאן, הלא יש ליתן לחבירו את הזכות המגיעה לו כבן אנוש ולא להצר לו ולגרום לו צער והפסד**. ישנם שמתפללים שמו"ע ארוך מאד ובכך מונעים מחבריהם שרוצים לשבת בתחנון (לא משום שכבר אין להם כח לעמוד אלא שע"פ דין יש לישב בתחנון...), ואם היה בעל מידות היה מתיישב מקדימה או מתפלל פחות באריכות.

ועוד אפשר למצוא כהנה וכהנה מקרים שבהם גורם צער לחבירו אף בלי ליגע בממונו באופן ממש, וכגון נזקי קור וחום אויר וריח, שמלכתחילה אין מקום להתדיין בכל מקרה לגופו אם מותר או אסור, אלא יש ללכת אחרי הסברא הפשוטה של צורך הרבים וכיו"ב שהם זכאים בכך מן הישר ולפי זה לנהוג ולהתנהג.

וכאשר אדם מתרגל לנהוג בישרות הדבר מעלהו לדקדק בכל מעשיו לפניו משורת הדין ולחשוב תמיד מה היא זכותו ומה לא, בלי לגרום שום גרם של נדנדו לפסד בין אדם לחבירו.

ובענין זה זכורני מסבי ז"ל, שהיה מנהל בית היתומים דיסקין, ופעם ראיתיו שותה כוס מים מתוך הברז במוסד (ולא שולח את שליחיו לקנות לו מכספי המוסד בקבוק שתיה...) ולאחר מכן לא פחות ולא יותר אלא משלשל מטבע של עשר אגורות לתוך קופת בית היתומים. וזאת כנראה כיון שבחווה עמו לא היה מותנה שיכול הוא לשתות מים מכספי המוסד, ולכן שילם את שוויים...

ואנוכי לא הבנתי ושאלתי אותו, סבא, הרי ברור שאתה יכול לשתות ממימי המוסד שאתה אתה מנהל, ומדוע יש לך לשלם על כל כוס? ואילו הוא פנה ואמר (באדיש), **אם אני מנהל - אינני גנב**...

וניתן להאריך עוד רבות בזה וכיוצא בזה, ומה שעכ"פ נוכל לקחת עמנו לקראת זמן הביניים הבא עלינו לטובה הוא ענין כיבוד אב ואם, שבאמת מלבד עצם גדלות המצוה יש כאן ענין רב של ישרות, הלא הור"ח מאכילים אותך ומשקים אותך ודואגים שלא יחסר לך דבר, והישרות מכריחה שאין זה מן הדין לאכול לחם חסד אלא יש להביא תמורה הולמת, ועל כל פנים להודות על כך כדקא יאות.

ואם חלילה לא ינהג האדם בישרות בל יתפלא מדוע אין הוא מבין את הגמרא. הלא אין עקום מתדבק בישר, וככל שנתהלך בדרכי הישר כך נזכה בעזרתו יתברך לצלוח ולרכב על דבר אמת.

נחל אליהו

שהנשמה היא השולטת, הוא קודם לכולם - מפני שאז הנשמה היא השולטת, ומצד הנשמה הוא באמת קודם לכולם. אבל אם לא זכה - אם הוא משליט את הגוף על הנשמה, אז אומרים לו יתוש קדמך - מפני שביחס לגוף אכן יתוש קדמו.

בענין טעם ותקנת המצוות, ותקנות חז"ל שעמוד לעולם

**וטמאה שבעת ימים... וביום השמיני ימול בשר
ערלתו** (יב, ב-ג).

האור החיים הקדוש מבאר מה הטעם בסמיכות הכתובים, למה נאמר פה בפרשת טומאת לידה מצוות מילה?

שמרומז בזה דברי הגמ' במסכתא נדה (לא, ב): מפני מה אמרה תורה מילה לשמונה? שלא יהו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים - יולדת טמאה שבעה ימים, וממילא הם אסורים זה לזה, וכדי שלא יהו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים טמאים לכן התורה דחתה את המילה ליום השמיני.

ומפני שזה הטעם שמילה בשמונה, אומר האור החיים הקדוש: שזה טעם סמיכות הכתובים - וטמאה שבעת ימים, ולכן וביום השמיני ימול בשר ערלתו.

ולכאורה היה מקום לומר שדברי האור החיים מבוארים כבר בתרגום יונתן, שזה לשון התרגום יונתן על הכתוב וביום השמיני ימול בשר ערלתו: וביומא תמינאה תשתרי וברא יתגזר בשר ערלתיה - ביום השמיני תהיה מותרת ואז הבן ימולו בשר ערלתו. מאיזה טעם ומפני מה הוסיף התרגום לומר בענין המילה שביום השמיני האם תהיה מותרת? לכאורה הוא בא לומר כדברי האור החיים הקדוש, שמרומזים

העבודה להשליט הנשמה על הגוף זה זכות גדולה

**דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה
זכר** (יב, ב).

**אמר רבי שמלאי, כשם שיצירתו של אדם אחר
כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו
נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף** (רש"י, ע"פ ויק"ד
י"ד, א).

ובמדרש שם נוסף עוד על זה, בדרשת הכתוב (תהלים קלט, ה): אחר וקדם צרתני, מה זה אחר וקדם? אם זכה אדם, אומרים לו: אתה קדמת לכל מעשה בראשית, ואם לאו, אומרים לו: יתוש קדמך, שלשול קדמך - היתוש, שרץ העוף נברא ביום החמישי, והאדם נברא ביום השישי, לכן יתוש קדמך.

אך צריך להבין, מה האמת, אדם נברא לפני היתוש או אחרי היתוש? הוא נברא אחרי היתוש - היתוש ביום החמישי והאדם ביום השישי! ואם כן למה אם זכה נעשה קודם לכולם, מדוע יש הבדל כשהוא זכה הרי בכל מקרה יתוש קדמך?

אלא ביאור דברי המדרש: האדם מורכב מגוף ונשמה, הגוף נברא ביום השישי, אך מתי נבראה הנשמה? חלק הנשמה שבאדם באיזה יום נברא, המדרש אומר: ורוח אלוקים מרחפת על פני המים - זה הנשמה, דהיינו שעוד קודם לבריאת כל העולם כבר נבראה הנשמה. נמצא שבעצם הנשמה של האדם קדמה לכל הברואים - ורוח אלוקים מרחפת, היה בתחילת הבריאה, ביום הראשון, ורק הגוף וההרכבה של הגוף והנשמה נבראו לאחר כל מעשה בראשית - ביום השישי.

ועל פי זה ביאור דברי המדרש הוא, שאם זכה - אם האדם זכה להשליט את הנשמה על הגוף,

אותו ענין יש בטעם של עריות

וכל מצוה שקיבלו עליהן בקטטה כגון עריות - למה עריות קיבלו עליהם בקטטה? כתוב וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו, על עסקי משפחות - על עסקי עריות שנאסרו להן קרובות, ולכן קיבלו את זה בקטטה. אבל היום, שמבואר בגמ' (סנהדרין סד, א) שאנשי כנסת הגדולה ביטלו את היצה"ר של קרובות, אין סיבה של קטטה, ואעפ"כ היות ובתחילה קיבלו בקטטה, אף היום - עדיין, עושים אותה בקטטה, אפילו שבטל הטעם.

ועוד באותו ענין, יש נידון גדול בפוסקים בתקנות חכמים במקומות שבטל הטעם האם התקנה נשאת, וידועה דעה הגאון בהרבה מקומות שבניגוד להרבה פוסקים סובר שאף שבטל הטעם התקנה קיימת, וכגון לענין מים מגולים במקומות שאין נחשים, שהגאון החמיר במים מגולים, וטען שאף שחז"ל אמרו שהטעם משום נחשים, זה רק טעם אחד, אבל היה להם הרבה טעמים על דרך הסוד, וטעמים אלו קיימים אף היום.

פעם אחת שאלו את הגאון בענין הזה: מה הדין בעוד מצוות שבטל טעמם אם בטלה אף התקנה או לא? אמר להם הגאון: אם נאמר שכשבטל הטעם בטלה התקנה לא תהיה מילה בשמיני! והעומדים לפנינו לא הבינו מה הוא מתכוון, והיה שם החיי אדם והוא פירש להם את דברי הגאון בפניו: כל הטעם שמילה בשמיני מבואר בגמ' כדי שלא יהיו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים, והיום שממילא היא לא ניתרת מיד, שהרי סופרים שבעה נקיים היו צריכים לאחר את המילה, ומכך רואים שבדאורייתא אע"פ שבטל הטעם התקנה נשאת.

כאן דברי הגמ' בנדה שהטעם שהמילה בשמיני מפני שאז האם תהא מותרת!

אך נראה לדקדק שלא כיון לכך, שאף ביולדת נקבה שנאמר (פסוק ה): ואם נקבה תלד וטמאה שבועיים כנדתה וששים יום וששת ימים תשב על דמי טהרה, מתרגם ונתן: ותהי מסאבא ארבסרי יומין הי כריחוקה ובחמיסר תשתרי, ושיתין ושיתא יומין רצופין תהי על דמהא דכין. הרי שאף ביולדת נקבה אפילו שלא הזכר בכתוב ענין טהרתה הוסיף התרגום: בחמיסר תשתרי, ואף שבה אין ברית מילה. ומתבאר שהתרגום הביא את סדר זה הדברים ולא משום שהוא טעם למילה בשמיני.

ומענין לענין באותו ענין, במה שמבואר בגמ' שהטעם שמילה בשמיני שלא יהיו אביו ואמו עצבים, ולכן ממתנינים עד אחר טהרתה, יש להוסיף שבמסכתא שבת קל, א תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל מצוה שקבלו עליהם בשמחה כגון מילה, דכתיב (תהלים קיט, קסב): שש אנוכי על אמרתך כמוצא שלל רב, עדיין עושין אותה בשמחה - מילה בכל הקהילות, אפילו יהודים רחוקים עושים בשמחה! וכל מצוה שקיבלו עליהן בקטטה, כגון עריות - דכתיב (במדבר יא, ט): וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו, על עסקי משפחותיו, עדיין עושין אותה בקטטה, דליכא כתובה דלא רמו בה תיגרא, עד כאן לשון הגמ'.

הגאון מדויק דיוק נפלא, מה זה הלשון עדיין עושין? מה זה עדיין? היו צריכים לומר: עושין, מדוע נאמר: עדיין עושין?

אומר הגאון: שתי הסיבות של מילה ושל עריות לא קיימות היום - למה מילה קיבלו עליהם בשמחה? מפני הטעם הזה המבואר בגמ' שמילה ביום השמיני, שאז נגמרו השבעה ימי טומאה, וזה היה מצב של שמחה. אבל היום שתיקנו שצריכים שבעה נקיים שלהלכה החמירו שהיא לא נטהרת מיד - אין את הסיבה של השמחה שהיא אז, וא"כ מדוע היום עושים אותה בשמחה? היות וקיבלו בשמחה עדיין עושין בשמחה! לכן נאמר הלשון עדיין, שהשמחה היום אינה מהטעם של השמחה שהיתה בתחילה, אלא השמחה היום היא מכוח השמחה שהיתה אז.

מתוקים מדבש

נטפי לקח מפרשיות השבוע
מאת הגאון רבי **יעקב ישראל הכהן בייפוס** שליט"א
בעל מחבר "ילקוט לקח טוב"

מוות וחיים ביד הלשון

חז"ל גילו לנו שהעונש החמור של נגעים, בא על חטאי הלשון - לשון הרע ורכילות. ובמדרש רבה (ויקרא רבה טז, ב) הסמיכו ידיעה זו לפסוק "זאת תהיה תורת המצורע", ואמרו: "תורת המוציא שם רע". הגר"ש טרוביץ זצ"ל מוסיף בספרו "מעדני שמואל" ואומר, שלא מצאנו בתורה עונש דומה לזה, על חטאים אחרים!

עונש זה מתייחד בכך שהוא מגיע בשלבים. בתחילה מופיעים אצל החוטא נגעי בתים, אחר כך נגעי בגדים ולבסוף עליו בעצמו. סבלו של המצורע, הן נפשית והן גופנית, הוא גדול עד למאד. הוא סובל מכך שהוא מרוחק ומנודה מבני אדם, וזה בנוסף לסבל מהנגע עצמו, שהוא רב מאד. אולם סבל גדול וקשה שבעתיים, הוא העלבון והצער הכרוך ביציאתו מחוץ למחנה ובישיבה בצד. כל זה בא כמידה כנגד מידה, על שבדיבורו הביא לפירוד ומחלוקת בין איש לביתו ובין אדם לחברו, כדברי חז"ל.

נראה לומר שחומרא יתירה זו, מקורה בכך שדיבר לשון הרע בפיו, ואילו היה מיסב איש זה את אותו הנזק שלא באמצעות הפה, לא היתה התורה מתייחסת אליו בחומרה כה גדולה. אף שברור שאדם חייב להיזהר שלא לפגוע בזולת בשום דרך, כמבואר בספר "חפץ חיים", שאיסור לשון הרע קיים גם על רמיזות או על כתיבה. שמו של האיסור מעיד על כך שחומרתו נובעת מהשימוש בלשון דהיינו בפה, לדבר רע. כדברים האלה כתב גם הגר"א קוטלר זצ"ל בספרו "משנת רבי אהרן" (ח"ג עמ' רלט).

מכאן נבוא להבנת הטעם מדוע החמירה התורה כל כך בחטא הלשון, והטילה על מי שעבר עליו עונש כה חמור. יתכן ששורש הענין נעוץ בכך שהלשון היא מיוחדת מאד מאד במעלתה, כמו שנאמר (בראשית ב) "ויפח באפיו נשמת חיים, ויהי האדם לנפש חיה". וכתב שם הרמב"ן: "היא רוח השם הגדול, מפיו דעת ותבונה. כי הנופח באפו אחר, מנשמתו יתן בו... וזאת הנפש המשכלת אשר נפחה השם באפיו, היתה בו לנפש המדברת". נמצא שכביכול רוח ה' הגדול, נופחה באדם והתלבשה בכח הדיבור של האדם.

בדומה לזה מתרגם גם אונקלוס "והוות בה לרוח ממללא", הרי שבכח ה"ממללא" (=הדיבור), בא לידי ביטוי כוחה של הנשמה שנפח ה' יתברך באדם. ומאחר ובזה

טמונה יקירותו וחשיבותו של האדם, הרי מתחייב מכך הצורך לנצל כח חשוב זה באופן הראוי ולשמור עליו מכל משמר. דהיינו, להשתמש בו רק לתורה ולעבודת ה', בקדושה ובטהרה. וכל מי שפוגם בזה, דומה למי שנוטל מתנה יקרת ערך מאד מאד, שקיבל כתשורה מאת המלך, והוא משתמש בה באופן שמבזה את המלך. אין ספק שאחד כזה, רעתו רבה עד מאד! כך בדיוק נראה מי שמשתמש בכח האלוקי הנכבד של הדיבור, ומטמא אותו בחטא הלשון. לכן מגיע לו שייענש בכל חומר הדיון!

דבר נוסף מצינו בזהוהר הקדוש (פרשת מצורע) "כל מלה ומלה דאפיק בר נש מפומיה, סלקא לעילם ובקעא רקיעין" (= כל מלה ומלה שמוציא האדם מפיו, עולה למעלה, ובוקעת רקיעים). וב"נפש החיים" (שער א' יג) הוסיף בזה ביאור, שהאדם מעורר בדיבורו את הכח העליון, וככל היוצא מפיו יעשה. נמצא שביד האדם הופקד כח שבו הוא יכול לשדד את כל מערכות הבריאה. והם הם הדברים המובאים ב"תנא דבי אליהו", שכאשר האדם מדבר לשון הרע, הדברים עולים למעלה ומגיעים עד כסא הכבוד. עד כאן דברי התנא דבי אליהו.

נוסיף רק, שממרומי שחקים שאליהם הגיע כח הדיבור הרע, חיצו יורדים וגורמים הרס, מוות וחורבן. וכדברי הזוהר הק': "וכדן מיתער ההוא רוח בישא... ואיהו אעיל לעילא וגרים בהוא איתערותא דלישנא בישא... מותא וחרבא וקטולא בעלמא". (= וכאשר מתעוררת הרוח הרעה הזו... והיא עולה למעלה וגורמת באותה התעוררות דלשון הרע... מוות, חורבן ומיתה בעולם). ה' ישמרנו.

יתר על כן מצינו בילקוט שמעוני (פרשת כי תצא) על הפסוק (איוב ה) "בשש צרות יצילך, ובשבע לא יגור בך רע", אמר הקב"ה: מכל צרות הבאות עליכם, אני יכול להציל אתכם. אבל מבעל לשון - הרע הצל עצמך!

כלומר, אמנם אין להעלות על הדעת שאין ביכולת הקב"ה לשמור על האדם מפני בעל לשון - הרע, מכל מקום הכוונה כאן שבאופן טבעי מונח בכח הלשון כח הרסני שמסוגל להזיק ולהרוג ח"ו, ולגרום נזק וסבל רב אף למרחק רב. ולכן זקוק האדם לזכויות יתר כדי להינצל מסכנה זו, משום שבעל לשון - הרע הוא מעורר בדיבורו קיטרוג גדול מאד למעלה, על כל מי שדיבר עליו. ואין אפשרות להינצל מזה, אלא ע"י סניגוריא גדולה, וכאשר ירבה בזכויות יזכה על ידי זה בסניגוריא גדולה שתמנע את השפעת הלשון הרע. וזה מה שאמרו חז"ל "הצל עצמך" - שלא יהיה מקום לקטרוג עליך.

ומרובה מידה טובה ממידת פורענות, ולפיכך ככל שגדול כח הדיבור בהשפעתו לרעה, גדול מזה כוחו של דיבור של סניגוריה ולימוד זכות, דבר זה למדנו ממה שנאמר לגדעון (שופטים ו) אשר לימד זכות על בני ישראל - "לך בכוחך זה והושעת את ישראל מכף מדין" ופירש רש"י שם: "ויפן אליו הקב"ה בעצמו [ולא ע"י מלאך, כמו מקודם לכן] לך בכוחך זה - בכח הזכות הזו שלמידת סניגוריה על בני". מה נפלא הדבר, עם ישראל היה נתון במצוקה קשה, כי עשו הרע בעיני ה'. ובכל זאת כאשר קם גדעון ומעורר זכויות שלהם הם זוכים לישועה. והראשון שנהנה מזכות זו זה גדעון המסנגר, שכן נאמר לו "לך בכוחך זה והושעת את ישראל". אכן מוות וחיים ביד הלשון.

שיעור מהמשגיח הרב רבי ראובן לויכטר שליט"א

בדרך לקבלת התורה

את צפונותיה, אם ישוב ויתעמק בה בלא להסתמך על ההבנות שהשיג בפעם הראשונה. אם ישוב וישנה אותה שוב ושוב, יתגלו לו מטמונים נוספים, כמאמרם ז"ל (עירובין נד): 'למה נמשלו דברי תורה לתאנה, מה תאנה כל זמן שאדם ממשמש בה מוצא בה תאנים אף דברי תורה כל זמן שאדם הוגה בהן מוצא בהן טעם.'

משמוש זה מכונה בדברי חז"ל 'חזרה'. משמוש, התבוננות שוב ושוב, היא החזרה המשולה לקצירה. משום שבכל חזרה שכזו, אדם מוצא טעם חדש, הבנה חדשה רחבה יותר, עמוקה יותר, מאלפת יותר, אמיתית יותר. חזרה שכזו משולה לקציר שבו אדם מוצא ומוציא יותר ממה שזרע.

הבה נתבונן ונראה שהדברים מפורשים בדברי הרמב"ן בחידושיו לפרק 'אלו מציאות', גם הם דברים שקראנו ושנינו מטל ילדותנו ולא העמקנו בהם די הצורך.

ספרים קורא בהן אחת לשלשים יום אבל לא יקרא בהם בתחילה. נראה לי דהאי דינא ליתיה אלא בס"ת ונביאים וכתובים כו', אבל עכשיו שנהגו לכתוב התלמוד, אם השאילו מסכתא אינו כן, שכל אדם שוין בו, והשונה פרקו מאה פעמים ומי שלא שנה אותו מעולם כולם נוגעין בהם וממשמשיין בהם, שאין לך אדם שלא יהא צריך עיון ומחשבה יתירא, ולמשוך אילך ואילך, ולגלול אותו מתחלתו לסופו ומסופו לתחלתו כדי לעיין בהלכות הצריכות לו לאותה הלכה שהוא שונה, הילכך יד כל אדם שוה בו וילמוד בו בתחלה.

בלימוד התלמוד, מלמדנו הרמב"ן, אין הבדל בין לימוד בפעם ראשונה ובין הלימוד בפעם שניה ושלישית. בכלם נצרך עיון ומחשבה יתירה. כי החזרה אינה רפרוף מהיר, אינה סיכום מקוצר, אלא לימוד נוסף מחדש, משמוש ועיון בדברים מתחילתם.

ידוע שרעק"א בדק כך את הבאים ומבקשים ללמוד בבית מדרשו. האם הם מסוגלים לשוב ולשנות סוגיא שכבר עסקו בה פעם אחת ולגלות בה מטמונים, או שמא הם רק שבים ומשננים את הנלמד בפעם הראשונה.

מועט המחזיק את המרובה

לא נפליג למקום אחר. ניתנה ראש ונשוב לדברי הרמב"ן כדי לגלות שמסתרת בתוכם נקודה נוספת.

הרמב"ן כותב את חידושו ביחס להלכה העוסקת בסכנה הנשקפת ליריעות הספר ואותיותיו מהמשמוש והקריאה, מהעיסוק במילים הכתובות בו. וכאן יש מקום לתמיהה, לכאורה אחר שאדם למד ושינן את דברי המשנה והגמ' פעם אחת והם

בימים אלו אנו סופרים ומונים, צועדים והולכים, בדרך לקבלת התורה. ומשכך, נעסוק היום לא בלימוד התורה עצמו, אלא בגישה הראויה ללימוד התורה.

אי אפשר לגשת לתורה כפי שניגשים אל לימוד חכמה כל שהיא. ולא רק שאי אפשר, זו אפיקורסות ממש, כמבואר בדברי חז"ל (סנהדרין צט) שהאומר אין תורה מן השמים נחשב לאפיקורוס.

ברי לי שישנם מן הקוראים הזוקפים עתה גבה בפליאה. האם סבור הכותב הנכבד שיש בין קוראי שורות אלו מי שאינו מאמין בכל ליבו בתורה מן השמים? תנוח דעתכם, יודע אני כי כל קוראי הינם יראים ושלמים, ואף על פי כן אני מבקש: הסכיתו ושמעו כיצד אמונה זו נוגעת לחיי היום יום שלנו, כיצד היא יכולה וצריכה להביא לידי גישה שונה ללימוד התורה.

בהמשך דברי חז"ל בסנהדרין, מיד לאחר הדיון מיהו ומה דינו של האומר 'אין תורה מן השמים', מביאה הגמ' את מאמרם ז"ל: 'כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה, דומה לאדם שזרע ואינו קוצר.'

זהו מאמר מוכר וידוע, שמענוהו עשרות ומאות פעמים, ואולי אף קראנו אותו מעל כותלי בית האולפנא בילדותנו, אולם אם נתבונן בו רגע, נשתומם ונתפלא מחוסר הדמיון שבין המשל והנמשל.

בנהג שבעולם, אדם זורע כור וקוצר עשרות כורים. הזרע הנשמן באדמה מתרבה פי כמה וכמה. ואילו בלימוד וחזרה המצב הוא שונה ואולי אפי' הפוך. הלימוד הוא אכן תהליך ארוך ומעמיק, יש בו מימד של זריעה, נביטה, הבשלה וגידול פירות.

ואילו החזרה?! החזרה המקובלת בידינו היא אמצעי לשימור, אמצעי להניח את דברי התורה למשמרת על לוח ליבנו. אדם החוזר על משנתו, אינו מוסיף דעת, הוא פשוט משמר את הנלמד. ואם כן הלימוד אינו זריעה, והחזרה אינה קצירה. יאה היה לחז"ל להמשיל משל אחר, לדמות את החזרה לאסם המשמר את התבואה, מדוע בחרו במשל שאינו משקף במדויק את העניין?

נראה ברור ששיבוש בידינו. אין בין המושג 'חזרה' השגור בפינו ובין לשון 'חזרה' של חז"ל ולא מידי. חזרה דידן, שהיא שינון שמטרתו לתקוע את הדברים בליבנו ובזכרונו, כלולה בלשון חז"ל בזריעה, בלימוד. הכי יש לך אדם הלומד ואינו רוצה לדעת את מה שהוא לומד. ודאי שעל הלומד לשנן שוב ושוב את הדברים עד שיהיו מונחים בכיסו, אולם כל זה בכלל הלימוד, בכלל הזריעה הוא, ועד הקצירה לא בא.

חזרה בלשון חז"ל, היא הלימוד והעיון בסוגיא פעם נוספת מחדש. לאחר שקרא אדם ושנה, לאחר שעייין בסוגיא וגילה

שיעור מהמשגיה הרב רבי ראובן לויכטר שליט"א

גדולה יותר מאותו אדם שכתב אותה. יש בה יותר ממה שהוא הבין ויותר ממה שהוא התכוין.

גל עיני ואביטה נפלאות

זה דבר שהולך ונשכח. אנו שוכחים שהעומק של תורה מונח בתוך המילים ממש. המילים הן 'מן השמים'. לכן אפשר לגלות בתוכן, בקריאה חוזרת ונשנית שלהן, עומק לפני מעומק. אנו רגילים ללמוד בפעם הראשונה בעיון רב, אולם כשאנו נפגשים עם סוגיא או מסכת שוב ושוב, אנו הולכים באותם השבילים שסללנו בפעם הראשונה, שבים אל אותם המחוזות. זו טעות. עלינו לנסות לגלות בפעם השניה שבילים ועולמות חדשים. ולא על ידי עיסוק בסברא ובבניית מגדלים הפורחים באויר, אלא על ידי עיון וקריאה שוב ושוב. עלינו להתמקד בכתוב, לעיין בספר בפעם השניה והשלישית לפחות כמו בפעם הראשונה.

כשאדם לומד סוגיא בפעם הראשונה הוא שואל שאלות של תחכום. השכל מחפש תחכום וחיידוש. אולם ככל שהוא לומד ומעיין, ממשמש שוב ושוב, הוא לומד לשאול שאלות פשוטות. ושאלות אלו הן מפתח גדול לראות את הסוגיא באור אחר.

שמעתי ממו"ר הגאון ר' יונתן דיוויד שליט"א שככל שאדם גדל, הוא קורא ומבין את דברי התורה בצורה יותר ויותר פשוטה. החידושים הגדולים ביותר כתובים בצורה פשוטה ממש בתוך המילים, אלא שבקריאה ראשונית קשה להבחין בכך. לפעמים צריך עמל של עשרות שנים כדי להגיע לגילוי עיניים המאפשר לקרא את הדברים כפשוטם.

זה העומק של דברי ר' חיים וולוז'ניער שחדוש תורה הוא כשהענין שהיה עמום נעשה ברור יותר. ר' חיים לא בא לנחם את אותם האנשים שאינם מצליחים להעלות בחפניהם חידושים מרהיבים, אלא בא ללמדנו שחידושי תורה אינם פורחים באויר. ככל שאדם עמל בתורה, מתגלים לו חידושים גדולים ועמוקים, אך הוא רואה אותם כתובים בצורה ברורה ופשוטה בתוך דברי חז"ל.

כמדומה שהנחתי את דעתכם, קוראים נכבדים. אין ספק שכולנו מאמינים באמונה שלימה בתורה מן השמים, אך אסור שאמונה זו תישאר ערטילאית.

עלינו לשנות את הגישה שלנו ללימוד ולחזרה.

מעתה לא נצעד לקראת חזרה ושינון בצעד עייף כהולכים לקראת עמל שאין בו טעם, אלא בצעד נמרץ של אדם סקרן ההולך לתור ארץ לא נודעת. לא נחזור על תלמודנו בשלוח של אדם ההולך בתוך שלו, אלא בדריכות של צייד ומחפש מטמוניות.

נקרא ונשוב, נקרא ונשוב. נחזור לעומקן של המילים, של האותיות, ונטעם בהן בכל פעם טעם נוסף ומחודש.

מונחים לו כבקופסא, אולי הוא אפי' יודעם על פה, אין לו צורך לעיין שוב ושוב בספר, וממילא הסיכון שיקרה נזק לספר בלימוד זה הוא קטן יותר.

מדוע סובר הרמב"ן שגם לגבי המשמוש והעיון בדפי הספר עצמו אין הבדל בין הלומד פעם ראשונה ובין הפעמים שאחריה. גם אם נבין ונסכים שיש מקום לעיון נוסף בסוגיא, הלא עיון זה נעשה בשכל, בסברא, ולא בקריאת המילים ושינונם שוב ושוב.

כאן מתגלה לנו הקשר של מאמרם ז"ל 'הלומד ואינו חוזר כזורע ואינו קוצר' לתחילת הסוגיא העוסקת בתורה מן השמים. היכולת לזרוע כור של דברי תורה ולקצור תמורתו ומכוחו עשרות רבות של כורים נובעת אך ורק מכך שהתורה היא מן השמים.

על פי דרכי הטבע מועט אינו יכול להחזיק את המרובה. צייר, מומחה ככל שיהיה, לא יוכל להביע את כל רחשי ליבו על קצה קציה של יריעה. גם סופר אמן אינו יכול לספר עלילה מורכבת במילים ספורות. העובדה שאותיות ומילים מועטות מדברי התורה מקפלות בתוכן עושר רב כל כך, מעידה שהתורה מן השמים.

'תורה מן השמים' פירושה מילים ספורות שכוללות עוד ועוד, תוכן בלי גבול. אותן המילים נקראות שוב ושוב, ובכל פעם מתגלה בהן תוכן חדש. בכל פעם ניתן לגלות בהן טעם נוסף.

כך כתב הרמב"ם בשמונה פרקים (פ"ה) שהעובדה שבשלשת המילים 'בכל דרכיך דעה' כללו חז"ל סוגיא כל כך רחבה ועמוקה בעבודת ה', סוגיא שנכתבו עליה חיבורים רבים ולא באו עד תכליתה, מלמדת שתורה מן השמים, מוכיחה בלי ספק שדברי חז"ל נאמרו בכח אלוהי.

לא רק דברי חז"ל. הגאון המופלא רבי יונתן אייבשיץ (ת"כ קכ"ג קכ"ד) מרחיב את הדברים גם לדברי הרמב"ם והשו"ע. ז"ל:

'...ולדעתי אין ספק כי הכל בכתב מיד ה' השכיל על ידם, כי קושיות רבות שהקשו עליהם אחרונים ותירצו בדרך חריף ועמוק, וכמו כן כללו במתק וקוצר לשונם דינים הרבה, ולאין ספק שלא כווננו להכל, כי איך היה אפשר לרב המלאכה מלאכת שמים שהיה עליהם, ומי הוא הגבר שיעשה חיבור על כל התורה לקוח מכל דברי הראשונים ואחרונים ולא יכבד עליהם מלאכה מלאכת שמים, רק רוח ה' נוססה בקרבם להיות לשונם מכונן להלכה בלי כוונת הכותב, וחפץ ה' בידם הצליח.'

לרמב"ם אין את הזכות הבלעדית לפרש את דבריו, כי המילים הן מן השמים ויש בהם יותר ממה שהוא אמר. גם אחרי שהרמב"ם מפרש את דבריו יתכן שהרשב"א יפרש אותן אחרת. ולא זו בלבד, אלא אפשר שאנו נפסוק הלכה כהרשב"א, כי התורה מן השמים. זר לא יבין את זאת. אולם אנו מאמינים שהתורה, גם התורה המתחדשת על ידי גדולי ישראל, היא מן השמים. היא

יעלת הון

תזריע - מצורע תשפ"א

דברי חיזוק מהגה"צ רבי יצחק שמואל גמזו שליט"א אב"ד חיפה

ספירת העומר

"וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה" (ויקרא כ"ג ט"ו)

א- וכתב האור החיים הקדוש ז"ל: אמרו 'לכם' לצד שיצו ה' לספור שבע שבתות, ואמרו ז"ל (זוהר) לצד שהיו בטומאת מצרים ורצה ה' להזדווג לאומה זו, דן בה כמשפט נדה שדינה לספור שבעה נקיים, וצויה שיספרו שבעה שבועות ואז היו מוכשרים להכניסתם כלה לחופה, והגם כי שם שבעה ימים וכאן שבעה שבועות, לצד הפלגת הטומאה וכו', והוא מאמר הכתוב כאן 'וספרתם לכם' פירוש, סיבת הספירה זו היא לסיבתכם לטהרתכם, שזולת זה תכף היה ה' נותן להם התורה. ולדרך זה ידוייק על הנכון טעם 'ממחרת השבת' ולא מיום השבת עצמו. כי כן משפט הספירה שיהיו כל הימים שלמים, ולצד שיום חמישה עשר בניסן שהוא יום השבת האמור כאן מקצת היום היו עדיין בארץ מצרים לזה יצוה ה' לספור ממחרת, והגם כי זה היה בפסח מצרים, כמשפט הזה יעשה באותו פרק עצמו מידי שנה בשנה וכו' עכ"ל.

מבואר באור החיים הקדוש, שהקב"ה רצה לתת תורה לכלל ישראל וצויה שיספרו שבע שבועות כנגד נדה שצריכה לספור שבעה נקיים ולצד הפלגת הטומאה לכן צויה שיספרו שבעה שבועות והגם שזה היה בפסח במצרים כל שנה ושנה באותו פרק בחג השבועות הקב"ה נותן מחדש את התורה לכלל ישראל וצריכים להיטיהר מכל הטומאות ולספור שבעה שבועות כדי להיטיהר ולזכות לקבלת התורה.

ב- והחינוך בפרשת אמור מצוה ש"ו כתב ז"ל: משרשי המצוה על צד הפשט לפי שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נבראו השמים וארץ וכו' והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים כדי שיקבלו התורה בסיני ויקיימוה ומפני כן נצטיינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף לליבנו כעבד ישאף צל וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו לצאת לחירות כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא וכו' עיי"ש

וכע"ז כתב רבינו נסים בסוף ערבי פסחים ז"ל: ובהגדה גם כאן אמרו בשעה שאמר להם משה 'תעבדון את האלוקים על ההר הזה' אמרו לו ישראל משה רבינו אימתי עבודה זו? אמר להם לסוף חמשים יום והיו מונין כל אחד ואחד לעצמו מכאן קבעו חכמים לספירת העומר וכו' ע"ש. **מבואר בחינוך ובר"ן,** שענין ספירת העומר הוא בכדי להראות חפצינו להגיע אל הזמן קבלת התורה, ולכאורה זהו טעם אחר ממה שכתב האור החיים הקדוש בשם הזוהר שענין ספירת העומר כדי להיטיהר מטומאת מצרים כדרך האשה שסופרת שבעה נקיים.

ג- ונראה דטעם החינוך משלים את הטעם שכתב האור החיים הקדוש, שהאיך האדם יכול לטהר את עצמו, זהו על ידי התורה והשתוקקות להשיג את התורה וכמו שבאר **החפץ חיים** בשער התורה פרק א' ז"ל: ואיתא בספרי פרשת עקב 'פוצו מעינותיך חוצה' נמשלו דברי תורה למים מה המים חיים לעולם אף דברי התורה חיים לעולם, מה המים מעלים את הטמא מטומאתו כך דברי התורה מעלים את האדם מטומאה לטהרה שנאמר יראת ה' טהורה, וממילא כשם שמים מטהרים את האדם אף שהטומאה מתפשטת בכל אבריו כן התורה מטהרת את האדם מטומאת עונותיו אפילו אם נתפשטה עליו מכף רגלו ועד ראשו, וכשם שאין אדם ניטיהר עד שיעלו המים על כל אבריו ולא תהיה שום חציצה בין האברים למים כן צריך שישעבד כל גופו ואבריו באמת לתורה ולא תהיה שום חציצה וכו' עכ"ל. וא"כ יש לומר, דספירת העומר מראה על הרצון החזק להגיע לקבלת התורה וכמו שכתב החינוך, וזהו הגורם ליטיהר מכל הטומאות והאדם זוכה לקבל את התורה בחג השבועות כמו שכתב האור החיים הקדוש כמשפט הזה יעשה באותו פרק עצמו מידי שנה בשנה.

ד- הכלי יקר (בפסוק ט"ז) כתב ז"ל: "והקרבתם מנחה חדשה לה'" סימן

ליום מתן תורה כי התורה צריכה להיות חדשה אצל האדם בכל יום כאילו היום קבלה מהר סיני (ספרי), ומה שלא נזכר בתורה בפירוש כי יום זה מתן תורה וכו' שעל מתן תורה לא רצה ה' להגביל יום ידוע לפי שצריך האדם שהיה דומה לו בכל יום ויום מכל ימות השנה כאלו באותו היום קיבלה מהר סיני. כי באמת אמרו רבותינו ז"ל (עירובין נד ע"ב) שהתורה ממשלה לדד זה שכל זמן שהתינוק ממשמש בה הוא מוצא בה טעם חדש, כך התורה כל ההוגה בה מוצא בכל יום טעם חדש, על כן דין הוא שיהיה דומה אליו בכל יום כאילו היום קיבלה מהר סיני ואם כן כל יום הוא מתן תורה אצל ההוגים בה. על כן אין ראוי להגביל יום ידוע לנתינתה וכו' ועל כן אין יום נתינתה מבואר בתורה יותר ממה שנירמז בהבאת מנחה חדשה להורות שהתורה מנחה חדשה בכל יום ויום עכ"ל.

באור החיים הקדוש שהבאנו לעיל מבואר שכל שנה בהגיע חג השבועות אנחנו זוכים לקבלת התורה. ובכלי יקר מבואר שכל יום ויום הוא מתן תורה אצל ההוגים בה, ונראה דהאדם זוכה כל שנה בחג השבועות לקבל את התורה וכמו שכתב האור החיים הקדוש ומכח מה שמקבל בחג השבועות מזה נמשך שזוכה בכל יום ויום כשלומד את התורה לקבל את התורה מחדש כמו שכתב הכלי יקר.

וכע"ן זה כתב בספר **אוצר נחמד** להגאון הצדיק רבי שריה דבליצקי זצ"ל בשם הזכרון שלמה ז"ל: ביום שבועות מקבל האדם בכח את התורה והמצוות וכל ההרגשות הקדושות על כל השנה ובמשך השנה אם האדם משתדל ברגש חיות הוא מוציא לפועל את הכח שקיבל עכ"ל

פרשת תזריע - האדם מצד נשמתו מרומם מכל הבריאה ומצד הגשמיות מגושם מכל הבריאה

"אשה כי תזריע" (יב ב) מפרשי ז"ל: אמר רבי שמלאי, כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף (ויקרא רבה יד א) עכ"ל.

וכתב השפתי חכמים ז"ל: קשה מאי נפקא מינה מהיקש זה, ותו הקשה הרא"ם דבפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין לה). אמרינן בברייתא דלכך אדם נברא באחרונה, שאם יתגאה האדם אומרים לו יתוש קדמך במעשה בראשית, וכדי שימצא הכל לסעודה, ועוד טעמים רבים שכולם אינם שייכים כאן וכו' עיי"ש.

ב- ונראה דהנה במדרש (ויקרא רבה יד א) וכן בילקוט שמעוני כתוב ז"ל: 'אחור וקדם צרתני' (תהלים קלט), אמר רבי ישמעאל בר תנחום אחור לכל המעשים וקודם לכל העונשין, אם זוכה אמרין ליה אתה קדמת למעשה בראשית, שנאמר 'ורוח אלוקים מרחפת על פני המים' (בראשית א), ואם לאו יתוש קדמך שלשול קדמך. רבי נחמיה אומר אף קלוסו אינו בא אלא באחרונה. הדא הוא דכתיב 'היחיה וכל בהמה רמש וצפור כנף' (תהלים קמו), ואחר כך מלכי ארץ וכל לאומים. אמר רבי שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף כך תורתו אחר כל בהמה חיה ועוף, הדא הוא דכתיב 'זאת תורת הבהמה והעוף', ואחר כך אשה כי תזריע. עכ"ל.

ג- ונראה לבאר את המדרש, דהנה כתוב (בראשית ב ז) 'וייצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים' וגו'. ופרשי ז"ל: עשאו מן התחתונים ומן העליונים, גוף מן התחתונים ונשמה מן העליונים, עכ"ל. וכתב החזקוני ז"ל: ויפח באפיו נשמת חיים, בנפיתו של הקב"ה שהיא רוח הקודש, מה שלא נפח בשום אף בריה וכו'. נשמת חיים, נשמה שהיא חיה לעולם, ואינה מתה כמות הגוף וכו' עכ"ל. **ולפי"ז הביאור במדרש הוא:** אם זוכה אמרין ליה אתה קדמת למעשה בראשית שנאמר ורוח אלוקים מרחפת על פני המים, היינו שאם האדם

הוא זוכה, וכן זה לשון זך, שהוא טהור והוא עובד את הקב"ה, אזי אומרים לו שהוא קדם למעשה בראשית, כי יש בו רוח אלוקים שמרחפת על פני המים, והיינו על פני התורה כמבואר בזוה"ק. ואם אינו זוכה, היינו שהוא נמשך אחרי תאוות העוה"ז, אזי אומרים לו יתוש קדמך שלשול קדמך, כי בבראת העולם מה שנברא יותר מאוחר הוא יותר מגושם והוא גרוע מיתוש ושלשול.

ומה שרבי נחמיה אומר אף קלוסו אינו בא אלא באחרונה, הדא הוא דכתיב החיה וכל בהמה רמש וצפור כנף (תהלים קמו), ואחר כך מלכי ארץ וכל לאומים. היינו שיותר קל להלל לקב"ה לחיה ולכל בהמה והרמש וצפור כנף, ורק אחר כך גם האדם מלכי ארץ וכל לאומים מהללים את הקב"ה, כיון שמצד הגוף, האדם יותר מגושם מכל הבריה הנשמית.

ומה שאומר רבי שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה ועוף, כך תורתו אחר כל בהמה ועוף, הדא הוא דכתיב זאת תורת הבהמה והעוף ואח"כ אשה כל תזריע. היינו שכמו שיצירתו אחר כל בהמה ועוף, ומה שנברא יותר מאוחר הוא יותר מגושם, כך תורתו אחר כל בהמה ועוף, שהוא יותר מקבל טומאה מכל הבהמה והעוף. וכולם רק אחר מיתתם מטמאים טומאת ערב, ואחר כך כתוב אשה כי תזריע, שמקבלת טומאה מחיים טומאת שבעה ימים ולכן תורתו אחר תורת הבהמה והעוף, כיון שטומאתו יותר חמורה. ולכן רש"י מביא את הדרשה של רבי שמלאי, אף שדרכו להביא רק להביא מדרשים שמבארים את הפסט, כיון שבמדרש הזה מבואר למה טומאתו של אדם יותר חמורה מכל הטומאות של בהמה ועוף, כיון שמצד הגשמיות הוא יותר מגושם מכל הבריה.

ד- ומידה טובה מרובה שהאדם יכול להגיע לדרגה זכה אמרין ליה אתה קדמת למעשה בראשית, שנאמר ורוח אלוקים מרחפת על פני המים, שאם האדם זוכה והוא זך מתאוות עולם הזה, ולומד תורה אזי זוכה להיות מרום מכל הבריה כולה, וזוכה לרוח אלוקים מרחפת על פני המים, ורש"י פירש, כסא הכבוד עומד באויר ומרחף על פני המים ברוח פיו של הקב"ה וכו', היינו שנשמתו שכתוב בזוה"ק מאן דנפח מדליה נפת, ושנשמתו חצובה מתחת כסא הכבוד מרחפת על פני התורה, שהתורה נמשלה למים.

פרשת מצורע - מי האיש החפץ חיים וגו', נצור לשונך מרע וגו' סור מרע ועשה טוב וגו'

א- **כותב המדרש רבה** (פרשת מצורע פרשה טז ב) וכ"כ בילקוט שמעוני (יד א) וז"ל: זאת תהיה תורת המצורע. מעשה ברוכל אחד שהיה מחזר בעיירות הסמוכות לצפורי, והיה מכריו ואומר מאן בעי למיזבן (מי רוצה לקנות) סם חיים, אודקין עליה (דוחקין עליו הבריות לקנות ממנו) רבי ינאי הוה יתיב ופשיט בטרקליניה (ישב ועסק בפשוטי המקרא וחוזר עליהן בטרקלין שלו), א"ל תא סק להכא זבין לי, (בא ועלה אלי לכאן ומכור לי), א"ל לית את צריך, לא אנת ולא דכוותך. אטרח עליה (היה מטריח עליו והפציר בו) סלק לגביה (עלה אצלו), הוציא לו ספר תהלים מכורך הראה לו פסוק זה מי האיש החפץ חיים וגו', נצור לשונך מרע (תהלים לד). אמר רבי ינאי אף שלמה מכריו ואומר שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו (משלי כא), שומר מצרעת נפשו. אמר רבי ינאי כל ימי הייתי קורא המקרא הזה, ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט עד שבא רוכל זה והודיעני. לפיכך משה מזהיר את ישראל, זאת תהיה תורת המצורע. המוציא שם רע. עכ"ל.

ב- **וכתב בחדושי הרד"ל** (במדרש רבה) וז"ל: ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט, אפשר משום שיש לפרש שגם מקרא דלהלן סור מרע ועשה טוב וגו' נמשך ל-מי האיש החפץ חיים, וא"כ הוא כולל כל התורה כולה, ובא הרוכל והודיע שעיקר מי האיש נמשך רק לנצור לשונך עכ"ל.

ג- **ובפירושו מהר"ו** (במדרש רבה) מציין לגמרא במסכת ע"ז (יש ע"ב) מכריו רבי אלכסנדרו מאן בעי חיי, מאן בעי חיי, כנוף ואתו כולי עלמא לגביה, אמרו ליה הב לן חיי, אמר להו מי האיש החפץ חיים וגו', נצור לשונך מרע, שמא יאמר אדם נצרתי לשוני מרע אלך ואתגרה בשינה, ת"ל סור מרע ועשה טוב, ואין טוב אלא תורה שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזבו (משלי ד ב) עכ"ל.

ומבואר בגמ' שרבי אלכסנדרו אומר שהפסוק מי האיש החפץ חיים וגו', הולך רק על הפסוק נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה. ושמה יאמר האדם נצרתי לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה, אלך ואתגרה בשינה ת"ל סור מרע ועשה טוב, ואין טוב אלא תורה. וכמו שפירש הרד"ל שזה כוונת הרוכל. ומדויק כן גם בילקוט שכתוב הוציא לו ספר תהלים מכורך והראה לו פסוק זה וכו'. היינו הפסוק הזה שכתוב נצור לשונך מרע וגו', ולא

כתוב שהראה לו פסוקים אלו שהיינו גם הפסוק שכתוב אחריו סור מרע ועשה טוב. ורבי ינאי אמר שכל ימי הייתי קורא המקרא הזה, וסבר שמי האיש החפץ חיים נמשך על ב' הפסוקים גם על נצור לשונך מרע וגו'. וגם על הפסוק סור מרע ועשה טוב וזה כולל כל התורה כולה, היינו לסור מרע וללמוד תורה, שזה ועשה טוב כמו שכתוב כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזבו. והרוכל למדו שזה נמשך רק על הפסוק נצור לשונך מרע וגו'.

ד- ונראה לבאר המחלוקת בין רבי ינאי כפי שלמד כל ימי שהפסוק נמשך על כל התורה, לבין רבי אלכסנדרו שזה נמשך רק על הפסוק נצור לשונך מרע. דמחלוקתם מה הפירוש מי האיש החפץ חיים האם זה עצם החיים, או זה סם שעל ידו משיגים החיים, דהנה בסוף פרשת האיזנו (לב מז) כתוב, 'כי לא דבר רק הוא מכס כי הוא חייכם' וגו'. ובירושלמי בפרק קמא דשביעית (הלכה ד) אמר רבי מנא, כי לא דבר רק הוא מכס, ואם רק הוא, מכס, למה, שאין אתם יגיעין בו, כי הוא חייכם, אימתי הוא חייכם בשעה שאתם יגיעין בו עכ"ל, היינו שעל ידי יגיעת התורה זוכים שהתורה מרע ועשה טוב וכמו שכתוב בגמרא בע"ז שדרשינן ועשה טוב היינו על לימוד התורה, וזה חייכם, ולכן הרוכל אמר לרבי ינאי בתחילה שאתה לא צריך את הסם חיים 'לא אנת ולא דכוותך' כיון שאתה עוסק ויגע בתורה שזה עצם החיים, ואעפ"כ הפציר בו רבי ינאי שיגלה לו את הסם החיים, ואז הראה לו את הפסוק נצור לשונך מרע שזה הסם והרפואה שעל ידי זה זוכים להגיע לחיים לעסק התורה. שזה חייכם. ומבואר בירושלמי שם ללמדך שכל דבר שבית דין נותנים נפשם עליו סופו להתקיים בידם, היינו שכל דבר שיענין ולומדים את התורה במסירות נפש זוכים לכיון למה שנאמר למשה בסיוני.

ה- העולה מדברינו שנצור לשונך מרע זה הסם שעל ידו זוכים לחיים בעוה"ז ובעוה"ב, וכן על ידי שיענין התורה זה עצם החיים בעוה"ז ובעוה"ב, ועל ידי ששומרים את הסם החיים, אזי יש לתורה כח לתת עצם החיים, אבל אם ח"ו לא שומרים את פיו ולשונו אזי אין כח בתורה לעלות למעלה כמו שבאר החפץ חיים בהקדמתו לספר הח"ח בשם הזוה"ק. ומה שהאדם שומר יותר את פיו ולשונו ולוקח את הסם חיים, כן יש לו יותר חשק ללמוד ולזכות לתורה שזה עצם החיים, כמו שכתוב בתורה כי הוא חייכם.

כשהאדם יש לו ממון הרבה עלול להכשל בגאווה

"כי תבוא אל ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחוזתה, ונתתני נגע צרעת" וגו' (יד לד) ופרש"י וז"ל: בשורה טובה היא להם שהנגעים באים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, ועל ידי הנגע נותן הבית ומוצאן (ויק"ר י"ז ו) עכ"ל.

והנה כשנרפא הנגע בבית כתוב (בפסוק מט) 'ולקח לחטא את הבית שתי צפרים ועץ ארז ושני תולעת ואזוב'. ובתחילת הפרשה (יד ד) כתוב 'וצוה הכהן ולקח למטה שתי צפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואזוב' ופרש"י וז"ל: ועץ ארז לפי שהנגעים באין על גסות הרוח, ושני תולעת ואזוב, מה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאותו כתולעת ואזוב (תנחומא ג) עכ"ל.

וקשה דהרי גם בנגעי בתים כתוב ולקח לחטא את הבית עץ ארז ושני תולעת ואזוב, והיינו דגם נגעי בתים הנגעים באים על גסות הרוח, ותקנתו שיפיל עצמו מגאותו כתולעת ואזוב. וצ"ב הרי רש"י מביא בשם המדרש שזה בשורה טובה להם שעל ידי הנגע נותן הבית ומוצא המטמוניות שהטמינו האמוריים?

ונראה כי אף שיש בזה בשורה טובה, אבל הקב"ה יכל לתת להם המטמוניות בדרך אחרת, וכיון שנתן להם את זה בדרך נגעים זה סימן שהיה בהם חטא של גאווה, ולכן קבלו את המטמוניות בדרך של נגעים.

וצ"ב לפ"ז למה כתוב כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחוזתה ונתתני נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם, האם החטא של הגאווה זה רק כשיבואו לארץ כנען?

ושמעתי מאמר' הרה"ח רבי חיים נחמיה בהרה"ח רבי יצחק זלללה"ה, כי כשאדם יש לו בית אחוזתו זה שלו, אז הוא עלול להכשל בגאווה, כי חושב את עצמו עשיר ולכן רק כשנכנסו לארץ והיה להם בית אחוזת שלהם עלולים להיכשל בגאווה, משא"כ בהיותם נודדים במדבר ואין להם משלהם כלום, אזי אין האדם עלול להיכשל בגאווה.

תמצית הש"ס

סיכומי גפ"ת קצרים וברורים ללומדי הדף היומי

גליון 193 | שקלים כ"א. – יומא ו: | תזריע מצורע התשפ"א

כל הרוקין

חשש טומאה בדברים שנמצאו בירושלים

אגב ששינוי בפרק הקודם דיני מעוה בשר ובהמות שנמצאו במקדש או בירושלים ויש ספק בדינם, מבארת הגמרא מתי חוששים לטומאה ברוק או בכלים שנמצאים בירושלים, ומתי תולים בגלל הרוב או בגלל ההסתברות שזה טהור.

כ"א. רוק הנמצא בירושלים לר"מ הוא טהור דלא גזרו שמהוה של טמאים ומטמא אדם וכלים, כיון שהרוב טהורים חוץ משל שוק העליון ששם היה מקום הכביסה של הנכרים והכמים גזרו על הנכרים שיהיו כזבים לכל דבריהם ורוקם טמא, (אבל חוץ לירושלים שאין הרוב טהורים גזרו טומאה על כל הרוקין שמהוה רוק של זב. וי"ג קצרן של זבים, והיינו שכיון שבשוק העליון לא היתה דריסת הרגל מצויה היו הזבים והזבות שמתרחקים מבני אדם מצויים שם). ולרבי יוסי בשאר כל ימות השנה שבאמצע טמאים ושבעדדים טהורים, מפני שהטהורים הלכו בצד והטמאים באמצע, ואם הלכו הטהורים באמצע היו אומרים להם שילכו לצד, ובשעת הרגל שכל ישראל חברים ברגל דכתיב "ויאסף כל איש ישראל אל העיר כאיש אחד חברים", וכל ישראל חייבים לטהר עצמם ברגל, שבאמצע טהורים ושבעדדים טמאים, מפני שהמועטים שאינם יכולים להטהר מוסתלקים לצדדין כדי שלא לטמא את הטהורים.

טומאת דם נבילה - י"א שדם נבילה אינו מטמא כלל, וי"א שעד רביעית טהור ויותר מרביעית טמא. ועיין לעיל ט.

כלים הנמצאים בירושלים לר"מ בדרך ירידה לבית הטבילה טמאים, מפני שזה מוכיח שהם טמאים, ובדרך עליה שהיו עולים בדרך אחרת כדי שלא יגעו בהם טמאים טהורים, מפני שלא גזרו על ספק כלים שבירושלים, ולרבי יוסי כולם טהורים דלא גזרו כלל על ספק כלים בירושלים, חוץ מהסל והמגוריה שמתקבצים בה עצמות המתים והמריצה שנמצא בדרך ירידה המיוחדים לקברות, אבל חוץ לירושלים שאין רוב הכלים טהורים, גזרו טומאה על כל הכלים מספק.

סכין שנמצאת בי"ד ניסן שוחט בה מיד דמסתמא אם היתה טמאה הטבילה בעליה בי"ג כדי שיהיה הערב שמש ותהיה טהורה בי"ד לחשוט בה את הפסח, בי"ג ניסן אף שיש ספק אם הטבילה הבעלים שונה בהזאה (דילמא נטמאה במת וצריכה הזאה שלישי ושבעי וכבר הזו עליה בשלישי ועכשיו זה השביעי) ומטביל שמה עדיין לא הטבילה כיון שחשבו להטבילה בהמשך היום, וקופיץ (סכין גדול, רובם משמשים לחיתוך בשר ושבירת עצמות ולא לשחיטה) אף בי"ד שונה ומטביל שכיון שאסור לשבור עצם בפסח הבעלים לא צריכים אותה בי"ד ולכן לא הטבילה, ואם חל י"ד להיות בשבת שוחט בה מיד כיון שהקופיץ נצרך לזיט לחגיגת ט"ו ובשבת אסור להטביל, ואם נמצא הקופיץ בט"ו שוחט בו שלמים מיד דודאי הטבילה הבעלים מאתמול, ואם הקופיץ נמצא קשור לסכין דינו כדין הסכין וטהור אפילו בי"ד שחל בחול, דכיון שהוא קשור לסכין ודאי הוטבלה עם הסכין, ובברייתא איתא שאם הסכין קשורה לקופיץ דין הסכין כדין הקופיץ ופליגא אמתני'. ת"ח. והגר"ח"ק מבאר שע"י הקשר ניכר מי טפל למי, והמשנה מדברת כשהקופיץ טפל והברייתא מדברת כשהסכין טפל.

הפרוכת

אגב ששינוי לעיל האם חוששים לטומאה בכלים העומדים לשימוש הקרבנות, מבארת הגמרא כשנטמאה הפרוכת היכן מקום טבילתה, ואגב זה מבארת הגמרא מהו צורת עשייתה, ואח"כ מבארת הגמרא היכן מקום שריפתו של בשר קדשים שנטמא, בפנים או בחוץ.

כ"א: טהרת הפרוכת - פרוכת שנטמאה בולד הטומאה ע"י שנגעו במשקין טמאים, דרבנן גזרו שמשקין מטמאים כלים גזירה אטו משקה זב וזבה כגון רוק ושי"ו שהם אבות הטומאה ומטמאים אדם וכלים מדאורייתא, (והפרוכת נחשבת כלי לקבלת טומאה, מפני שכשנשואים אותה ממקום למקום היו נותנים לתוכה כלים. ת"ח. והגר"ח"ק כתב שרבנן גזרו שמשקין יטמאו בגדים), מטבילים אותה בפנים וא"צ שילוח חוץ למתנה שכיתה כיון שנטמאה בולד הטומאה, ומכניסים אותה מיד כלומר משתמשין בה מיד דא"צ הערב שמש בדברי סופרים. ואם נטמאה באב הטומאה - שרץ או נבילה, מטבילים אותה בחוץ דהיא טעונה שילוח, ושוחטים אותה בחיל חוץ לעזרה, מפני שהיא צריכה הערב שמש, ואם היתה חדשה שוטחין אותה על גג האיציטבא כדי שיראה העם את מלאכתה שהיא נאה.

פרוכת עוביה טפח, והיא נארגת עם ע"ב נימים, ועל כל נימה כ"ד חוטים (דכתיב "תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר", חוט היינו אחד, ואם היה נאמר כפול היינו

שנים, שזור היינו שלשה, ומשזר משמע כפול משזר היינו ששה, וכל חוט היה עשוי מתכלת ארגמן ותולעת שני ושש, הרי כ"ד. וי"א ל"ב, דשזור היינו ארבע ומשזר היינו שמונה, וי"א מ"ח, דקליעה היינו שלשה, ושזור היינו ששה, ומשזר היינו י"ב), ארכה מ' אמה ורחבה כ' כשיעור פתח האולם, ומפ"ב ריבוא דיגרים היתה נעשית, ועושים ב' פרוכות בכל שנה, ושלוש מאות כהנים מטבילים אותה כיון שהיתה כבדה, וכלים הנגמרים צריכים טבילה אע"פ שנגמרים בטהרה. הגמרא אומרת שזה שנאמר שהיו מטבילים אותה ג' מאות כהנים זה גזומא והכונה שהטבילו אותה הרבה כהנים, אבל לא היה צריך ג' מאות כהנים, ונקט ג' מאות כהנים משום שיש מקום בפרוכת לג' מאות כהנים לאחוז אותה בשתי ידיהם, שכיון שאורכה מ' אמה ורחבה כ' נמצא הקיפה ק"כ אמה, והיינו שש מאות טפחים לרבי יהודה דס"ל שאמת הכלים היא של ה' טפחים, כמו מה שכתוב שלפעמים היה על המזבחה באפר שבתפוח ג' מאות כור דשן.

כתיב לגבי מסך פתח האהל "מעשה רוקם" וכתב לגבי הפרוכת "מעשה חושב", מעשה רוקם פרצוף אחד מעשה חושב שני פרצופים, ונחלקו רבי יהודה ורבי נחמיה אם מעשה רוקם זה ארי מצד אחד וחלק בצד השני, ומעשה חושב זה ארי מכל צדאו שמעשה רוקם זה ארי מכל צד, ומעשה חושב זה ארי מצד אחד ונשר בצד השני.

בשר קודש שנטמא היכן מקום שריפתו - בשר קדשי קדשים שנטמא באב הטומאה או בולד הטומאה, בפנים או בחוץ, לב"ש בכל גוונא ישרף בפנים בבית הדשן הגדול שהיה בעזרה שהיו שורפים שם פסולי קדשי קדשים, שכל שפסולו בקודש שורפים אותו בקודש דכתיב "קודש באש תשרף", ומותרים להיות במקדש משום שאין לזה טהרה במקוה או משום שאינו אב הטומאה, חוץ מאם נטמא באב הטומאה בחוץ דחמירא טומאתו ולא היה פסולו בקודש, וולד הטומאה אע"פ שאין פסולו בקודש, כיון דלא חמירא טומאתו וכנס לפנים, ולב"ה בכל גוונא ישרף בחוץ דאין להשהות את הטומאה וכ"ש שאין להכניסה לפנים, חוץ מאם נטמא בולד הטומאה בפנים. ולר"א מה שנטמא באב הטומאה בין בפנים בין בחוץ ישרף בחוץ כיון שטומאתו חמורה, ומה שנטמא בולד הטומאה בין בחוץ בין בפנים ישרף בפנים כיון שהוא טהור מדאורייתא. ולר"ע מקום טומאתו שם שריפתו אבל נטמא בחוץ אפילו בולד הטומאה לא ישרף אלא בחוץ.

האם ולד הטומאה טמא מדאורייתא - הא דאיתא במתני' אב הטומאה היינו שטומאתו דאורייתא והיינו כל אב הטומאה, אי נמי בא למעט אב הטומאה דרבנן כגון מעת לעת שנגדה ובית הפרס וארץ העמים, וולד הטומאה לבר קפרא זה דרבנן כגון כלי שנגעו במשקין, שמדאורייתא אין אוכלין ומשקין מטמאים כלי, ולר"ח"ג גם זה דאורייתא שנגעו הבשר בכלי שנגעו במשקה זב וזבה ונעשה הבשר שני, והגמ' שואלת למה לר"ח"ג מה שנטמא בולד הטומאה בחוץ ישרף בפנים, ומה החילוק לב"ה בין אב הטומאה לולד הטומאה שנטמאו בפנים. ולבר קפרא מה שיש חילוק לב"ש היכן נטמא אב הטומאה, היינו כמו לפי ר"ע שמקום טומאתו שם שריפתו, ולב"ה החילוק בולד הטומאה בין בחוץ לבפנים הוא כיון שלר"ש מאכל ומשקה של מצורע אין מביאים לג' מוחות, ולא גרסין משהלחם מג' מוחות, דא"כ אף ולד הטומאה ישרף בחוץ, ועוד דלא שמענין שילוח באוכלין ומשקין.

היכן היו ניתנים האברים - איברי התמיד היו ניתנים ע"י הכהנים שזכו בפיס להעלות את אברי התמיד מחצי הכבש ולמטה במערב ולא היו מעלין אותם בפנים אחת, והיו חוזרים ומפיסים מי יעלם מהכבש למזבח, ושל מוספיין היו ניתנים מחצי כבש ולמטה במזרח, ושל ראשי חדשים ניתנים על כרכוב המזבח (אמה בין קרן לקרן ובבבלי מבואר שגם על עוד אמה ששם הלכו הכהנים) מלמעלה ומשהים אותם שם עד שנותנים אותם על המערכה להקטירם.

לרבי ירמיה מוספי ר"ח קודמים למוספי שבת, כמו ששיר של ר"ח קודם לשל שבת, ולר"י יוסה אין להוכיח מהקדמת השיר שנועדה לפרסם שזה ר"ח שידעו בבירור שקידשוהו בי"ד, דרוב בני אדם לא ראו חיזוש הלבנה, ומוספי שבת קודמים משום דתדיר קודם והיה שוחט מוספי שבת ואומר עליהם שיר של ר"ח.

הקדשת דברים בזמן הזה

שקלים וביכורים וכו' בזמן הזה - השקלים והביכורים אינם נוהגים אלא בזמן שבית המקדש קיים שקלים משום שהם צורך קרבן ואין קרבן, וביכורים כתיב "אשית ביכורי אדמתך תביא בית ד' אלוקיך", אבל מעשר דגן התלוי בקדושת הארץ דלא בטלה ומעשר בהמה ובכורות נוהגין אף בזמן שאין בית המקדש קיים, אמנם ביטלו מעשר בהמה מפני התקלה. המקדיש שקלים וביכורים הרי זה קודש, ולר"ש האומר ביכורים קודש אין קודש כיון דלהדיא כתיב בהו "תביא בית ד' אלוקיך", אבל שקלים קדשו, וי"א בשמו שאף שקלים לא קדשו.

גר בזמן הזה צריך להביא להקדיש רבע דינר כסף לשם קינו דלכשיבנה ביהמ"ק יביא קן, ואין קן מצוי בפחות מכן, וריב"ז ביטל זאת מפני התקלה שמוא יהנה ממנו, כדתינו אין מקדישים ולא מעריכים ולא מחרימים (דהוי הקדש דכתיב "כל חרם קודש קדשים"), ואם הקדיש או העריץ או החרים, הכסות תישרף, הבהמה נועל בפניה הדלת והיא מתה מאילה, והמעוות ילכו לים המלח דבשאר נהרות בעי שחיקה, ולא ישהה אותם מפני התקלה. ואם עבר הגר והקדיש בזמן הזה חל ההקדש, ואף ששקלים לא קדשו, שאני התם שמצוה להקריב מתרומה חדשה, ולא יניחנה עד שיבנה בית המקדש, שמוא יבנה הבית כבראשונה בא' ניסן, ותתרום תרומת הלשכה מן החדשה בזמנה, ואפילו אם יבנה המקדש בשאר השנה ג"כ יעשו תרומה חדשה, וכיון שלא יבואו לידי הקרבה לא קדשו, אבל בגר אינו כן דבסוף אתי לידי הקרבה כשיבנה ביהמ"ק דהא קריבן יחיד א"צ חדשה, הלכן בדעיבד קדשי.

אמרו בשם רב שהלכה כר"ש.

מסכת יומא:

שבעת ימים:

במה צריך פרישה ז' ימים, ומגלן

עבודות יום הכיפורים נעשות ע"י הכהן גדול, ולפני אותם עבודות מכינים את הכהן גדול ע"י פרישה ז' ימים ללשכה שהיתה במקדש. עוד מצונו דין פרישה ז' ימים בימי המילואים, דכתיב "ופתח אהל מועד ושב וימם ויליה שבעת ימים", וביום השמיני עבדו במשכן, וכן כהן השורף את הפרה אדומה טעון פרישה ז' ימים, עוד מצונו שמושה לפני עלייתו לקבל את התורה שהה ז' ימים בהר סיני, דכתיב "וישכן כבוד ד' על הר סיני ויכסוהו הענן ששת ימים, ויקרא אל משה ביום השביעי". הגמרא מבארת מנין לומדים דיני פרישה אלו, וכדלהלן.

ב. ז' ימים קודם יוה"כ מפרישים כה"ג מביטו ללשכת פרהדרין, דאין עבודות יום הכיפורים כשרות אלא בו, דכתיב "וכפר הכהן אשר ימשח אותו", וכן מתקינים (מ-מומנים) לו כהן אחר תחתיו שמוא יארע בו פסול קרי או שאר טומאה המעכבים מלבוא למקדש. ולרבי יהודה היו מתקינים לו גם אשה אחת שמוא תמות אשתו, דכתיב "וכפר בעדו ובעד ביתו" ביתו זו אשתו, אמרו לו חכמים א"כ אין לדבר סוף דשמוא גם היא תמות. וכתבו התוס' (ד"ה וחק"א) שביבמות מבואר שחוששים רק למיתת אחת ולא לשתיים ושלוש, וצ"ל שבאמת לזמן מועט אין חוששים אפילו למיתת אחת, ומ"מ אם חוששים משום מעלה דכפרה א"כ יש לחשוש אפילו ליותר, אי נמי כיון שכפרת כל ישראל תלויה בזה חוששים אפילו ליותר, וכיון שאין לדבר סוף ממילא לא עושים תקנה. עוד כתבו התוס' (ד"ה שבעת) שיש מקומות שהתנא שונה את המנין בתחילה, כמו ז' ימים קודם יוה"כ, ויש מקומות ששונה את המנין לבסוף, כמו האשה נקנית בג' דרכים.

ז' ימים קודם שריפת הפרה היו מפרישים את הכהן השורף את הפרה ללשכת בית האבן שהיתה בבירה (לרבי יוחנן היה מקום מיוחד בהר הבית ובירה שמו, ולריש לקיש כל המקדש קרוי בירה. ולא הפרישו לשם את הכה"ג לפני יוה"כ, או כדי שיהיה הכירא לפרה שכל מעשיה בכלי אבנים, או שכה"ג שעבודתו לפני ולפנים היתה לשכתו בנויה בקודש. תוד"ה ומאז), ולשכה זו היתה בצפון מזרח העזרה, דכתיב בפרה "חטאת היא" וחטאת הקריבה במזבח נשחטת בצפון, אמנם הפרה נשחטת בהר המשחה, וכתבי בפרה "הזהר אל נוכח פני אהל מועד" שהמזה עומד בהר המשחה ומכוון לראות פתחו של היכל שהוא ככותל המזרחי, ולכן תיקנו חכמים שתהיה לשכתו בלשכה בצפון מזרח העזרה להכירא שהפרישתו היא לצורך עבודת פרה שנקראת חטאת וטעונה מזרח, וישים לב להיות זריז במעשיה וסדר עבודותיה. ונקרא שמה לשכת בית האבן מפני שמעשי הפרה בז' הימים של עשייתה (אבל בשעת קידוש מקדישים בכל הכלים. תוד"ה שכל) היו בכלי גללים (-צפיעי בקר), כלי אבנים, וכלי אדמה (שחוקקים אותם באדמה שהיא כאבן רכה, ואין עושים אותם בכבשן ככלי חרס), שאינם מקבלים טומאה, כדי שלא יבואו לזלזל בטהרת הפרה, דכיון שהיו מטומאים את הכהן העושה את הפרה בטומאה דרבנן, שהיו אחיו הכהנים נוגעים בו, דבגדי אוכלי תרומה מדרס לחטאת, (תוד"ה להוציא), שהרי טבול יום כשר לעשית הפרה, ועשו זאת כדי להוציא מליבן של צדוקים שהצריכו הערב שמש, חששו שיזלזלו בטהרתה.

ב: מקור דין פרישת ז' ימים לרבי יוחנן-

לרבי יוחנן לומדים דין פרישת כהן גדול ז' ימים קודם יוה"כ מדכתיב לגבי הפרישה בימי המילואים "כאשר עשה ביום הזה ציוה ד' לעשות לכפר עליכם".

ולא לומדים שבקרבנות יצטרכו כל המשמרת של הבית אב פרישה, (שבכל יום שבוע היה עובד בית אב אחד מאותה משמרת, וכל בית אב פירוש ז' ימים לפני יומו), דאין לומדים דבר שאין קבוע לו זמן מדבר שקבוע לו זמן.

ולא לומדים דין פרישה לפני הרגלים (או חג המצות הואיל ופתח בו הכתוב תחילה בכל מקום, או חג הסוכות הואיל ומרובה מצוותו סוכה לולב וערבה וניסוף המים), דאין לומדים פרישה ז' ימים לרגל שהוא ז' ימים, מפרישת ז' ימים ליום אחד.

ולא לומדים דין פרישה לפני שמיני עצרת, דשאני שמיני עצרת שיש קדושה לפניו, ואילו קדושת שבת שהיתה לפני היום השמיני למילואים אינה תלויה בב"ד (תוד"ה דנין), ואף שזה ק"ו להצריך פרישה גם באופן שיש קדושה לפניו, הא כתיב "הזהר שיהיה כזה. או דאין לומר שעיקר הרגל א"צ פרישה והטפל לו יהיה טעון פרישה, ואף למ"ד ששמיני עצרת זה רגל בפני עצמו, היינו רק לענין פז"ק קש"ב (פי"ס) (אבל שאר פרי החג היו מקריבים ויח"ט לפי סדר המשמרות ללא פייס), זמן (ברכת שהחינו), רגל לעצמו שאין שם חג הסוכות עליו,

(ובתוס' (ד"ה פז"ק) הביאו מרש"י סוכה מ"ח שהכונה שאין יושבים בו בסוכה, ולר"ת הכונה שטעון לינה מבוזא יו"ט אחרון), קרבן לעצמו (פר אחד ואיל אחד ז' כבשים, ואילו שאר ימי הסוכות מקריבים פרים מרובים וב' אילים יו"ד כבשים) שיר לעצמו (שאני מענין גזל תחנות עניים כדאמר ימי סוכות, לרש"י לא נתפרש מהו שירו, ובתוס' (ד"ה שיר) הביאו ממוסכת סופרים שיש שהיו אומרים בו למנצח על השמינית, ושמוא זה היה גם שיר הלויים בביהמ"ק), ברכה שהיו מברכים לחיי המלך, (וברש"י בסוכה מבאר שאומרים בו ביום שמיני חג העצרת הזה. ור"ת מפרש שהכונה למה שמזכירים בברכת המזון ובתפילה), אבל לענין תשלומין הוא תשלומין של ראשון, שמי שלא הקריב חגיגה ביו"ט ראשון יכול להקריב כל הרגל ואף ביו"ט אחרון.

ג. ולא לומדים דין פרישה לפני עצרת או לפני ראש השנה, שזה פרישת שבעה ימים ליום אחד כמו יוה"כ, דביום השמיני למילואים הקריבו פר אחד ואיל אחד, ובעצרת מקריבים שני אילים, (לרבי דס"ל שמקריבים איל אחד ביוה"כ ניחא, ולרבי אלעזר ברבי שמעון שמקריבים ביוה"כ שני אילים, מ"מ השני קרב למוספין ורק א' הוא לחובת היום, משא"כ בעצרת שמקריבים שני אילים לחובת היום), וביום השמיני למילואים הקריב אהרן פר ואיל שלו, משא"כ עצרת ור"ה שמקריבים פר ואיל משל ציבור, וכדלהלן.

והנה נחלקו רבי יאשיה ורבי יונתן אם "קח לך" ו"עשה לך" הכונה שיקח ויעשה משלו, או שבא הכתוב לומר כביכול ("מ"מ אם היה הציבור יכול להתכפר בשל יחיד, וי"מ כאילו יכולים לומר כך, דקשה לומר שהקב"ה קץ בישראל) משלך אני רוצה יותר משלהם, אבל הלקיחה היא משל ציבור, (ור"א מבאר דהא דכתיב "ועשית לך ארון עץ" ומאי דך כתיב "ועשו ארון עצי שיטים", כאן בזמן שישאל עושים רצונו של מקום אז נקראת העבודה על שמו, כאן בזמן שאין עושים רצונו של מקום). הגמ' מבארת שלא נחלקו אלא בעלמא, כגון "קח לך סמים" ו"עשה לך שתי חצוצרות כסף", אבל במילואים וביוה"כ לכי"ע יקח משלו, דבמילואים כתיב "ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עיזים וכו' " ואח"כ כתיב "ויאמר ד' אל אהרן קח לך", וביוה"כ כתיב "בזאת יבוא אהרן אל הקודש בפר וכו' והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו".

ולרב אשי לא לומדים דין פרישה לעצרת ור"ה, דבמילואים הקריבו פר לחטאת ואיל לעולה, ובעצרת ור"ה מקריבים שניהם לעולה.

רבינא מתרץ את הקושיות הנ"ל שלומדים עבודה כהן גדול מעבודה כהן גדול, אבל שאר המקרים אין עבודתם כהן גדול. וללישנא בתרא תירץ רבינא שבשאר המקרים זה לא תחילת העבודה באותו מקום, אבל יום הכיפורים זה היה העבודה הראשונה לפני ולפנים, וכן יום השמיני למילואים היתה תחילת העבודה במזבח החיצון, ואף שמושה שימש כל ז' ימי המילואים, לא הוכשר אלא לשעה ועבד בבגדי לבן, וזה לא נקרא עבודה לגבי עבודת הכהנים.

מקור דין פרישת ז' ימים בכהן השורף את הפרה - לריו"ח אין לזה ילפותא, וזה מעלה בעלמא - שעשו בה מעלות רבות מפני שהקילו לטמא מדעת את הכהן ששורף אותה. ובשם רבי ישמעאל אמר ריו"ח שגם דין זה נלמד מ"כאשר עשה ביום הזה ציוה ד' לעשות לכפר עליכם", לעשות זה מעשה פרה, (גזירה שוה ציוה ציוה, ואף שגם ביוה"כ כתיב ציוה, שם הציוה נאמר אחרי העשיה, ואף שבקרבנות כתיב "צוותו", עדיף ללמוד ציוה ציוה מאשר ציוה צוותו), לכפר אלו מעשי יוה"כ (ולא פרה, דאין כפרה בפרה).

שיטת ריש לקיש בהפרשת כה"ג קודם יוה"כ - לר"ל אין לומדים דין זה מימי המילואים, דא"כ תהיה ההפרשה לעיכובא ככל דיני ימי המילואים, וא"כ אף הכה"ג שהיו מתקינים היה צריך הפרשה, ומלשון המשנה מדויק שלא היו מפרישים אותו אלא רק מתקינים אותו, אלא המקור הוא מפרישת משה ר' ימים קודם שעלה לקבל את התורה, דכתיב "ויכסוהו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי" והמילים ששת ימים מיותרים ונכתבו לדרוש שכל הנכנס למחנה שכינה טעון פרישה ז' ימים, ולפ"ז א"צ הפרשה לכה"ג אלא ו' ימים, (ותנא דמתני' שמצריך ז' ימים סובר כרבי יהודה בן בתירא שחושש שיטמא מאשתו שתראה דם בשעת ביאה, ובעל נדה טמא ז' ימים ואינו יכול לעבוד במקדש. וא"א להטבילו ביום השביעי או בלילה וישרוף את הפרה בשביעי, דרק טבול יום דרבנן כשר לפרה אבל טבול יום דאורייתא פסול מדרבנן, ויש מ"ד שאורייתא מותר רק טבול יום טמא מת ודשרץ ולא דבעול נדה. תוס').

ד. מה היו עושים בימי הפרישה - בזמן הפרשת הכה"ג קודם יוה"כ והכהן השורף את הפרה היו מזים עליהם כל שבעה מכל חטאות שהיו שם (שהיו שומרים בחיל מעט מכל אפר פרה, וי"א שאפר פרה של משה לא כלה), לריו"ח למדו דין זה מימי המילואים, ואף ששם היו מזים דם, נכנסו מים תחת דם (דאינו אלא אסמכתא בעלמא, ועיקר קרא אתא לומר שבכל ז' ימי המילואים יעשו כמו ביום הראשון. תוד"ה נכנסו), ולר"ל שלומדים מסיני ושם לא היתה הזהר (דהא דכתיב "ויקח משה את הדם ויזרוק על העם" זה לא נעשה בשביל טהרה. תוד"ה הזהר), היתה הזהר כהן משום מעלה בעלמא בפרה כמבואר לעיל, וביום הכיפורים לכבוד נכסה למחנה שכינה. וכתבו התוס' (שם) שבדורות האחרונים גזרו חכמים לאסור הזהר בשבת.

תניא כוותיה דריו"ח שלומדים מימי המילואים, שכמו שבימי המילואים אהרן פרש ז' ימים ושימש יום אחד, ומשה לימדו כל שבעה כדי לחנכו בעבודה, אף לדורות כה"ג פורש שבעה ומשמש יום אחד ושני ת"ח מתלמידיו של משה (לאפוקי צדוקים שהיו משנים לתת את הקטורת על האחד בחוץ ואח"כ היו מנסיים) מלומדים אותו כל ז' כדי לחנכו בעבודה, וכן מפרישים ז' ימים את הכהן השורף את הפרה (וכנ"ל ב.ב.).

תניא כוותיה דר"ל שלומדים מסיני, והיינו ריה"ג דלהלן, ורבי יוחנן סובר כר"ע, וממה שרבי אלעזר תלמידו של ריו"ח סובר כר"ע, מבואר שלר"ג לומדים לדורות ממה שהיה בזמן מתן תורה. תוד"ה תניא.

ד: מחלוקת ר"ע וריה"ג בסדר מתן תורה-

וישכון כבוד ד' על הר סיני - לריה"ג משה עלה ונתכסה ונתקדש בענן אחרי קבלת עשרת הדברות בתחילת מ' יום, ולר"ע מראש חודש שכן כבוד ד' והענן על ההר, ולא

היתה שם פרישה כלל, שהרי בימים אלו משה עלה וירד בהשכמה להזוהרים על פרישתם מהאשה ועל מצות הגבלה.

ויכסו הענן – לריה"ג הענן כיסה את משה, ולר"ע הענן כיסה את החר שהרי משה עלה וירד בימים אלו.

ויקרא אל משה – לר"ע משה וכל ישראל עומדים למותן תורה, ולא בא הכתוב לומר ויקרא אל משה לבדו אלא שחלק כבוד למשה. ולריה"ג היינו למשה לבדו, לרבי נתן הטעם כדי למרק אכילה ושתייה שבמעיו לשומו כמלאכי השרת ואין ללמוד מכאן חיוב פרישה לשאר הנכנסים למחנה פרישה, ולרבי מתיא בן חרש כדי לאיים עליו שכשהוא לבדו בין וישים לבבו ליכנס למחנה שכניה באימה, שתהא התורה ניתנת באימה רתת וזיע, דכתיב "עבדו את ד' ביראה וגילו ברעדה" במקום גילה מתן תורה של לחות דכתיב "פקודי ד' ישרים משמחי לב" שם תהא רעדא.

האם התורה ניתנה בו' סיון או בו' סיון – לריה"ג בו' בחודש ניתנה תורה (- הדברות) כתנא קמא, וא"כ בהכרח מה שקרא הקב"ה למשה ביום השביעי היה אחר מתן תורה, ולר"ע בו' ניתנה כרבי יוסי, והענן היה כל ז' ימים מראש חודש, ומ"מ אף לריה"ג נמנים ימים אלו בכלל מ' יום שהרי בי"ז בתמוז ירד ונשתברו הלוחות, וכזמן שנתאחר ביום השביעי מעלעות, כן נתעכב מלרדת בי"ז בתמוז.

וישמע את הקול מדבר אליו – משה שמע וכל ישראל לא שמעו, ואף לרבי אלעזר דאמר ש"ויקרא אל משה" היינו לכל ישראל זה דווקא בסניו ולא באוהל מועד, ואב"א לשון קריאה הוא לכל ישראל ולשון דיבור הוא רק למשה.

ויבוא משה בתוך הענן – לא היה יכול ליכנס בענן (כמ"ש) "ולא יכול משה לבוא וגו' כי שכן עליו הענן". אלא שתפשו הקב"ה והביאו, וי"א שנגעשו לו שביל **בתוך** הענן, וכמו הלשון "**בתוך** הים".

לא יאמר אדם דבר לחבירו אלא אחרי שקורא לו.

האומר דבר לחבירו אין לאומרו לאחרים א"כ יאמר לו לך אמור.

ימי המילואים

לעיל נתבאר שלרבי יוחנן לומדים פרישת כה"ג לפני יוה"כ כמה שאהרן ובניו פרשו מביתם בו' ימי המילואים לפני תחילת עבודתם במשכן בא' ניסן. אגב זה מבאר הגמרא מה ממה שנאמר בימי המילואים הוא לעיכובא (שנתבאר שריו"ח לא לומד ממילואים כיון שא"כ פרישת כה"ג לפני יוה"כ תהיה לעיכובא), ודברים נוספים שנאמרו בימי המילואים.

ה' מה נאמר לעיכובא

שיטת רבי יוחנן וריש לקיש שכל האמור בפרשת המילואים מעכב, דכתיב "ועשית לאהרן ולבניו ככה", ומה שלא כתוב בהאי עניינא בפרשת תצוה אלא בפרשת צו שנאמרה שם העשיה בפועל, כגון תניית האורים והתומים אל החושן (מודין המילואים, ומה שנאמר בפרשת תצוה זה מדין עשית הבגדים) נלמד מגזירה שוה פתח פתח, וי"א מדכתיב "ושמרתם את משמרת ד' ", וי"א מדכתיב "כי כן צוית".

לרבי חנינא דבר שאינו מעכב לדורות אינו מעכב בימי המילואים.

ונחלקו אמוראים לענין מה נחלקו, לרב יוסף נחלקו לענין סמיכה, דכתיב "וסמן... ונרצה" וכיון שהכפרה היא ע"י זריקת הדם, בהכרח כוונת הכתוב לומר שאף אם לא סמן מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר מן המובחר וכיפר.

ולרב נחמן בר יצחק נחלקו לענין תנופה, דכתיב "לתנופה... לכפר" וכיון שהכפרה היא ע"י זריקת הדם, בהכרח כוונת הכתוב שאם לא הניף כאילו לא כיפר וכיפר.

ולרב פפא נחלקו לענין פרישת שבעה, דמבואר ממתני' שאת הכהן שהיו מתקנים תחתיו לא היו מפרישים.

ולרבינא נחלקו לענין רבי בגדים (שישמש בשמונה בגדים) ומשיחה של שמן המשחה על ראשו ובין ריסי עינו, שבעה ימים, דכתיב "שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו", ומשמע דבעינן לבישה ומשיחה ז' ימים, וכתוב "אשר ימשח אותו ואשר ימלא" לרבות אף בלא ז' ימים, ומדאיצטריך קרא למעט משיחה לומדים שלכתחילה צריך משיחה ז' ימים, אי נמי משיחה הוקשה לבישה דכתיב "למשחה בהם ולמלא בס". ונתנית שיריים והקטרת אימורים לכ"ע אינם מעכבים. תוד"ה סמיכה.

ה': ביאור לשונות ציווי שנאמרו בשמיני למילואים

אצל המזבח כי כן צוית" שיאכלוה נדב ואביהוא באנינות אף שקדשים אסורים לאונן ק"ז ממועשר. "ואת שעיר החטאת וכו' אכל האוכל אותה בקודש כאשר צוית" בשעת מעשה שכראה ששרפו את שעיר החטאת שהוא שעיר ר"ח אמר להם שכיון שלא אירע בו פסול היה לכם לאוכלו בקודש כפי שצוית אתכם במנחה, שאמרתם לכם שמפי הקב"ה נצטיית. "ואת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו במקום טהור וכו' כאשר צויה ד' " ולא מעצמי אני אומר, ומשה טעה בדבר שרק על קדשי שעה הותרו לאונן, אבל שעיר ר"ח שהוא קדשי דורות לא.

לא נאמר במפורש בפרשה ענין **הלבשת המכנסים**, וזה נלמד מדכתיב "וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אותם לכהן" וי"ו מוסף על ענין ראשון. וכן לומדים מפסוק זה להצריך עשירית האיפה שמביא כל כהן אפילו הדייט ביום חינוכו גז"ש זה זה.

ואף קריאת פרשת המילואים דכתיב "ויאמר משה אל העדה וכו' " מעכבת, דכתיב "זה הדבר אשר צויה ד' " אפילו דיבור מעכב.

הנכנס למקדש מחוסר בגדים או בלא קידוש ידים ורגלים חייב מיתה אפילו בביאה ריקנית, אבל הנכנס למזבח אינו חייב אלא בנכנס לשמש. תוד"ה להביא.

כיצד הלביש משה – (ונ"מ למיסבר קראי, ואין הנדון לעתיד לבוא, שהרי אז יבוא אהרן ובניו ומשה). כתונת ומצנפת אהרן ואח"כ בניו, אבנט י"א בבת אחת והיינו בלא הפסק בין הלבישות, שהלביש לאהרן את כל בגדיו ולא חגר אותו באבנט, ואח"כ הלביש לבניו מכנסים כתונת ומצנפת, ואח"כ נטל את האבנטים וחגר את אהרן ואח"כ את בניו. וי"א שאף בזה אהרן ואח"כ בניו, כפי שכתוב בעשיה "ויתן עליו את הכתונת ויחגור אותו באבנט וילבש אותו את המעיל וכו', ויקרב את בני אהרן וילבישם כתונת ויחגור אותם באבנט". למ"ד בבת אחת היה אבנט כה"ג שונה מאבנט של כהן הדייט, ששל כה"ג היה "ש משזר ותכלת וארגמן" ונמצא שזה כלאים, דשש הוא פשתן ותכלת זה צמר, ושל כהן הדייט היה של ביון, ולמ"ד אהרן ואח"כ בניו היו האבנטים שווים.

חשש טומאת הכהן גדול וענייני טומאה

הגמרא חוזרת לבאר הא דאיתא במתני' ב. שהיו מפרישים את הכה"ג מביתו ללשכת פרהרדון, ומבאר מודע הפרישהו מאשתו, ומאידך מודע לא הפרישהו מבני אדם כדי שלא יטמא בטומאת מות, ואגב זה מבאר הגמרא את המחלוקת אם טומאה הותרה בציבור או שטומאה דחוייה היא בציבור, וכללי רוצי צ"ק, ועוד מענייני טומאה, וכדלהלן.

ז. טעם הפרשת כה"ג מאשתו ז' ימים ולא הביאה עימו ללשכת פרהרדון, (דבע"כ לא היתה קדושה, דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד וכ"ש שכניה. רש"י, והתוס' ד"ה מביתו) הקשו שהרי כל הר הבית הוא מחנה ליהוה, ובעל קרי אינו רשאי להכנס למחנה ליהוה. ולכן ביאר התוס' שקושיית הגמ' למה לא הפרישוהו למחילה אחת בהר הבית, דמחילות לא נתקדשו, שמא יבעול אותה ואח"כ היא תימצא ספק נדה – שימצא דם על הסדין שקינחה בו ואין ידוע אם כבר בשעת ביאה היה בה דם, ויהא טמא ז' ימים משום בועל נדה, ויהיה אסור לו לבוא למקדש ביום הכיפורים. והנה לר"ע נדה מטמאה את בועלה למפרע כל מעת לעת כמו שטומאה טהרות מעת לעת, אף כשנמצא הדם "אחר אחר" אחרי הזמן דלהלן, אמנם הכא מפרישין אף לרבנן שמא ימצא הדם ב"חד אחר" בתוך כדי שתרד מהמיטה ותדיח פניה של מטה, (ואם נמצא הדם מיד בשעת יציאת השמש הם טמאים בודאי, וכן בנמצא על שלו, דדרך גנות ישראל לשמש בשני עדים אחד לו ואחד לה, טמאים בודאי, שאין דרך שיצא דם מן האיש). רבי זירא לומד מחשש זה שבוועל נדה טבילתו ביום, דאם טבילתו בלילה כנדה צריך הפרשה ח' ימים, שהרי צריך הערב שמש לאחר הטבילה, ורבי שימי מנהרדעא דוחה שאף אם טבילתו בלילה יכולים להפרישו עוד שעה אחת סמוך לשקיעה והאי דקרי ל"י שבעה דמשום ההוא פורתא לא חשיב ל"י ויוכל לטבול כבר בליל ערב יוה"כ, אמנם הגמ' מביאה ברייתא שמבואר בה שבוועל נדה טובל ביום.

בעל קרי דינו כנוגע בשרץ (לענין הטומאה שטובל ביום טומאתו וטמא עד הערב, והוא ראשון לטומאה, ולענין זמן הטבילה), ובוועל נדה דינו כטמא מות שטבילתו ביום, וכן לענין טומאת שבעה שבשניהם כתוב בתורה שהם טמאים שבעה ימים והם אב הטומאה, ומ"מ בוועל נדה חמור מטמא מות שהוא מטמא משכב ומושב אפילו עשר מצעות זו ע"ג זו (שטמא מות אינו מטמא אלא מה שנגע) בטומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין ולא אדם וכלים כשאר כל עושה משכב ומושב כגון זב וזבה ונדה ומצורע, וכתבו התוס' (ד"ה שטמא) שכאן חזר בו רש"י ממה שכתב בפסחים ס"ז: שמצורע אינו עושה משכב ומושב לטמא אדם וכלים. וה"ר משה מפונטיז"א מבאר שהגמ' בפסחים מדברת בימי ספרו שאז אינו עושה משכב ומושב. עוד כתבו התוס' (ד"ה אלא) שטמא מות חמור מבוועל נדה שטעון הזאה שליש ושיביעי ומטמא כלי מתכות לעשותם אב הטומאה כיוצא בו.

ז. כל חייבי טבילות כגון זב וזבה מצורע ומצורעת ובוועל נדה וטמא מות טבילתם ביום, ונדה ויולדת טבילתם בלילה.

אם טומאה הותרה בציבור או דחוייה בציבור

הא שאין מפרישים את הכה"ג מבני אדם שמא יטמא בטומאת מות, לרבא רואים מזה שטומאת המת הותרה בעבודת ציבור, דיום הכיפורים כולו קרבן ציבור, וגם הקרבן שלו דוחה את הטומאה שהרי זמנו קבוע וקרבן ציבור תלוי בו. ולרבינא גם למ"ד דחוייה שעושים מה שאפשר כדי להמנע מהטומאה, לא חששו לטומאה זו משום דלא שכיחא. ומתבו התוס' (ד"ה אמר) שכאן משמע שרבא סובר שטומאה הותרה בציבור, ובזבחים ל"ג מבואר שאבי ורבא סוברים שטומאה דחוייה היא בציבור, ותירץ ר"י שכונת רבא כאן לומר שמשמע שטומאה הותרה בציבור, ול"ה לא ס"ל הכי. אבל התוס' כתבו שרבא סובר כסתם מתני' שטומאה הותרה בציבור, ובזבחים איירי לענין פסח, דאף שהוא בא באסיפת ציבור הוא נחשב כקרבן ציבור לדחות שבת וטומאה, מ"מ כיון שלא כל הציבור מביאים קרבן אחד בשותפות עדיף לעשותו ע"י טהורים אפילו למ"ד טומאה הותרה בציבור.

לרב נחמן טומאת מות הותרה בציבור, ולרב ששת טומאת מות דחוייה היא בציבור. וי"א שנחלקו כשנטמא כל הבית אב אם צריך להביא כהנים מבית אב אחר, אבל באותו בית אב אף לרב נחמן יקריבוהו טהורים, וי"א שאף בזה סובר רב נחמן שיכולים הטמאים להקריבו, דכל טומאת מות בציבור התורה התירה דכתיב לגבי פסח שני "איש כי יהיה טמא לנפש" איש נדהא לפסח שני ולא ציבור, אבל זבים ומצורעים נדות ויולדות שטומאתם יוצא עליה מגופו לא הותרה, ובוועל נדה נכדה.

ניתן להשיג את גליונות תמצית ואת מבחני "לדעת" על הדף היומי, וכן את גליונות תמצית משנה ברורה או קנין חכמה, במייל A0527692282@gmail.com.
לפרטים 052-7692282.
ליחישת סיכומי "תמצית הש"ס" ו"תמצית משנה ברורה" ניתן להתקשר ל052-7692282.
להזמנת סט 4 חלקים "תמצית הש"ס" על כל הש"ס במחיר 100 ₪ כולל משלוח ניתן להתקשר ל053-7125663.

פרשת תזריע-מצורע ~ יומא ב'ר' ~ מבחן מס' 67

המערכת הטלפונית נפתחת בכל שבוע, מיום חמישי עד יום שני בלילה.

לרישום ועשיית המבחן, לפרטים נוספים ולנקודות ההפצה
ניתן לשמוע בקו הטלפון: 073-7289669.

כמו"כ ניתן לקבל ולעשות המבחן במייל באופן קבוע,
ע"י רישום בכתובת: a0527692282@gmail.com

"לדעת"

מבחן שבועי – בדף היומי
לע"נ ר' ברוך ב"ר יוסף יום טוב ז"ל

073-7289669

- מה היו מכינים לפני יום הכיפורים?
 - כהן גדול חילופי, וי"א אף אשה אחרת לכהן גדול.
 - אשה אחרת לכהן גדול, וי"א אף כהן גדול חילופי.
 - כהן גדול חילופי ואשה אחרת לכו"ע.
- מהיכן לומדים דין פרישת הכהן גדול לפני יום הכיפורים?
 - וי"א מז' ימי המילואים, וי"א מפרישת משה לפני עלייתו לקבל את התורה.
 - וי"א מז' ימי המילואים, וי"א מפרישה לפני שריפת הפרה.
 - וי"א מפרישת משה לפני עלייתו לקבל את התורה, וי"א מפרישה לפני שריפת הפרה.
- באיזה דבר כתוב "לך" והכונה שתעשהו מממונך לכולי עלמא?
 - ועשית לך ארון עץ.
 - עשה לך שתי חצוצרות כסף.
 - קח לך עגל בן בקר לחטאת.
- האם הפרשת הכהן גדול ז' ימים לפני יום הכיפורים מעכבת (יומא ג: לפי ריש לקיש)?
 - מעכבת.
 - אינה מעכבת.
 - בכהן גדול מעכבת, ובכהן שהתקינו תחתיו אינה מעכבת.
- מה היו מזיזים בימי המילואים ועל כה"ג ז' ימים לפני יום הכיפורים ועל הכהן השורף את הפרה?
 - מי חטאת.
 - דם.
 - על הכהן גדול ובפרה אדומה מי חטאת, ובימי המילואים מדם הקרבנות.
- האם היתה למשה רבינו פרישה מיוחדת לפני עלייתו?
 - כן.
 - לא.
 - מחלוקת.
- אלו דברים מימי המילואים יתכן שנחלקו אם הם לעיכובא?
 - סמיכה או תנופה.
 - פרישה או רבוי בגדים ומשיחה ז' ימים.
 - שתי התשובות נכונות.
- מהי קושית הגמרא למה מפרישים כהן גדול מביתו, לפי רש"י?
 - למה לא הביא את אשתו עימו ללשכת פרהדרין.
 - למה לא הביא את אשתו עימו למחילה בהר הבית.
 - למה לא בנו לו בית מיוחד בהר הבית.
- מי זמן טבילתו ביום?
 - זב וזבה.
 - מצורע וטמא מת.
 - שתי התשובות נכונות.
- למ"ד טומאה דחוייה בציבור, האם צריך להביא כהנים טהורים מבית אב אחר?
 - צריך.
 - לא צריך.
 - מחלוקת.

מדור - לדעת חכמה

לע"נ ר' ישראל יעקב ב"ר יצחק אייזיק ז"ל

- כיצד מבאר רש"י (יומא ג.) במה שונה שמיני עצרת משאר ימי סוכות לענין ברכה?
 - שמברכים בו שהחיינו.
 - שבתפילה ובברכת המזון אומרים את יום שמיני עצרת.
 - שמברכים בו את המלך.
- מה מהדברים דלהלן נכון לפי ריש לקיש (גמרא ורש"י)?
 - דין הפרשת כהן גדול ז' ימים ולא ששה זה רק משום חשש בעילת נדה.
 - אין צריך הזאה בימי הפרשת כה"ג, כמו שלא הזו על משה בסיני.
 - אין צריך הזאה בימי הפרשת כהן השורף את הפרה.
- ממתי נמנו המ' יום שעלה משה (גמרא ורש"י)?
 - מ' סיון.
 - וי"א מ' סיון וי"א מז' סיון.
 - וי"א מ' סיון וי"א מז' סיון, וי"א מששה ימים אח"כ.
- למי הלביש משה תחילה את האבנט?
 - לאהרן.
 - לבניו.
 - וי"א לאהרן וי"א לבניו.
- רשות- (תוס') האם טבול יום כשר לעשית הפרה אדומה?
 - כשר בכל גוונא.
 - פסול בכל גוונא.

ההגרלה השבוע על

תו קניה ע"ס 500 ₪

לבחירה: אושר עד/יש.

הגרלה נוספת על מדור לדעת חכמה:

ע"ס 150 ₪

השרשרת המופלאה של מסכתות "מועד"

א. חוץ מהשמחה הגדולה שמתחיל זמן חדש, נכפלה השמחה, שגם בדרך היומי החלו זמן חדש בהתחלת יומא בשעטומ"צ. ולכבוד התחלת מסכת יומא אכתוב רעיון נפלא על קישור מסכתות הש"ס זה לזה. (שבכך גם יבואר למה לא נתחיל כעת ראש השנה כסדר מסכתות התלמוד).

דהנה "מועד" ענינו התועודות וחיבור לה' כמו אוהל מועד שהוא מקום מיוחד לחיבור להי"ת, נמצא שתכלית סדר מועד להראות את חיבורינו לגבוה. אך ראשית לכל צריכים אנו להתחיל עם "ברכות", דמצינו שיש בכל יום מאה ברכות, וברכה מלשון בריכה, והוא נגד מאה אדנים שעליהם עמד המשכן, דאדנים אלו היו כעין כלים שבהם הוריק הקב"ה את הברכה לעולם, ובכדי להתחיל לבנות משכן לה', צריכים אנו להכין מידי יום מאה כלים לקבלת הברכה העליונה, והן מאה ברכות שתיקנו לומר בכל יום.

ואח"כ נגשים ללימוד מסכת "שבת" דמצינו שכל ל"ט מלאכותיה נלמדות מל"ט מלאכות המשכן, ונמצא שע"י מסכת שבת, אנו בונים את המשכן בפועל, ומייחדים אותו לגבוה בכך שאנו בונים אותו על פי ה', רק בימים שהוא התיר לנו לבנות אותו, ונמצא שמסכת שבת היא ע"ג מסכת ברכות, שאחרי האדנים בונים את המשכן.

ואז מתחילים מסכת "עירובין" שכל ענין הרה"ר נלמד מדגלי מדבר, שזה מבטא את צירוף המשכן לכלל ישראל שאי"ז רק מקום לה', אלא הוא שוכן בתוך כלל ישראל, וכל מסעות הדגלים וחנייתם על פי ה'. דאחרי שבונים את המשכן, צריכים לצרף אותו לכלל ישראל באופן שכל מציאותם של ישראל, הוא רק עד כמה ששכינה בתוכם.

ב. אחר שמצרפים את ישראל למשכן, שייך להכניסם בעבודת ה', וזהו גדר "פסחים", שקרבן פסח היה תחילת כניסתם של ישראל לעבודת ה', שבכוח הפסח והמילה נעשו כלל ישראל עבדי ה', וקודם לכן היו ערום ועריה ואז "ואומר לך בדמייך חיי", שע"י מצוות הפסח, נכנסו כלל ישראל בעבודה ונעשו מצורפים למקדש, לא רק באופן טכני חיצוני של נסיעה וחניה על פי ה', אלא באופן של הקדשת החיים לעבודת ה', וזהו התוספת של "פסחים".

ומתוך זה באים אנו ללימוד מסכת "שקלים" שעניינה נתינת הכסף לגבוה לבנות משכן, שלא יהיה זה רק משכן של ה', אלא שיהיה לכלל ישראל חלק בו, ועי"ז זוכים לכפרת הנפשות כדכתי' "לכפר על נפשותיכם" ושק"ל גי' נפ"ש, וזהו שהראה הקב"ה למושה מטבע של אש

תחת כסה"כ, כי מקור נפשות ישראל הוא תחת כסא הכבוד, וע"י שנותן את כספו לגבוה, הרי זה מעין חיבור נפשו לה' כדאי' בגמ' דכל הגזול פרוטה מעני כאילו גזול את נפשו, ודמים תרתי משמע, וכפרת הנפש הוא ע"י שמתחבר למשכן ה', באופן שנותן כספו והונו לבית ה'.

ג. וכעת אנו זוכים להתחיל מסכת "יומא", שהיא ביטוי לכניסה בפועל ממש לתוככי בית ה', שהכה"ג הוא שלוחן של ישראל להיכנס לפני ולפנים לבית המקדש, ובכניסתו לקדש הקדשים, נחשב כאי' כל ישראל נכנסים אל מקום כסא הכבוד של מעלה שמכוון כנגד כסא הכבוד של מעלה, ומה שפועל שקלים בחיבור נפשותינו לכסא כבוד דלעילא, פועל "יומא" בחיבורינו לכסא הכבוד דלתתא.

ואח"כ נעבור למסכתא "סוכה" שהוא הביטוי לכך שאפי' ביתו הפשוט של האדם יכול להפוך למקדש, כפי שנודע שהמשכן זכר לענני הכבוד שהם בחינת המקדש אחרי כפרת חטא העגל, ויש לסוכה קדושת בית מקדש מעט כמבואר בהלכה שאסור לעשותו כפנדריא, ונמצא שהסוכה מעצים אותו עד כדי כך, שלא רק שהתחבר לבית המקדש, אלא שהפכנו את ביתנו הרגיל לבית ה'.

ועי"ז אפשר גם להתחיל מסכת "ביצה" שהיא מלמדת אותנו את עבודת הימים טובים, דלעומת השבת שקדושתה מלעילא והיא בבחינת קדושת המקדש שהוא המקום אשר בחר ה', וקדושתו מצידו יתב', נתרבה כוחינו עד כדי כוח שבכוחינו לייצר בעצמינו ימים טובים שהוא גופא ענין ה"מועד" לחיות כל הזמן במציאות של קדושה, לייחד זמן לרומם האדם ולקשרו ולחברו לבורא יתב', ונלמד בו ענין עירוב תבשילין שהוא גדר החיבור של יו"ט לשבת, ומבואר במהר"ל שמומנו נלמד את ענין ההכנה מימות משיח (שכנגד יו"ט) לעוה"ב (שכנגד שבת), שאם החל להכין לשבת בעוה"ז, יוכל להמשיך להתכונן לעוה"ב גם כשיבא המשיח, כי כבר עשה עירוב תבשילין.

ומזה מגיעים לדרגת "ראש השנה" דהיינו שמגיעים עד שורש והתחלת הזמן, ומשם אנו יכולים לפעול תיקון עצום להעמיד שנה מרוממת שכולה קדושה ומיוחדת לעבודת ה', לא רק בימים טובים, אלא כל יום ויום ממש. ועי"ז נזכה לתפוס אפי' את נקודת הזמן החלשות שכיום הם "תענית" ולזכות להופכם בכוח התורה, לימים טובים. ומזה נגיע ל"מגילה" שהיא הביטוי הכי גבוה לקדושת הזמן דפורים אינו בטל לעתיד לבא, וקדושת זמנו נצחית. ואז נזכה ל"הגיגה" שרומז למחול שעתידי הקב"ה לעשות לצדיקים שהוא עילוי לזמן דבו נהנים מזיו השכינה תמיד.

טוב להודות לה'

ג. ובפרט נוכח הניסיונות של אנשי הרשע, להשתלט על מוסדות השילטון, בהקמת ממשלה עוקרת דת רח"ל, עלינו להתפלל ולזעוק לה' שיפר עצתם, ולא יקום דברם, שגם בזאת כל בר דעת מבין, שהענין כולו מופלא ביותר, שמכוח ריבוי הקדושה בארץ ישראל, וע"י ריבוי ספסלי הישיבות והכוללים בכל קצוות הארץ, אי אפשר לסטרא אחרא לקבל אחיזת שלטון בארץ הקודש. כי כל המושג הזה, שלצערינו התרגלנו אליו, ששלטון חילוני מכתוב לנו את חיינו בארץ הקדושה והטהורה, שאמורה להתנהל אך ורק ע"פ חוקי תורתנו הקדושה ורק בהכוננת גדולי הדור, הוא עומק הגלות רח"ל, ועד כמה שארץ ישראל הולכת ומתקדשת בקדושת התורה, ממילא הרע הולך ומסתלק ממנה, וכבר אי אפשר לו ליטול שרביט של הנהגה, וכך ישחקו הנערים לפנינו, יתלהמו וילחמו, וינסו שוב ושוב להקים להם ממשלה, אך לא יעלה זאת בידם, כי נתגבר הטוב על הרע, וכבר נתכשרה השעה, להעביר גלולים מן הארץ, ורשעים כרות יכרתון, לתקן עולם במלכות שד"י.

ואמנם מוסר גדול נוכל ללמוד, מכפיות טובתם, של המוני חילונים, למנהיג שפעל וטרח רבות למענם, והרי אנו ישראל קדושים, אע"פ שהננו מאמינים בני מאמינים שכל הצלתנו מאיתו יתב, ולו לבדו המלוכה, מ"מ אי"ז סותר שמודים אנו ומכירים טובה לכל מי שטרח בהבאת החיסונים וסייע בהצלתנו, בדיוק כמו שחובתו של חולה להודות לרופא שהצילו, אבל אותם אלו חילונים כופרים, שמאמינים במקרה, ולהוטים רק אחר השתדלות וכוחי ועוצם ידי, איך לא רואים חובה להכיר טובה למטיבם ואיש חסדם? התשובה היא, כפי שכבר חז"ל אמרו: "כל הכופר בטובת חברו, לסוף שכופר בטובתו של מקום", כי זהו כל מציאותה של התרבות החילונית, כפיות טובה לבורא יתב, והתעלמות מהחסד והברכה שהוא משפיע על כל יחיד כל הימים, א"כ מה לנו לתמוה על עוד כפיות טובה שיש להם כלפי איש חסדם, וכל המושג של אדם חילוני, מלווה בחולניות ובאישיות הרוסה, וכל קלקול בו.

ד. ובעת שאנו רואים, עד כמה מעשינו פעלו ובקעו רקיעים, עלינו להמשיך לבקש, שיושלם תהליך הגאולה ויופיע עלינו משיח גואל צדק, במיתוק הדינים וברחמים מגולים, והערוני שלכן מבקשים "יהמו נא רחמיק עלינו" דמשמע "יהמו" ברעש, כהמיית הגלים, שיהיו רחמים כה רבים ועצומים, עד שישמעו את המייתם כשאון גלי הים. ויתקיים בנו בקשת "ותמלוך עלינו אתה ה' לבדך" ללא שום צינורות מקולקלים של אנשי שלטון חילונים, שאין יודעים מימינם ומשמאלם מתורה ומצוות, ויקום בארץ שלטון תורה ללא מיצרים, בהנהגת גדולי ומאורי התורה, בבריאות איתנה ואריכות ימים, לנו ולכל ישראל.

א. מה נשיב לה' כל תגמוליו עלינו, שהוציאנו מאפילה לאורה משיעבוד לגאולה, מגלות מצרים בעבר, וכעת חיה מבידודי ומפגעי נגיף הקורונה. שהנה על פתחינו זמן ראשון מזה שנה, אשר צבאו של המלך, אברכים ובחורים ישיבות קטנות וגם גדולות, חדרים ותלמודי תורה, שבים אל נשקם ללחום מלחמתה של תורה, לפתוח "זמן קיי", בלי קפסולות ובלי הגבלות, ללא למידה מרחוק, הרחוקה מלמידה... עם קוים קורסים, ו"ועידות קוליות" קטועות, ובלי להינמס מחום ולהזיע, במרחב הפתוח, באהל ארעי.

והנה עתה אנו נכנסים אנו להיכל המלך, כולנו יחד איש אחד בלב אחד, בלי מסכות, וללא חוצצי ניילון, כאשר היתה באמנה איתנו מימים ימימה, בתוככי בתי-מדרשות גועשים ורועשים, בספסלים עמוסים וצפופים כתף אל כתף, כשכל חברותא וחברותא "פניהם איש אל אחיו", לברר סוגיותיה של תורה, כשגם בתלמידים נתקיים "והיו עינך רואות את מורידך" ללא הסתר פנים ובלי שום ריחוק.

ב. וכמה שאי"ז מובן מאליו, וכמה שאין זה בגדר כללי הטבע, כאשר עינינו הרואות, שאין שום מדינה בעולם, שהצליחה לצאת מהגבלות הקורונה, בעזרת החיסונים, כולל המדינות היצרניות בעצמם! ואף כאן בארץ הקודש, אותם שליחים שעמלו בשביל להביא חיסונים לארץ, הם עצמם לא יכלו לבצע זאת, אילו היתה הפוליטיקה סוערת כמו עכשיו. כי הרי אין לאנשים מסוג כזה שום מצפון ולב, וקל להם לעקב הבאת חיסונים לארץ, אם לא צמחה להם איזו טובת הנאה לשררתם הנחשקת, וכך היה יכול להיות שעיסקת החיסונים היתה בטילה ומבוטלת, עקב תכונות ומריבות פוליטיות כאלו ואחרות, ועדיין היינו מתבוססים בבידודים ובפגיעות, בקנסות והטרדות המשטרה עם כל הנלווה... הרחמן יצילנו. באופן שכל מהלך הצלתנו, הינו פלאי ועל טבעי בעליל, ואלמלא לב מלכים ושרים ביד ה', לא היה מגיע לכאן ישועת החיסונים, כבכל מרחבי תבל.

וקשה שלא לראות בהצמדות המופלאה של תאריכי היציאה מהקורונה בהתאם מושלם ללוח השנה היהודי, כאשר בדיוק כמוצאי שבת איסרו חג חנוכה החל מבצע החיסונים, ובדיוק לכבוד פורים הורידו בבתי כנסיות את הקפסולות, ובדיוק לכבוד פסח הורידו בכל בתי הכנסיות את המסיכות, ונתקיים בנו "אלהי מסיכה לא תעשה לך" וסמיק ליה "את חג המצות תשמור", וכל זה מראה בחוש, שכל המהלך הזה אינו תלוי אלא במעשינו, בתורתנו ותפלתנו וכפי חיזוקינו בעבודת ה'ת, ומשום כך כל יו"ט הולך ומוסיף בדרגתנו הרוחנית, ומעלה אותנו ממילא מעל כל אחיזת הנגיף, ושליטת הסט"א לקלקל ולהחריב ע"י הקורונה, ואנו לי-ה ועינינו לי-ה, שיושלם זה המהלך.

זמן קיץ דהשתא

א. שנה שעברה היתה חסירה לנו הבניה הרגילה של זמן קיץ, שהחל ברוב המקומות באיחור רב. וצריך לדעת שזמן קיץ הוא מכרה זהב ממש, כמו שבטבע רואים את מהירות הגדילה של עץ, שעמד עד כה חשוף וערום ללא שום עלה, והנה פתאום הוא עמוס לעייפה בעשרות אלפי עלים ציצים ופרחים, וזה ביטוי לכוח הצמיחה האדיר של הקיץ, שכולו פריחה שגשוג ועליה גם בעולמה של תורה.

וידוע מהגר"ש וולבה זצ"ל ומעוד משגיחים שהעידו נאמנה, שראו בחוש בחורים שביצעו קפיצות ומהפכים בזמן הקיץ, מה שלא ראו עליהם בכל החורף. וגם בקרב אברכים מורגשת עליה מיוחדת בתקופת זמן הקיץ. א"כ אחר שבשנה החולפת אבדה לנו תנופת הצמיחה הגדולה הזאת, עלינו לנצל שבעתיים את זמן קיץ זה, לעמל תורה.

ב. וידוע ומפורסם דברי הגר"ש פינקוס זצ"ל שסדר המועדות הוא כגדילת האדם, שפסח הוא הלידה של כלל ישראל, ואח"כ ספירת העומר הוא ההתגדלות, וחג השבועות בו מקבלים תורה ומצוות הוא כעין "בר מצווה" ואח"כ כשמגיעים לגיל עשרים ונעשים בר עונשים אז חל כל סוגיית החורבן בקומת כלל ישראל, שהוא עונש על חטאי ישראל בעגל ובמרגלים, המוללים את כל החטאים שבכל הדורות, אך גם מזה יש דרך תשובה, שהוא כל ימי הסליחות והרחמים והימים הנוראים, ואז זוכים להקים בית שהסוכה הוא מעין חופה, המבטא התקשרות עם השכינה הקדו', ובשמיני עצרת הריקודים והשמחה על התקשרותינו ואהבתינו לתורה, וכל משך החורף חיים עם התורה, "ראה חיים עם אשה..." שנדרש גם על תורה.

וא"כ נבין היטב, מדוע בקיץ מהירות הגדילה עצומה, כי כך אנו רואים בחיי האדם, שבשנים הראשונות הגדילה מהירה וניכרת לעין, לא ראי תינוק בן חודש, כעולל בן שנה, ולא ראי ילדון בן שנתיים, כבר שית ובר שבע, לא ראי ילד בן עשר, כבחור בר מצווה, ולא ראי בחור צעיר, כבחור בוגר ואחראי, ומהירות הגדילה הזאת, כמו שהיא ניכרת בטבע, כך היא ניכרת על כלל ישראל בתקופת הקיץ, שבעיקר בראשיתה של הגדילה הדבר ניכר ביותר.

וכמו שבפסח, הזהירה התורה מחמוץ אפי' במשהו, כי התינוק טעון שמירה רבה, שלא יכנס לפיו זולת חלב אם מזוקק התואם את כלי האכילה הטריים שלו, כך בהמשך יש לשמור על הילד שיקבל את הויטמינים ואבות המזון הנדרשים להתפתחותו, כי אם לא יאכל נכון, ולא ישן מספיק עלולה גדילתו להתעכב וישאר צנום כל ימיו. וכך בהתגדלות שלנו מעת לידתינו ועד רום גדליתנו, עלינו לנצל את הימים המסוגלים הללו, בכדי לצרוך את כל אבות המזון הרוחניים, בתורה ותפילה ועבודת ה', כי כל

חסרון בעת מהלך ההתגדלות ניכר אח"כ כל משך החיים, שרואים כל השנה שהיה חסר לו משהו בשלבי הגדילה.

ג. לכן עלינו להתרגש על התחלת הזמן הראשון מעת פרוץ הקרונה, שמתחיל כיאה וכיאות בלא שום הגבלות, והיה מן הראוי לעשות אירועי פתיחה והודאה לה' יתב' על זאת, כפי ששמעתי שערכו בשכונת בית וגן בירושלים אירוע "נשמת" ענק בהשתתפות שלש מאות אברכים בני עליה, והגר"א דיסקין שליט"א נשא שם מדברותיו, ואח"כ רקדו כולם עם תזמורת וכלי נגינה שירי שבח והודאה לה' יתב' שהוציאנו והצילנו מנגיף הקרונה, וכפי שמצינו בחז"ל שהקב"ה הקפיד על חזקיהו שעשה לו כאילו ניסים אדירים, שהשמיד לפניו את כל חיל סנחריב, ואילו היה חזקיהו שר שירה, היה זוכה להיות משיח. לכן בכל משפחה וכל מקום תורה, צריכים לציין הודאתם לה' יתב', על כל החסדים המופלאים שעשה עימנו, וכידוע שבהודאה לא מועיל שליחות, ולכן נתקן "מודים דרבנן" שיודה כל אחד בפיו, ולא יסמוך על השליח ציבור בזה.

ובכלל כל פתיחת זמן טעונה התרגשות, כי ההספקים שכל אחד מספיק בזמן הוא פי כמה מבין-הזמנים, ולמה נקרא שמו "זמן" כי רק אז יש לאדם שליטה על הזמן שלו, לעשות בו כלבבו, ולמלא אותו בתורה ועבודת ה'.

ושמעתי על הגאון רבי יוסף נפתלי זצ"ל שנסתלק זה עתה מעימנו, שהיה ת"ח עצום ובקי בכל חלקי תורה, והיה שוקד כמו אברך מהמנין עד שנדבק בנגיף הקרונה ונסתלק למגינת כל לב, וסיפר לי בנו שהיה אצלו בו ביום שהחל זמן חורף האחרון, וכשהגיע אליו ראה אותו בוכה בלי הפסק, וניסה להבין על מה הבכי, והשיב לו שמכיון שאשתו נסתלקה בשנה החולפת, חש קושי עצום ביום פתיחת הזמן, כי במשך עשרות בשנים ביום שהחל הזמן, היתה מכינה בליל ר"ח ארוחת ערב חגיגת, וכן למחרת הכינה תמיד ארוחת בוקר מפוארת, לבטא את שמחתם הרבה שמתחיל זמן חדש, ועתה מרגיש שהכל חושך ובלי שום טעם שאין לו עם מי לחוג שמחה עצומה כזאת, אך בכל זאת כשהגיעה שעת ההליכה לכולל, התגבר מיד, ורץ אץ ללימודו, ואפי' לא שם לב לגשמים העזים שירדו.

השמחה וההתרגשות הזאת, מעצימים מאד את יקרת הזמן, כי כשיש תכונה סביב דבר, זה מעמיד אותו בגובה הראוי לו, וכשמתייחסים ל"זמן" כמתנה, אזי משתדלים לנצל כל רגע מתוך סדרי הזמן, ובפרט עתה כאשר ראינו שבכלל אי"ז מובן מאליו שזוכים להתחיל את הזמן בצורה רגילה, כמה שמחה ויו"ט עלינו לעשות בראשית זמן יקר זה, אשר עלינו לנצל בכפל כפליים גם כנגד מה שחסרנו בשנה שעברה, ויה"ר שנוכח לעמול בו בתורה בלי הפרעות של נגיפים ופוליטיקה, ויהי שטייגען ברצף.

המחובר לתורה "צומח" ושאינו מחובר "דומם"

יסוד ההבדל בין מין ה"דומם" למין ה"צומח"

א. נראה לבאר כאן ענין עמוק במושגי החיבור לתורה שנדרש מאיתנו, וכהקדמה נזכיר את הידוע שיש בבריאה ד' דרגות של דומם וצומח, חי ומדבר, ובספר הכוזרי כתב שישנה דרגה חמישית שהיא "ישראל", ורבי ירוחם ממיר מוסיף דרגה חמישית שהיא "לומדי התורה", ואת עומקן של חלוקות אלו, אנו עומדים לבאר, באופן שיובן שיש כאן שלשה זוגות, שיש ביניהם מכנה משותף מאד ברור.

לגבי הזוג הראשון "דומם" ו"צומח", ברור ששניהם מתייחסים לארץ, אלא שהדומם "מנותק" מהארץ וזה הסיבה שהוא דומם, והצומח "מחובר" לארץ ולכן הוא צומח ומלבלב, כי מקור החיים של הזוג הזה הוא הארץ ומי שמחובר למקור החיים הוא חי, לא מבועי שולחנות כסאות וארונות שעשויים מעץ, שבעת שהיו מחוברים לארץ צמחו ולבלבו, וע"י כריתתם נהפכו לדומם, אלא אפי' אבנים זהב וכסף ומתכות שדומים מעצם יצירתם, מ"מ כל עוד שהיו מחוברים לארץ לא היו נקראים דומם, כי הארץ מצמיחה, ויש לה תנועה, ורעידות אדמה, ואפי' מי כשמוגיעים לארץ הם נחשבים "מים חיים" ורק כאשר מתנתקים האובייקטים הללו מהארץ, אז נעשים "דומם".

ובעומק יובן, שהיותם נקראים "דומם" אי"ז רק מפני שהם תמיד עומדים בשתיקה דוממת, אלא מפני שאינם משוררים את שירתם, או שירת עצי השדה, או שירת הארץ בעצמה, ואכן לא מצינו בכל פרק שירה, שום שירה של דומם, וכל השירות מתחילות רק מהארץ שיש לה חיות כאמור, או עצי השדה ועצי היער, ומתבאר שהיותם "דומם" הרי זה מפני שהם דוממים ממה שהיה בכוחם לשיר ולשורר למלך מלכי המלכים, אילו נותרו מחוברים.

ההבדל בין "חי" ל"מדבר", משל למי ש"דומם" מתורה

ב. מעתה תשמש לנו חלוקה זו להבין גם את הזוג הבא, ה"חי" וה"מדבר", דכמו שהזוג הקודם התייחסו לארץ, כך זוג זה מתייחס לשמים. וכמו שבזוג הקודם ראינו שנקודת החילוק בין הדומם לצומח הוא שהדומם מנותק והצומח מחובר, כך כאן יובן שה"חי" מנותק וה"מדבר" מחובר, והביאור בזה, דהנה החי והמדבר מתייחסים אל השמים, כי החי יש בו נפש חיה, והמדבר יש לו רוח ונשמה ויהי האדם לנפש חיה ומתרגמין "לרוח ממללא", והנה המהור"ל מבאר שהחי מנותק מהשמים שפני בע"ח מופנים רק לכיוון הארץ, ואין בהם כוח להרים את ראשם

לשמים, ורק האדם יש בכוחו להביט לכיוון השמים. ואכן הביאור בחילוק זה, דבע"ח קיבל כוח מהשמים אבל הוא "מנותק" מהשמים, דהבהמה בנפש הבהמית משתמשת אך ורק לצרכי עצמה ואינה מכירה בוראה, משא"כ מדבר הוא כוח האדם להתקשר לבוראו, ואפי' גוי יש לו אמונה ויש לו תפלה, שזה מורה על כוחו להתחבר לשמים, וא"כ אותו חילוק שראינו בין דומם לצומח, הוא החילוק שיש בין חי למדבר, שחי הוא "דומם" שנתנתק משורשו לשמים, אבל המדבר הוא "צומח" שהדיבור נקרא "ניב" בורא ניב שפתיים, מלשון תנובת השדה, שמכוח מה שהוא מחובר אל שורשו משם הוא נוטל את כוח הדיבור.

ומעתה יובן גם בזוג השלישי, ישראל ותלמידי חכמים, שגם בזוג זה המבחן הוא כמה הם מחוברים אל ה"תורה", דהנה מה שכל איש מישראל הוא דרגה אחרת מאומות העולם כדברי הכוזרי, הוא מפני שיש לעם ישראל את התורה, אבל הרי סתם יהודי מחובר גם לכל עניני העולם ולא רק לתורה, ומכיון שהוא מנותק מחיבור גמור לתורה ממיילא הוא "דומם" ביחס לתלמיד חכם, אבל התלמיד חכם הוא "צומח" בתורה שנאמר "כי האדם עץ השדה", וחיודושי תורה הם הפירות של שגדלים על נופו של הת"ח, בבחינת וחיי עולם "נטע" בתוכינו כנטיעה שפרה ורבה, ויעוין בדברי הנפש החיים, שהנשמה חצובה תחת כסא הכבוד, וכל חיבור הנשמות הוא כמו גזע עבות שיש פיצול של ענפים לאין מספר, והעץ הזה הפוך שהוא נטוע למעלה בשמים ומשתלשל לזה העולם, וממיילא גם כאן נכון הכלל, שמי שהוא "מחובר" מלבלב ופורח, אבל מי ש"מתנתק" נעשה ח"ו "דומם" מתורה ומפסיד את כוחו.

ארבעת רגלים באים לתקן ארבעה דרגות שבבריאה

ג. והנה התכלית של עבודתנו להעלות את כל הבריאה מדרגה לדרגה, ולכן עבודת הפסח היא ליטול את ה"חי" ולהביא ממנו קרבן פסח, שיהיה הפה-סח כהלכתו, ומזה נעשה עליה למין החי שכביכול הוא מסייע בכוח הדיבור בעולם, שבזכותו ומכוחו נתקן הפה להיות סח כהלכתו. ואח"כ עבודת הסוכות ליטול את ה"צומח" ולרנן עם זה לה', להראות שאפי' לצומח יש כוח דיבורים לפני השם, שכל דיבורי ההלל נעשים בעזרת ד' המינים הצומחים. ואח"כ עבודת השבועות לקבל תורה "לוחות אבנים" ויש להבין מדוע בכל מקום מודגש שהלוחות מאבנים, ולמאי נפק"מ בזה, ואפי' בתפלה אומרים "ושני לוחות אבנים הוריד בידו", ולהנ"ל א"ש, דהרי הלוחות החזיקו את כל הדיברות (ושמעתי פעם מהגר"ש וולבה זצ"ל שהלוחות

אח"כ בפורים "קיימו וקיבלו היהודים" שאז קיבלנו את החיבור הגמור לתורה באופן של המין השישי שחידש רבי יוחם ממיר שלומדי התורה הם מין אחר מסתם ישראל. (ובדרוש י"ל דזהו שרבי נטע נטיעה של שמחה בפורים, להורות על היותנו "צומח" דתורה, ולא רק "דומם" דתורה. ואולי לכן בחנוכה שרים במעוז צור "לעת תכין מטבע מצר המנבח אז אגמור בשיר מזמור חנוכת המזבח" כביכול עתה עדיין אנו דוממים, דחרוז זה בוודאי מושתת על הפס' "אז אילם בשיר ירון", דעתה מי כמוך באלמים ה', ואין עדיין את הגילוי המובהק של פורים בו נתגלה שכל הטבע נס אחד מתמשך, ודו"ק).

תכלית תיקון ה"מדבר" להגיע ל"חיבור" לתורה תמידי

ה. ונראה דששת מינים אלו נכללים בפסוק שאומרים ב"ויברך דוד": "אתה עשית את השמים, שמי השמים וכל צבאם" (היינו ה"צומח" שמחובר לשמים דהיינו מין המדבר, וה"דומם" שהתנתק מהשמים דהיינו מין החי) "הארץ וכל אשר עליה" (היינו ה"צומח" שמחובר לארץ, וה"דומם" שכבר נתנתק מהארץ), "הימים וכל אשר בהם". (דהנה אין מים אלא תורה, וגם כאן ישנו "צומח" שמחובר למי התורה והם תלמידי חכמים, וישנו "דומם" שהם סתם ישראל שדוממים מתורה באופן שהיה ראוי).

ועומק הענין כי התורה נמשלה למים, וכמו שיש בחינה של חיבור ולא חיבור ביחס לארץ, וחיבור ולא חיבור ביחס לשמים, כך יש חיבור ולא חיבור ביחס לימים, ואכן בקריעת ים סוף ירדו כלל ישראל אל הים, בכדי להראות להם שעומק דרגתם שהם בארץ אמורים להיות תמיד מחוברים לים, ולעתיד לבא כתוב שיבקע ימא דאורייתא, דהיינו שיתגלו כל סודות התורה, ואז יהיו כל כלל ישראל למגדול ועד קטון מחוברים לתוך ים התורה יומם ולילה.

ודוגמא לזה רבינו הקדוש, שהיה נקרא "רבי" מכיון שכל מציאות חייו היה הרבצת תורה לכלל ישראל על ידי שאסף וקיבץ את כל מימרות התנאים הקדושים לששה סדרי משנה, והוא העמיד את הים של התורה שבע"פ על מנת שנוכל לטבול בו, ומצינו בגמ' שהקב"ה לא מאס בנו גם בגלות הרביעית שהעמיד לנו רבי וחכמי דורות, הרי לן שבית רבינו הוא הדוגמא לגילוי התורה בעת הגלות.

ובזה יובן מש"כ הבן איש חי (עירובין נד,ג) גבי אמתא דבי רבי, שהם היו מאותן שנאמר עליהן ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי במחזה, ולדרכינו יש לפרש, דיחזקאל בן בוזי ראה את הקב"ה גם בגלות, וזהו הרבותא של בית רבי שהוא גילויים של החיבור אל ימא דאורי' גם בעת הגלות, וע"כ שייכים אליו אלו השפחות. [ועוד יל"פ, דאצל רבי נתגלה הענין של קשה פרנסתו של אדם כקריעת ים סוף, שזכה לעשירות עצומה גם בגלות].

היו הטרומוס של מעמד הר סיני), ונמצא שהאבנים כאילו מדברים את הדיברות, ונמצא שהבריאה התעלתה עד כדי כך שאפי' הדומם הגדול ביותר, הפך ממש ל"מדבר".

ולבסוף שמיני עצרת, הוא מעלה את ה"מדבר" שהם מעלים אותנו לגובה של התחברות גמורה לספר התורה, עד שכל כלל ישראל עולים לדרגת תלמיד חכם, להיות מחוברים בתכלית החיבור אל התורה, באופן שתכלית הרגלים להעלות את כל מדרגות הבריאה מדרגה לדרגה.

אמנם נראה דהוא תיקון על דרך מה שמצינו בשבועות שלוקחים "אבנים" והופכים אותם מהדומם הגמור, למין של "מדבר", שהם כביכול מדברים את הדיברות, ומעתה נראה דגם בשמיני עצרת, אנו נוטלים את הצלם אלקים ומראים איך שבכוחו לעלות ולהתעלות עד המין השישי שהם לומדי התורה, ולכן כל יהודי עולה לתורה, ואפי' מי שהכי רחוק, והוא רק בצלם אלקים, כבר יש לו שמחה ביום זה, ולכן עיקר שבח יום זה הוא בלי תורה ומצוות, אלא רק ביחס לאומות העולם שהקרבו עליהם בכל הסוגות ע' פרים שמתמעטים והולכים, שגדר התמעטות זו בכדי להראות שאפי' ביחס ל"צלם אלקים" יש לכלל ישראל עלינות עצומה עליהם ואפי' בלי תורה ומצוות, ולפ"ז גדר העבודה של שמ"ע להראות שאפי' ה"דומם" של המין האנושי, יכול להתעלות ל"צומח" דהאי דרגא דהנה כ"א עולה לתורה ומברך וחי עולם "נטע" בתוכינו.

ביאור תיקון חנוכה ופורים כהמשך לעבודת הרגלים

ד. וזהו שאומרים באבות (גיב, ג' דרגות: א. חביב אדם שנברא בצלם, (שהוא המין דמדבר). ב. חביבין ישראל שנקראו בנים למקום (שישראל מין בפנ"ע כמו דאיתא בכוזרי), ג. חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה. (שהוא עוד מין בפנ"ע של עמלי התורה). וכבר בארנו שגם ביחס לתורה יש ב' בחינות, דדרגת ישראל אך בגדר "דומם" ביחס ללומדי תורה שהם בגדר "צומח" שנטועין בתורה.

ויש לפרש בסדר עבודת הרגלים לפי המורם עד כה, שבתחילה בפסח מתקנים את ה"חי" שהוא הדומם דשמים, ובשבועות מתקנים את ה"דומם" שהוא הדומם דארץ, ובסוכות מתקנים את ה"צומח" דארץ, ובשמ"ע את ה"צומח" דשמים, אמנם גם כאן צריכים לתקן עוד ב' שלבים, דכאמור יש גם דומם דתורה וצומח דתורה וזהו חנוכה ופורים, שבחנוכה אנו מודים על שאיננו יונים, וזה עצם החילוק בין ישראל לעמים על שאיננו יונים, והביטוי לכך הוא תורה, ולכל יהודי יש חלק ושייכות אל התורה, ואפי' הוא בחושך ובניסיונות, למטה מעשרה טפחים ובסוף חודש שהלבנה חסרה, ואפי' אם הוא ברחוב וברה"ר, וזהו המין שהוסיף הכוזרי, דישראל יותר גבוה מהמין של "מדבר" דאומות העולם, וזהו הגילוי דחנוכה.

שנת 3333 לציאת מצרים

א. שנה זו יעלה סך השנים שעברו מעת צאתנו מארץ מצרים עד היום הזה, למנין המדהים של 3333 שנה. והננו נכונים לבאר פירושו של מנין זה, כסימן לגאולה אחרונה.

דהנה הקב"ה אמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים, "ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה ודור רביעי ישובו הנה" ומבואר שתלה הקב"ה את הגאולה במנין של ארבע דורות. ומצינו בעוד מקומות ענין של דור רביעי, כדכתיב (דברים ה') פוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים, והאיר את עינינו המהר"ל (נתיב הזריות פ"ב), דכמו שיש במחיצות דין לבדו בג"ט, כך לענין הפלגת הדורות כל עוד שלא עברו ד' דורות הרי"ז כמו דור אחד, ובכדי שלא יהיה נתק בין האבות אברהם יצחק ויעקב אל בניהם שנכנסים לארץ, צריך שלא יהיה מרחק של ד' דורות נתק ביניהם.

וז"ל המהר"ל: "...ואחר ד' דורות אינם שייכים לדורות הראשונים כמו שתמצא בכל מקום שנחשבו הדורות עד דור רביעי כמו אחד ולא יותר, כדכתיב (דברים ה') פוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים, ויותר מזה לא יפקוד כי הם כמו דור אחר שאינו שייך לראשון, וכמו (בראשית טו) ודור רביעי ישובו הנה כלומר שלא יהיה זרעך חוץ לאר"י יותר מד' דורות שאם היו יותר היה נחשב להם כאי' יצאו מן הארץ לגמרי והרי נתנה הארץ לאברהם ולפיכך ודור רביעי ישובו הנה. לכך אמר שבשביל לילה אחת שקדמה בכירה לצעירה קדמה ד' דורות והצעירה אחר ד' דורות והכל בשביל קדימת לילה אחת, שמזה תדע כי המקדים למצוה בשביל זריזותו למצוה אינו בגדר אחד עם שאינו מקדים ונבדל ממנו וזה מבואר..." עכ"ל.

ב. והנה הגאולה הראשונה והגאולה האחרונה הוקשו זה לזה, כמו שכתוב: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ובספר בית אלפים למבי"ט (שער היסודות פ"ג) הראה זאת בשירה, דכתי' ה' ימלוך לעולם ועד, וזה נאמר על הגאולה העתידה, וז"ל: "...כי בגאולה ראשונה שהיא יציאת מצרים נרמזה גאולה האחרונה במה שאמר ה' ימלוך לעולם ועד" כלומר גם כי עתה הוא מלך על ישראל שהוציאם בכחו הגדול ממצרים מבית עבדים ועשאים עבדיו ולא עבדים לעבדים, עוד ימלוך יותר על עם רב מהם בזמן הגאולה, ויהיה המלוכה ההיא בלי הפסק אלא לעולם ועד, לא כגאולה זו שיש אחריה שיעבוד מלכויות...

ומוסיף שם ואומר: "...וכן נרמז ענין תחיית המתים בגאולה זו בפסוק זה, כי האל ית' יעד לאברהם אבינו ע"ה במעמד בין הבתרים ודור רביעי ישובו הנה, והיה ראוי שיתקיים בכל הדור הנמצא בזמן יציאת מצרים, ולסבת היותם בלתי ראויים לא נתקיימה הגאולה אלא בחומשם או באחד מחמשים או אחד מת"ק ורצה האל יתברך

שיתקיים יעודו הטוב לעתיד לכל הדור ההוא הרביעי שהיו עם רב כמו שנזכר, ולכן אמר כאן ה' ימלוך לעולם ועד, כלומר עתה לא מלך כי אם על חומש הדור ההוא או אחד מחמשים או מת"ק, ואז ימלוך על כולם בבת אחת בזמן התחייה... כי גם שלא היו ראויים ליגאל אז מצד רשעים, אינם בכלל הפושעים אשר אינם ראויים לתחייה מפני שלא ניתנה אז התורה עדיין ולא היו ראויים ליענש על מה שעברו והיו כגויי הארץ ועשו כמעשה ארץ מצרים אשר ישבו בה, אבל לענין הטובה לגאול אותם בכלל הכשרים לא היו ראויים, ובקבלת עונש חטאתם אשר עברו על מצות בני נח רצה הקב"ה לזכותם להיותם בני אברהם יצחק וישראל כדי שיוזמו לתחייה באחרית הימים ויתלוו אל האבות בתחייה, כי הם מתיחסים אליהם... ויעמדו נד אחד לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד."

זכינו לשמוע בדברי הבית אלפים את היסוד הגדול, שיש שייכות גמורה בין הגאולה האחרונה, וא"כ כאשר הודיע ה' את לאברהם שגם הגאולה האחרונה שייכת לבחינת הרביעיות. ודוגמא לזה מצינו בחז"ל אודות בקשת יעקב אבינו לגלות את הקץ לבניו (ע"י שכל טוב ויהי פמ"ט) כשאמר להם: ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, שלפי' אחד הכוונה לאחרית גאולת מצרים כדכתיב ודור רביעי ישובו הנה, ולפי' ב' זה סוף הדורות שרצה להודיען גלות ארבע מלכויות, וזמן גלותן, וקץ הישועה האחרונה שע"י מלך המשיח, עיי"ש. וממילא כע"ז, בסימן שניתן לאברהם אבינו בברית בין הבתרים של דור רביעי, מונח בזה רמיזה, הן לגאולת מצרים והן לגאולתנו האחרונה.

ג. ועומק הענין, דהנה לפי מושגי עולמינו, נקודת הזמן הכי גבוהה היא בחלוקה לאלפים, כדברי חז"ל דששת אלפי שנים עומד העולם (שהם כנגד ששת ימי השבוע, כי יומו של הקב"ה אלף שנה, כדכתיב "כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול"), באופן שמנין זה של 3333 שנה, הוא סיום דרגת השלש, ומענה מתחיל דרגת ארבע שהוא בחי' דור רביעי דיציאת מצרים, שרמזו בה גאולה אחרונה. ובפרט שכתוב במדה טובה "דבר ציוה לאלף דור" וכתוב "נוצר חסד לאלפים" ופרש"י דאלפים דהכא היינו לאלף דור כדקורא שלישי שלישים, ולדור רביעי רבעים, כן קורא לדור אלפים אלף אלפים, ע"ש. וא"כ באלפים נמי שייך בחינת דור רביעי.

ומנין 3333 עולה בגי' "בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך" שהוא הפתרון שפתר לשר המשקים, דאיתא בירושלמי שבחלומו רמוזים ד' כוסות. וכן עולה בגי' הפסוק ביחזקאל (פכ"ט) "פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו אשר אמר לי יאורי", דמשמע מזה שעד 3333 שנה נמשכת השפעתו, ותו לא. ויה"ר, שתיכף במהרה נזכה ליגאל, ודור רביעי ישובו הנה.

דבר העורך

גדר איסור יחוד

יש לחקור בגדרו של איסור יחוד - האם הוא "איסור בעצם", או שהוא "גדר" שלא יבוא לאיסור.

לדעת **האב"י עזרי** (הלכות איסורי ביאה פרק כב הלכה יב) יחוד הוא "איסור בעצם", ובכך יישב את קושיית **התוספות** (קידושין דף פא. ד"ה בעלה) על שיטת **רש"י** שביחוד עם אשה שבעלה בעיר אסור אלא שאין מלקות. והיינו שאין זה איסור מהחשש שיבוא על האשה, אלא בכל מי ששייך בו ביאה אסרה התורה את היחוד עמו, ופתח פתוח לרה"ר לא נקרא כלל יחוד. ורק המלקות הם במקום שיש חשש שיבוא, ועל כן כשבעלה בעיר אין מלקות.

וכן ביאר הג"ר **הלל זקס זצ"ל** (ספר הזכרון להגר"י סרנא - אחר האסף), את דברי **התוספות** (סנהדרין דף לז. ד"ה התורה) שאין איסור יחוד באשה נדה כי "סופה להיטהר", שאיסור יחוד אינו בגלל החשש שיבוא על הערוה, שהרי התורה לא אסרה לעבור על יד פתח ביתה של הערוה [ומותר לגור איתה באותה החצר, כל אחד בביתו, אם אינם מתייחדים. זאת ועוד, הרי לא מצינו שהתורה אסרה להתייחד עם דבר האסור, כדוגמת בשר אסור או קופה של צדקה, מחשש שיבוא לעבור על איסור]. ומוכח אם כן שאיסור יחוד הוא "איסור בעצם", ומדין "לא תקרבו", שביחוד עם ערוה יש משום 'אקרובי דעתא', וגם זה מגדר קרבה לעריות, האסורה. ובנשים שאין שייך לעשות עמן העבירה, אין בזה משום 'אקרובי דעתה', ואין זה יחוד.

ברם **החזון איש** (גליונות בכתב ידו על ספר האב"י עזרי), כתב כי פשטות לשונם של **הרמב"ם** (איסורי ביאה פרק כב הלכה א) **והשו"ע** (אבן העזר סימן כב סעיף א) "אסור להתייחד עם ערוה מהעריות בין זקנה בין ילדה, שדבר זה גורם לגלות ערוה" - מורה על כך שייחוד אינו "איסור בעצם", אלא זהו "גדר" והרחקה שגדרה התורה כדי שלא יבוא לאיסור.

וכן דעת **האגרות משה** (אות י) שדן האם מותר להתייחד עם זקן וחלש שנבטלו כוחותיו, וכתב שאיסור יחוד הוא דווקא במקום שיש חשש יצר הרע [ומטעם זה אין איסור יחוד עם אשה שבעלה בעיר, ומאידך נאסר יחוד עם אשה שבעלה בעיר והוא גס בה] ולכן אילו יהיה ידוע בוודאות שהזקן אינו ראוי לביאה, אין איסור יחוד. אלא שבמציאות קשה לדעת זאת (מתוך מאמר 'עולמות').
בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'איסור יחוד במונית'

גדרי איסור ייחוד

ייחוד עם הנהג: דיני ייחוד רבים וארוכים, ובהם חילוקים רבים, ואין מקרה אחד דומה לחבירו, ובכל ספק צריך לעשות שאלת חכם. מקוצר הגיליון נתמקד בשאלה שמצויה מאוד בזמננו, האם מותר לאשה לנסוע לבד עם נהג מונית, האם נחשב ייחוד כאשר האשה נוסעת לבדה עם הנהג, ומה הדין בשתי נשים ובשלוש נשים. והאם יש הבדל בין יום ללילה. בתוך העיר או מחוץ לעיר, בין כביש חשוך לכביש מואר, בין רכב שחלונותיו אטומים, לרכב עם חלונות שקופים, אם הנהג כשר או פרוץ. וכן כאשר האשה נוהגת, והאיש נוסע לבד, השאלה חמורה יותר כי אין את ההיתר של עסוק במלאכתו.

1. מדאורייתא או מדרבנן

נפסק **בשו"ע** (אבן העזר סימן כב סעיפים א-ב) אסור להתייחד עם ערוה מן העריות בין זקנה בין ילדה, שדבר זה גורם לגלות ערוה. וכשאירע מעשה אמנון ותמר, גזר דוד ובית דינו על ייחוד פנויה, ואף על פי שאינה ערוה, בכלל ייחוד עריות היא. ושמאי והלל גזרו על ייחוד עובדי כוכבים.

לדעת **רש"י ותוס'** (שבת דף יג. ד"ה מה) **ורוב הראשונים** ייחוד העריות אסור מהתורה. ולדעת **הרמב"ם** (הלכות איסורי ביאה פרק כב הלכה ב) איסור ייחוד העריות מפי הקבלה. [ויש סוברים אף בדעת הרמב"ם שאסור מהתורה].

נחלקו תנאים **במשנה** (קידושין דף פ:), לדעת תנא קמא

לא יתייחד אדם עם שתי נשים (שדעתן קלה ונוחות להתפתות יחד, ולא תירא מחברתה, שאף היא תעשה כמותה - רש"י), אבל אשה אחת מתייחדת עם

הגיליון הוקדש לעילוי נשמת

הר"ר יוסף מרדכי ב"ר יצחק זצ"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

הרבה מכוניות וניכר מהחלונות, דיש לחוש שיסעו לדרך צדדית, או שיצאו מהרכב למקום מוצנע, וגם קשה לראות מה נעשה בתוך המכונית, ואולי אף ביום יש לחוש, וכל שכן בלילה שלא רואים מה נעשה במכונית, ועוד אף שלא יבואו לידי מכשול ממש שמא ישלכו בקירוב, אבל בשעת הדחק מותר, כיון שנראים לרבים הנוסעים מהחלונות, ומעיקר הדין ייחוד תלוי במצב הנוכחי שמא יעברו במקום שנמצאים. וכשנוסעת במכונית יש עוד סברא להתיר בשעת הדחק, משום שעסוק במלאכתו, וגם יש חזקה שלא מרע אומן אומנותיה.

אינו צניעות: והעיד הגר"ח קנייבסקי שליט"א שהורה החזו"א זצ"ל (דבר הלכה סימן טו), לאסור נסיעה של אשה לבדה עם נהג בשעת הערב מתל אביב לירושלים. וביאר, שקרוב הדבר שאסר משום צניעות ולא משום ייחוד. והגר"ר יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל התיר לאשה לנסוע כל יום עם נהג חרדי לפנות בוקר. והוסיף, שאחר שבוע שבועיים יתכן שיהיה שאלה של גס בה.

אינו ייחוד: לדעת הגר"ש זאנבאך זצ"ל (במכתב תשובה לגיסו הגר"א הורביץ בעל הדבר הלכה, הובא במנחת שלמה חלק א סימן צא אות כא, ובשולחן שלמה ערכי רפואה חלק ג עמוד נב) שיתכן שמותר לאשה שהגיע זמנה ללדת לנסוע לבדה עם נהג ואפילו בלילה, לא מיבעיא שמותר בנסיעה בתוך העיר, מטעם ש'בעלה בעיר' ואינה חטאת, אלא אפילו אם אין בעלה בעיר, אפשר לסמוך שיש חלונות במכונית ורואים מבחוץ, ונחשב כפתוח לרשות הרבים, ואפילו במקום שלא מצויים אנשים, לא חוששים שיעצור את המכונית לעשות איסור, כי הוא פוחד ממכוניות אחרות שמצויות בכביש ויכולים לראותם. ולא חוששים שיסע עם המכונית למקום סתר, כפי שמותר מעיקר הדין לעמוד זמן רב על יד חלון פתוח לרשות הרבים, למרות שהבית לגמרי סגור, ויכול לפתות את האשה ללכת למקום סתר באותו בית, והטעם משום שהולכים לפי המצב עכשיו שאין חשש, והניח בצ"ע.

וכתב בשולחן שלמה (נידה וטבילה, קונטרס היחוד - ירושלים תשע"ז, סעיף כא), שבמקום צורך גדול, מותר לאשה שבעלה בעיר לנסוע בתוך העיר במכונית של איש זר, למרות שהחלונות אטומים, או מכוסים בוילונות. וכן מבואר שם עוד פרטי דינים לגבי נסיעת אשה באמבולנס.

וכתב בספר מעדני שלמה (להגר"ר ירחמיאל דוד פריד שליט"א, אבן העזר יחוד הערה כג), מה ששמע מהגר"ש ז"א שאיש ואשה כשרים רשאים לנסוע יחד במכונית בתוך העיר, כיון שישנן חלונות שדרכם רואים מבחוץ לתוך המכונית בקל, והדבר מותר אפילו בשעה מאוחרת בלילה כיון שישנם אנשי משטרה ועוד אנשים שמסתובבים ברחובות ודלא כדעת האגרות משה. והוסיף, שאשה ברת דעת, תמעט מלנסוע עם איש נהג מונית שאינה מכירה.

עוד כתב במנחת שלמה (חלק ג סימן קג אות יג) לגבי

שני אנשים (שהאחד בוש מחבירו - רש"י). רבי שמעון מוסיף שאף איש אחד מתייחד עם שתי נשים, בזמן שאשתו עמו. ונחלקו הראשונים בביאור המחלוקת. ומבואר בגמ' (שם) לא שנו שאשה אחת מתייחדת עם שני אנשים אלא בכשרים, אבל בפרוצים אפילו בי עשרה נמי לא. וכשרים היינו רק כמו רבי חנינא בר פפי וחבריו.

ונפסק בשו"ע (סימן כב סעיף ה) לא תתייחד אשה אחת, אפילו עם אנשים הרבה, וביאר החלקת מחוקק (שם), על פי הגמ' שבסתמא לא נחשבים כשרים, כי אם כגון רבי חנינא בר פפי וחבריו. וכן לא יתייחד איש אחד, אפילו עם נשים הרבה. ולדעת הרמ"א (שם) אשה אחת מותרת להתייחד עם שני אנשים כשרים, ומבואר בדרכי משה (ס"ק א) שהוא על פי הר"ן (על הרי"ף קידושין לג: דיבור ראשון) שסתם אדם בחזקת כשרות, ומה שאמרו בגמ' כגון רבי חנינא בר פפי, היינו רק מידת חסידות. ומביא הרמ"א יש מתירים איש אחד עם נשים הרבה, ובתנאי שאין עסקו עם הנשים. והיינו שיטת רש"י שהאיסור להתייחד עם נשים הרבה, הוא רק בעסקו עם הנשים. [ונחלקו הפוסקים, האם כוונת הרמ"א להורות כהיש אומרים שהוא שיטת רש"י שמותר לאיש אחד להתייחד עם הרבה נשים, או שסובר שניתן לצרף שיטה זו רק במקום הצורך].

בדרך: מבואר בגמ' (קידושין דף פא.) שרק בעיר מועיל להתיר יחוד על ידי שני אנשים, כי כל אחד שומר על חברו, אבל בדרך צריך שיהיו שלשה אנשים, שאם יצטרך אחד להתרחק מהם לצניעות, לא יתייחד השני עם הערוה. וכן פסק הרמ"א שבדרך צריך שני שומרים. וביאר בפרישה (ס"ק יב) הטעם, שרק בשדה קיים החשש שילך האחד ויתייחד השני, שאין לו מקום להסתתר מאחוריו וצריך להתרחק הרבה, וגם יודע מתי חוזר ויוכל לפרוש קודם שיחזור, אבל כשהוא בעיר בביתו, הראשון מפחד שהשני עומד אחורי הכותל ויחזור מיד.

2. דעת פוסקי זמננו

לגבי ייחוד בנסיעה, נאמרו כמה שיטות בפוסקי זמננו האם נחשב ייחוד, ומהם תנאי ההיתר.

שומר אחד ומצוי רכבים: לדעת הגר"ר אליעזר יהודה ולדנברג זצ"ל (שו"ת ציץ אליעזר חלק ו סימן מ אות טו), מאחר שכבר התיר בשו"ת שב יעקב (אבן העזר סימן יט), לאשה לנסוע עם שומר אחד, בעגלה בדרך בעיר או מחוץ לעיר, כאשר יש שם עוברים ושבים, ולא צריך שני שומרים, ומה שהגמ' הצריכה בדרך שלשה אנשים, הכוונה במקום שומם שלא עוברים שם אנשים, וכתב הציץ אליעזר שלכן מותר לנסוע מירושלים לחיפה שני אנשים עם אשה אחת, כיון שכל הזמן יש מכוניות שנוסעות בדרך, ומותר אפילו בלילה בשומר אחד, ולא צריך שני שומרים כל זמן שמצוי רכבים רבים על הכביש.

רק בשעת הדחק: לדעת הגר"ר משה פיינשטיין זצ"ל (אגרות משה אבן העזר חלק ד סימן סה אות ג, יורה דעה חלק ב סימן פב), לכתחילה אין להתיר לנסוע אשה לבדה עם נהג, אף שיש

במכונית, אבל שלוש נשים לא מועיל. לצרף לנסיעה את בתו או אחותו. לצרף ילד או ילדה מגיל 5 עד 9, בשעת הדחק מועיל גם ילדה עד גיל 11 וילד עד גיל 12. לצרף זוג יהודי איש ואשתו.

3. כמה נשים עם נהג

לדעת הג"ר שמואל הלוי ואזנר זצ"ל (שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן רב אות ב, חלק י סימן רלז אות א), לגבי נסיעה באוטובוס או מונית בשעה מאוחרת בלילה, אין להתיר לצורך אלא אם יש לפחות שלוש נשים [וכולם לא ישבו על יד הנהג] ובלילה אם אפשר עכ"פ ד' נשים, ואם א"א בשום אופן גם בלילה כשיש שלוש נשים לצורך רציני. ומחוץ לעיר בלילה כשנוסעים כבר רק בודדים, פשוט שיש איסור יחוד (וצריך ארבע נשים כדין הולך בדרך). בעיר בתחילת הלילה, היה מקום להקל, ולפי מציאות הדברים כדאי להחמיר אם אפשר. ואם נוסעת עם אותו נהג בקביעות, יש מקום להחמיר מעיקר הדין.

ולדעת הג"ר ניסים קרליץ זצ"ל (חוט שני נושאים שונים עמוד רח), בנסיעה באוטובוס בלילה במקומות שלא מצויים בשעות אלו בני אדם, וכן בנסיעות המוקדמות של הבוקר, יש ליזהר לא לנסוע נשים רבות עם הנהג. אלא אם כן יש שומר, שיצטרף לנסיעה: א. זוג נשוי. ב. אשה משומרת, כגון כלה וחמותה, או שתי גיסות שהואיל והן שומרות זו על זו, הרי הן יכולות לשמור על השאר. ג. ילד או ילדה המצילים מיחוד, מגיל 6-7 עד גיל 10. ד. שני אנשים כשרים.

ולמעשה בהרבה סמינרים מקפידים על כך בטיולים, שלא יוצאים לטיול בלי שיצטרף איתם באוטובוס אחד מהשומרים הנ"ל, ואם יש שומר רק באוטובוס אחד, כל שיירת האוטובוסים שומרים על קשר עין בנסיעה. וכן בשייט מאורגן, בכל סירה חייב להצטרף שומר.

נסיעה מישוב לישוב בלילה, כאשר השאלה היתה בנסיעה מהצומת הסמוכה לישוב, להסיע לישוב בנסיעה של כעשרים ק"מ, ומחמת המצב הבטחוני לא עוצרים בשולי הדרכים, שמותר במקום הדחק גדול, בנשואה יתכן שנחשב במרחק כזה עדיין בעלה בעיר, ובפנויה מטעם שלא חוששים שמא יטה מהדרך ויסע למקום אחר. וסיים שלכתחילה יש להתייגע ולדאוג לפתרונות אחרים.

רק כשרואים מהחלון: ולדעת הג"ר ניסים קרליץ זצ"ל (חוט שני נושאים שונים עמוד רה) אשה שנוסעת במונית עם נהג, אם אפשר לראות מבחוץ מה שנעשה בתוך המונית, ועוברים שם מכוניות כל הזמן ויכולים לראות את מה שבתוך המונית, לא נחשב יחוד. והוסיף בהערה שלמרות זאת יש להמנע מנסיעה ממושכת, ובפרט בדרכים בין עירוניות. אבל אם אי אפשר לראות לתוך המכונית כגון שהחלונות כהים או לילה, אסור.

מותר רק בעיר: ולדעת הג"ר משה שטרנבוך שליט"א (תשובות והנהגות חלק ב סימן תרנח, תשובות והנהגות כרך ה סימן שלא סעיף ח, ארחות הבית פרק יד) ביום ובעיר מותר לאשה לנסוע עם נהג לבד ואפילו גוי, ואפילו בעיר ראוי להתיר רק כשהחלונות שקופים ולא כשיש וילונות או חלונות כהים. אבל בלילה שאין מצוי אנשים ומכוניות בדרך, יש איסור יחוד. אך אסור לנסוע מחוץ לעיר דרך מקומות שוממים. ומותר רק בשעת הדחק ממש, במסלול שעוברים בו מכוניות נוספות והיושבים במונית נראים מבחוץ. ובכל אופן הנוסעת לא תשב על יד הנהג משום הרחק מן הכיעור, ולא תדבר עמו אלא בענין הנסיעה.

באופן שיש איסור יחוד, מותר באחד מהתנאים המתירים ייחוד, וכדלהלן. שני שומרים כלומר שיהיו שלושה נוסעים

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. איסור יחוד: יחוד עם העריות אסור מהתורה, ויש אומרים מדברי קבלה, ודוד ובית דינו גזרו על ייחוד פנויה, ואף על פי שאינה ערוה. ונחלקו ראשי הישיבות האם יחוד הוא איסור בעצם, או גדר שלא יבוא לידי איסור ערוה.
- ב. אנשים הרבה: לא יתייחד אדם עם שתי נשים, אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים. לדעת השו"ע לא תתייחד אשה אחת, אפילו עם אנשים הרבה, וכן לא יתייחד איש אחד, אפילו עם נשים הרבה. ולדעת הרמ"א אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים, ובדרך עד שיהיו שלשה. ויש מתירין איש אחד עם נשים הרבה. בדרך מותר רק לשלשה אנשים שמא יתרחק אחד באמצע.
- ג. יחוד בנסיעה: נחלקו הפוסקים בדין ייחוד בנסיעה כגון במונית, ונאמרו השיטות הבאות: יש מתירים לאישה עם שומר אחד כשיש עוברים ושבים ואפילו בלילה. יש מתירים רק בשעת הדחק מטעם עסוק במלאכתו ולא מרע אומנותיה ואפילו שקשה לראות בתוך המכונית.
- ד. נסיעת אשה ביום עם נהג יש אומרים שצריך שני אנשים, יש אומרים שלא צריך שומר כיון שנחשב כפתח פתוח לרה"ר, אולם אשה ברת דעת תמעט מלסוע עם נהג מונית שאינה מכירה. ויש אומרים אם אפשר לראות מה שנעשה בתוך המונית, ועוברים שם מכוניות כל הזמן, ויש אומרים שאם נוסעת מחוץ לעיר דרך מקומות שוממים יש איסור.
- ה. בלילה: נסיעה בלילה אשה עם נהג, יש אומרים שצריך שני אנשים, יש מקילים בשעת הדחק שמספיק הנהג, ובפרט בנהג מונית. ויש אומרים בנסיעה בין עיר לעיר במקום דלא שכחי עוברים ושבים, ולפעמים מאוחר בלילה גם בעיר עצמה צריך שלוש אנשים כדין הולך בדרך. וכן מועיל לנסוע באשה עם בתו או אחותו, או שנוסע עמם ילד או ילדה. או עם זוג יהודים איש ואשתו.
- ו. שומר: יש מקילים בשלוש נשים עם נהג, ובלילה אם אפשר לפחות ארבע נשים, ואם נוסעת עם אותו נהג בקביעות אסור. ויש אוסרים אלא אם כן שוהה עימם זוג נשוי, או שוהה עימם אשה משומרת, כגון כלה וחמותה, או שתי גיסות שהואיל והן שומרות זו על זו, או ילד או ילדה המצילים מיחוד, כגון שהם מגיל 6-7 עד גיל 10, או שיהיו איתם שני אנשים כשרים.

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל במזומן

שאלה: האם ומתי קיים איסור ייחוד במעלית?

האם יש חילוק אם המעלית עוצרת בכל קומה? כמה זמן שהיה נצרך לאיסור ייחוד? ומה הדין במעלית שדפנותיה שקופים וניתן לראות מבחוץ?

מקורות: דבר הלכה (שו"ת סימן יא); אגרות משה (אבן העזר חלק ד סימן סה, כב); ציץ אליעזר (חלק ו פרק כב ד); משנה הלכות (חלק ד סימן קפז, חלק ו סימן רכד); מנחת יצחק (חלק ד סימן צד-צ"ז); בצל החכמה (חלק ב סימן ע).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב.

נא להעביר את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שלוחה 4
2. בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיד ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גיליון 305 בסך 100 שקל במזומן הבחור החשוב כמר אהרן ארלנגר הי"ו ישיבת גיעת התורה מודיעין עילית

המדור הונצח

לעילוי נשמת הר"ר בנימין בן רבקה זצ"ל
ת.ג.צ.ב.ה.

בית הוראה הילכתא

ייחוד באמבולנס בשבת

שאלה: מה הדין כאשר צריך לפנות אשה לבית החולים בשבת, ויש חשש ייחוד עם נהג האמבולנס?

תשובה: הורה הגרש"ז אורבאך זצ"ל (שלחן שלמה חלק ג עמוד נג), במקום שיש חשש לייחוד, כדאי שייסעו איתה כדי להצילה מיחוד ואפילו בשבת, ואין הבדל בין נהג יהודי או נהג גוי. אך אם הנסיעה היא מחוץ ל"ב מיל כשהנהג הוא יהודי לא פרוץ אין לעשות כן, רק אם היא מפחדת.

בשמירת שבת כהלכתה (פרק לו ס"ק*) הביא הוראת הגר"ש אלישיב זצ"ל שאם הנסיעה בתוך העיר במקום שיש עוברים ושבים, אין חובה לצרף אליה מלווה, אך אם הנסיעה במקום שיש חשש לאיסור ייחוד הטוב ביותר שתיסע עם נהגת, ואם זה לא ניתן יצטרף מלווה לנסיעה כדי להיבטל מאיסור ייחוד, ועדיף לצרף קטן המציל מיחוד דהיינו מעל גיל חמש ועד גיל תשע. ואם נוסעת עם גוי של שבת יש לצרף שנים. ובהגיעם למקום שאין בו כבר איסור ייחוד, המלווה לא צריך לרדת, וימשיך עד גמר הנסיעה.

עדכוני הלכה

ברכת האילנות בחודש אייר

חודש ניסן: ברכת האילנות מברכים רק פעם אחת בשנה. בלשון הגמ' (ברכות דף מג: ראש השנה דף יא.), והשו"ע (סימן רכו סעיף א), שזמן הברכה הוא בחודש ניסן.

וכתוב בספר האשכול (עמוד סח), ובריטב"א (ראש השנה דף יא.), וברוקח (סימן שמב), ונפסק באליה רבה (ס"ק א), ובמחצית השקל (ס"ק א), ובחיי אדם (סג ב), ובערוך השלחן (סימן רכו ס"ק א), ובמשנ"ב (ס"ק א), שבדרך כלל בארצות החמות, זמן הבלבול והפריחה הוא בניסן, אבל יכול לברך גם בחודש אחר, בתנאי שרואה כעת את הבלבול בפעם הראשונה.

מאידך כתב השדי חמד (אסיפת דינים ברכות ב.), הביאו הכף החיים (סימן רכו ס"ק א), שמעיקר הדין מברכים גם בשאר חודשים, אבל לדין שנוהגים כמקובלים, אין לברך כי אם בחודש ניסן, והמתאחר מלברך בניסן, יברך בלא שם ומלכות.

נושא הגיליון הבא:

'דיני ייחוד במעלית'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות להנצחה לע"ג, לרפו"ש, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה. אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

הילכתא

לדעת לחתונה כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים וימי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

פקס: 02-6507823

פניני הלכה

חידושי הלכה

מראשי ורבני חבורות בישיבת מיר

גליון מספר 147

פרשת תזריע מצורע

תשפ"א

אם מהני חזרה תוך כדי דיבור בספה"ע ובהזכרת מוריד הגשם ♦ הרב אורי יצחקי
אמר 'היום עשרה בעומר' במקום 'עשרה ימים בעומר' ♦ הרב חיים סלומון
אשה המסופקת אם דילגה יום אחד האם יכולה לספור בברכה ♦ הרב אברהם זנגר

הרב אורי יצחקי

אם מהני חזרה בתוכ"ד בספה"ע ובהזכרת מוריד הגשם

ספר כהוגן ותיקן עצמו בתוכ"ד שלא כהוגן

א. כתב המשנ"ב (סי' תפ"ט סקל"ב) דאם ספר שלא כהוגן ותיקן עצמו בתוכ"ד יצא יד"ח ספירה בברכה, ובספר הליכות שלמה (מועדים ח"ב י"א ה') דן באופן הפוך, כגון שספר ספירת העומר כהוגן וסבר שטעה וחזר בו תוכ"ד וספר שלא כהוגן, וכתב שמתברר שיצא בספירתו הראשונה. מבואר מדבריו דלא מהני חזרה בתוכ"ד לעקור דבורו הראשון, אע"פ שסבר שספר שלא כהוגן ונתכוין לצאת יד"ח בספירתו השניה וממילא ספירתו הראשונה כמאן דליתא, אעפ"כ יצא יד"ח בספירתו הראשונה.

חזרה בתוכ"ד באמירת מוריד הגשם בימיה"ח

ב. ולכאורה דין זה תלוי במחלוקת הפוסקים, דהנה פסק השו"ע בסי' קי"ד ס"ד דאם אמר מוריד הגשם בימות החמה מחזירין אותו וחוזר לראש הברכה ואם סיים הברכה חוזר לראש התפלה, ונחלקו גדולי הפוסקים אי מהני חזרה בתוכ"ד שלא יצטרך לחזור לראש הברכה, עי' בספר אשי ישראל פ"ג הערה ק"ח שדעת הגרש"ז א"צ"ל שאפילו אם חזר בתוכ"ד לא מהני חזרתו וצריך לחזור לראש, וכן דעת שו"ת אור לציון ושו"ת שבט הלוי, אבל ד' הגריש"א זצ"ל דמהני עקירתו בתוכ"ד וא"צ לחזור לראש. וא"כ הגרש"ז א"כאן אזיל לשיטתו דלא מהני חזרה בתוכ"ד לעקור דיבורו הראשון ולכן יצא יד"ח בספירתו הראשונה, אבל לפ"ד הגריש"א זצ"ל יצא הדין בנידו"ד דמהני חזרתו לעקור את הספירה הראשונה ולא יצא יד"ח.

אם חזרה בתוכ"ד נחשב כספירת ב' ימים

ג. כתב השו"ע בסי' תפ"ט ס"ו אם פתח ואמר בא"י אמ"ה אדעתא דלימא היום ד', שהוא סבור שהם ד', ונזכר וסיים בה', והם ה', או איפכא, שהם ד' ופתח אדעתא דלימא ארבעה, וטעה וסיים בה', אינו חוזר ומברך. וכתב המשנ"ב סקל"ב שהאחרונים תמהו על דין האחרון והסכימו דבציור זה צריך לספור מחדש ולברך, דברכתו ראשונה היתה לבטלה כיון שסיים אחריה יום אחר, אם לא שנזכר תוכ"ד לספירתו שאז חוזר וסופר כדן והברכה עולה לו. עוד כתב המשנ"ב דאם טעה ואמר היום היום יום ד' בעומר ובתוכ"ד נזכר שהוא יום ה' דיו שיסיים ה' בעומר ויוצא בזה אף שלא אמר היום היום ה' כיון שהוא עדיין תוכ"ד.

מבואר דפשיטא ליה למשנ"ב שבשני האופנים הנ"ל שתיקן א"ע בתוכ"ד יצא יד"ח, [בין שאמירתו היתה "היום ששה ימים בעומר היום חמשה ימים בעומר", ובין שתיקן רק את המספר, וכך היתה אמירתו "היום ששה ימים בעומר חמשה ימים בעומר"]. ויל"ע קצת לפי הסוברים דלא מהני עקירת הדיבור למפרע א"כ נמצא שספר שתי ספירות, וידוע מה שדנו האחרונים במי שמסתפק איזה יום היום מימי הספירה, שבשערי יושר [ש"א פ"ה ד"ה אמנם] ובשו"ת אבני נזר [י"ד סי' מ"ח] כתבו שלא יספור שתי ספירות מספק **דספירה מספק אינה ספירה**, והשתא אם נימא דכל תוכ"ד לא מהני לעקור את הדיבור הראשון רק להוסיף על הראשון, נמצא שספירתו שני ימים, ואינה ספירה לפ"ד האחרונים הנ"ל.

מיהו כבר הביאו האחרונים מרבותינו הראשונים [בעה"מ] בסוף פסחים דלא ס"ל כן, מדהקשו אמאי לא יספרו בחו"ל שתי ספירות בכל יום משום ספיקא דיומא כמו שנוהגים בחו"ל יו"ט שני מספיקא דיומא, ולא כתבו דלא מיחשב ספירה, עי' בשו"ת דבר אברהם ח"א סי' ל"ד, וכן מסיק בקובץ תשובות ח"ג סי' פ"ג ואכמ"ל. וגם לשיטת הסוברים דיש חסרון בשתי ספירות, י"ל דהכא שאני שכשסופר את הספירה השניה מחשיב את הספירה הראשונה כמאן דליתא. אך לכאורה זה אינו, דא"כ משכח"ל שתי ספירות גם במי שמסופק כגון שסופר על תנאי, וע"כ דאכתי לא נחשב ספירה, וצ"ע.

חילוק הגרש"ז א"בין חזרה בטעות לחזרה במכוון

ד. בעיקר מה שפסק הגרש"ז א" דאם תיקן עצמו בתוכ"ד לספירה שגויה יצא, הקשה הגרש"ז א" לנפשיה ממ"כ לצדד (הליכות שלמה תפלה פ"ז סי"ג) דמהני עקירת הכוונה בתוכ"ד אחר ק"ש שלא לצאת יד"ח ק"ש, ותירץ דשאני הכא שהחרטה היתה בטעות משא"כ התם החרטה לא בטעות. ולכאורה דבריו סותרים קצת זא"ז, דלפי מה שסובר דלא מהני עקירה בתוכ"ד לגבי אמירת מוה"ג, גם בנידון דק"ש לא היה צריך להועיל חזרה בתוכ"ד.

וצריך לחלק בין חזרה מכוונה דמהני כמו שמבואר בהרבה מקומות בש"ס לגבי חזרה בתוכ"ד, לבין עקירת הדיבור לגמרי, וס"ל להגרש"ז א" זצ"ל דלא שייך לעקור את עצם הדיבור אף בתוכ"ד רק להוסיף עליו באופן שהאמירה השניה גם היא מתייחסת לתחילת הדיבור או בגוונא של אמירה שיש עליה ברכה מהני ההוספה בתוכ"ד שתחול הברכה גם על הדיבור השני, וממילא היכא שטעה והזכיר גשם בימיה"ח סו"ס לא נעקר הדיבור הראשון וא"כ תפלתו מקולקלת [כמו שאמרו בירושלמי המובא בתוס' ברכות כ"ט ע"ב], דלא דמי ההוא דמקל ומצלי לההוא דמצלי ולא מקל פי' מקלל, ולכן לא יצא יד"ח.

הנה לפי מה שדימה הגרש"ז א" זצ"ל דין הספירה לדין כוונה בק"ש, ע"כ דס"ל בנידו"ד דמה שחזר בספירה השניה אינו מקלקל את

הספירה הראשונה, לאו משום דלא מהני עקירה לדיבור למפרע, דזה בלאו הכי לא ס"ל כדמוכח מדין חזרה מאמירת מוריד הגשם, אלא דאכתי היה קשיא ליה דספירתו השניה תיחשב חזרה על הכוונה לצאת יד"ח בספירה הראשונה כמו שצייד בד"ח ק"ש, וע"ז הוצרך לחילוק בין חרטה בטעות לחרטה שלא בטעות.

מח' הראשונים ואחרונים אם מהני עקירת הדיבור למפרע בתוך כדי דיבור

ה. אך בעיקר החקירה אם מהני עקירה בתוכ"ד לדיבור הראשון, לכאורה נחלקו בזה הראשונים בברכות יב. באיבעיא דנקיט כסא דשכרא, דשיטת הרשב"א דכל שגמר את הדבר לא מהני חזרתו אפלו בתוכ"ד להפסיד את תחילת דבריו, אבל בשיטת הרמב"ן במלחמות והבעה"מ והראב"ד מוכח לכאורה דמהני עקירת דיבורו בתוכ"ד, מדנקטו בפשיטות כגוונא דהתם ע"פ גירסת הרי"ף ופרושו שאמר בא"י אמ"ה בפה"ג שהנ"ב, דעיקר החתימה היא מה שאמר בסוף, ולא דנו אלא אם הדיבור הראשון מצטרף כתוספת שבח ואת"ל דלא מהני מדין תוספת שבח הסתפקו אם חשיב הפסק בין הברכה לחתימה עיי"ש, אבל לכאורה לכו"ע הדיבור הראשון נעקר.

ו. אך יעוין בקצוה"ח סי' כ"ח שחקר אי במילתא דלשעבר שייך ענין תוכ"ד, ומסיק הקצוה"ח דלא מהני, והניח בצ"ע דברי הקהלת יעקב דפשיטא ליה דמהני בזה תוכ"ד, וכן דעת האור שמח פ"ד נחלות ה"ג דלא מהני, וכן דעת שו"ת חת"ס יו"ד סי' י"א דלא מהני תוכ"ד משבועת שקר דלמפרע, והביאו ראה ברורה לזה מרשב"ם ב"ב קכז: ד"ה וחזר ואמרו עבדי הוא, דאפילו תוכ"ד אינו נאמן, ובגליוני הש"ס נדרים שם הקשה עליו מדוע לא מהני תוכ"ד הא גם עדים יכולים לחזור ולהגיד תוכ"ד, ואם נאמר דבמלתא דלשעבר לא מהני תוכ"ד מיושב קושייתו, דגבי עדים באמירתו עדיין צריכין הבה"ד לישא וליתן בזה מהני חזרה תוכ"ד, אבל באב שאמר בני הוא זה באמירתו נגמר הדבר ושוב לא מהני תוכ"ד למפרע לבטל מה שאמר מקודם. ולכאורה צ"ע מדברי הראשונים הנ"ל.

ז. עוד קשיא לי מדברי המג"א בסי' ר"ט סוס"ק ה': והיכא דבעי למימר בא"י אמ"ה פוקח עורים וטעה בדיבורו ואמר מלביש ערומים וחזר ואמר תכ"ד פוקח עורים [צ"ע אם] יצא ידי פוקח עורים אבל אם נתכוין למלביש ערומים יצא ידי מ"ע, ע"כ. וכתב המח"ש לבאר ספק המג"א שהסתפק בפרוש האיבעיא בשני צדדים, האחד דהספק אם אמירת בפה"ג מפסיק, ולפ"ז בנידו"ד דאין הפסק לכו"ע יצא יד"ח מלביש ערומים, או דילמא הפסק אינו מעלה ולא מוריד והספק אם אזלינן בתר החתימה או בתר הפתיחה, ולפ"ז הכא יצא יד"ח פוקח עורים.

הנה מבואר מדברי המג"א שלא היה לו צד שהדיבור הראשון שאמר מלביש ערומים נעקר כשחזר ואמר פוקח עורים, והשתא אם נפרש שיטת הרמב"ן והבעה"מ והראב"ד דלכו"ע מהני חזרה לעקור את הדיבור הראשון מכל וכל, נמצא שדברי המג"א נגד כל הנך ראשונים, ואע"פ שלהרשב"א וסיעתו ליכא עקירה, לא היה צריך לסתום את דבריו, דנפלנו בפלוגתת הראשונים.

ח. ויעוין עוד במשנ"ב (סי' ר"ט סק"ו) שהביא דברי המג"א להלכה, והביא עוד כמה חילוקי דינים בשם גדולי הפוסקים האחרונים על המג"א (מחה"ש פמ"ג יד אפרים ודגול מרבה), ומבואר מדברי כולם דליכא צד של עקירת הדיבור מכל וכל ע"י חזרתו.

וכן מבואר במשנ"ב סי' מ"ו סק"כ לענין מי שהגיע לברכת פוקח עורים ורצה לסיים פוקח עורים ונכשל בלשונו וסיים מלביש ערומים ובתוכ"ד נזכר וסיים פוקח עורים, י"א דיצא בזה ידי ברכת פוקח עורים כי בזה עקר סיומו הראשון ויש מסתפקין בזה [השע"ת והדגמ"ר], אבל אם בשעה שאמר בא"י אמ"ה חשב ג"כ לסיים מלביש ערומים ואחר שסיים מלביש ערומים נזכר בתוכ"ד ואמר פוקח עורים לכו"ע יצא ידי ברכת מלביש ערומים וחזר ומבדך פוקח עורים כי אין הסדר מעכב עיי"ש, ומבואר דליכא צד של עקירת הדיבור מכל וכל ע"י חזרתו, וצ"ע בכ"ז.

החזרה מהני לעקור כוונתו ולא את עצם דיבורו

ט. והנראה בזה דלעולם לא מהני עקירת עצם הדיבור למפרע, ומה שהקשינו מדברי הראשונים, אדרבה מדשו"ט הראשונים אם הדיבור הראשון חשיב הפסק ש"מ שלא נעקר, וכל מה ששו"ט שם הוא על עקירת הכוונה לצאת יד"ח בדיבור הראשון, ומה דפשיטא להו דלא אזלינן בתר הדיבור הראשון אלא בתר האחרון, צ"ל דעוקר את כוונתו לצאת יד"ח הברכה בדיבור הראשון. ולפ"ז א"ש מה דנקטו הפוסקים דלא מהני חזרה בתוכ"ד גבי אמירת מוריד הגשם, דכיון דלא נעקר הדיבור של קללה נחשב קלקול בכל התפלה ולכן חוזר לראש.

חזרה במה"ג מועלת כי שוב לא נחשב קללה

י. ובדעת הגריש"א צ"ל דמהני חזרה בתוכ"ד גם לאמירת מוריד הגשם, צ"ל דכיון שחזר בו מכוונתו שוב אינו נחשב קללה כולי האי, ולכאורה ממקומו הוא מוכרע דלאו בכל גווני אמרינן דמיקל, דהא גבי מי ששאל מטר בימוה"ח פסק בביה"ל בסי' קי"ז ס"ג ד"ה אם שאל, דבדיעבד מהני חזרתו בתוכ"ד, וביארו דשאלת מטר בימוה"ח אינה קללה כ"כ כמו הזכרת שבח מטר בימוה"ח, ואף אנו נאמר דהזכרת שבח גשמים בימוה"ח הוי קללה וגנאי רק כשמתכוין לשבח משא"כ כשעוקר כוונתו שוב לא הוי קללה.

יא. עוד י"ל בדעת הגריש"א צ"ל את לשון הירושלמי "מיקל" לאו בלשון "קללה" כפירוש התוס' בברכות כ"ט ע"ב, אלא לשון זלזול, כמו שראיתי בספר אחד שמייחס פרוש זה לר"ן והרמב"ן, ובוזה שאינו מתכוין לא חשיב זלזול, ועיי"ן.

יב. עוד י"ל בדעת הגריש"א צ"ל דבאמת גבי הזכרת מוריד הגשם בימוה"ח מהני חזרתו בתוכ"ד גם לעקור את עצם הדיבור, וס"ל כהחולקים על הקצוה"ח, אלא דלאו בכל גווני אמרינן שבאמת מתכוין לעקור את עצם הדיבור, אלא היכא דמוכח כן מדבריו או מהענין עצמו, וס"ל שבסתם אין בכוונת המבדך לעקור את הדיבור וכל מגמתו בחזרתו היא לצאת יד"ח הברכה הראויה, וע"ז סובבים והולכים כל דברי הפוסקים איזו היא הברכה שראויה לחול, משא"כ באמירת מוריד הגשם כל עצמו לא בא אלא לעקור את דיבורו הראשון דאל"כ נמצא מיקל ותופסד תפלתו.

יג. וגם לשיטת הראשונים בסוגיין גבי ברכת בפה"ג ושהנ"ב, דהתם מוכח לכאורה דלא מהני חזרתו לעקור את הדיבור הראשון אפילו במקום שע"ז תהא ברכתו הראשונה לבטלה, שאני התם שאין כוונתו להדיא לעקור את הדיבור הראשון אלא שחוזר בו מכוונתו לצאת בדיבור זה, ואע"פ שע"ז לא יצא יד"ח הברכה כלל והזכרת שם ומלכות שלו יצאה לבטלה, איהו לא נחית לזה כי לאו כו"ע חכמים ונבונים לדעת את ההלכה שבלא עקירה תהא ברכתו לבטלה, משא"כ בחזר מהזכרת מוריד הגשם הרי יודע את הדין שאם לא יחזור לא יצא יד"ח, דיש בתפלתו קללה, ובע"כ מתכוין לעקור דיבור זה מתפלתו מכל וכל, וזה מהני לכו"ע, ואכתי צ"ע.

העולה לדינא בניד"ד דצריך לחזור ולספור

יד. אלא דאכתי קשיא לי על חילוקו של הגרש"א צ"ל, והעולה לדינא דחרטה בטעות לכו"ע לא מהני לעקור כוונתו הראשונה, וצ"ע מדברי הבעה"מ והרמב"ן והראב"ד דאפילו חזרה בטעות הוי חזרה אפילו במקום שברכתו הראשונה תצא לבטלה, ולכאורה אין לך חזרה בטעות גדולה מזו, וא"כ בנידו"ד דחזר בו מהספירה הראשונה שהיתה כהוגן, אף את"ל דלא מיחשב עקירה על עצם הדיבור של הספירה, מ"מ הלא חזר בו מכוונתו לצאת יד"ח בספירה הראשונה.

והעולה לנידו"ד במי שספר כהוגן וחזר בו בתוכ"ד וספר שלא כהוגן, דנפלנו בפלוגתת הראשונים אי מהני עקירת כוונתו תוכ"ד, דלשיטת הרשב"א דכל שגמר את הדבר שוב אין דיבור אחר יכול לקלקל את הדיבור הראשון, ודאי יצ"א יד"ח כפסק הגרש"א,

אבל לשיטת שאר הראשונים - הרמב"ן והבעה"מ והראב"ד, לכאורה חזר בו בספירה השניה מכוונתו לצאת יד"ח בספירה הראשונה, ויצטרך לשוב ולספור בלא ברכה. וכן הוא לשיטת הגריש"א זצ"ל דגם לגבי אמירת מוריד הגשם מהני חזרה בתוכ"ד, ה"ה הכא בנידו"ד מהני חזרתו בתוכ"ד לבטל ספירתו הראשונה אע"פ דהוי חזרה בטעות. אך אם שכח ולא ספר, יוכל להמשיך את הספירה ביום הבא בברכה כדן שארי הספיקות שפסק השו"ע בסעי' ז-ח שיכול להמשיך לספור בברכה בשאר הימים.

הרב חיים שלומון

אמר היום 'עשרה בעומר' במקום 'עשרה ימים' האם יצא יד"ח

עובדא הוה באחד מבתי הכנסיות שאמר הש"ץ ביום הראשון לספירה היום אחד בעומר, במקום לומר היום יום אחד בעומר. ונשאלת השאלה אם יצא בזה ידי חובתו.

ולכאורה מסברא היה נראה דכיון דמצוה למימני יומי, א"כ עיקר המצוה הוא לומר היום יום אחד בעומר, דהא כשאומר היום אחד בעומר, עדיין לא ספר היום, וכמו"כ נראה פשוט דה"ה בשאר הימים אם אומר היום שנים בעומר, או היום שלשה בעומר, לכאורה לא יצא ידי חובתו כיון שלא מנה הימים, ולא פירש לענין מה הוא שנים בעומר, וא"כ אין כאן ספירת הימים.

אכן העירוני בזה, דהנה דנו הפוסקים אם דוקא כשאומר יום אחד יום שני וכו' או ה"ה באומר א' ב' ג' ויש מפוסקי זמנינו שכתבו דע"כ יש להיזהר לא לומר ביום ל"ג בעומר היום ל"ג בעומר, דאז יצא יד"ח ולא יוכל לספור בברכה [וכן מבואר בכנה"ג הגהות ב"י סי' תפ"ט], ואכן לפי מה שנתבאר דצריך לומר היום יום ל"ג בעומר, דרק בזה מקרי מימני יומי, א"כ האומר היום ל"ג בעומר ולא אמר היום יום ל"ג בעומר לכאורה לא יצא יד"ח, ולכאורה מדברי פוסקים אלו מבואר דיצא יד"ח גם כשלא מוסיף תיבת יום ודלא כמש"נ, וצ"ב הטעם הא לא מנה היום, וכשאומר ל"ג בעומר הא לא פירש דהיינו מנין הימים.

הרב אברהם זנגר

אשה המסופקת אם ספרה יום אחד האם יכולה להמשיך לספור בברכה

קיי"ל דמי ששכח לספור יום אחד ספירת העומר אינו ממשיך לספור בברכה, אבל אם הוא מסופק אם ספר יום אחד ממשיך לספור בברכה כמבואר בשו"ע סי' תפ"ט ס"ח, והטעם כתב המשנ"ב בשם הפר"ח דהוא מדין ספק ספיקא, שמא לא דילג כלל ואת"ל שדילג שמא הלכה כד' הראשונים דכל יום מצוה בפנ"ע הוא. והנה לא מצאנו בפוסקים חילוק בדיון זה בין איש לאשה, ובפשוטו אשה המברכת על ספירתה (כד' הרמ"א סי' י"ז וסי' תקפ"ט דנשים מברכות על מ"ע שה"ג) דינה כאיש, שאם שכחה לספור יום אחד אינה מברכת מעתה על הספירה אבל אם היא מסופקת אם ספרה יום אחד יכולה להמשיך לספור בברכה.

טעם התרוה"ד דספק אם ספר יום אחד ממשיך לספור בברכה מדין ספיקא דאוי' לחומרא

אולם במק"א כתבנו לדון מכמה טעמים דאשה המסופקת אם ספרה יום אחד אינה יכולה להמשיך לברך על ספירתה. ואכתוב עתה הטעם שהיה מעורר עליו רבות מו"ר הגר"א גנחובסקי זצ"ל, והוא, דהן אמנם הפר"ח ביאר דטעם השו"ע דספק אם ספר יום אחד ממשיך לספור בברכה הוא מדין ס"ס, וכן העתיק המשנ"ב,

אולם כבר העירו עליו האחרונים דמקור השו"ע הוא מהתרוה"ד ושם מבואר טעם אחר שאפשר להמשיך ולספור בברכה, ואדרבא האחרונים (חיי אדם בנשמת אדם כלל ה' סק"ו, שו"ת מכתם לדוד סי' ג', תורת חסד סי' ז' סק"ד ועוד) הביאו מזה ראייה דבעלמא אין מברכים מכח ספק ספיקא, מהא דהוצרך התרוה"ד לטעם אחר ולא כתב מדין ס"ס, והובא טעם התרוה"ד בביה"ג ופמ"ג א"א סק"ג, וכתב החיי אדם דהפר"ח פירש מדין ספק ספיקא משום שלא ראה כל דברי תרוה"ד במקורם אלא רק מה שהעתיק הב"י.

והטעם המבואר בתרוה"ד הוא דבספק יש לצרף ד' הראב"ה דס"ל דספה"ע בזה"ז דאוי', ומשום כך ס"ל לראב"ה דבספק אם ספר באותו לילה דינו כספק דאוי' לחומרא וחוזר וסופר בברכה כמו בספק בירך ברהמ"ז דחוזר ומברך מדין ספק דאוי' לחומרא ע"ש היטב, ונהי דלא קיי"ל כד' הראב"ה כמבואר בשו"ע סי' דבספק אינו חוזר וסופר בברכה, מ"מ יש לצרף שיטתו לספק נוסף כדי לברך. [ועי' במכתם לדוד שם שהאריך לבאר ד' התרוה"ד].

והנה בביאור הגר"א הקשה ע"ד תרוה"ד דהא נחלקו הרמב"ם והראב"ד פ"ג ממילה ה"ו אם מברכים על קיום מצוה מדין ספיקא דאוי' לחומרא, וד' הרמב"ם דאין מברכים לפי שהברכות הם דרבנן וספק ברכות להקל, וכן פסק השו"ע בכמה דוכתי (סי' י"ז וביר"ד סי' כ"ח וסי' רס"ה), וא"כ מה מקום יש לצרף ד' הראב"ה, והניח בצ"ע. אולם הח"א כתב ליישב דגם זה נכלל בדברי התרוה"ד, דהראב"ה גופיה סובר דצריך לחזור ולברך, ואף דלדינא אנו מחמירים שלא לברך כד' הרמב"ם מ"מ הלא לדעת רוב הראשונים בלא"ה יכול לברך לפי שכל יומא מצוה בפנ"ע הוא ע"ש.

עכ"פ לפי המבואר בתרוה"ד דהא דאיש ממשיך לספור בברכה הוא רק מכח צירוף ד' הראב"ה דיש כאן דין ספיקא דאוי' לחומרא, א"כ באשה לא שייך זאת, דהא אינה מחוייבת כלל בספירה ולא שייך אצלה דין ספיקא דאוי' לחומרא, ולא עדיף מחיוב דרבנן דלגבי הברכה אמרינן ספק ברכות להקל.

ברכה מדין ספיקא דאורייתא לחומרא במצות עשה שהזמן גרמא

אולם דן מו"ר זצ"ל דשמא גדר דין האשה במ"ע שהז"ג הוא דיכולה להכניס עצמה בחיוב האיש ולקיים המצוה כמחוייבת בדבר ולכן תוכל לברך גם בספק כמו האיש, וה"נ יש לדון לפ"ד הראב"ד דמברכים על ספק מצוה דאוי', האם אשה במ"ע שהז"ג ג"כ תוכל לברך בספק כמו האיש או לא.

חקירה בד' הראב"ד דמברכים על ספק מצוה אם הוי ודאי ברכה או ספק ברכה

ונראה דיסוד הנידון תלוי במה שיש לחקור בד' הראב"ד דמברכים על ספק מצוה, אם הוי ודאי ברכה או ספק ברכה, כלומר האם הפי' דבספיקא דאוי' לחומרא כיון שהוא חייב לעשות המעשה מצוה מספק הוי ודאי ברכה, ואף להצד דכלפי שמיא גליא דהוא פטור ואין כאן מעשה מצוה מ"מ מחוייב לברך מחמת מה שמוטל עליו בפועל לעשות המעשה מצוה מדין ספק דאוי' לחומרא, ומשום כך אין כאן חשש ברכה לבטלה, או דבאמת אין כאן אלא ספק ברכה, והא דלא אמרינן בזה ספק ברכות להקל משום חשש ברכה לבטלה יש לבאר ע"פ מה שכתבו תוס' ר"ה לג. דהא דבספק בירך ברהמ"ז חוזר ומברך ואין לחוש לאיסור ברכה לבטלה הוא משום דאיסור ברכה לבטלה הוא מדרבנן, ונראה הביאור בזה דלא העמידו חכמים לאיסור ברכה לבטלה מדבריהם במקום ספק מצוה דאוי'. וה"נ יש לבאר בד' הראב"ד שחידש דבספק מצוה דאוי' אע"פ שהברכה על המצוה אינה אלא מדרבנן מ"מ יש לדונו כדאוי' לענין זה שלא העמידו חכמים לאיסור ברכה לבטלה בכה"ג ועל כן מותר לו לברך, אך מ"מ אין כאן אלא ספק ברכה.

ומצאנו בשאג"א סי' כ"ה שנקט כצד הא' וז"ל; 'להני רבוותא

ברכת שהחיינו על ספק מצוה דאורייתא

עוד נפ"מ נראה לומר אם מברך שהחיינו על ספק מצוה לפ"ד הראב"ד, דלצד הב' מברך גם שהחיינו, אך לצד הא' יש לחלק בין ברכת המצוות לברכת שהחיינו עפ"מ שכתב בברכת שמואל קידושין סי' י"ח דברכת המצוות היא על חיוב המצוה ואילו ברכת שהחיינו היא על שמחת קיום המצוה כמו בקנה כלים חדשים. ולפ"ז נראה דלענין הקיום הוי ספק קיום מצוה וא"א לברך שהחיינו, ורק לענין החיוב י"ל דחשיב ודאי מחויב בדבר מכח דין ספיקא דאורייתא לחומרא.

ספק בברכת המצוות לאחר קיום המצוה

עוד נפ"מ אמר מו"ר זצ"ל בחקירה זו, דהנה הש"ך יו"ד סי' י"ט סק"ג הביא דעת הגהות אשר"י ריש חולין סי' ב' בדביעבד יכול לברך על מצוה גם לאחריה ורק לכתחילה בעינן עובר לעשייתו, (ובגליון רעק"א על השו"ע סי' תרע"ו (בהוצאות החדשות) צירף שיטה זו לב' צירופים נוספים לברך על הדלקת נרות חנוכה לאחר ההדלקה). ויל"ע לשיטה זו איך הדין באופן שנתעורר לו ספק לאחר קיום המצוה אם קיים המצוה כדן, האם יכול לברך לאחריה לפ"ד הראב"ד. ולכאור' תלוי בהנ"ל, דאם הברכה היא מחמת שמחויב לעשות המצוה בתורת ודאי מכח הדין ספיקא דאורייתא לחומרא, בניד"ד שלא היה לו דין ספיקא דאורייתא לחומרא על עשיית המצוה לא שייך זאת, אבל לצד הב' דכל היכא שיש ספק קיום מצוה דאורייתא לא העמידו חכמים דבריהם לאיסור ברכה לבטלה י"ל דגם בכה"ג יברך.

לברך ב' פעמים על אותה מצוה מחמת הספק

עוד דן מו"ר זצ"ל איך הדין באופן שנטל לולב ובירך עליו ואח"כ נודע שיש ספק אם הלולב כשר ונוטל עוד לולב מדין ספיקא דאורייתא לחומרא, האם לפ"ד הראב"ד יברך שוב, או דלא שייך לברך ב' פעמים על אותה מצוה. והגר"ש פיש שליט"א (מח"ס משברי ים ואגן הסהר ועוד) אמר דתלוי בחקירה הנ"ל, דאם הברכה היא על מה שמחויב לעשות מדין ספיקא דאורייתא לחומרא אף אם כלפי שמיא גליא שכבר יצא יד"ח מקודם, א"כ פשוט שיברך שוב, דשפיר יתכן לברך ב' פעמים על אותה מצוה הואיל ונתחייב בה פעמיים מכח דין ספיקא דאורייתא לחומרא, אבל לצד הב' דהברכה היא מתורת ספק י"ל דאינו יכול לברך שוב משום דהוי תרתי דסתרי, דאחת מהברכות ודאי אינה ברכה, ובכה"ג י"ל דלא התירו לו לברך שוב אחר שכבר בירך פעם אחת.

ברכה בספק מצוה קיומית

והביא מו"ר זצ"ל ראייה מהא דמשמע בגמ' שבת כג. דהמפריש תור"מ מספק טבל חוזר ומברך לפ"ד הראב"ד (דהא מקור ד' הראב"ד הוא מדברי רבא שם דהא דאין מברכים על הפרשת דמאי הוא משום דרוב ע"ה מעשרין הן ומשמע דבספק טבל גמור מברכין, כן מבואר ברא"ש ריש פ"ו דחולין בשם רבינו יונה דאזיל בשיטת הראב"ד, וכ"ה ברשב"א ומאירי שם בד' רש"י), והנה הפרשת תור"מ להרבה דעות אינו חיוב אם אינו רוצה לאכול (כמבואר ברש"י גיטין מז: ושול"ת ברכת אברהם לר"א בן הרמב"ם סי' י"ד ובגליון רעק"א יו"ד סי' א' החולק בזה ע"ד הט"ז סק"ז), ונמצא דאין מוטל עליו חיוב לעשר מדין ספיקא דאורייתא לחומרא, ואעפ"כ מבואר לד' הראב"ד דמברך הואיל ויש בזה ספק מצוה דאורייתא, ומוכח כצד הב'. [ואין לומר דכל שבא לאכול הוי מצוה חיובית לעשר ושייך בזה חיוב מדין ספיקא דאורייתא לחומרא, דסו"ס חיוב זה הוא מחמת האיסור טבל, ועל התרת איסור אין ברכה]. עכת"ד.

אולם מאידך גיסא יש להביא כמה ראיות דנשים אינן יכולות לברך על ספק מצוה דאורייתא כשאינן מחויבות בעיקר המצוה;

אשה שספק בירכה ברהמ"ז אם יכולה לחזור ולברך כמו איש מדין מ"ע שהז"ג

[א] בגליון רעק"א סי' קפ"ו כתב דאשה שספק בירכה ברהמ"ז

דס"ל דבכל ספק מצוה מברכין עלייהו וכו' [היינו טעמא] כיון דע"כ חייב לחזור ולעשותה מספק דהא ה"ל ספיקא דאורייתא ולחומרא א"כ חייב נמי לברך עלה אקב"ו על מצוה זו, שהרי כמו שנצטוונו לעשות המצות בוודאי כן נצטוונו לעשותן מחמת ספק נמי ושייך לומר וציונו שהרי מספק נמי נצטוונו לעשות, והו"ל לענין ברכה כוודאי בר חיוב כיון שחייב לעשות המצוה זו מחמת ספק, ואפי' אם כבר יצא ידי חובת המצוה זו אינה לבטלה דהא כיון דמספקא ליה נצטווה לחזור ולעשותה מספק עכ"ל.

וכ"כ בארצות החיים סי' ח' אר"י סק"ז וז"ל; 'כתב הראב"ד בסוף הל' מילה שצריך לברך על מילת אנדרוגינוס מפני שספק לחומרא מדאורייתא וכו' וקשה כיון שספק ברכות להקל והטעם פן יברך לבטלה ויעבור על לא תשא, א"כ נהי שלענין גוף המעשה אזלינן לחומרא למול האנדרוגינוס וכו' מ"מ איך יברך מפני הספק הא יש לדון להיפוך שמא הוא אשה וכו' ועובר על לא תשא. וצ"ל כיון שדעת הראב"ד שספק הוא מדאורייתא לחומרא וא"כ זה בעצמו מצוה למול את הספק ועל מצוה צריך לברך, ואף שיהיה באמת אשה מ"מ עשה מצוה במילתו ושייך לברך עליו וציונו'.

ויש להוסיף בזה דברי הגר"ש הנודעים בשערי יושר ש"א פ"ח ואילך שהאריך לחדש דלד' הרשב"א ודעימיה דספיקא דאורייתא מה"ת לחומרא הפי' דהוי איסור חדש לפרוש מן הספק אף אם קמי שמיא גליא דהיתר הוא, ואם עבר עשה איסור ודאי על כל צד, ואם באמת פגע באיסור נכשל באיסור כפול, ואם בהיתרא פגע עבר רק על איסור המחודש ע"י סיבת הספק, עכ"ד.

מאידך גיסא יעוי' ברשב"א ומאירי שבת כג. שדקדקו מדברי רש"י כד' הראב"ד דמברכים על ספיקא דאורייתא (לפ"ד רבא שם), וביארו דכל היכא דעיקרו דאורייתא מברכים בספיקו, ולכן מבואר שם דאף בחיוב דרבנן גמור כמו דמאי ויר"ט שני בזה"ז יש לברך בו מדינא הואיל ועיקרו דאורייתא, ורק נר חנוכה שאין עיקרו דאורייתא אין מברכים בספקו ע"ש, וכ"כ בביתור הגר"א סי' תרפ"ח, ועי' בראש יוסף שם שהאריך לבאר דס"ל דלא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא בדבר שעיקרו דאורייתא, ומשמעות הדברים כצד הב' דדיינינן בברכות אלו כדין ספיקא דאורייתא לחומרא ולכן מברכים עליהם מספק, אבל אי"ז ברכה מתורת ודאי.

המברך מדין ספק אם יכול להוציא מי שחייב מדין ודאי

ונראה נפ"מ בין ב' הדרכים אם יכול להוציא אחר שמחויב בוודאי בברכה (באופן שאין לו דין ערבות להוציאו כגון לפ"ד הפר"ח דמי ששכח מלספור יום אחד אין לו דין ערבות להוציא את חברו), דהנה בשול"ת רעק"א סי' ו' נקט דמי שספק אם בירך ברהמ"ז וחוזר ומברך מדין ספיקא דאורייתא לחומרא אינו יכול להוציא אחר שמחויב בוודאי (לולי דין ערבות) לפי שברכתו אינה אלא מדין ספק, וא"כ בניד"ד נראה דתלוי בחקירה הנ"ל, דלצד הא' דהברכה היא מתורת ודאי שפיר יכול להוציא את חברו כשמברך על מצוה שמקיים מדין ספיקא דאורייתא לחומרא, אבל לצד הב' אינו יכול להוציאו לפי שא"ז אלא ספק ברכה. [ויש לדון לפי צד הא' אם גם בברהמ"ז הוי ברכה בתורת ודאי לפ"ד הראב"ד ודלא כד' הגרע"א, או דשאני התם דהברכה עצמה היא המצוה והרי הוא מחויב בה מדין ספק ולא מדין ודאי, ורק כשהברכה היא על המצוה הוי ברכה בתורת ודאי כיון שהוא מברך על מעשה המצוה שהוא מחויב לעשותו, וכדמות חילוק זה יעוי' בשול"ת כת"ס סי' ל"ד לענין נשים שלא יוכלו לברך על מ"ע שהז"ג כשהברכה עצמה היא המצוה ע"ש היטב ואכמ"ל].

וה"נ לענין נשים נראה דתלוי בזה, דלצד הא' דהוי ברכה בתורת ודאי הואיל ומחויב בוודאי לעשות המעשה מצוה מדין ספיקא דאורייתא לחומרא, א"כ בנשים לא שייך זאת, דהא אינן מחויבות כלל וכל הברכה אצלם היא רק על קיום המצוה, והכא הוי ספק קיום, אבל לצד הב' דהוי ספק ברכה אלא שלא העמידו חכמים לאיסור ברכה לבטלה במקום ספק מצוה דאורייתא, יתכן דגם בנשים אע"פ שאין כאן חיוב דאורייתא מ"מ סגי שיש כאן ספק קיום מצוה דאורייתא לענין זה דלא העמידו חכמים דבריהם לאיסור הברכה בכה"ג.

שהזכירה את הארץ וכן ברית ותורה.

ומצאתי בקה"י ברכות סי' כ"ד שדימה דין מ"ע שהז"ג לברהמ"ז, וכתב לדעת הרמ"א דאשה מברכת על מ"ע שהז"ג, הרי שיש לה מצוה קיומית מדאו', ה"ה בברהמ"ז יש לה מצוה קיומית, ולא נחית כלל לחלק ביניהם.

אשה המסופקת אם בירכה ברכות התורה

[ב] נחלקו האחרונים מהו הטעם דנשים מברכות ברכות התורה אע"פ שאינן מצוות בת"ת; המג"א כתב משום דחייבות ללמוד הדינים שלהן, אולם הגר"א חלק עליו וכתב דאינן חייבות אלא שיכולות לברך על ת"ת ככל מ"ע שהז"ג, ובביה"ל סוס"י מ"ז כתב נפ"מ ביניהם אם יכולה אשה להוציא איש בברה"ת, דלפ"ד המג"א יכולה להוציאו אבל לפ"ד הגר"א אינן יכולות להוציאו לפי שהן פטורות והוא חייב. ובספר יבקשו מפיהו (תפלה ח"א) כתב בשם הגרי"ש א"ז ע"ל עוד נפ"מ לפמש"כ המשנ"ב שם סק"א דברה"ת היא מה"ת ועל כן בספק לו אם אמר חוזר ומברך כמו בספק בירך ברהמ"ז, וא"כ באשה היא תלמי בהנ"ל, דלפ"ד המג"א גם אשה חייבת מה"ת (כמבואר בביה"ל הנ"ל דיכולה להוציא איש) ומברכת בספק, אבל לפ"ד הגר"א דהוי רק מצוה קיומית אינה מברכת בספק, ולכן הורה למעשה דאינה יכולה לברך מספק. וכ"כ בספר אשי ישראל בשם מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א דלפ"ד הגר"א אינה יכולה לברך מספק.

אשה המסופקת אם קראה קריאת שמע האם יכולה לברך ברכות ק"ש

[ג] בספר לקט הקמח החדש סי' ס"ז כתב דאשה המסופקת אם קראה ק"ש אינה יכולה לחזור ולקרא בברכותיה לפי שפטורה מק"ש וליכא בזה דין ספיקא דאו' לחומרא.

אבל לא דמי לניד"ד, דהתם מה שחוזרים ומברכים ברכות ק"ש אע"פ שהברכות מדרבנן ביאר הרשב"א והובא במשנ"ב וביה"ל שם דמעיקרא כך תקנו דכל שהוא חייב לקרות קורא בברכותיה ע"ש, וכוונתו נראה דדמי לברכה רביעית של ברהמ"ז דאף שהיא מדרבנן מ"מ מי שחוזר ומברך ברהמ"ז מספק מברך גם ברכה רביעית לפי שמעיקרא כך תקנו דכל המברך ברהמ"ז צריך לברך ד' ברכות כמש"כ בא"ר סי' קפ"ד, וה"נ בזה תקנו שהברכה היא חלק מק"ש עצמה, ותקנה זו י"ל דשייכת רק לגבי איש שחייב לקרות ק"ש מה"ת, אבל נשים הפטורות מן הקריאה אין להן היתר להכנס לספק ברכה לבטלה למאי דקיי"ל כד' הרמב"ם דאין היתר לברך בעלמא על ספק מצוה דאו', אבל לפ"ד הראב"ד דמותר לברך על ספק מצוה דאו' י"ל דהגדר הוא דלא העמידו חכמים לאיסור ברכה לבטלה לגבי ברכה על ספק קיום מצוה דאו', וא"כ ה"ה לגבי אשה, ועי'.

תמצית הדברים

העולה מן האמור דיש כמה ראיות דאשה אינה יכולה להכניס עצמה לדין ספיקא דאו' לחומרא במ"ע שהז"ג ולכן אינה יכולה לברך על ספק מ"ע שהז"ג אף לד' הראב"ד דמברכים על מצוה שמקיימים מדין ספיקא דאו' לחומרא. ועפ"ז העלה מו"ר הגר"א גנחובסקי זצ"ל דאשה שספק אם ספרה יום אחד אינה יכולה להמשיך לספור בברכה, לפי שעיקר הטעם שבספק אפשר להמשיך לספור בברכה הוא מחמת צירוף הדעות דספה"ע בזה"ז דאו' וכן צירוף ד' הראב"ד דמברכים על ספיקא דאו' לחומרא, וא"כ בנשים לא שייך זאת.

[ואף שהמשנ"ב העתיק ד' הפר"ח דהטעם דאפשר להמשיך לספור בברכה הוא מדין ס"ס, יתכן שהעתיק טעם זה כי הוא פשוט טפי, וכיון שבאופן הרגיל אין נפ"מ בין הטעמים לא ראה המשנ"ב צורך להביא הטעם הנ"ל, אבל לדינא אפשר דאין לסמוך על טעם הפר"ח לחוד כיון שרוב ככל האחרונים הוכיחו דא"יז טעמו של התרוה"ד כאמור].

פטורה מלברך לפי שאשה היא ספיקא דינא בגמ' ברכות כ: אם חייבת בברהמ"ז מה"ת או רק מדרבנן, וא"כ כלפי הדאו' פטורה מדין ספק ספיקא (ספק אם מחייבת בעלמא בברהמ"ז וספק שמא כבר בירכה), וכלפי הדרבנן דהוי רק ספק אחד אמרינן ספיקא דרבנן לקולא כדן מי שאכל כזית פת וספק אם בירך דאינו חוזר ומברך, והמשנ"ב וביה"ל הביא חבל אחרונים שנו"נ בשאלה זו.

והנה בירחון שערי ציון שנדפס בליטא כתב הג"ר שמעון רוזובסקי זצ"ל הי"ד אב"ד אישישוק לתמוה ע"ד הגרע"א, דאף אם כדבריו דאשה פטורה מלחזור ולברך מדין ס"ס, מ"מ בודאי מותר לה לחזור ולברך מספק, דאף להצד דאשה פטורה מברהמ"ז מה"ת מ"מ לא גרע משאר מ"ע שהז"ג דאע"פ שפטורה מה"ת יכולה להכניס עצמה בחיוב של האיש ולברך כמו האיש, וה"נ בספק בירכה ברהמ"ז בודאי יכולה לחזור ולברך כמו האיש, ולמה אסר עליה הגרע"א לברך מספק, (והועתקו הדברים בספר אוצרות הברכה ברכת המזון).

אולם בחידושי הגר"י קנטורוביץ זצ"ל (דודו של בעל האג"מ זצ"ל ח"א עמ' 316) השיג עליו דאף שיכולה לברך כמו האיש זהו רק בודאי אבל בספק דהאיש מברך מכח דין ספיקא דאו' לחומרא לא שייך זאת באשה הואיל ואינה מחוייבת ואין לה דין ספיקא דאו' לחומרא ע"ז. הא קמן דנחלקו בספיקא דין אם אשה יכולה לברך בספק דאו' כמו האיש או לא. ומדברי כל האחרונים שלא נחתו לזה מוכח דנקטו כדברי הגר"י קנטורוביץ דאשה אינה יכולה לברך בספק מ"ע שהז"ג.

בגדר פטור נשים מברהמ"ז וברכות התורה אם דמי למ"ע שהזמן גרמא

אך נראה לדחות בפשיטות ראייה זו, דברהמ"ז שאני מ"ע שהז"ג, כיון שפטורה לא משום שהקילה תורה עליה אלא משום שאין לה חלק בארץ או משום שאינה בברית ותורה ואינה שייכת בברהמ"ז (נחלקו בזה רש"י ותוס' ברכות כ:), ובכה"ג לא מסתבר דיש לה מצוה קיומית, וקצת ראייה לדבר ממש"כ הרמ"א סי' קפ"ז ס"ג דלא תזכיר ברית ותורה.

[אמנם מצאנו חידוש ברבינו מנוח פ"ה מברכות ה"א שכתב טעם שלישי דנשים פטורות מברהמ"ז משום דהוי כמצות עשה שהזמן גרמא הואיל ואינה חייבת בכל זמן אלא רק לאחר שאכלה, וכ"כ האדר"ת זצ"ל בחידושו על הרמב"ם שם בני בנימין].

אכן הנה כבר הקשה כע"ז בדמשק אליעזר על הגר"א שכתב דנשים מברכות ברכות התורה מדין מ"ע שהז"ג, וקשה דהא א"יז מ"ע שהז"ג והטעם דנשים פטורות הוא משום דכתיב ולמדתם אותם את בניכם ולא בנותיכם וא"כ מהיכ"ת דשייך אצלה אינה מצווה ועושה, וכמו שלא מצאנו דאשה תוכל לברך להכניסו בבריתו של אברהם אבינו או על פדיון הבן, כיון שמופקעת ממצוות אלו לא מחמת קולא שהקילו עליה כשאר מ"ע שהז"ג אלא משום שלא ניתן הציווי כי אם לאב ולא לאם או לאיש ולא לאשה, וא"כ מאי שנא. אבל מ"מ מד' הגר"א חזינן דאין חילוק.

וכן נראה מד' הראב"ד (בפירושו לת"כ פרשתא ב') שכתב דלמ"ד נשים סומכות רשות אפילו סמיכה גמורה מותרת בנשים (ואין בזה איסור עבודה בקדשים), שכן נתנה התורה, לאנשים חובה ולנשים רשות, והנשים דומיא דאנשים, וכן כל מ"ע שהזמן גרמא אעפ"י שיש בה איסור תורה כגון ציצית של תכלת לנשים, והנה לגבי סמיכה נשים פטורות משום מיעוט מיוחד דדרשינן בני ישראל ולא בנות ישראל, ומ"מ נקט הראב"ד דיש להן מצוה קיומית כמו מ"ע שהז"ג.

אולם אכתי יש לחלק דברהמ"ז גרע מכל הנ"ל, דברהמ"ז החסרון הוא דהברכה כוללת הודאה על ברית ותורה ועל הארץ והיא אינה יכולה להודות ע"ז ולא הוי פטור גרידא דלפינן מקרא לפוטרה. אך יותר נראה דאין זו טענה, דודאי עיקר הברכה היא על המזון ושפיר יכולה להודות וא"יז אלא בגדר ילפותא לפטור הנשים הואיל ולא דיברה תורה על הנשים בחיוב ברהמ"ז כיון

בית המוסר מזדעת

מירסקי 5 רמות ד' ירושלים | ח.פ. 580303436

בשורה לשוחרי מוסר, בסייעתא דשמיא

יפתח לקראת זמן הקיץ הבעל"ט

'בית המוסר'

בבנין ישיבת 'מסילת התורה' רח' מירסקי 5

רמות ד' ירושלים

במסגרת 'בית המוסר'

יימסרו שיעורים קבועים על ידי גדולי המשגיחים

לעת עתה יימסרו השיעורים כדלהלן:

שיעור בספר 'מסילת ישרים'

מפי הגאון

רבי נתן רוטמן שליט"א

מידי יום שני בשעה 20:30 (החל מיום שני ז' אייר)

שיעור בספר חובות הלבבות - שער הביטחון

מפי המשגיח

הגאון רבי ראובן לויכטר שליט"א

מידי יום רביעי בשעה 20:30 (החל מיום רביעי ב' אייר)

- בהמשך יפורסמו מועדי שיעורים נוספים בעז"ה -

לפרטים נוספים: 054-8524997

שבועות – הקשר הבלתי אמצעי בין עם ישראל לבורא

כתב הרב הוטנר: "אף על פי שאין קטן בר דעת שיחולו עליו דיני קנין מכל מקום במקרים מסוימים יש לקניינו ממשות אבל אין זה אלא בקנינים של משיכה או הגבהה המקנים את החפץ גופא. אמנם בקנין על ידי סודר לכולי עלמא אינו יכול"

המקור לדברי הרב הוטנר הוא חדושי הר"ן על גיטין דף סד ע"ב וז"ל: "א"ת דהכא אמרינן דקטן זוכה לעצמו ואלו בפ' הניזקין (נ"ט ב') תנן דמציאת חש"ו יש בהם גזל מפני דרכי שלום אלמא דמדינא לית להו זכיה, י"ל... ויש מי שכתב דכי אמרינן זוכה לעצמו דווקא במטלטלין ודווקא בשהגיעו לידו אבל בהקנאה אחרת כגון אגב וחליפין לא, לפי שהקטן אינו בדרכי ההקנאה כלל, וכשאמרו דהפעוטות מקחן מקח במטלטלין דוקא כשמחזיק בהן הזוכה דכיון דברשותו של קטן מחזיק בהן תקנו שיזכה משום כדי חייו אבל בהקנאה אחרת ליתיה כלל, ולפיכך מי שמתחייב לקטן בין בשטר בין בקנין כיון שאין אותו דבר תחת ידו אינו זוכה אא"כ זיכהו ע"י אחר".

כדי שקנין יחול אם נעשה באמצעות מעשה קנין שאינו כולל פעולה בגוף החפץ הנקנה, צריך דעת ברורה יותר, כיון שאין אחיזה חושית בחפץ הקנין נעשה בצורה מופשטת וצריך דעת שלמה להחלתו. לעומת זאת כשיש אחיזה בגוף החפץ הנקנה גם לקטן שאינו בר דעת תקנו קנין כי גם לו יש תפיסה בקנין שנעשה בדרך זו.

מכאן נלמד כי קשה להתנשא אל מושגים מופשטים שאינם נאחזים בדברים מוחשיים. וכמו בקנייני רכוש כך גם בקנייני דעת - בקניינים רוחניים.

לפני חג הפסח אין דיני הכנה מן התורה, כמובן שיש להתכונן וללמוד את הלכות החג שלושים יום קודם החג, ויש להכין את הבית ולאפות את המצות, אך התורה עצמה אינה משרטטת מסלול הכנה לחג. כמו כן בחג הסוכות. לעומת זאת, לפני חג השבועות יש מסלול הכנה מפורט מן התורה - מצות ספירת העומר וימי הספירה כולם ימי תיקון הם מתקנים מידה אחרי מידה. מצד אחד - 48 דרכים שהתורה נקנית בהן ומאידך 49 המידות המורכבות משבע הספירות התחתונות. אחר כל ההכנה הזו הכוללת הכנה בעולם המעשה כפי שמראה לנו הרמ"ק בספרו תומר דבורה כיצד מיישמים כל ספירה בחיינו המעשיים, מגיעים לחג השבועות, חג מתן תורה.

פסח וסוכות הם חגים המשופעים במעשים בפסח מצה ומרור קרבן הפסח ויחודו וספור יציאת מצרים. וכן בסוכות ארבעת המינים והסוכה. לעומתם חג השבועות אינו כולל פעולות מעשיות. בחג השבועות עם ישראל מתקשר לקב"ה ללא כל אחיזה בעולם המעשה. כדי להצליח בכך יש צורך בהכנה רבה, הכנה זו אמורה להיעשות בימים שבין פסח לשבועות. לשם ההכנה הזו נתנה לנו התורה את ימי הספירה.

מצד אחד כשהקשר אינו זקוק לאמצעים פירושו שמדובר בקשר אמיץ. ומאידך, כדי להגיע לקשר כזה יש צורך בהכנה מקיפה, הכנה שנמשכת ארבעים ותשעה ימים.

דברים גדולים אינם קורים במקרה. הפרשיות שקוראים בין פסח לשבועות קשורות לעבודת ההכנה של ימי ספירת העומר.

בין הפרשיות שקוראים במהלך ימי הספירה - שמיני תזריע-מצורע ואחרי מות וקדושים

אחת הנקודות שאנו רואים בפרשיות אלה היא ראית המופשט, לטוב ולרע. הנגעים באים על חטא לשון הרע. חטא זה אינו מהנה את החוטא הנאה ממשית, חושית. לשון הרע הרי אינו מהנה באמת, שום דבר לא נכנס לגוף ולא מהנה אותו, אין נגיעה חושית, וכולו דמיון. וכך גם הנגעים "ומראה הנגע עמוק מעור הבשר" הנגע אינו עמוק באמת הוא רק נראה כך. כמו כן, צרעת אינה מחלה, היא אינה אלא מראה הנראה כאילו יש מחלת עור.

וכך גם בפרשת שמיני ובפרשת אחרי מות.

שני בני אהרן חשבו שיכולים הם לתפוס את הקדושה בלי הבסיס החושי. הדבר התבטא בכך שנכנסו מחוסרי בגדים. הגמרא במסכת מגילה דף ל"ב אומרת "כל האוחז ספר תורה ערום נקבר ערום", שואלת הגמרא "נקבר ערום ס"ד" אלא, אומרת הגמרא, "נקבר ערום מאותה מצווה" ושואל מהר"ל מה התחדש? גם על זה אפשר לשאול שברור הדבר מאליו שאם אדם לא מקיים מצווה מסוימת יקבר ערום מאותה מצווה? ואומר מהר"ל שהכוונה היא שמי שמנסה לתפוס את פנימיות התורה בלי הבגד החיצוני לא יהיה בידו מאומה, כי יש רק דרך אחת להגיע אל הפנימיות, והיא דרך החיצוניות. אחרי שאדם הראשון חטא החל ללבוש בגדים כי אחרי החטא אין אפשרות להגיע לפנימיות בלי הלבוש החיצוני.

זהו שאמרה תורה "קדושים תהיו כי קדוש אני". הקב"ה קדוש וגם אנו צריכים להיות קדושים. ואולם, הקב"ה קדוש ונבדל מכל דבר פיסי מלכתחילה, ואילו אדם שינסה לדלג שלבים ולקפוץ אל הקדושה הפנימית לא יגיע למאומה. ולכן אומרת התורה מיד "איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו" שבת היא היום הקדוש - שבת קודש" וכיצד מקדשים אותו - במאכל ובמשתה! אתה שאתה ילוד אשה (- "איש אמו ואביו תיראו") הדרך שלך אל הקדושה היא לזכור שילוד אשה אתה, ולקדש את השבת במאכל ובמשתה או אז תוכל לטפס ולהגיע אל הפנימיות.

בחג הסוכות אחרי ששבעה ימים מתנסים בקיום מצוות החג תוך כדי אחיזה בעולם הגשמי, יושבים בסוכה, נוטלים ארבעת המינים. ביום השמיני עומדים לפני ה' ללא כל אמצעים מוחשיים. כך אחרי שבעה שבועות מפסח בהם מתקדשים ומיטהרים עומדים בחג השבועות, שהוא היום השמיני של השבוע השביעי ושכמוהו כשמיני עצרת מכונה עצרת, לפני ה' ללא כל אמצעים.

גם נדב ואביהו חשבו שיכולים הם להתקרב לפני ה' כשהם מחוסרי בגדים, קרי: ללא כל אמצעים שהרי היה זה ביום השמיני, אלא שטעו כי היתה זו אש זרה שה' לא ציווה, גם אחרי כל ההכנות אין להיכנס אל הקודש פנימה ללא ציווי ה'.

לעילוי נשמת
הר"ר משה יהודה
ב"ר שלמה ז"ל
מרמורשטיין
נלב"ע כ"ז אייר תשע"ח
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י המשפחה

לעילוי נשמת
מרת שושנה ע"ה
ב"ר משה יהודה ז"ל
זילברשטיין
נלב"ע כ"ט כסלו תשס"ד
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י המשפחה

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: אמונת חכמים

פרשת תזריע מצורע

בס"ד | גיליון מס' 326

כיצד הוראה אחת הצילה אלפי נפשות?

והובא אל הכהן (יג, ט)

והמדרש מוסיף ואומר, כי בכך זוכה האדם בשני עולמות, בעולם הזה ובעולם הבא. חיינו כאן הפוכים ושלווים, כי הוא לא סומך על עצמו ונוטל על עצמו את האחריות - אלא נעזר בגדולים ממנו, מקיים את מה שהם מורים לו. הוא זוכה גם לעולם הבא, כי בכל רגע בחיים הוא מקיים את רצון ה', מציינת לדעת תורה ביד מוסרי התורה מדור לדור.

ההתבטלות לדעת תורה, הציות המוחלט והעיוור להוראות הצדיקים וגדולי הדורות, הוא אחד ממקורות הכח החזקים ורבי העוצמה בהם זכינו. זו מתנה יקרת ערך בה זכה העם היהודי, שיש לו לפיכך מאירים בכל חשיכה ואפילה, יש מי שמורה את הדרך גם בעידנים רבי בלבול וטשטוש. דעת תורה והנחיות הצדיקים עומדות לנו לברכה ולהצלחה, להימנע מכל כישלון או בעיה, ולקבל את ההחלטה הנכונה.

התבטלות לדעת תורה - זה לשים את ההגיון והדעה האישית בצד, ולבצע וליישם את מה שגדולי ומאורי הדור מורים לנו. זה עשוי להיראות או להישמע כצעד חסר תבונה, אבל האמת היא שזה המעשה הנכון ביותר, החכם והנכון ביותר. כי יכולת התבונה שלנו מוגבלת, ההגיון שלנו לא בהכרח נכון. לעומתם - דעת תורה היא חכמה מזוקקת ונקיה, על פיה נצעד ולאורה נלך כל ימי חיינו, זה מה שמבטיח לנו שלא נטעה, שנפעל נכון, שנתקדם ונתעלה.

בפרשת השבוע אנו עושים היכרות עם המצורע, אשר כבר בשלב הראשון נדרש ללכת אל הכהן. גם אם המצורע הוא רופא, וגם אם עבר 'השתלמות' ושכלו מקיף את כל סוגי הפצעים, עדיין הוא הולך לכהן, לקבל את ההכרעה מפיו. יש כאן מסר למצורע, שיש בנגעו שילוב גופני ורוחני גם יחד: הצעד הראשון של הריפוי הוא הציות לדעת תורה, המשימה הראשונה היא להתבטל להוראת הכהן, חכם הנגעים התורני. רק כך ניתן להתרפא, בציות עיוור ומוחלט להוראות הגדול ממך!

לא צריך להפוך למצורע... כדי לזכות להתבטל לדעת תורה. כולנו, כל אחד מאיתנו, בכל יום ויום ועל אחת כמה בצמתי הכרעה, יכול לזכות להיעזר בכח הרוחני של מנהיגי הדור ומאוריו, לשאול בעצתם ולפעול לפי הוראתם. וככל שנתבטל לדעתם - דעת תורה, ככל

שנפעל על פי דבריהם ונקיים את דבר ה' ביד עבדי - כך נהיה מוגנים ושמורים מכל רע, ונזכה לעולם הזה רגוע ונעלה ולעולם הבא רב זכויות!

הסתננות שהצילה אלפים...

היה זה ביום פורים קטן, ל"ד באדר תש"ג. מתי מעט יהודים התגוררו אז בארץ ישראל, והם עקבו בחרדה אחר המתרחש בארצות אירופה, שעברו אז את שנות השואה האיומה. לצד הבשורות הקשות שהגיעו, הגיעה באותו יום בשורה משמחת אחת: למעלה מ-1200 ילדים זכו להינצל מניא ההרגיה, הוברחו מפולין לרוסיה וממנה

החלום של כל יהודי, השאיפה הנכספת המפעמת בלב כל אחד מאיתנו, הם לזכות להיות קשור ומחובר לבורא עולם 24 שעות ביממה 365 יום בשנה, לעשות את רצונו, להיות מחובר לשפע שהוא מרעיף עלינו. החיים שלנו הינם גדושי אתגרים והתמודדויות, וכתובים - כמה קשה ומורכב להתנהל תוך יישום והגשמת השאיפה הזו, כמה כוחות ותעצומות נפש נדרשים כדי לעשות את רצון ה' בכל עת ורגע, ולזכות להתענג על ה' בכל יום ושעה.

דרכו של עולם, שלא הכל הולך כמו שאנחנו רוצים. בכל עת אנו ניצבים בפני צמתי הכרעה: יצר הרע אורב לנו בכל רגע, מצבי רוח משתנים כל העת, קשיי בריאות, פרנסה, יישוב הדעת ואחרים מקשים עלינו להתרכז, ואנחנו נדרשים לאזור עוז, להתמודד עם הכל, ולהוסיף לחתור אל המטרה, לעשות את התפקידים המוטלים עלינו בצורה הטובה ביותר.

אז איך עושים את זה? איך ניתן להישאר קשורים ומחוברים לבורא עולם בכל עת ורגע, גם בתוככי חיי היום יום ואתגריהם? איך ניתן לשמר קשר תמידי עם הקדוש ברוך הוא, לוודא שאנו בוחרים נכון ועושים את המוטל עלינו? איך נוכל להבטיח שבכל צומת הכרעה ובכל פרשת דרכים אנו מקבלים את ההחלטה הנכונה והנכונה ביותר עבורנו?!

הבשורה היא, שאנחנו לא נדרשים לצעוד לבד. לא מוטל עלינו להתמודד עם הכל, לקבל את כל ההחלטות, להכריע בכל השאלות, בכוחות עצמנו. חסד עשה עימנו אבינו האוהב, כששתל בכל דור ודור תלמידי חכמים וצדיקים, בעצתם אנו שואלים, על פי הוראותיהם אנו פועלים, ומולם אנו מבטלים את דעתנו, מקבלים את הכרעתם ונוהגים על פיה.

כמו ילד אבוד ביער, כל שהוא זקוק לו הוא למדריך שיוביל אותו בסבך השבילים והעצים, יאיר את עיניו ויעניק לו את ברכת הדרך - כך אנו בנבכי העולם הזה, גדוש הקשיים ורווי הנסיונות, עמוס האתגרים וטעון ההתמודדויות, יש לנו מדריכים, מאורי הדור שלאורם אנו צועדים. איננו נדרשים אלא לבטל את דעתנו, להקשיב להוראת גדולים, לנהוג על פי הדרכתם.

המדרש בפסיקתא על הפסוק ב'שיר השירים' 'איל גינת אגוז ירדתי', חושף את הסוד בעזרתו נוכל להחזיק מעמד: אגוז - אומר המדרש, כל עוד הוא עטוף בקליפתו החזקה, תוכל לגלגל אותו באשפה, לזרוק אותו מקומה גבוהה, להשליכו מכאן לשם, להעבירו בכל תנאי מזג אוויר - והוא לא ייפגע. הוא יישאר אגוז טעים ובריאי, רענן וטרי, כי יש לו מה שמגן עליו.

כך, מגלה המדרש, יהודי שמחובר עם צדיקי הדורות, שצועד לאורם, מתבטל לדעתם, מציינת הנחיותיהם ופועל על פיהם. יכול הוא לעבור הרבה קשיים בעולם, אתגרים רוחניים קשים וסבוכים, התמודדויות גשמיות לא פשוטות, יצרים, נסיונות, בעיות, מחלות - והוא לא ייפגע. הוא יישאר איתן, חזק, יציב. כי הוא מחובר לצדיק, הוא מקיים הנחיות, הוא מציינת להוראות.

סיפור אחד, השפעה על רבות!

היה זה לפני ימים ספורים, עת הגיע אל שולחן המערכת מכתב החתום בשם מלא, ובו מתאר יהודי נס שאירע עמו בעקבות העובדה שהתחזק בנינו ההודאה לה'. הלה מתאר את הנס בו זכה - אשר לא נוכל לפרט, ומסביר כי התחזק להורות לה' על הצרה שפקדה אותו בעקבות סיפור שפורסם כאן, בגיליון מס' 316, פרשת בשלח.

הוא מוסיף ומתאר, כי בעקבות הנס בו זכה ערך סעודת הודאה, בה סיפר לנוכחים על הנס שקרה לו בזכות ההודאה. את מכתבו הוא חותם במילים: 'אולי כדאי שתפרסמו את זה בעלון, שהאיש שסיפר לכם את הסיפור יידע שכמה עשרות יהודים התחזקו בזכותו!'

התבונה הזו מעוררת התרגשות: בגיליון הוא סופר סיפור מכלי ראשון, יהודי שהעיד בפנינו על אשר חווה. הסיפור פורסם, וגיבורו כבר שכח מהעניין - אולם הסיפור מוסיף להכות גלים, מחזק עוד עשרות ומאות יהודים, ואף אלפים רבים. כל סיפור שנשלח אלינו וראוי לפרסום - יש בו את הכח לחזק אלפים ורבות של קוראים נאמנים, היש זיכוי הרבים גדול מזה?!

אז אם גם אתם זכיתם להתחזק במשהו ויש לכם סיפור מרגש - נשמח לקבל את הסיפור שלכם, ולספרו בגיליון מתאים. כל סיפור ועדות אישית מחזקים המונים, יוצרים גלים של חיזוק, מזכים את הרבים כפשוטו. שלחו לנו את הסיפור שלכם, ותזכו להיות שותפים בזיכוי הרבים ענקי!

לשליחת סיפורים, ניתן לפנות לכתובת הדוא"ל gmail.com@6778160, או בטל. 055-677-8160 - ניתן להשאיר הודעה, וזכות זיכוי הרבים בידיכם!

לעילוי נשמת

הרה"ח רבי פתחיה סעלישער בן הר"ר יוסף יונה הי"ד רחוב
מזקני חסידי בעלזא, נעק"ה ש בשנת הזעם - י"ג בסיון תש"ד

לעילוי נשמת

ר שלמה פרץ ז"ל ב"ר מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)
ת.נ.צ.ב.ה.

לטהרן. בעבודה מאומצת ובניסים של ממש הם הועלו ארצה באוניה שהגיע לנמל הקיה, ומשם עשו את הדרך לעתלית.

ילדים אלו, שברבות השנים כונו 'ילדי טהרן', היו ילדים בודדים ואומללים, רובם גלמודים שהוריהם נותרו מאחור - עלו בעשן הכבשנים באירופה, ה' יקום דמם. למעט מהם היו קרובי משפחה בארץ שביקשו לאמצם, אולם רובם היו אבודים ובודדים בעולמם. באותם ימים התפתח בארץ ויכוח ער בנוגע לחינוכם וקליטתם, כאשר חלקם נשלחו למחנות נוער וקיבוצים, אחרים שוכנו במעברות, ועוד ועוד.

בבני ברק של אותם ימים, האיר אורו של החזון איש' זצ"ל, אשר השמועה על הילדים שהגיעו ארצה נגעה ללבו, והוא ביקש לפעול על מנת להבטיח שיקבלו חינוך יהודי חם ואיכותי. אלא שזה לא היה פשוט בכלל: הילדים 'נכלאו' במחנות נוער, שהו כל העת תחת פיקוח הדוק של מפקחים שיראת ה' לא בערה בלבבם. נדרשה תעוזה של ממש כדי לנסות להציל אותם ממלתעות חינוך שאין בו ריח של יהדות, ולהעבירם לבתי יתומים שנוהלו בדרך ישראל סבא.

אחד ממקורבי החזון איש' באותם ימים, היה הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל. עם עלותו לארץ נקשרה נפשו בחזון איש', והוא הרבה להסתופף בצילו וליהנות מאורו. רבי יעקב היה אדם רזה ונמוך קומה, ולפיכך ביום מן הימים קרא לו החזון איש', וביקש ממנו לבצע יתומים שמימה לא פושטה:

'המחנות בהם שוכנים ילדי טהרן', אמר החזון איש', 'מגודרים מכל עבר, סגורים ומסוגרים. מידות גופך קטנות למדי, וגם התברכת בפה מפיק מרגליות, שתמיד יודע לתמוך מכל שאלה מיותרת. תכונות אלה יעמדו לך בבקשתך זו - להסתגל אל תוך המחנות בהם משוכנים ילדי טהרן, ולהוציא מהם את הרשימות ובהן שמות הילדים השוכנים שם. כשהשמות יהיו בידנינו - נוכל לאתר עבורם קרובי משפחה רחוקים שיאמצו אותם, וכך נוכל להעבירם למוסדות חינוך בדרך ישראל סבא!'

רבי יעקב שמע את הבקשה, והאמת ניתנת להיאמר - שלבו צנח בקרבן. המחנות האמורים היו מאובטחים היטב, מגודרים מכל עבר, לא ניתן להיכנס אליהם בקלות, ושמא בכלל לא... על אחת כמה וכמה להיכנס ולצאת בשלום עם הרשימות ביד... אולם רבו ומאורו החזון איש' הטיל עליו את המשימה, והוא נכון לבצעה ויהי מה!

רבי יעקב עושה את דרכו אל המחנה, וכשהגיע ראה כי את אשר יגור ממנו - ניצב לפניו. המחנה מגודר היטב, ובראש הגדר - תיל מתפתל, מה שאומר שאין טעם לנסות לטפס. השער הראשי סגור ונעול, ושני מאבטחים חסונים ניצבים משני צידי. הוא כבר חשב להתייאש, אבל אז נזכר שהוא מקיים את הוראתו של גדול הדור, והחליט לנסות.

הוא מתחיל להתהלך סביב המחנה, מחפש פירצה כזו או אחרת. הוא לא מצא שום פירצה, אולם באחת הפינות מצא בור קטן בתחתית הגדר. עתה הבין את דברי החזון איש' שהורה שהוא האיש המתאים - עקב מידות גופו הקטנות, והוא השתחל אל תוך הבור - כשציודו האחד מחוץ לגדר, וציודו השני - בתוככי המחנה...

לא חלפו אלא מספר דקות, והוא היה בפנים. בתוככי המחנה. כעת נדרש ליותר תעוזה - שכן במחנה הסתובבו מדריכים כל העת, בוחנים וסורקים את השטח. הוא נדרש להיטמע בין הילדים, בלי לעורר חשד. גם במשימה הזו הצליח, ולאחר ששוטט מעט במחנה - גילה היכן ביתן המשרדים, בו מצויות הרשימות...

הוא חשש להיכנס לביתן זה, אולם נזכר כי הוא כאן בהוראת רבו, ומיד ביטל בלבו את החשש והתבטל לדעת החזון איש', כשהוא נחוש לשים את ידו על הרשימות. אולם הדבר לא עזר - שכן המשרד היה נעול. הוא החליט לנסות למצוא דרך לשכנע את אחד המדריכים לפתוח בפניו את המשרד, וכאן גילה כי לפניו אי אלו שנים כבר התכונן לרגע הזה, כביכול...

הוא יוצא לחצר, ומבחין בשני מדריכים גבוהים וחסונים המשוחחים ביניהם בגרמנית. משום מה נראה לו כי אחד מהם מוכר לו, ואכן כן - התברר כי שהה לצד אחד מהם בסניבר, ומסתבר ששניהם עלו ארצה - זה הפך לתלמיד חכם המקושר לחזון איש' בכל נימי נפשו, וזה - להבדיל - הפך למזרחי במחנה של 'ילדי טהרן'... אותו מדריך זכר לו יעקב חסד נעורים, כאשר באחד הימים בסיביר העניק לו ר' יעקב את מנת המרק שלו, ובכך הציל את חייו...

'אני חייב לך את כל חיי!' - נלהב המדריך בראותו את ר' יעקב, 'אבל איך הגעת לכאן? מה מטרתיך פה?' - שאל המדריך, ור' יעקב ביקש לשוחח אתו ביחידות, וגילה לו את דבר השליחות שהוטלה עליו. בתחילה סירב המדריך לשתף פעולה, הן הוא מונה לתפקידו כדי להבטיח שכל הילדים יישארו במחנה. אולם ר' יעקב דיבר על לבו ושכנע אותו, לחץ עליו להכיר לו טובה, להיכנס למשרד, ולהדליף' לו משם את הרשימות, עד שהלה נעתר...

גם כאן, ראה ר' יעקב עד כמה עיני החזון איש' ראו למרחוק, צפו את הסיכוי שימצא במחנה מישהו שחייב לו טובה, והלה יסייע לו במשימה המורכבת. עתה,

המדריך פעל כפי שר' יעקב ביקש, העביר לידי את הרשימות מתוככי המשרד, ור' יעקב מיהר להימלט מהמחנה מבעד לפירצה, ולהגיע לבני ברק...

כשהחזון איש' קיבל את הרשימות לידי אורו עיניו, והוא פעל להעבירן לעסקנים הנכונים, אשר חילצו מתוך המחנה עשרות ילדים, העבירו אותם לאימוץ בבית משפחות שומרות תורה ומצוות, ובכך ניצלו חייהם ועתידם הרחוק של עשרות ילדים. אותם ילדים הקימו משפחות והעמידו דורות של צאצאים, וכל אלה נזקפים לזכותו של ר' יעקב גלינסקי זצ"ל, שמסר את נפשו, ביטל את דעתו לרבו החזון איש', ושם את נפשו בכפו כדי ליישם את הוראת רבו!

סיפור מופלא זה, המוכיח עד כמה הציונות לצדיקים יש לו כח והשפעה לדורות, סיפר זקני הגה"צ רבי משה טורק זצ"ל, ומפיו מופיעים הדברים בחוברת הנפלאה ורבת הערך 'זכרו תורת משה' הערוכה מתוך שיחותיו ומאמריו, בעריכת משפחת בלוי הי"ו. וללמדנו בא:

לפעמים, שומעים אנו הוראה או הדרכה מאחד מגדולי הדור, ומתקשים להבין את ההגיון שמאחוריה, את ההסתברות שהיא תצליח לייצר את התוצאה, את החכמה והתבונה שבה. ובכל זאת - רק ציות עיוור ומלא, מבלי לנסות להבין ומבלי להתחכם, הוא הדרך וזה הכלי להגיע לתוצאות, ולפעמים לזכויות כבירות בהיקפים של דורות.

כשאנו שומעים הוראה שנראית תלושה מהמציאות או חסרת הגיון, הבה נראה לנגד עינינו דורות של ילדים מחונכים בדרך ישראל סבא, שהם תוצאה של ציות עיוור להוראת רבן של ישראל. אם ר' יעקב היה עושה את החשבון אם ועד כמה הדבר אפשרי, האם יש סיכוי בכלל, וכמה גדול הסיכון - לא היה מבצע את המוטל עליו. אבל הוא בחר לציות להוראת רבו, ובציאותו - קנה את עולמו ואת אין ספור הזכויות הנזקפות לו בזה ובכא.

אחים יקרים, יהודי לא צריך לחשוב, אסור לנו להרהר אחר דברי הצדיקים ומאורי הדור. הרבה יותר כדאי להתבטל לדעתם, ליישם את הוראתם, לבצע את הנחיתותיהם. כך נזכה לנהל את חיינו בדרך התורה בעולם הזה, וגם בזכויות כבירות לעולם הבא!

עיתונים בעלי תפקיד...

מדי דברי בזקני הגה"צ רבי משה טורק זצ"ל, נספר את אשר סיפר בנו יבלחט"א מגיד המישרים הנודע הרה"ג רבי אליעזר טורק שליט"א, אשר ביום מן הימים מצא בבדיעם שבבית אביו - זקני חבית גדולה וכבידה, ובתוכה מונחים מאות עיתונים מתקופות שונות, ממגוון הקהילות החרדיות שבארץ, כולם מקופלים בקפידה כחדשים, יפים ונאים כביום הדפסתם...

הדבר עורר את תמיהתו: לו רצה ר' משה לרכוש עיתון לקרוא בו - כנראה היה בוחר באחד העיתונים, וקורא בו מדי יום או מדי שבוע, אולם מדוע זה מונחים כאן כל כך הרבה סוגים של עיתונים שהופיעו בתקופות שונות? ומה טעם הם מונחים כמו חדשים - כאילו לא קרא בהם מעולם? והאם לא היה לו עיתון שהיה מנוי עליו בדווקא, אלא רכש עיתונים שונים כל העת?!

הוא שאל את זקניו, ותשובתו - ראוי שנלמד אותה היטב. ר' משה השיב בפשטות, כי מעת לעת הופיעו עיתונים אשר גדולי הדור מקהילות שונות ראו צורך לחזקם, ולפיכך יצאו בקריאה לשומעי לקחם לרכוש עיתונים אלו. ר' משה לא עשה חשבונות פוליטיים על מטרות הקמת העיתונים השונים ולא על קהילות העיתונים משתייכים - ברגע בו גדול בישראל הורה שיש עניין לרכוש עיתון פלוני, מיהר ר' משה לרכוש אותו!

ברם, הרי גדולי ישראל לא הורו מעולם לקרוא בעיתונים אלו, אלא לרכוש אותם בלבד כדי לחזק את ידיהם. לפיכך היה ר' משה רוכש את העיתונים כהוראת גדולי ישראל מכל הקהילות ובכל התקופות, והיה מעלה את הגליונות לבדיעם. כי אין לו כל צורך בעיתון, אלא רק לציות להוראת גדולי הדור!

מדהים! חבית עיתונים זו, שהשתמרה לאורך שנים, היא עדות אילמת על מהו ציות לגדולי ישראל. רבים וטובים סובבים בחוצות, ומסבירים שיש לפלוני עניין בעיתון זה, ולרב פלוני בעיתון אחר. ר' משה לא עשה את כל החשבונות האלה: ברגע שגדול בישראל הורה - הוא רכש את העיתון מתוך התבטלות לדעת תורה, כדי לציות בלבד!

אחים יקרים, הבה נתפוס אומנות זו, זה המפתח להתמודדות החיים. הבה נקשיב להוראות גדולי ישראל, נציית לכל הוראה היוצאת מפייהם, נתבטל לחלוטין לדעתם. כך נזכה לנהל את חיינו על מי מנוחות, כך נזכה בשפע רב!

משיעוריו של מגיד השיעור הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

לשמיעת השיעורים בדף היומי ובנושאים נוספים חייגו: 073-2951342 | לקבלת העלון במייל: 6778160@gmail.com
לתרומות והוצאות (גם בכ. אשראי) למען הפצת העלון חייגו: 055-677-8160 | ניתן לתרום גם בעמדות נדרים פלוס

{ אז נדברו }

פרשת תזריע מצורע תשפ"א | לסדר: "יום בשורה הוא ואנחנו מחשיים?...!" | עלון מס: 508

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

האם לשבח "אומה זו" או לגנות אותה???

כולנו מכירים את המעשה המפורסם שגדלנו עליו מידי שנה... על רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון שהיו יתבי... ור' יהודה פתח ושיבח את הרומאים כמה נאים מעשיהם של אומה זו תקנו גשרים תקנו שווקים תקנו מרחצאות וכו'... רבי יוסי שתק... ואז רבי שמעון פתח בגנותה של רומי ואמר: כל שעשו לא עשו אלא לצורך עצמן וכו'... וההמשך ידוע... שהלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם ונשמעו למלכות רומי... ואמרו יהודה שעילה יתעלה, יוסי ששתק יגלה לציפורי, ושמעון שגינה יהרג... ואז רבי שמעון ברח והוחבא בתוך מערה מפני הגזירה שם למד סתרי תורה אדוננו בר יוחאי... בקיצור: הסיפור הידוע...

עכשיו: למרבה הפתעתי. כמה שהסיפור הזה היה ידוע לי וגדלתי עליו ושמעתי אותו עשרות אם לא מאות פעמים... בכל זאת גיליתי שישנם כמה הבנות ושאלות בסיסיות במעשה הזה שחסרות לי... **דבר ראשון: אם תשים לב: יש פה ויכוח!! יש פה מחלוקת מהותית בין רבי יהודה, רבי יוסי, ורבי שמעון!!!** רבי יהודה סובר שיש משהו חיובי בכל הפיתוח והיקדמה שמלכות רומי הביאה לעולם ויש לנו הכרת הטוב אליהם... ורבי שמעון סובר שאדרבה, אין בזה שום מעלה אלא רק חסרון... למרבה האבסורד אף פעם לא שמתי לב שיש פה מחלוקת... אתה מבין לבד שזו מחלוקת מאוד אקטואלית בעיקר בדור שלנו אין להתייחס לכל מיני הטבות שאנחנו מקבלים מרשעים שאנו מתנגדים אליהם בתוקף... אז באמת מעניין במאי קמפילגי???

והכי הכי חשוב לי לברר: תכל'ס... כמי ההלכה?? האם לשבח את הגשרים שווקים חיסונים שסיפקו לנו כאן או לא?? לכאורה באנו כאן למחלוקת רבי יהודה ורבי שמעון... (שלא תבין לא נכון... גם רבי יהודה לא אמר הלל ביום העצמאות של רומי... הוא ידע טוב מאוד ש"לא נבנתה רומי אלא מחורבנה של ירושלים" אבל בכל זאת הוא הבין שזה לא סתירה שיש מה להכיר להם טובה על הדברים הכן מועילים והעבודה השחורה שהם עושים במקומנו... ואנא!! אני יודע שאתה מאוד מזועזע מעצם השאלה... אבל סו"ס שאלתי שאלה... אז לפני שאתה מוציא את הקיסור... תענה לי תשובה אובייקטיבית לגופו של עניין...)

נו... אז תכל'ס: כמי ההלכה?? האם כרבי יהודה שמשבח את הגשרים והשווקים או כרבי שמעון שמגנה בכל תוקף? (אל תשכח... יש במסכת שבת עוד כמה מחלוקות מהותיות בין רבי יהודה לרבי שמעון אם זה במוקצה או בדבר שאין מתכוין או במלאכה שאינה צריכה לגופה... ובה יש לנו משנה סדורה הלכה כמי... ואילו כאן?? לא ידוע לי כמי הוכרע הויכוח... האם כרבי יהודה או כרבי שמעון?) **עד כאן השאלה הראשונה... אבל השאלה השניה היא עוד יותר גדולה:** ר' שמעון טען שכל מה שהרומאים עשו לא עשו אלא לצורך עצמן... **נו... ור' יהודה??** וכי ר' יהודה חשב אחרת?? מה... רבי יהודה חשב לרגע שהרומאים בנו גשרים שבילנו?? ברור שלא!!! אם ככה אז באמת במאי קמפילגי?? מה הויכוח?? אלו הם השאלות היותר עיקריות שמטרידות אותי...

אבל חוץ מזה יש עוד שתי שאלות יותר קטנות: רבי שמעון ברח למערה... למה?? הוא פחד מהגזירה!! פחד מהרומאים... **אני לא מצליח להבין:** מדובר פה ברבי שמעון ובנו שברגע שהם רק יצאו מהמערה הם כמעט שרפו את כל העולם במבטם... אז בדיוק מהרומאים רבי שמעון צריך לפחד ולהתחבא?? שיבואו... שיבואו הרומאים... נראה אותם רק מנסים להתקרב למערה של רבי שמעון בר יוחאי... הם יתאדו באותה שניה... אם ככה: אז באמת מה ההיגיון שאדם כזה קדוש שיכול לשרוף את כל העולם בקדושתו... וצופה ברוח הקודש ורואה כל מה שקורה בכל מקום... הרי כשזה מגיע למלכות רומי הוא צריך להתחבא מהם כמו אדם שמפחד על חייו...?? (אבל זה קצת פחות קושיה ואכמ"ל סו"ס כך מצאנו באלוהי הנביא שיכול להוריד אש מהשמים ולמחרת הוא נס על נפשו מאיזבל, כך גם באלישע שעושה מופתים עצומים והוא צריך לנעול את הדלת כדי שמלך ישראל לא יהרוג אותו... ואכמ"ל...)

עוד קושיה אחת אחרונה: ברגע שהם יצאו מהמערה והתחילו לשרוף אנשים כתוב שיצאה בת קול ואמרה: להחריב עולמי יצאתם?? חזרו למערתכם... ואני לא מבין: למה לחזור למערה?? הרי מי צריך ללכת למערה?? מי שמתחבא!! וכאן רבי שמעון כבר לא צריך להתחבאות... הקיסר כבר מת וגזירותיו התבטלו... יש פה כעת בעיה אחרת!! שברגע שרבי שמעון יצא מהמערה... פתאום כל מי שלא דבוק בתורה כל היום צריך לברוח הוא למערות ולנזקיקי הסלעים מפחד "בר יוחאי נאזרת בגבורה ובמלחמת אש דת השערה... אם ככה... אם זו הבעיה... רבי שמעון לא צריך לחזור כעת למערה... אולי הוא צריך לחזור לבית הכנסת... אולי הוא צריך לתת על פניו מסווה כמו משה רבינו בשעתו... או שיתגר במקום סגור... אבל למערה?? מה העניין לחזור למערה?? ממי צריך להתחבאות? לכאורה משתי הקושיות האלו זה נשמע שהמערה היא לא היתה רק איזה מחבא נקודתי... היה בה משהו מעבר לזה... סו"ס שם קניית הודך והדרך!! מעבר למחבא הטכני היה פה גם המקום הראוי והמתאים לעבודה הקדושה והצרופה של רשב"י...

עכ"פ כמדומני שכל השאלות האלו הם שאלותיו!!! ולמרבה הפלא זו פעם הראשונה ששמתי לב לזה בכלל... (אולי גם אתה... אדרבה... אם זה לא קשה תענה לי על זה)

התשובות על שאלות אלו במאמר בעמוד 3-4 בגיליון זה... כהצעה בעלמא...

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בבנק:

חשבון 705284

בנק פאג"י

סניף 187

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

בדואר:

פולק- רח' גאולה 15,

חיפה

תודה מראשי!!!

פרשת תזריע מצורע בחודש אייר ??

מאוד נדיר שפרשת תזריע מצורע יוצאת בתחילת חודש אייר... בדרך כלל הפרשיות האלו נבלעות או בקדחתנות של שבת הגדול וערב פסח... או שזה יוצא בעיפות של האסרו חג...
לכן פרשת תזריע מצורע כמעט ולא מוכרת לנו... אנחנו בקושי שורדים את השנים מקרא ואחד תרגום שזה לבד לא קצת...

אבל!!! צריך לדעת שדווקא בפרשיות האלו... נמצאים גופי תורה הכי הכי בשריים!!! "נגעים ואהלות" זה סמל ודוגמא למקצוע היחודי והפחות מוכר לנו שנקרא "גופי תורה"... שזה היה עיקר התעסקותו של רבי עקיבא... לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות... כן... מותר לנו לדעת שעל כל פסוק נוסף בפרשת תזריע... שאני בקושי מבין מה כתוב שם ופסוקי הכל שם חוזר על עצמו כל הזמן... אז חשוב שרבי עקיבא ותלמידיו השחירו על הפסוק הזה לילות כימים...

כן... את התחושה אני בעיקר פוגש מול המסכתות הנלמדות בישיבות... כשאני פותח את דף ב' בבבא מציעא... אז אני במקרה לא למדתי את זה בעיון... אבל אני מלטף את הדף הזה ומנסה לדמיין בעיני רוחי כמה קולמוסים השתברו כאן על כל מהו דתימא ועל כל אוקימתא... כמה לומדי תורה ישבו פה חודשים תמימים להבין ולהשכיל כל תוס' יסודי בסוגיה...

אז זהו!!! שצריך לדעת שהחמשה דפים הראשונים של המסכתות הישיבתיות שיושבים עליהם חודשים רבים... זה משהו חדש... אבל "שער בנגע הפך לבן ומראה הנגע עמוק מן העור..." על זה נשתברו קולמוסים במשך אלפי שנים... על זה ישב ועמל רבי עקיבא עם האלף תלמידים הראשונים שלו... ועם האלף האחרונים שהשלימו לכ"ד אלף... ואחרי שהם נסתלקו ור"ע הלך אצל רבותינו שבדרום הוא המשיך להתעכב על הפסוק הזה... שם הוא התעכב, ועל זה הוא דרש תילי תילים של הלכות... שאם התורה הזו היתה נשכחת במרוצת השנים אז לפחות לא היה עלינו תביעה... אבל היא קיימת... היא כתובה... היא מפורשת בתורת כהנים... ו... ואנחנו מדלגים עליה בספונטניות!!! סליחה על הביטוי... אבל אנחנו קצת "מרובעים" בכל מה שנוגע ללימוד התורה... אצל אחד עיון!!! זו התורה כולה... ואצל השני הלכה... כאן זה מתחיל וגמגם... ואצל השלישי זה פרשת שבוע... כל אחד נעצר במדף ספרים היחיד שהוא מכיר... ומותר לדעת שהתורה היא רחבה... יש הרבה עבודה... יש נישות מאוד דומיננטיות שענינו לא שזפו אותם במקצועות התורה... אז הנה!!!

השבוע אנחנו נפגשים עם אחד ממקצועות התורה היעריקים ביותר שאנחנו כמעט ולא נוגעים בו... זהו אחת המתנות שיש בלימוד שנים מקרא ורש"י... שלכה פ' פעם אחת בשנה אנחנו מקבלים סקירה כללית על כל חלקי התורה שבכתב... אדוני היקר: גם אם אתה עוסק כל היום בחושן משפט, מותר לך לדעת שחוף מפרשת משפטים יש פרשת וירא חיי שרה ששם פוגשים את מעשה אבות סימן לבנים... וגם מי שכל היום עוסק בנגעים ואהלות שהם "חוקי ה'" פתאום מגיע פרשת בחוקותי ושם אנחנו פוגשים את השכר ועונש וכל הסוגיות ששייכות ל"אמרות ה'..." וגם מי שיש לו בקיאות רחבה גם בתורת כהנים וגם בחושן משפט ובכל מקצועות התורה... פתאום הוא פוגש כל מיני פרשיות כאלו שמדברות על אחד ממ"ב מסעות... ודגלים... ונשיאים... וכל מיני פסוקים מפוזרים שעוסקים במסירת התורה... ובבא משה... לוחות הברית... וזה כבר שייך ל"עדות ה' נאמנה"... בקיצור: חלקי התורה הם רחבים... ומי שנדרס בשמירה עלול לדלג על נתחים שלימים ואפילו בלי לשים לב... מה שבטוח... אין לנו זמן לחלוט!!! אם עכשיו התחיל זמן קיץ... והתחילו ללמוד מסכת כתובות ננית... אז בבקשה... תלמד אותה ברצינות מתוך נקודת הנחה שזו הפעם האחרונה שאתה לומד אותה... כי הזמן קצר והמלאכה מרובה... ואסור שהפועלים יהיו עצלים... אסור שיחשבו שיש להם רק ש"ס לדעת... זה הרבה מעבר...

שכחת רצה והחליצנו... ?? יש לי עצה שלא תשכח...

"רצה והחליצנו..." ההזכרה הזו מוכרת לך מאיזשהו מקום ?? **בטח!!!** שנים... כל שבת אני אומר את זה... עשרים שנה אני כבר אומר את זה... יותר נכון יותר ממה שאני אומר רצה והחליצנו... אני יותר משתדל שלא לשכוח לומר את זה חלילה... הספיק לי אותם עשרות פעמים של הנערוונן שלא זכרתי כן אמרתי... לא אמרתי בקיצור: עוד "טקסט" שאני מדקלם... ואמור להמשיך לדקלם אותו א"ה ב 70 שנה הקרובות בלי להתחבר אליו...

כך זה היה עד!!! עד שיום אחד ראיתי ילקוט נפלא (תהילים תתסז) ששינה לי את כל ההזכרה הזו: **למען יחליצנו ידידיך אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע, למה כל דחיתים לך מיטרף ועובדיהו נייחין, מכאן קבעו חכמים רצה והחליצנו בשבת**... כתוב כאן שרצה והחליצנו זה לא הזכרה מיוחדת דווקא לשבת!!! אלא מאי? הזכרה שנתקנה במיוחד לתלמידי חכמים!!! דוד נשא תפילה לקב"ה ואמר: למה דווקא מי שאוהב אותך נמצא תחת רדיפות... דווקא מי ששנוא עליך הוא זה שנח ?? **מכאון!!! מכאון קבעו חכמים לומר רצה והחליצנו**... תפילה לה' שיחלץ את אוהביו...

זה מדהים!!! תבין: חז"ל תקנו תפילה והזכרה מיוחדת על הקשיים וההתמודדויות של בני תורה!!! ומתי הם תיקנו את זה? **לא פחות ולא יותר בשבת!!!**

לא פחות ולא יותר: בברכה מ"א של סעודת שבת!!!

מאותו יום שראיתי את המדרש הזה... ההזכרה של רצה והחליצנו קיבלה אצלי מימד אחר... את כל הקשיים של השבוע האחרון ניקחתי לזעקה של **רצה והחליצנו!!!** את כל המשרים שהיו לי אי פעם... ואני מתפלל שלא יקרו לי אני מרכז באלם קול בתוך ההזכרה של **רצה והחליצנו!!!** מאז זה "**רצה והחליצנו**" אחר!!! מאותו פעם אני מעולם לא קרה שהסתפקתי אם אמרתי רצה והחליצנו אני זוכר אותו טוב מאוד... **זו ההתפתחה של שבת שלי**... יש לציין: שמאז לראשונה קבלתי תשובה לשאלה המתבקשת שמסתמא קשה לכולנו: אני מברך ברכת המזון של סעודה שלישית כמעט ברבינו תם... **... ומה אני אומר שם?** "שלא תהא צרה ויגון ואנחה **ביום** מנוחתנו" ?? מה הקשר להתפלל על זה? היום יפנה, השמש יבא ויפנה נבואה שיעריך ?? זהו? זה כבר אחרי השקיעה ?? מה יש להתפלל עוד על שבת ?? אבל אחרי שראיתי את אותו מדרש... **פתאום הכל מובן:** אנחנו לא מתפללים **דווקא** על השבת... אלא על מי? **על ידידך!!!** למען יחליצנו ידידיך!!! והרי **לידיך** מחכה שבוע שלם!!! לידיך מחכה שבוע של עמל התורה!!! ידיך רק עכשיו התחילו זמן קיץ והם צריכים הרבה סיעתא דשמיא להמשיך את ההתחלה על רגל ימין מתוך עמל התורה וקרבת אלוקים... **ועליהם!!!** עליהם אנחנו מייחלים ומתפללים: שלא תהא צרה ויגון ביים ששמו ת"ח"..."

עד כאן ברור ?? **אבל! כמובו !!! ! ! !** **שהשאלה נשאלת מאליה:** סוף סוף תכל'ס... לא זה מה שאומרים ברצה והחליצנו... סוף סוף ברצה והחליצנו אומרים במילים מפורשות: "במצוותיך ובמצוות **יום השביעי השבת הגדול והקדוש**"... אומרים בפירושו: שלא תהא צרה **ביום** מנוחתנו... "זאת אומרת אנחנו כן מדברים על יום השבת דווקא!!! אז איפה אתה רואה פה תפילה מיוחדת על תלמידי חכמים ?? אתה יודע מה... בא נשאל את זה אחרת: המדרש אומר: שדוד רצה להתפלל על תלמידי חכמים ולכן מה ?? לכן תקנו רצה והחליצנו ?? מה הקשר ?? ראו שיש מצוקה לתלמידי חכמים... לכן מה ?? לכן תקנו תפילה על השבת ?? זה כמו שאדם צריך פרנסה והוא מתפלל על שידוך ?? **אלא מאי?? התשובה היא:** שבעינינו שלנו אנחנו באמת לא רואים הרבה קשר בין תלמיד חכם לשבת קודש... למה אין קשר ?? כ"י... כ"י... כי באמת מה הקשר ?

אבל בעומק ובפנימיות!!! יש קשר מהותי בין תלמיד חכם לשבת!!! סליחה... **לא רק קשר**... אלא תלמיד חכם ושבת זה **אותו דבר!!!** עד כדי כך... שכשאתה צריך להתפלל על תלמיד חכם ואתה לא יודע מה השם שלו אתה יכול להתפלל על שבת וזה ממילא הולך עליו... (לא הלכה למעשה... אבל ככה גופא רואים מדוד המלך) **למה? באמת מה הקשר?** **העניין הוא כר:** אני אתן לך דוגמא: יש לי שאלה אמריקאית: מה פירוש המילה **י ש י ב ה ??** לפניך שלוש תשובות... א. האם הישיבה זה **הבנין** של הישיבה ?? ב. או ש... שהישיבה זה **הסדרים** של הישיבה ?? או שהישיבה זה **הרבנים** של הישיבה... ?? אה... מה התשובה ??

התשובה היא: **שכל התשובות נכונות!!!** שלושתם זה הישיבה!!! רק מה ?? כל ההבדל הוא שה**בנין** של הישיבה זה **המקום** של הישיבה!!! והסדרים של הישיבה זה **הזמנים** של הישיבה... והרבנים של הישיבה זה **התוכן הרוחני** של הישיבה... **הצד השווה שבשלושתם שהם הם הישיבה!!!** הוא **הדין הכא:** תלמידי חכמים -- ושבת -- ובית המקדש שלושתם אותו עניין!!! שלושתם צינורות שפע שמחברים בין קודשא בריך הוא לישראל!!! כל ההבדל ביניהם הוא: שהשבת היא מקור השפע מצד **הזמן!!!** ובית המקדש הוא מקור השפע מצד **המקום!!!** ותלמידי חכמים הם מקור השפע מצד **עצם התוכן!!!** הצד השווה שבשלושתם: שהם המקור שדרכו הקב"ה ממשיך עלינו את השפע... אם אתה רוצה להמשיך שפע **לזמן** - של ששת ימים הבאים אז תענה את השבת שממנה מתברכים **הזמנים!!!**

אם אתה רוצה להמשיך שפע **למקום** ששמו העולם הזה... תבכה ותתפלל שבית המקדש יבנה כמה שיותר מהר... כדי שיהזור אותו שפע עצום שהיה בברכה של הארץ וב**מקום** של העולם מחמת בית המקדש... אבל עדיין!!! עדיין אם אתה רוצה להמשיך שפע של **עצם החיות** לעולם... תתפלל על עמילי תורה שיצליחו בזמן קיץ קרוב לעשות חיל בעמל התורה!!! ואז יהא שלמה רבה חינא וחסדא ורחמי וחי אריכי ומזונא וריחי ופודקנא... אם צריך להתפלל על תלמידי חכמים... אז להתפלל על השבת... **זה אותו ארנק!!! שניהם מקור השפע!!!**

אגב: זו גם הסיבה שהתפילה הזו היא **דווקא בברכת המזון**... כי התפילה הזו היא לא כ"כ בתור רחמים **על תלמידי חכמים**... אלא בתור תפילה **על השפע הכללי של העולם!!!** זו תפילה ששייכת **לנושא של ברכת המזון!** אם רוצים שבשבוע הקרוב יהיה "זוננו פרנסנו וכלכלנו והריחינו"... בשביל זה צריך רצה והחליצנו לתלמידי חכמים **שהשפע עובר דרכם!!!**

ונסיים בתפילה וברכה מעומק לב למקבלי עול תורה... רצה והחליצנו ה' אלוקינו במצוותיך ובמצוות יום השביעי... שלא תהא צרה ויגון ואנחה... למי? למי? ליום מנוחתנו!!! למי שכל השבוע אצלו בחינת שבת... והראנו ה' אלוקינו בנחמת ציון יעירך אמן...

מי רוצה לזכות להיכנס למערה יחד עם רשב"י??

בפתח הגיליון העליתי כמה שאלות אודות המעשה של מערת ר"ש...
ושמעתי בזה מהלך נפלא ועמוק... לא אכחד שהמהלך הזה הוא די מחודש... אבל רוח הדברים זה ודאי אמת לאמיתה... ישפטו הקוראים...
ובכן: כשמלכות רומי שמעה את דברי ר"ש הם גזרו: שמעון שגינה יהרג...

בפשטות איך אנחנו מבינים??? שהגיע משטרה עם אקדחים ורצו להרוג את ר' שמעון... ואז לר' שמעון לא היתה ברירה אלא לברוח על נפשו ולהתחבא במערה... **אבל אולי לא!!!** שמעון שגינה יהרג... לא בטוח שרצו להרוג אותו... **אלא מאי?? למלכות רומי הייתה טענה עקרונית כלפי ר"ש:** אתה ר' שמעון מתנער מאיתנו...?? אתה מגנה את כל הפיתוח שלנו?? אתה בז ומתעלם בכל השווקים והגשרים והמרחצאות שלנו?? אם ככה... אין בעיה... רצונו של אדם זהו כבודו!! **בא נראה אותך מסתדר בלעדינו???** אנחנו ננתק אותך מהחשמל ומהמים... נשלח אותך לגבעה נידחת שאין בה כבישים ואין דרכי גישה כי אתה הרי נגד הגשרים שלנו... נכון?? בגבעה הזו גם לא יהיה מכולת ולא לחם וחלב וביצים כי הרי אתה מגנה את השווקים שלנו... אנחנו נשלח אותך למקום שאין בו מרחצאות... **ונראה אותך... נראה אותך שורד 12 שנים בלי מקלחת??**

נשלח אותך לשטח A שאין בו אבטחה ואין בו צבא ואין גדר הפרדה ונראה אם לא תיהרג... זה אולי הפשט שמעון שגינה יהרג!! לא שיהרגו אותו ממש... אלא הוא יהרג מעצמו מחוסר כל... מחוסר שווקים וגשרים ומרחצאות... זו הטענה שהייתה למלכות רומי על ר' שמעון... גינית אותנו... אתה מתעלם מכל מה ההטבות שאנחנו מטיבים לך... אתה לא מכיר בנו... אז בבקשה... או שתחזור בך על דבריך או שתעמוד מאחורי מה שאתה אומר ותתנתק מאיתנו!!! אל תהנה מהשווקים ומהגשרים והמרחצאות שלנו ונראה אם תוכל לשרוד...

ובינינו לבין עצמנו... תרשה לי רגע להעביר נושא... לגופו של עניין יש פה לכאורה טענה אמיתית שהיא תמיד מטרידה אותי: הרי אנחנו נגד המדינה... נגד כל דבר שהמדינה מקדמת... אנחנו בזים ומזלזלים בכל דבר שהם נתנו לנו... זו ההשקפה שלנו!!! נכון?? פונה אלי ר' יהודה ואומר לי: ר' יוד: אם אתה באמת בז ומגנה את כל מה שהמדינה עושה לך... אז בבקשה... תעמוד מאחורי מה שאתה אומר... תהיה כנה!!! בא נראה אותך חי במערה בלי כבישים, בלי מכולת... בלי אבטחה... בלי כל השירותים והאפשרויות שמספקים לך... אתה מסוגל או לא מסוגל??

אם אתה מסוגל כל הכבוד לך... אתה רבי שמעון קדוש ה' וכולנו צריכים לנשק את ידיך... אבל אם אתה לא מסוגל... אז אתה סתם כפוי טובה... אתה סתם כופר בטובת היאור שמציל אותך ומספק לך שירותים שאתה לא מסתדר בלעדיהם... זו נקודה למחשבה אבל לא לכל אחד... רק למי שמוכן להלקות את עצמו מתוך חיפוש נקודת האמת הפנימית שלו...

אבל עזוב... גלשתי כעת לנושא אחר לגמרי... נחזור לעניינינו...

זו הטענה של רבי יהודה!! ר' יהודה עומד מול המציאות כמות שהיא... בין אם אנחנו מודים בה ובין אם לא... המציאות היא שאנחנו נהנים מכביש שש... נהנים מהשווקים ומהגשרים ומהתשתיות ומהחיסונים שנותנים לנו כאן... אם אתה נהנה אתה צריך להכיר טובה... נקודה!!

אבל ר' שמעון?? ר' שמעון מגנה!!! אבל לא כמונו... ר' שמעון לא מגנה וממשיך הלאה... רבי שמעון עומד מאחורי מה שהוא אומר... ר' שמעון יודע טוב מאוד מה אנחנו מקבלים מרומי... הוא יודע כמה תועלת יש לנו מהגשרים מהשווקים והמרחצאות שהכשי עושה את העבודה בשבילנו... ובכל זאת רבי שמעון מוותר על זה מרצונו האישי... (אם מלכות רומי היתה מבינה שיש לה את הזכות ל"ועמדו זרים ורעו צאנכס" מה טוב... אבל אם היא לא מבינה את הזכות שבדבר וזרשת ממני הכרת הטוב אז אני מוותר) ואז מה עשה ר' שמעון?? ר' שמעון ברח!!! מה פירוש ברח?? ר' שמעון החליט לוותר על הגשרים... לוותר על השווקים... לוותר על המרחצאות... והתנזר מכל דבר שיש לו זיקה ושייכות למלכות רומי... ש... שמה זה אומר?? **זה אומר שהוא נכנס למערה חשוכה...** התנתק מחשמל... מטלפון... לא התרחץ וכל הגוף שלו התמלא בבקעים... וזה היה עקרוני!!! רבי שמעון הוכיח שאפשר לחיות בלעדיהם!!! אבל איפה...? **במערה!!!**

אין הכי נמי... רבי שמעון מודע היטב לגודל ההקרבה... רבי שמעון לא מתכחש לתנאים הטובים שרומי מספקת לנו... הוא חי במערה בתת תנאים והוא יודע היטב את המחיר... אבל הכל שווה ולו כדי לא לתת לקול המונה של רומי להשתיק קול לגלגל חמה...

ק... גלגל חמה מנסר בעולם כל יום ומכריז שיש בורא עולם... נו... אז למה אנחנו לא שומעים את הקול הטהור הזה?? כי הגמ' ביומא (עוד מעט נגיע לזה) אומרת: אלמלא קול המונה של רומי נשמע קול גלגל חמה!! המונה של רומי עסוקה בלנסר לנו ולחבק אותנו ולחדור לנו לכל פינה בחיים ולתת לנו תחושה שהם המושיעים שלנו ועליהם אנחנו נשענים... וממילא ברגע שר' שמעון מגנה את רומי ואומר שאנחנו נשענים על בורא עולם והם בסה"כ הכושי שעושה את העבודה...?? רומי כ"כ נעלבת שהיא טוענת לר' שמעון... אם אתה באמת ככה טוען... אז בא נראה אותך מסתדר בלעדינו ולא נהרג... **אז הנה!!!** רבי שמעון מקבל את טענתה של רומי... ומוותר מרצונו על כל התשתיות וההטבות שיש לנו ממלכות רומי... הוא נכנס למערה כדי לא להנות מקול המונה של רומי הכפרנית ולזכות לשמוע את קול גלגל חמה שמספר כבוד ה' ומעשי ידיו באין אומר ואין דברים... זאת אומרת: הבריחה של רבי שמעון למערה זה לא בהכרח איזה מפלט טכני שלא יתפסו אותו... יש פה בעיקר הכרזה עקרונית!!! **אני עומד מאחורי הגיני שגינית!!!** ואני מוכן לחיות על פי זה ולחיות בתנאי מערה... לאכול ישר מהעץ וישר מהמעין ולא להתרחץ... העיקר לא לקבל את החיבוק דוב ההמוני של רומי שמנסר בעולם ועוסק בלהכחיש קול גלגל חמה שמספר כבוד קל בכל הארץ...

מה אתה אומר על המהלך העמוק הזה? זה אמנם מאוד מחודש... אבל זה כ"כ נכון... וכ"כ אמיתי... שבפנימיות הדברים זה ודאי נכון!!!

עכשיו שלא תבין: ר' שמעון שילם על זה גם מחיר **ב ח נ ב י** יקר מאוד... לא היה לו יין לקידוש ולא היה לו לחם משנה, לא היה לו שופר ולא סוכה... אתה יודע למה? כי בשביל יין לקידוש ולחם משנה... בשביל זה צריך משאית שיווק שנוסעת בגשרים וחונה בשווקים של אומה זו... אבל ר"ש מוותר באדיבות... אני אשאר עם תמרים לחם משנה ובלבד שלא להזדקק לכם... לרומאים יש שופר מהודר לשווק לר' שמעון אבל אפשר להזמין אותו רק דרך הרשת... אם אין לך זיקה לאינטרנט של רומי... אתה חי במערה... אין לך תקציבים לחידר כי אין לך אין לשלוח טפסים... אין לך רישום כי לא שלחת דרך המייל... אין לרבי שמעון תלמידים כי בשביל שתלמידים יבואו צריך גשרים ודרכי גישה וקשרים ומציג וכל זה עובר רק דרך הרשת ההמונית של רומי... בקיצור: אפילו בידישקייט אתה לא יכול לזוז מילימטר בלי רומי... לא חבל על רבי שמעון בר יוחאי...? צא מהמערה. תבין שרומי עוזרת לך גם בידישקייט...
תבין שרק ככה אפשר לקדש שם שמים בעולם...

אבל לא!!! ר' שמעון מגנה אותם!!! בז להם!! ואומר: איך מיוחל... אני אשאר בלי יין לקידוש... לא יהיה לי לחם משנה... אתם לועגים לי?? אתם טוענים שבלעדיכם הידישקייט שלי ישאר במערה?? אז אני אשאר במערה... אתם טוענים שאני אשאר מאחור בלי תלמידים?? אין בעיה... ראיתי בני עליה והם מועטים, אם שנים הם אני ובני הם... אני אשאר במערה עם חרובים ותמרים וללא אפשרויות ורחניות... העיקר לא להזדקק לכם!!!

קעת בא נעבור לזירה השניה: באותה שעה שר' שמעון חי במערה...

באותה שעה מה קורה עם ר' יהודה?? ר' יהודה שעילה יתעלה!!! ר' יהודה מקבל הכל בשפע... יש לו תקציבים... משאיות עוצרות בפתח הישיבה שלו כל בוקר... תנובה מורידה חלב... אנג'ל מוריד לחם... לר' יהודה יש חיסונים... יש שירותי מדינה של מלכות רומי שמספקים את כל הצרכים שלו... ר' יהודה לא חי במערה... מה פתאום... איזה מערה... תקנו גשרים שווקים מרחצאות... יש הכל... ה' שלח את הכושי הגוי שיעשה לנו את העבודה... אתהלך לפני ה' בארצות החיים זה מקום שווקים...

נו... ועכשיו נחזור לשאלת המיליון: כמי ההלכה???

השאלה הזו מאוד מאוד נחוצה ושאלתית בדורנו: אני רוצה שתבין: אם פעם מלכות רומי הגיע לידי ביטוי במדינה ובציונות... ואז הייתה שאלה האם לקבל כסף מהמדינה או לא... הרי רומי של פעם חיוורת וכמעט מגוחכת לעומת הרומי החדשה של היום... הרומי של היום זו החשיפה ההכרחית לרשת האלחוטית שמיום ליום מתקבלת תחושה מחניקה שמי שמנותק מזה הוא פשוט חי במערה... אין

ההפוך) בדור שלנו יש אברכים מרוממים שלא רוצים!!!! הוא לא רוצה מייל!!!! מי שלא רוצה מייל... **הוא!!!** הוא באמת יכול להגיע למסקנה שאני לא צריך... (וכזה אחד... גם אם הוא כן צריך הוא יגיע ל למסקנה שבכל זאת אני לא רוצה כ... כי אני לא רוצה ודי... מי יאמר לי מה תעשה ומה תפעל...)

כך שצריך ולא צריך זו לא הגדרה!!!! הבנת??? כשאני רואה שמנסים לשכנע בן אדם שהוא לא צריך מייל... בעיני זה מנוח... כי זה נועד לכשלוך מראש! כ... כי מי שרוצה מייל אני מבטיח לך שהוא ימצא סיבות כנות למה הוא צריך מייל ואני אצדיק אותו!!! רק מה?? אם אתה כבר רוצה לשכנע... תשכנע אותו **שלא ירצה!!!** תשכנע אותו שירצה להיות כמו רבי שמעון!!! שירצה להיכנס למערה... אתה מבין???

אני לא מסכים עם הגישה להסביר לבן אדם שהוא לא צריך מייל!!! כי זה שקר... את מי אתה בדיוק מרמה?? מה לא צריך?? צריך... ועוד איך צריך... יש פה בן אדם שמרגיש שהוא חי במערה!!! ואתה עוד מסביר לו שלא צריך לצאת מהמערה... על מי אתה בדיוק עובד???

זה כמו שיבא בן אדם וישכנע אותי לנסוע למירון בל"ג בעומר... כי... כי מירון זה לא כ"כ רחוק מירושלים... זה לא כ"כ צפוף...

סליחה אדוני!!!! אין צורך... אני יודע שזה רחוק ואני יודע שזה צפוף ובכל זאת אני רוצה ומשתוקק לנסוע למערה של רבי שמעון ואני כעת בלחץ שיאשרו לנו את זה... זה בדיוק העניין!!! אין טעם לרמות את עצמנו שלא צריך מייל זה מיותר... לא!! צריך ואני מודע להקרבה הגדולה שיש בזה... אבל אני רוצה להיכנס למערה יחד עם רבי שמעון ולהמריא אותו עד שמי שמים... בכזו גישה אני מאמין...

וכאלו אנשים מרוממים יש בינינו!!! ויש הרבה בלע"ר... אני פוגש אותם... הם קוראים את המאמר הזה ומסתכלים עלי כאילו נפלתי מהירח... ואני נרתע מהם... אני מרגיש שאני עומד מול רבי שמעון ובנו שיצאו מהמערה ועוד רגע הם שורפים אותי... כן... הם יוצאים מהמערה... אבל לא ממערה של פרמיטיביות... אלא ממערה של מושגים מרוממים שמחוץ לכח המשיכה... וההללו... תבינו אותנו... אל תשרפו אותנו... נכון שאתם בני עליה... אבל אתם מועטים... תבינו שאין הרבה אנשים שמסוגלים לחיות כך... כן... זו כבר נקודה למחשבה למי שכן אוהז שם... אברך בן עליה... גם אם אתה חי במערה הקדושה של רשב"י... אתה מוכרח להבין שלא כולם יכולים לאחוז שם... אתה מוכרח להבין שאמנם ראיתי בני עליה, אבל הם מועטים... אבל אם אתה לא מסוגל להבין את זה... ואתה עוד שניה שורף אותי על זה שאפשר לקבל את העלון שלי במייל אז חזרו למערכתכם... אז אנא... תבינו אותנו... אבל אנחנו?? אנחנו ניגש לבקש ממכם ברכות... וקעת גיליון אז נדברו בהשקפה של סגולה חדשה: י"ח בני עליה שאין להם שום גישה למייל יעיתור עליו במערת רשב"י בפיקיעין... בדוק ומנוסה...

כבוד שמים...

זו הטענה של ר' יהודה... וכולנו פחות או יותר פועלים לפי שיטתו... ס"ס ה' נתן לנו כח עצום... תקנו מיילים... תקנו תוכנות שליחה משוכללות... ואם אפשר בלחיצת כפתור אחת לחזק רבבות אלפי ישראל שיתחילו מסכת יומא... אז למה לא?? למה להשאיר את העוצמה הניטרלית הזו שהיא תגויס רק להמונה של רומי?? למה שלא תשכון באהלי שם?

אז כן... אנחנו לא תמימים... אנחנו יודעים טוב מאוד שהקדוים העומדים בשליטה של הרשת... הרי כל מה שעשו לא עשו אלא לצורך עצמן... מי כמונו יודעים כמה הרס וחורבן הגיע לעולם מכל השווקים והגשרים והקישורים האלו ולכן אנחנו מאוד נזהרים שתהיה חסימה הרמטית... אבל לכן מה?? לכן לא נגייס אותם לכבוד שמים???

וכי בגלל שסללו את כביש שש בשביל להגיע למשחקי כדורגל יותר מהר... לכן לא נשתמש בכביש הזה בשביל להגיע לשיבה יותר מהר?

זו הטענה של ר' יהודה ובגגגדול ככה אנחנו חיים!!!! לבנתיים לא ידוע לנו שהיה עוד מישהו שנכנס למערה חוץ מרבי שמעון...

אבל!!! דבר אחד מובטח למי שיפסוק כמו רבי שמעון...

מי שיסכים להיכנס למערה כמו ר' שמעון יצא ר' שמעון...

המערה של ר' שמעון זה... זה חללית!!! מי שנוסע בחללית הוא מנותק מהעולם... אבל לא בגלל שחללית זו מערה... אלא בגלל שהוא מחוץ לאטמוספירה... זה בדיוק מה שר' שמעון בר יוחאי אומר: אני לא חולק על רבי יהודה... יתכן שמוותר להנות מהגשרים והשווקים ולהשתמש איתם לעבודת ה'... אבל אני בחרתי לבזוז לזה... בחרתי להיכנס לחללית ולצאת מהאטמוספירה הזו ולהסתכל על כל העולם מלמעלה כמו כדור קטן... ר' שמעון אכן נכנס לחללית הזו- למערה... ומה הפלא שממנה הוא המריא עד השמים... למקום אבני שיש הגעת ופני אריה ליש...

כלפי מה הדברים אמורים?? תכל'ס... מה זה נוגע אלינו???

יש מושג שנקרא: **מי שלא צריך מייל... אסור לו להחזיק מייל!!!**

תסלח לי: אבל אני קצת כופר במשפט הזה... אתה יודע למה???

כי אני לא מכיר בן אדם אחד שדווקא היה רוצה מייל... דא עקא ש... שמה נעשה שהוא לא צריך... **אני לא מכיר אחד כזה!!!**

אני לא מכיר אחד שרוצה מייל רק לא צריך!!! אין כזה דבר!!!

ולמה?? כי מי שרוצה שיהיה לו מייל... יש כ"כ הרבה סיבות מוצדקות למה הוא צריך מייל... שהמושג "לא צריך" זה פשוט סעיף שלא קיים... אין לא צריך!!! יש **לא רוצה!!!** (על משקל אין לא יכול יש לא רוצה, אבל לכיוון

הגדרה יותר מתאימה מזו!!! אין!!! אתה פשוט חי במערה!!! ככה התחושה...

וכעת נשאלת השאלה: כמי ההלכה?? האם כרבי יהודה או כרבי שמעון? האם לשבח את האפשרויות החדשות שיש לנו... שאם אפשר להשתמש איתם לכבוד שמים אז למה לא... בא נגייס את העוצמות האלו לתורה... או כרבי שמעון שמוכן להישאר במערה... ורק לא להזדקק מהם ומהמונם?? **רק לשבח את האוחז: אני אשתף אותך בנימה אישית:**

גיליון אז נדברו מודפס כל שבוע ב"כך וכך" עותקים... זה עולה הרבה כסף!!!! וכרוך בהרבה כאב ראש! מדובר במערכת שלימה של שינוע של מתנדבים שיבזרו שמפיצים עלונים מקצה א"י ועד קצהו... וזה עוד חוץ מהעלויות... ואילו באותה שעה!!! בשעה שמודפסים ה"כך וכך" עלונים... **הרי בלחיצת כפתור אחת ויחידה!!!** אנחנו שולחים את אותו עלון במייל ל-פי עשר אנשים!!! אני חושב שאני לא מגזים: **פי עשר!!! פי עשר** זיכוי הרבים!! **פי עשר** חיזוק!!! עם אפס מאמץ... אפס הוצאות... אפס כאב ראש... **תגיד לי: לא כדאי???** אתה קולט את עוצמת הניסיון???

ויש באמת אנשים שמדי פעם לוחשים לי באוזן: עזבו... עלונים מודפסים זה בסה"כ עשר אחוז מההפצה של הגיליון!! ומאיך זה לוקח תשעים אחוז כאב ראש... אז לא חבל?? עזבו... בא נפסיק עם ההדפסה הזו... אה...?? **אתה יודע מה התשובה שאני עונה להם???**

עלון אחד שמודפס יש לו חשיבות יותר מאלף עלונים שנשלחים בלחיצת כפתור... למה?? כי אותם אלף אמנם מגיעים במהירות הבזק דרך השווקים והגשרים של המונה של רומי... אבל העלון הפרמיטיבי והמודפס הזה שעובר כמה ימים... הוא נשלח היישר למערה של רבי שמעון... זה מגיע לקהל יעד שהסכים להישאר עם רבי שמעון במערה... זה קהל יעד קדוש ואיכותי ששווה להשקיע בשבילו כל מאמץ!!!

כמדומני שזו הסתכלות אמיתית וחיונית... כן... רבי שמעון נשאר מאוד מוגבל במערה... בלי גשרים ובלי שווקים... בתת תזונה... כמעט בלי בגדים... בלי תקשורת עם העולם החיצון... אבל ימים יגידו והתברר שהמערה החשוכה הזו היתה בסה"כ חללית!!!! חללית שהגיע עד השמים והורידה לנו את הצחצחות והאורות של הזוהר הקדוש... חללית באמת לא משתמשת בגשרים ולא בשווקים... כי... כי... יש לך עסק עם חללית!!! חללית זה... זה... זה חללית... מחוץ לכח המשיכה...

ונחזור לעניינינו: תכל'ס... הלכה כמי?? כרבי יהודה או כרבי שמעון?? ברור שהנהגה הרגילה של ישובו של עולם היא כרבי יהודה... אם הכושי עשה עבודה טובה... אם הוא עשה שווקים וגשרים ומרחצאות... אז כל פועל ה' למענהו... ויפיותו של יפת תשכון באהלי שם" וצריך לקחת מכל פיתוח ותכונה חדשה שקיימת בעולם ולגייס אותה למען

פיזור הכנסת לאחר קריאה ראשונה שניה ושלישית...

מישהו פעם שאל אותי בסקרנות: כשהמשיח יגיע ובית המקדש ירד באש מן השמים... אני מבין מה יקרה לכיפת הסלע... כיפת הסלע תינמס באותו רגע כמו מגדלי התאומים... כי המקדש ירד עליו כולו אש...

אז עם כיפת הסלע הוא כבר מסתדר... אבל... אבל יש משהו אחר שמסקרן אותי: מה יהיה עם משכן הכנסת??? האם יהרסו את הבנין הזה... או אולי הוא יהיה בכלל "עתידיים בתי תרואות שיתהפכו לבתי מדרשות"? מה בדיוק יהיה עם הבנין הזה??? טוב... שאלה כ"כ "חשובה" אמרתי לו: תן לי לחשוב...

חשבת... אשתוממתי כשעה חדא וחזרתי אליו עם נוסחה מסודרת... והנה התכנית...

ובכן: היה זה ביום שגרתי למדי... עוד יום אחד של חילופי האשמות והשמצות אחד כנגד השני... עוד יום של שנאה וחתירה של אדם לאדם זאב... עוד יום של "וידרוך את לשונם קשתם שקך... איש מרעהו תשמרו ועל כל אח אל תבטחו כי כל אח עקוב יעקוב וכל רע רכיל יהלך..." כן... ככה זה!!! אני לא צריך לספר לך... כבר שנים זה ככה... זו מנגינת הרקע הקבועה באותו "משכן" אבל באותו בוקר לפתע קרה משהו מוזר... לפתע נראו בקירות הבית שקערורות וירקקות וגם קצת אדסדמות... מיד קראו לצוות התחזוקה של משכן הכנסת לטפל ב"רטיבות" שיש בקיר... אבל תכל'ס... מתברר שיש פה בעיה קצת יותר רצינית בקיר...

אבל למי יש זמן לדבר על בעיות בקירות... יושבי המקום עסוקים בלהכפיש אחד את השני... לאף אחד אין זמן להתפנות לקירות... אף אחד לא מייחס לזה חשיבות... אבל לבנתיים מישהו קרא לכהן... הגיע כהן צנוע ושקט... הוא לא עורר תשומת לב מיוחדת... אף אחד משומרי ראש והמאבטחים לא ראה צורך לבדוק אותו יותר מידי או להשתמר ממנו... עוד איזה חרדי אחד... תבין: יש פה עכשיו דיון מתוח מאוד בכנסת... כל אחד מתבצר בעמדה שלו... כעת כל אחד יכול כעת לגרום לפיזור הכנסת... ואז שוב יהיה בחירות ושוב בלגן... אז למי עכשיו יש זמן להתייחס לאורך הזה שנכנס לכאן... הוא והרטיבות בקיר... זה הדבר האחרון שמחירי אותנו כעת... אבל הכהן נכנס... בדק ובדק ובדק... בדק שיש בבית גם אבנים, גם עצים, גם עפר... הוא גם בדק שיש לבית ארבע כתלים והוא לא עגול אלא מרובע... ואז הגיע שלב המדידות... ואכן התברר שהכתם הוא כארבעה גריסין וחצי... הכהן

הקפיד על המדידה המדויקת!!! כל מילימטר במדידה הוא מאוד מאוד משנה לנו להתפתחויות... לאחר שהכהן סיים את המדידה... הוא ניגש ל"סגר" תודיע לכולם להתפזר מהיציב לשבוע הקרוב... יו"ר הכנסת מסתובב אחורה בתדהמה... מי זה?? מי זה שנותן לי הוראות ככה בלי להתבלבל?? סליחה... מי אתה?? אני הכהן!!! ומצאתי פה נגעי בתים... אני אמנם עדיין לא הכרזתי שהבית טמא... אלא אני נותן לכם את האפשרות להתארגן ולצאת כדי שלא תטמאו... יו"ר הכנסת ניגש לראש הממשלה... ל"יו"ר האופוזיציה... אין הרבה מה להתווכח... הדיון נקטע בעיצומו... ותכל'ס... כולם בהלם... בתדהמה... אבל אין הרבה אפשרות להתווכח... זה כהן!!! וע"פ סמכות התורה כשכהן מגיע ורואה נגע הרי בסמכותו להסגיר את הבית שבעה ימים... (ק... לאו דווקא

כשהמשיח יגיע... גם בזמנם שהיה מלך ושרים והם לא תמיד היו ממושמעים לחוקי התורה... אבל במקביל הם ידעו שיש בהיררכיה של היהדות שררה שנקראת כהן שיש לו סמכות להכניס בתים לסגר ואי אפשר למנוע את זה)... בהתחלה עוד היה צו איסור פרסום על התקרית המבישה... אבל מהר מאוד יצאו הדלפות כמנהג המקום... בטח... יושבי הבית הזה רגילים בהדלפות... בקיצור: כל הארץ גועשת!!! משכן הכנסת ננעל עקב חשש לבית המנוגע... (אוי כמה שהשם הזה הולם...) כבר אי אפשר היה לשתוק... ראש הממשלה מיד יצא בנואם לתקשורת ושם הוא האשים של פלוני ואלמוני שהם פוצצו את הפגישה... ואז אלמוני לא נשאר חייב... והוא פירסם הודעה לתקשורת והסביר שהיחיד שאשם בפיזור הכנסת זה... וחגיגה ברשת... כולם מאשימים את כולם וכו' וכו'... את זה אני כבר לא צריך לפרט... את השפראך הזה כבר כלונו מכירים... ותכל'ס: עדיין לא מאוחר!!! סו"ס הכנסת כעת התפזרה רק בקריאה ראשונה... בסוף שבעה ימים לסגר... הכנסת שוב תתכנס ויש סיכוי למנוע את פיזור... הכל תלוי בשיחות... אבל לבנתיים כל אחד ממשיך להשמיץ ולהאשים... מי גורר אותנו לבחירות שניות... אתה או הוא... והנה הגיע סוף שבעה ימים... ושוב שערי הכנסת נפתחים... כל החברי נכנס מתיישבים... כל אחד מכין את הנאום הרהוט שלו להוכיח את קולנו של השני ולהצביע עליו כאשם בכל הבעיות... ולפתע הם הושלך באולם... ושוב הכהן נכנס!!! הוא שוב מודד מדידות מדויקות... שוב בודק... מתח לא נורמלי שורר בעולם... ואז הכהן מבקש את רשות הדיבור... כל המדינה מרותקת... כולם מקשיבים לנאומו של הכהן... הכהן פותח בדבריו ואומר: איש בשורה אני!!! הנגע ב"ה לא פשה!!! אם הנגע היה מתרחב אפילו בסנטימטר היינו צריכים לגשת לפיזור (והריסת) הכנסת... אבל ה' נתן לנו צ'אנס ושבשלב זה לא צריך לעשות כלום!!! ולכן אני מכריז כעת על פיזור נוסף בקריאה שניה... וחוף מזה אנחנו נאלץ לחלוף את האבנים שיש בהם את הנגע ונוציא אותם מחוף למחנה ובמקומם נשים אבנים חדשות... ושבוע הבא שוב נבא לבדוק... ושוב צעקות... קריאות גנאי לכל עבר... כל אחד צורח על השני... מפרט את כל התיקים והשפעים שלו מעודו עד היום הזה... ותכל'ס... מתח לא נורמלי... מה הולך להיות פה בסוף שבוע הבא...

אבל!!! הכהן לקח שוב את המקרפון והודיע: נכנסת נכבדה... תבינו את המצב... אמנם אנחנו מסגירים את הבית שבעת ימים שנית... אבל למה??? כי בבית הזה מדברים הרבה מאוד לשון הרע... זה בכלל בכלל לא משנה מי אשם ומי לא אשם... את הבית הזה מעניין דבר אחד: שאתם צריכים כעת ועכשיו להפסיק לדבר אחד בגנות השני! אם בשבוע הקרוב יהיה שינוי בגישה שלכם אנחנו נראה את זה בקירות ואם לא אנחנו גם נראה את זה... ואז זה כבר יהיה סופי!!! ושוב הכנסת מתפזרת ושוב צעקות... ורציונות לתקשורת... והכפשות ברשת המקוונת... ועבר שבוע ימים ושוב הכנסת מתאספת... וכעת מתח עצום... כולם נכנסים למשכן הכנסת... והלם!!!! הנגע חזר לאבנים החדשות... אי אי אי... שוב הכהן מגיע... והוא!!!

כעת הוכרז סופית על פיזור הכנסת... איזה פיזור... הריסת משכן הכנסת על שנמצא בו נגע בג' שבועות... הכהן נותן ארכה של כמה שעות... ומגיעים עשרות משאיות ומפנות את כל תכולת משכן הכנסת... כל הכסאות... כל השטיחים... כל התמונות... כל האביזרים... ולאחר כמה שעות מתחילה מלאכת הניתוח... או... שכחתי להוסיף שבאמצע הניתוח לפתע מצאו שם כספת עם הרבה כסף... יתכן שזה הכסף שהחביאו שלא יתן ליראי ה'... כ"כ כל הנראה זה יהיה סופו של משכן הכנסת... בית המנוגע!!!

אבל בינינו... אותנו צריך להטריד משהו אחר לגמרי... כן... משכן הכנסת הוא בית המנוגע... אבל כל שנשכח שחז"ל אומרים: שנגעי בתים זו התחנה הראשונה... ואם לא חוזרים בתשובה זה מגיע לבגדים ואח"כ זה מגיע רח"ל לנגעי עור בשר... אותנו צריך להטריד כמה הבית הזה משפיע עלינו... כמה הוא חודר אלינו... כמה הוא עוֹטף אותנו כמו בגד ומעסיק אותנו... וכמה זה משפיע על המידות שלנו מנפש ועד בשר... זה מה שבאמת צריך להטריד אותנו!!! התורה מלמדת אותנו שלשון הרע זה משהו שמדבק... זה משהו שיכול להרעיל אבנים... יכול להדביק משתחים... יכול לחדור לבגדים... ולא נותר לנו אלא להישמר מנגע הצרעת, שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו..."

כלך אצל נגעים ואהלות...

המשך למה שנכתב בפתח הגיליון אודות "גופי תורה" של פרשה זו שאנחנו פחות מכירים אותה... יש בפרשת תזריע מצורע פרשה לא כ"כ ארוכה שהייתי ממליץ עליה בתור מדגם... לטעום את הסגנון ואת השפראך של עסק התורה מסוג נגעים... הייתי ממליץ על נגעי בגדים!!!!

מדובר אמנם באחד מהנגעים... אבל סו"ס נגעי בגדים חולקים רשות לעצמם כך שלא מוכרחים להיות בקיאים בכל הפרשה... תפתח את הפרשה הזו ותתחיל ללמוד אותה פסוק פסוק בעיון!!! כלומר: תדקדק בכל מילה... מה אני מתכוין?? בתורת כהנים יש כלל ברזל... אין מילה אחת בחומש ויקרא מיותרת!!!! אין!!! כל מילה זו דרשה... תורת כהנים נמשלה בשיר השירים ל"מעיו עשת שן" זה כמו שיניים שעומדות מסודרות אחת ליד השניה... כידוע: לכל שן יש את השורש שלה ואת התעלות שלה... אם עשית לשן אחת טיפול שורש ומבנה וכתר ושילמת על זה 2000 שקל... זה לא מזיז לשן שלידה!!! לכל שן יש את התעלה שלה, השורש שלה ואת מה שהיא אומרת... (רק בבריאות... לא בכאבים...) על אותו משקל: כל מילה בתורת כהנים שהיא חוזרת על עצמה זו דרשה!! ברור?? זה המוטיב!!!

וכעת נתחיל ללמוד את הפרשה הזו (ששם זה מסמך בלבט)

והבגד כי יהיה בו נגד צרעת... ב--בגד צמר, או בבגד פשתים, או בשתי או בערב, לפשתים ולצמר או בעור או בכל מלאכת עור... שמת לב לרשימה?? נמנו פה שמונה סוגי בגדים, (ובחמשה מתוכם כתוב את המילה או) הלאה... פסוק הבא... והיה הנגע ירקק או אדסדם ב--בגד או בעור או בשתי או בערב או בכל כלי עור... שמת לב?? כעת שוב נמנו חמשה בגדים (ד"פ או) הלאה... שתי פסוקים לאח"כ: וראה את הנגע... כי פשה הנגע בבגד או בשתי או בערב או בעור לכל אשר יעשה העור למלאכה שוב התורה חוזרת על חמשה בגדים, (וג' פעמים או...) בקיצור: אם תמשיך לעבור על הפרשה אתה תגלה שכל הרשימה הזו חוזרת על עצמה עוד ששה פעמים!!! כל פעם בסידור אחר... ופעם כתוב נגע, ופעם אחרת כתוב צרעת, ופעם כתוב שניהם ביחד... ואני כעת רוצה לעצור כאן!!!

הנה... הבאתי לך פרשה בתורה... שאנחנו מחונכים שאין מילה אחת מיותרת... וכל או... וכל פעם שהתורה חוזרת על שם של בגד יש פה דרשה!!! הנה לך! זה מה שעשה רבי עקיבא... רבי עקיבא ישב על כל "או" ועל כל "בגד צמר או בגד פשתים" ודרש כל מילה בפרשה זו ובכל התורה כולה... אנחנו אולי פוגשים את הדרשות האלו בכל מיני דפי גמ' כאלו שאנחנו מריצים אותם כיו... כי אין שם רייעד... אבל ר"ע ישב על זה!!! וזה מה שהוא מסר לתלמידים שלו... ועל זה כתוב שמש רבינו הגיע לבית המדרש של ר"ע ושמע מה שר"ע דורש... ואמר לקב"ה: יש לך אדם כזה ואתה רוצה ליתן תורה על ידי???

אז הנה... מותר לנו להכיר לכה"פ שיש כזה מקצוע בתורה... מותר לנו לדעת שלדרוש פסוק בתורה זה לא וורט לפרשת שבוע, זה גופי תורה שעליהם ישבו רבותינו... אז הנה... לפניך מדגם קטן... מומלץ בחום ללמוד את זה בתורת כהנים עם פירוש המלבי"ם ותראה איך שלכל מילה יש דרשה...

אם תרואה נחת תוכל להתחיל ללמוד את כל פרשת ויקרא צמוד לתורת כהנים, ולפירוש המלבי"ם שהטיב לבאר איך כל דרשה נצמדת ליתור או למיעוט... תחשוב כמה עבודה מחכה לך... תנסה פה לספור כמה תיבות יש רק בפרשת ויקרא!!! כמספר התיבות ככה יש דרשות על כל מילה... (ובחלק מהתיבות גם על כל מיני אותיות של ו"ו החיבור וכדו') אז שוב נסכם ונסקי: הרבה עבודה לפנינו... זה מתחיל בש"ס... אבל אחרי הש"ס עדיין מחכה לנו תורה שהיא ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים...

איזו עבירה עשה הזב שהוא צריך לכפר עליה?

למי שלא יודע... הנושא של הפרשה שלנו... זה ד' מחוסרי **כפרה**!!! מדובר בארבעה סוגי אנשים וטומאות שצריכים **כפרה**!!! מי הם?? זבה! זבה! יולדת! מצורע! אז בשלמא: מצורע... מקובלנו שצדעת מגיעה בעונן לשון הרע... נו... את זה אני מבין... דברת לשון הרע...?? אז הנה צדעת... ואחרי הצדעת... עכשיו צריך בין הייתר גם לכפר על זה... בשביל זה יש קרבן כפרה... יולדת?? נו... גם את זה אני יכול להבין... סו"ס יש לנו את המדרש שאומר שגם יולדת עוברת על איזה חטא של נדר... אז גם בייחא אליה מובן למה צריך כפרה...

אבל זב ? ? ? ! רבנו של עולם: איזו עבירה עשה הזב שהוא חייב כפרה?? זיבה למי שלא יודע... זיבה זה סוג מסוים של מחלה!!! סוג של דלקת מסוימת!! שלא ידוע לנו שהמחלה הזו מגיעה בגלל איזה עונן... ובכל זאת מי שחולה במחלה הזו... לא זו בלבד שהוא היה חולה... לא זו בלבד שהוא היה מסכן והוא לא הרגיש טוב... לא זו בלבד שהוא הלך לקופת חולים... לא זו בלבד שהוא שילם הרבה כסף בבית מרקחות... הוא גם צריך לתת **כפרה**!!! על מה?? על איזה חטא?? על מה ולמה?

הביאור בזה הוא כר:

לפניך שני סיפורים: **הסיפור הראשון הוא:** אני סבל במקצועי... פעם מישהו קרא לי שאסחוב לו איזה שולחן לביתי... סחבתי לו את השולחן... העליתי לו את זה עד הקומה הרביעית... אהנו מגיעים... הבן אדם מסתכל על השולחן... ו... ועשה פרצוף... יש פה חריצים... קריין פה... קריין שם... מה זה צריך להיות?? הרסת לי את השולחן... ואז כמובן התחיל הויכוח... האם אני אשם או לא?? עד כמה הייתי צריך לארוז את השולחן לפני שהעליתי אותו או שלא?? האם אני לוקח אחריות על חריצים או לא?? האם זה קרה לי באונס או בפשיעה?? בקיצור: האם אני צריך לשלם על הנזק או לא... **עד כאן הסיפור הראשון.**

כעת ניגש לסיפור השני: עברו כמה שבועות והפעם הגיע התור שלי לקנות ספה **לעצמי**!! לבית שלי!!! וכפי שכבר הקדמתי... אני הרי סבל במקצועי... העליתי בכוחות עצמי את הספה עד הבית... ו... והנה שוב... רק הגעתי הבייתה... קריין פה... קריין שם... פה נקרע הריפוד... שם השתפשף... נו... **הפעם שוב נשאלה השאלה בחלל העולם:** האם אני אשם או לא?? האם זה קרה לי בפשיעה או באונס?? האם אני חייב לשלם או לא?? נו... מה התשובה? **מה זה משנה! למאי נפקא מינה אם אני אשם או לא אשם??** סוף סוף זו הספה שלי... וזו הפשלה שלי... וזה הקריצים שלי... ומי שחולך לסבול מהחריצים האלו מכאן ועד עולם זה רק אני ולא אחר!!! אז מה זה כבר משנה אם הייתי אשם או לא... **אתה יודע מה... בא נניח שאני לא אשם...** נו... ואז מה...?? לכן מה? לכן כבר אין פה חריצים? המציאות היא שיש פה חריצים!! בין אם אני אשם ובין אם לא המציאות היא שיש פה כעת חריצים...

מתי זה כן משנה האם אני פה אשם או לא??

כשמדובר בספה של מישהו אחר... ואני זה שהעליתי אותה... כאן זה מאוד משנה!!! כי כאן החריצים הם **שלו**!!! ואילו האשמה היא **שלי**!!! כאן כל השייכות שלי לספה הזאת... זה רק האם אני אשם או לא... אם אני אשם אז אני צריך לשלם על החריצים האלו... אבל אם התברר שאני לא אשם... אז מה אכפת לי... מצידו... תשאר עם החריצים האלו... העיקר תעזוב אותי לנפשי... **אבל כשמדובר בחריצים שלי??** כאן זה כבר לא משנה האם אני אשם... כאן בין אם אני אשם ובין אם לא החריצים הם שלי וחבל לי!!!! (לכן זה אף פעם גם לא יקרה... כמובן...)

בפרשת פרה אדומה חז"ל אומרים משפט: תבא האם ותקנה צואת בנה- דהיינו: הפרה אדומה תבא ותטהר צואת בנה (דהיינו חטא העגל... שהפרה היא האמא של העגל...) עומדת לה האמא ושואלת: במה אני אשמה?? למה אני צריכה לנקות את הלכלוך של בני?? במה חטאתי שאני צריכה לישא באחריות המעשים של הבן שלי?? **נו... מה התשובה?? אמא יקרה:** אף אחד לא אמר שאת אשמה!!! זה ממש לא קשור לאשמה! אז מה כן?? את אמא **שלנו**!!! והוא הבן **שלך**!!! אם היית רק המטפלת שלו והיה קורה משהו... השאלה הייתה: האם את אשמה או לא?? אבל כאן זה הבן **שלך**... אבל ברגע שזה הבן שלך אז מה זה משנה אם את אשמה או לא... סו"ס זה בן שלך... ואם הוא פתח את הראש אז רצים איתו לטר"ם... לא בגלל שאת אשמה, אלא בגלל זה הבן שלי...

עד כאן המשל... כעת ניגש לנמשל:

הקב"ה שלח אותנו לעולם... בשביל מה?? בשביל שנהיה אהנו בעלי ההטבה!!! ונבנה את העולם הבא **שלנו** **בידינו**!!! בשביל זה הקב"ה מסר בידיים שלנו את **האחריות הגמורה למעשינו**!! זו הסיבה שהקב"ה לא מוותר... החוסר ויתור הזה נובע דווקא מדוב רחמי של הקב"ה **שהוא רוצה לאפשר לנו להיות ההבעלים הבלעדיים של ההטבה שלנו**... לכן הוא עשה אותנו האחראים הבלעדיים על מעשינו... שאהנו ורק אהנו נישא בתוצאות וההשלכות של מעשינו...

עבודת ה' זו הספה שלנו!!! אם נעשה איזה קריין וחריין בספה שלי... לא תמיד זה משנה אם אני אשם או לא אשם... לא תמיד זה המדד... כי בסופו של דבר זו הספה שלי ויש בה חריין... והיחיד שייסבול מזה וזה יפריע לו בעיניים זה אני... ולכן אני צריך לתקן את זה... ובאמת הלכתי לנגר... והוא אמר לי שהתיקון עולה 200 שקל... הייתי בהלם: מה?? למה שאני אשלם?? מה... אני אשם?? נו... תנחש מה ענה לי הנגר: אתה לא משלם כי אתה אשם... אתה משלם כי זה **שלך**!!! ויש **לך** חריין!!! ואם אתה לא רוצה שיהיה לך חריין!!! אז תשלם!!!

מסודם נשאלה השאלה: מה אשם הזב שהוא חייב להקריב כפרה?? וכי איזו עבירה הוא עשה שהוא צריך לכפר עליה??

התשובה היא: שהשאלה בכלל לא מתחילה:

הזב לא אשם בכלל... אף אחד לא אמר שהוא אשם... כי הוא באמת לא אשם!!! נו... אז למה הוא צריך לתת כפרה??... כי... כי זיבה זה סוג של קריין... התורה מגלה לנו שזיבה זו מציאות של טומאה וקלקול בעולם... ואת הקלקול הזה צריך לתקן... רגע... למה שאני אתקן? מה... אני אשם- שואל הזב?? התשובה היא: ממש לא!!! פשוט זה הקלקול שנעשה **אצלך**!! זה הקניין שלך!! זה הנצח נצחים שלך והתורה מגלה לך: שבבנין הנצחי הזה שלך קרה איזה קלקול... ואת הקריין הזה צריך לתקן... לא בגלל שאתה אשם... אלא בגלל שאתה הבעלים!!! אמנם לא באשמתך!!! אבל

בהחלט זה **שלך**!!!!

וזה היבט מאוד חשוב שצריך אחת ולתמיד לדעת אותו:

כל ההבדל בין אדם מבוגר לילד... זה שתינוק זה... זה תינוק הבורח מבית הספר... כשתינוק עומד מול איזה בעיה... הוא עסוק בלהתנער ולברוח מזה ולהסביר למה הוא פטור... זה מה שנקרא פגיעת רעה... אבל למבוגר יש קניינים משלו שהוא בעלים עליהם... ולא תמיד זה עניין של אשמה... אלא זה עניין של בעלות... אתה הבעלים... זה הרכב שלך... זו הסחורה שלך... זה המפעל שלך... אז קח אחריות עליו...

מי שרוצה להיות ברבות הימים בעל ההטבה!!!

זה רק אם הוא יפנים שהוא גם בשלב זה בעל החסרו שלה!!!

אם אתה רוצה שיקפו לבעלותך הבלעדית את ההטבה!!!

זה רק אם תקבל אחריות מלאה בשלב זה על החסרונות שלה!!!

כל אמא יודעת שאם היא רוצה ברבות הימים לריות רוב נחת מבנה... ולהכריז בגאון: זה הבן שלי!!! בני!! אשר בך אתפאר... זה רק בתנאי... שכבר עכשיו... כשהוא בן שנה... גם עכשיו תכריזי **זה הבן שלי!!!** ותקחי אחריות מלאה על מעשיו... גם כשהוא לא כ"כ נעים...

אם היינו אורחים בעולם הזה... אם העבודת ה' הייתה משהו מהסוג של סבל שעושה את העבודה שלו והולך הבייתה... אז באמת כל הנושא וכל הנידון היה מתחיל ונגמר: **האם אני אשם או לא אשם???** אז זהו שלא!!! אהנו לא פועלים אלא קבלנים!! עבודת ה' היא שלנו!!!!!!!

רבנו של עולם: דווקא תכננתי להקריב קרבן פסח... אבל מה אעשה שנטמאתי בטומאת מת... נו... אני אשם או לא אשם?? **מה התשובה??** אתה ממש לא אשם!!! אתה פטור... הכל בסידור... ואכן באמת אם כל הישקולים שלנו היו מתחילים ונגמרים ב"האם אני אשם או לא..." אז עד עצם היום הזה לא היה לנו פסח שני... ומעולם לא היינו עבדי ה' אמיתיים... **אז זהו שלא!!!** עבודת ה' **זו הספה שלנו!! זו עבודה שלנו!!** ממילא כאן ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם... והם מגיעים למשה רבינו בתחינה... נכון... אהנו לא אשמים שאנו לא מקריבים קרבן פסח... נו... ולכן זה נקרא שהקרבנו?? למה נגרע? ברגע שהשאלה הזו הגיע משייכות פנימית לעניין ה' לא השיב אותם ריקם...

זו נקודת ההבדל הכי עמוקה בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו:

עובד ה' חי בגישה שעבודת ה' זה המגרש הפרטי והאישי שלי!!! ואילו מי שאינו עובד ה'... הוא מגיע לעבודת ה' מתוך נקודת הנחה שאני צריך לדפוק כרטיס אצל הרבש"ע... ולא נותר לי אלא לנמק על פי חוק האם אני אשם או לא אשם... לא נותר לי אלא להצליח להוציא מהרופא אישור מחלה למה החסרתי בפעם העשירית מלקרא ק"ש בזמנה... אני הסבל של הספה של הרבש"ע... אם יהיה בה חריצים... אני בסה"כ אצטרך להוכיח שהחריצים האלו לא באשמותי וזהו... שלום עליך נפשי...

אז זהו שלא!!! זה לא הספה של הרבש"ע!!! זו הספה שלך!!!

אתה מתעסק נטו עם העולם הנצחי שלך!!! אתה הבעלים הבלעדי על ההטבה שלך!!! ובשביל זה אהנו פה!!! מישהו פעם טען לי: למה אתם כל היום עושים עסק מכשרויות?? מה פשר החשדנות והרחרחנות הזו?? מה... אתה באמת חושב שהקב"ה יבא אליך בטענות למה לא היית עו"ד יותר חשוד... ולמה סמכת על כשרות פלונית ולא פלונית...?? דווקא נהניתי מהשאלה... חשבת עליי... בסך הכל הוא באמת צודק... מה... הקב"ה באמת יבא אלי בטענות למה לא חשדתי במערכת כשרות פלונית ש... שלך תדע... וולי היא לא מספיק משוכללת??

נו... מה התשובה?? אמרתי לך: אתה צודק מאה אחוז... הקב"ה לא יבא אלי בטענות... כי תתפלא לשמוע... לקב"ה זה ממש לא משנה... כן... זו גמי מפורשת: **וכי אכפת לו לקב"ה בין שוחט מן הצוואר לשוחט מן העורף**... לקב"ה זה ממש לא משנה... אז למי זה כן משנה?? לי!!!! **"לצרף את הבריות"** זו הספה שלי!!!! אם חלילה וחס אני אכשל במאכלות אסורות!!! זה יהיה החריץ שלי... אני אשאר המטומם שנכשלתי בנטמתם בם... רק אני הוא זה שאצטרך לחיות עם הטמטום הזה לנצח... זו סחורה שלי... והיות זה שלי... אז בספה שלי אני לא רוצה שיהיו חריצים... גם לא חריצים כאלו שאני לא אשם בהם... אני לא מחפש להיות לא אשם... אני רוצה שלא יהיו חריצים...

לכו... מהניסיון האישי: עצה טובה קמ"ל: כשאתה צריך לסחוב איזה רהיט לבית שלך... לקומה רביעית... אם אתה לא ממש חייב להזמין סבל... אני מציע לך שתעשה את זה לבד... **אתה יודע למה??** כי כמה שהסבל לא רוצה להסתבך... וכמה שהוא ישתדל לעשות הכל כדי שלא יקרו כל מיני פשלות... עדיין... סוף סוף הספה היא לא שלנו... ולכן: מבחינתו יותר ממה שהוא עסוק בספה... הוא יותר עסוק בעצמו שלא להיות אשם בפשלות שחלילה יקרו בספה שלך... לכן עם כל הכבוד למיומנות שלו... הוא כעת לא עסוק בספה אלא בעצמו!!! אבל כשאתה תסחוב את הספה... אתה באמת תדאג שלא יקרה לה כלום... כי לך באמת חשוב שיהיה לך ספה חדשה ללא חריקות ולא קריצים...

כן כן!!! זו עבודתנו!!! להבין שעבודת ה' זו הספה שלנו!!!!

ואם זו הספה והרהיט שלנו... אז לכן קוראים לנו חרדים!!! חרדים על המצוות!!! חרדים על ההטבה הבלעדית שלנו!!! וחרדים על הנחת רוח שכ"כ חשוב לנו לעשות לאבינו שבשמים...

תוספת שבת

שעון קיץ

זמני הדלק"ג שבת מוקדם פרשת תזריע מצורע

ירושלים: 6:33 מוקדם: 6:33

בני ברק: 6:49 מוקדם: 6:39

מודיעין עילית: 6:43 מוקדם: 6:33

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

מכתב מרן הגאון רבי דב לנדו שליט"א בנושא הקדמת הנסיעה מחוץ לעיר בערבי שבתות

בס"ד

למיודעי ומכובדי הרה"ג פה מפיק מרגליות ומקרב לישראל באמרי פיו לאביהם שבשמים מה"ר ראובן קרלנשטיין (שליט"א) זצוק"ל שוכט"ס

לב מי לא יסער ולא יחרד לפירצות בקדושת השבת עד כדי חילולה ר"ל ע"י אלו הנסעים לעיר אחרת בעש"ק במועד מאוחר ונכשלים ומכשילים אחרים, ובעיקר את הנהג המסכן, החפץ גם הוא לשמור שבת כהלכתה ונגם בלא זה מי התיר להם להכשיל יהודי בחילול שבת, הכי מחאת שבת מילתא היא והכשלתה יש להעלים עין ממנה, ולנהוג בדרך הכסילים האומרים שיהיה טוב, ר"ל ואוי להם לבריות מחילול ש"ק, ועוד "חרדים" יקראו.

על זה וכיוצא בזה כבר התריעו על זה רבים וכן טובים ובאתי כיהודה ועוד לקרא לעורר לב מעב"ת שליט"א אשר ליבו חם וער לקדשי תורתנו מצוותיה ואזהרותיה, וקסם בפיו לעורר לב ההמונים לשמור משמרת התורה ולהתעורר לקיומה בלב נכון, אנא יתן מקום בדבריו מלהיבי הלכות גם לענין נשגב זה, ויעורר הלכות לשמור משמרת השבת, שבת קדשנו, שלא להיכשל ולהכשיל, ושלא יטו לב למסמא את עיני שכלם, כי שלום יהא להם ולא יבוא מכשול על ידם, עד כאן דברי יצה"ר. ויפקחו עיניהם ויפתחו ליבם, לראות ולהבין כי עוון גדול יש במעשיהם, הטאת היחיד והרבים, ובכלל מחללי שבת הם, וזכות שבת קדשנו תעמוד לכל החרדים לקדושתה ודואגים לכל תחולל חלילה. מוקירו ודו"ש דוב לנדו

דברי חיזוק מתוך משא רבינו הגדול מרן הגרי"ג אדלשטיין שליט"א

לחיזוק וניצול ימי ששי ושבת = שלישי מהחיים

כי אין סדרי לימוד קבועים כמו בכל השבוע, ואמנם בערב שבת יש בישיבה סדר לימוד עד אחרי תפילת מנחה, אבל אחר כך עוד היום גדול, ויש עד כניסת השבת שעות רבות שאין בהם סדר קבוע, וכן בלילי שבת ומוצאי שבת, בפרט בחודשי החורף שהלילות ארוכים, יש מורים היתר להתרפות מלימוד תורה בזמנים אלו. ובדרך כלל הגורם לזה הוא מפני שרואים אחרים שמזלזלים ומתרפים, וזה משפיע על הציבור, אך יש להתבונן, שהרי אם היה חשש של נזק בבריאות הגוף, וכי היו מורים היתר על סמך מה שרואים אחרים המזלזלים בבריאותם, ודאי שלא היו סומכים על זה ולא היו מתחשבים באחרים במקום שיש סכנה לבריאות, קל וחומר במה שנוגע לחיי עולם, חיי נפש, ודאי שאין לסמוך על אחרים המזלזלים.

ובואו חשבונו, הו בימי ששי ושבת, יש עשרים וארבע שעות ביום, ומעשה שהיה בחיידר אחד שהיה מלמד שידע לתת לתלמידים גישמאק בלימוד, והיו לומדים בששי ושבת שמונה עשרה שעות, מתוך הנאה ומתיקות, תשע שעות בכל יום. אם נעשה חשבון, זה לא קשה! יש עשרים וארבע שעות ביום, ואם נפחית מזה לשינה אפילו תשע שעות, ועוד כמה שעות לסעודות ולתפילות, עדיין נשארו עוד הרבה שעות שאפשר ללמוד בלי שום קושי, רק צריכים שהלימוד יהיה מעניין, עם הנאה ומתיקות, והדרך לזה היא ללמוד בצורה המתאימה לכל אחד לפי טבעו.

יש ענין הצריך חיזוק, ורבים צריכים חיזוק בזה, ימי ששי ושבת קודש, שהם כמעט שלישי מהחיים, שני ימים בשבוע שמתבזבזים, ויש בהם רפיון בציבור. וצריכים לדעת שאין שום פטור מתורה בימים אלו, אמנם יש לעסוק גם בצרכי השבת ולקיים מצות עונג שבת כהלכה, אבל שלא יעבור זמן סתם בכטלה. ויש חלק מהציבור שמזלזלים בזה, בפרט בקיץ, שהימים ארוכים, יש הרבה זמן בערב שבת אחרי מנחה גדולה, ויש כאלה שמאריכים בהכנות לשבת, ומושכים אותם על פני כל היום. וגם בישיבות ניכר ההבדל, שסדר הלימוד ביום ששי אינו כמו בשאר ימות השבוע, שבכל השבוע יש שיעורים, ובסדר א' מכינים את השיעור, אבל ביום ששי אין שיעור, וזה נעשה כמו "יומא דפגרא" שיש בו רפיון מתורה. והאמת היא שאין לזה שום הצדקה, וכל אחד שיחשוב קצת ברצינות, יחפש עצות כיצד למנוע את הרפיון, וראוי לקבוע חברותא מיוחדת לימים אלו, ששי ושבת ומוצאי שבת, ללמוד ולנצל את הזמן כראוי. כמדומני שבכולל בגייטסהד אצל מו"ר הגרא"א דסלר זצ"ל היה סדר לימוד מיוחד, מיום ששי עד אחרי השבת, שהיו לומדים ענין אחר מכל השבוע, וכן ראוי לעשות, לקבוע חברותא ללמוד פרק אחר או מסכת אחרת, כל אחד במה שמושך את לבו, וזה יביא לניצול הזמן בשלמות.

הנה בימי ששי ושבת יש חלק גדול מהציבור שהזמן מתבזבז אצלם,

מאמר בענין החשיבות וההכנה לקראת שבת קודש, מתוך הקובץ דרישה וחקירה

קבע שאפילו בגלות המר נשמרת ה'מתנה' המיוחדת של 'הרגשת' השבת, א"כ מדוע אין לנו כמעט שום הבדל בהרגשה כאשר נכנסת השבת, ועכ"פ לא הרגשה בדרגת התיאור של ספר החיים

כאן צריך לתת דפיקה על השולחן! מה אירע לנו? במה נשתנתנו שאיננו חשים בקדושת השבת?

הלא אי אפשר לתלות זאת בירידת הדורות, שהרי אחי המהר"ל

שבאמת חסר לנו חינוך בהעמדת חיי השבוע סביב השבת, ואיננו יכולים לומר על עצמינו שהננו מרגישים מיום רביעי דריכות וצפיה לקראת השבת, וכיון שלשבת אין שום אור מעצמה, אלא תלויה היא במידת ההכנה אליה, נמצא ש'ההכנה' לשבת היא הכניסה לרשימת מקבלי המתנה, וממילא אין לנו להתלונן על חסרון ב'הרגשת' יופי ה'מתנה' של שבת, כי מי שאינו טורח להשיג את ה'תלוש' לקבל את המתנה, ואינו עומד ב'תור' המיוחד לקבלת המתנה, שוב אין לו את המתנה!!

אפשר להרגיש טעם שבת בהבין מעלתה

ברם ללא כל ספק הדבר 'בר שינוי', ובהחלט אפשר ואפשר להתחיל להיות נמנה על רשימת המאושרים המקבלים מידי סוף שבוע הישר לביתם את מתנת השבת, אלא שדרוש מאיתנו שינוי בנושא של ה'הכנה' לשבת, ושינוי זה טעון השקעה בב' מישורים: האחד - בפועל: פשוט להתכונן לשבת במידת האפשר, בהכנת עצמו, בהכנת ביתו, ובהכנת בני ביתו כי הלא הגר"א קובע שאם אין 'הכנה' אין 'שבת'. והשני - במחשבה: עלינו להבין את חשיבותה של מתנת השבת כדי שנרצה בכל ליבנו לקבלה, כי בידוע שמה שאדם שואף בכל ליבו, סוף כל סוף יסייענו רצונו להגיע לזה. עוד נעתיק דברי ה'שפתי חיים', וז"ל: "כאמור, בשבת זוכים לקבל את תוספת הרוחניות כפי 'קבלת השבת' שקדמה לה מצידנו. זוהי אזרת הקב"ה: "זכור את יום השבת לקדשו"! זכרו את השבת בכל ימות השבוע, כי כפי הנפש שתכינו כך תקבלו את הנשמה היתירה, הרי שקדושת שבת תלויה בכס. החיוב שלנו הוא: 'לעשות' את השבת, להכין את עצמנו לשבת, ככל שמתעלים יותר כך מכניסים יותר תוכן של קדושה לתוך השבת ההכנה לשבת אינה באה מתוך בטלה, התרוצצות, טירדה וריצה לתוך השבת, אלא מתוך: "יושב בכבוד ראש מיחל להקבלת פני השבת..." יש להרגיש את כבוד השבת, את האהבה, הציפיה לקראתה, ואת האחריות שלנו. - והנה בתפילת מוסף של שבת, אומרים הנוסח: "טועמיה חיים זכו", טעימת שבת זו מוסבת על תוספת שבת, כי אם מגישים לפני אורח איזה - באר הגר"ז סורוצקין זצ"ל תבשיל, אפשר לדעת אם התבשיל מצא חן בעיניו והוא מוצא בו טעם טוב. דהיינו אם אנו רואים שהאורח אכל את כל אשר הגישו לפניו והוא שואל "אפשר יש עוד מעט?" אז את וראיה הוא שהמאכל ערב לחיכו, אך להפך אם אנו רואים שהאורח אכל מעט והשאר הניח בקערה, אז את הוא שהמאכל לא ערב לחיכו ואין לו בו טעם וריח. וכשנתן הקב"ה לישראל מתנה טובה ושבת שמה ואנו רוצים לדעת איך מצאה המתנה הזאת חן בעיני יהודי זה או אחר, אז אם רואים אנו שהוא 'איננו אוכל את כל מה ששמו לפניו', ומשייר מעט בתחילת השבת ובסופו, מאחר לבוא אל השבת וממהר אות היא שהמתנה לא מצאה חן בעיניו ואיננה ערבה לחיכו, אבל אם - לצאת ממנה אנו רואים שהוא מקדים לקבל את השבת ומאחר לצאת ממנה - ושואל מנותן השבת אז נראה כי המתנה מצאה חן בעיניו וכי הוא מוצא בה טעם טוב. -'הב עוד' שעל ידי זה יזכה לחיים בעולם הנצחי, לעולם - וזה הפרוש של "טועמיה חיים זכו" יום שכולו שבת. -שכולו שבת, מכיוון שהשבת היתה יקרה כל כך בעיניו ושכרו: "שבת"

הנ"ל. ועל כרחינו צריך לומר שהשבת פשוט לא מגיעה אלינו, או שהיא מגיעה אבל לא מתגלה לנו במלא יפעה והדרה, ומדוע? נראה שחסר לנו משהו באופן הקבלה, והשבת ברוב עדינותה חשה היטב אצל מי היא מתקבלת בברכה ובזרועות פתוחות ואצל מי ח"ו לא, אצל מי היא רצויה, ואצל מי נעשים ההכנות בלית ברירה, ובאצילותה הרבה מסרבת היא להטריח עצמה ולהופיע בבית מי שאינו חפץ בכל ליבו לקבלה. והדבר יבואר היטב ע"פ דבר נורא שכתב הגר"א (אורות הגר"א עמ' רל"ז), וז"ל: "שבת אין לה מגרמא כלום, רק מה שמכניס מששת ימי המעשה, עכ"ל. (והוא מפירושו לאיוב פ"א פסוק ב'), זאת אומרת, כאשר יש הכנה וטירחה לקראת השבת אזי יש לשבת אור מנוחה וקדושה, וכאשר אין הכנה וטירחה לקראת השבת אזי אין בה כלום. ולכאורה מקור דבריו בפסוק 'והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו', ומתבאר שיש בשבת חובת הכנה מיוחדת. והבין הגר"א שהתורה הדגישה כן רק בשבת ולא בד' מינים ובשופר וכדו', כיון שבשבת עצמה אין שום כוח, וכל סגולת הרוממות שיש בשבת הכל הוא לפי מידת ההכנה וגודל טרחתו לכבודה - קודם השבת, ורק מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת.

מיום רביעי יש להתכונן כל רגע לשבת!

יותר מזה מובא שם מהגר"א שלא רק ביום שישי יש להתכונן לשבת, אלא אמרו המקובלים: שמיום רביעי עד לשבת צריך להבין עצמו לשבת כל רגע, ושבת קודש הוא עיקר הקדושה, עכ"ל הגר"א שם. מבהיל למתבונן, להכין עצמו לשבת 'כל רגע', דהיינו, לא רק הכנת 'דבר אחד' לצאת ידי חובה, ואף לא 'שעה אחת' של הכנה, רק כל רגע ורגע מכניסת יום רביעי במשך שלש ימים רצופים צריך להיות האדם דרוך ומצפה לקראת השבת הממשמשת ובאה. וכע"ז מבואר בשל"ה ע"מ שאמרו מתנה טובה יש לי בבית גנוז לך והודיעם, וז"ל: לך והודיעם כדי שיכינו את עצמם לקודש שתבא הנשמה יתירה, כי אין ספק שלא תבא לבלתי המוכן, וגם אין ספק שהמכין עצמו לקדושה אף בימי החול מתקדש, אדם מקדש עצמו מלמטה מעט מתקדש מלמעלה הרבה, רק יום השבת מוכן לזה ביותר, כשמכין את עצמו אז מתקדש בכפליים, עכ"ל (שבת תורה אור אות יג)

ואמנם כבר מצינו בהלכה דינים והגבלות מיום רביעי והלאה, שאין להפליג בספינה, ואין להתחיל טיפול רפואי וכדו', משום חשש חילול שבת. אלא ששם רק רואים את חובת הזוהרות מלהגיע ח"ו ל'חילול' שבת, אבל בדברי הגר"א והשל"ה נתחדש שגם החלק ה'חיובי' של כבוד השבת וכל אשר כלול ב'מתנת' הקדושה והאור של השבת, גם הם תלויים במידת ההכנה אל השבת מיום רביעי והלאה. ויובן בזה תקנת האריז"ל להוסיף לאחר שיר של יום רביעי ג' פסוקי קבלת שבת: 'לכו נרננה לה' נריעה לצור ישעינו, נקבלה פניו בתודה בזמירות נריע לו, כי א-ל גדול ה' ומלך גדול על כל אלקים', ולשון פסוקים אלו מורים על קבלה בפועל, וכביכול ממש קורא כל אחד לבני מקומו, ואומר: בואו ונלך לרנן לה' ולקדמו בזמירות! וקריאה זו כי שבת קודש היא עיקר - להכין עצמו לשבת כל רגע - פותחת את ג' ימי ההכנה הקדושה. ומעתה לא נתפלא עוד מדוע איננו חשים בקדושת השבת, משום

לתרומות לעלון אפשר גם ב"נדדים פלוס" ו"קהילות" קופת "אוסף גליונות" קופת "עלון תוספת שבת" או בטלפון 037630543 שלוחה 2040.

לפרטים והנצחות או לשליחת דרשות וכד' ניתן לפנות למייל a0732951324gail.coa לשמייעת שיחות חיזוק בנושא שבת בטל: 073-2951324

מים זכים

זרשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הוי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב).

פרשת תזריע - מצורע

- ב -

והנה לפי הנ"ל עולה, שהדבר תלוי במחלוקת הפוסקים, האם ספירת העומר תדירה יותר, או שקידוש לבנה תדיר יותר, - וא"כ למעשה י"ל, שכיון שלדעת רוב הפוסקים הספירות אינן מעכבות זאי"ז (ואמנם מי ששכח לספור יום אחד, ממשיך לספור בלא ברכה, כיון דספק ברכות להקל), לכן כאשר אנו מוכרחים להחליט את איזו מצוה עלינו להקדים בתחילה, הרי ש"ל שצריך להקדים את מצות ספירת העומר, שהיא נחשבת כמצוה תדירה יותר מקידוש לבנה לדעת רוב הפוסקים, וכנ"ל.

אכן באמת גם לדעת רוב הפוסקים שס"ל שהספירות אינן מעכבות זאי"ז, ולדעתם זה נחשב שמקיימים את מצות ספירת העומר מ"ט פעמים בשנה, אך מ"מ אכתי יש צד לומר, דקידוש לבנה נחשב תדיר יותר מספירת העומר, וכדלהלן.

דהנה נחלקו האחרונים בכה"ג שיש לפנינו ב' מצוות, כאשר מצוה אחת מקיימים אותה הרבה פעמים, אך כל הפעמים מרוכזים בשבוע אחד למשל, - ומאידך את המצוה השנייה מקיימים קצת פעמים, אך כל הפעמים מפוזרים בכל השנה כולה, - כך שלמעשה אם נסתכל על השנה כולה, יעלה שאת המצוה הראשונה מקיימים יותר פעמים מהמצוה השנייה, אך כאמור כל הפעמים של המצוה הראשונה מרוכזים בשבוע אחד, - וכעת יש לדון איזו מצוה מהן נחשבת כתדירה יותר.

- ג -

ובחתי"ס (סוכה נו. בד"ה אלא שצ"ע) נקט בפשטות, שהקובע לזה הוא איזו מצוה מקיימים יותר פעמים בשנה, והיא נחשבת התדירה גם בכה"ג שהיא מרוכזת בשבוע אחד בלבד, (וכתב שם שדוחק לומר שהקובע לזה הוא איזו מצוה מפוזרת יותר בכל השנה, דזוהי סברא חדשה שלא ראה).

ומאידך **בערוך לנר** (שם, על תוד"ה עד כאן) דן בזה, וכתב לבסוף שמהגמ' בשבועות (ט. טו) מוכח שהקובע לזה הוא, איזו מצוה מפוזרת יותר בכל השנה, והיא נחשבת התדירה יותר גם בכה"ג שלמעשה מקיימים אותה פחות פעמים מהמצוה השנייה.

וכן מטו משמ"י **דהגר"א גנובסקי** זצ"ל, שהוכיח ממשיכ ה'מטה אפרים' (סי' תקפא, ו) לגבי ר"ח אלול, שבמקומות שרגילים לומר את מזמור 'לדוד ה' אורי וישעי' בסוף התפילה, אזי יש להקדים את מזמור 'ברכי נפשי' לפני מזמור 'אורי וישעי', כיון שמזמור 'ברכי נפשי' הוא תדיר בכל ר"ח, ע"כ דברי המט"א.

והוכיח מזה הגאון הנ"ל, שאע"פ שבפועל אומרים את מזמור 'אורי וישעי' כמאה פעמים בשנה, ואילו את מזמור 'ברכי נפשי' אומרים רק בר"ח (שזה כ"ח פעמים בשנה), מ"מ המט"א החשיב את ה'ברכי נפשי' לתדיר יותר, כיון שזמן

מאמר זה נכתב בשנה שעברה, בזמן שכלל ישראל שבארץ הקודש התפללו בחצרות, מחמת הזהירות מנגיף הקורונה ר"ל, וחדשות לבקרים התעוררו אז נידונים חדשים, - ובצוק העיתים המאמר התפרסם בשעתו בתפוצה מצומצמת בלבד, - ועל אף שברחמי הי"ת עלינו, בתי הכנסיות שוב מלאים ושוקקי חיים כבתחילה, מ"מ אנו מביאים כאן את הדברים להגדיל תורה ולהאדירה!

א. הנה בימים כתיקונם, כאשר עומדות לפנינו מצוות ספירת העומר וקידוש לבנה, מנהג העולם הוא להקדים ולספור ספירת העומר בתחילה, ורק אח"כ לקיים את מצות קידוש לבנה, - אמנם בימים אלו יש לדון, דיש צד שצריכים להקדים את קידוש לבנה לפני ספירת העומר, כדיבואר להלן.

ב. ועוד יש לדון בימים אלו (שנת תש"פ) שהתפילות מתקיימות בחצרות, האם יכולים לקדש את הלבנה באותו מקום ממש שהתפללו תפילת ערבית, או"ד זלכתחילה צריכים לצאת ממקום התפילה, וללכת לקיים את מצות קידוש לבנה במקום אחר, כדיבואר להלן.

ויש לפלפל דב' הנידונים תלויים זה בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה ידוע לדון, כאשר עומדות לפנינו מצוות ספירת העומר וקידוש לבנה, איזו מצוה מהן נחשבת תדירה יותר, ויש להקדים לקיימה בתחילה משום דהתדיר קודם, - האם ספירת העומר נחשבת תדירה יותר, או"ד דקידוש לבנה נחשב תדיר יותר.

ורגילים לתלות זאת במחלוקת הפוסקים, האם הספירות שבכל ימי הספירה מעכבות זאי"ז, וכששכח לספור יום אחד, אינו יכול להמשיך לקיים את מצות ספירת העומר, - או שהספירות שבכל יום ויום אינם מעכבות זאי"ז, וגם אם שכח לספור יום אחד, אכתי יכול לקיים את מצות ספירת העומר בימים הבאים.

שלדעת הפוסקים שכל הספירות מעכבות זאי"ז, י"ל שכל הספירות נחשבות כמצוה אחת ארוכה, וא"כ נמצא שאת מצות ספירת העומר מקיימים רק פעם אחת בשנה, ואילו את מצות קידוש לבנה מקיימים י"ב פעמים בשנה, ונמצא שקידוש לבנה תדיר יותר מספירת העומר.

אך לדעת הפוסקים שהספירות אינן מעכבות זאי"ז, כיון שבכל יום ויום הוא מצוה בפני עצמה, א"כ נמצא שאת מצות ספירת העומר מקיימים מ"ט פעמים בשנה, ואילו את מצות קידוש לבנה מקיימים רק י"ב פעמים בשנה, ונמצא שספירת העומר תדירה יותר מקידוש לבנה.

ובפשטות נראה דאין העניין רק באופן שלילי שהעיקר הוא שלא יהי' במקום מקורה, אלא י"ל דהעניין הוא באופן חיובי, שלכתחילה צריך לצאת ממקומו וללכת לרחוב להקבלת פני השכינה, כדרך שיוצאים לקראת מלכים.

ולפי"ז י"ל, דבמצב ששורר היום שמתפללים במקומות פתוחים, אזי אם יקדשו את הלבנה באותו מקום שהתפללו ערבית, הרי יחסר בזה הדין שלכתחילה צריך 'לצאת' להקבלת פני השכינה כדרך שיוצאים לקראת מלכים, - כיון שאע"פ שבמציאות עומדים תחת כיפת השמים, אך מ"מ אין בזה 'יציאה' להקבלת פני השכינה, כיון שהרי כבר עמדו קודם לכן בשעת תפילת ערבית באותו מקום בדיוק.

וא"כ יש מקום גדול לומר, דבכה"ג לכתחילה הציבור צריכים לצאת מהמקום שהתפללו בו ערבית, וללכת לקדש את הלבנה במקום אחר (ואפי' בסמוך למקום התפילה), כדי שיהי' בזה 'יציאה' להקבלת פני השכינה כדרך שיוצאים לקראת מלכים וכנ"ל, - [ושורר שבספר 'לבנה בחידושה' הני"ל (עמ' קלג) דן בכע"ז, בעניין מי שפגש באקראי ציבור שמקדשים את הלבנה ורוצה להצטרף עימם, דלכא"ו מפסיד בזה את הדין שלכתחילה צריך 'לצאת' להקבלת פני השכינה].

- 2 -

ומעתה שוב י"ל, שגם במצב ששורר כיום שמתפללים במקומות פתוחים, מ"מ יתכן שאכתי לכו"ע שרי להקדים את ספירת העומר לפני קידוש לבנה, משום שגם לפי דעת הערוך לנר והמט"א הני"ל (שבעצם קידוש לבנה נחשב כתדיר יותר מספירת העומר, כיון שהקידוש לבנה מפוזר בכל השנה), אכתי י"ל דכשעומדים בסיום תפילת ערבית אין ב' המצוות עומדות לפנינו, שהרי בכדי לקיים את מצות קידוש לבנה לכתחילה צריכים לצאת למקום אחר וכנ"ל, - וא"כ שוב י"ל דזה נחשב שרק מצות ספירת העומר עומדת כעת לפנינו ממש, ולכן לכו"ע שרי להקדימה בתחילה, גם אי נימא שבעצם קידוש לבנה תדיר יותר, וכנ"ל.

[ואמנם אכתי יש לדון, האם לפי הני"ל י"ל דהקיום של מצות קידוש לבנה מתחיל כבר בעצם ההליכה למקום אחר, וא"כ יעלה שגם מצות קידוש לבנה נמצאת לפנינו ממש, כיון שמתחיל לקיימה מייד בתחילת ההליכה, - או"ד שההליכה עצמה אינה נחשבת כלל כחלק מקיום המצוה, ואע"פ שלכתחילה צריך 'לצאת' להקבלת פני השכינה, ויל"פ בזה אך אכמ"ל].

ולמעשה יעוי' בשו"ת 'להורות נתן' (ח"א סי' כז) שדן בעניין ספירת העומר וקידוש לבנה הי מניייהו קדים, וכתב בזה כמה טעמים שיש להקדים מחמתן את ספירת העומר לפני קידוש לבנה, עיי"ש ואכמ"ל.

ניתן לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה
ע"י הקלטת תגובות הערות והוספות

בקו 'מים זכים': 02-633-5850

כמו כן בקו זה ניתן להאזין
לתגובות שהתקבלו במערכת

המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 1515-271-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973 (מערכת נסיונית)
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

אמירתו מפוזר בכל השנה, ומשא"כ זמן אמירת 'אורי וישעי' מרוכז בתקופה קטנה בשנה, ע"כ.

- 1 -

ומעתה לדעת הערוך לנר והמט"א הני"ל, שהקובע הוא איזו מצוה מפוזרת יותר בכל השנה, א"כ נמצא שקידוש לבנה נחשב כתדיר יותר מספירת העומר (גם להנך דס"ל דבספירת העומר כל יום ויום הוא מצוה בפני עצמה), כיון שמצות קידוש לבנה מפוזרת בכל השנה, ואילו מצות ספירת העומר מרוכזת רק בתקופה קטנה בשנה, וא"כ לדעתם לכא"ו יש לדון, שצריך להקדים את קידוש לבנה בתחילה, ורק אח"כ לקיים את מצות ספירת העומר משום שהתדיר קודם.

ולפי"ז יש לדון, דממנהג העולם שנוהגים להקדים את ספירת העומר בתחילה, ורק אח"כ מקיימים את מצות קידוש לבנה, לכא"ו יש מקום להוכיח, דלמעשה אנו נוקטים שהתדיר נקבע לפי איזו מצוה מקיימים בפועל יותר פעמים בשנה, שהיא נחשבת התדירה גם בכה"ג שהיא מרוכזת בתקופה קטנה בשנה בלבד, ודלא כדעת הערוך לנר והמט"א הני"ל.

אמנם יש מקום לדחות, די"ל דכיון דלכתחילה בשביל לקיים את מצות קידוש לבנה צריך לצאת מביהכניס, כדקיי"ל ברמ"א (או"ח סי' תכו, ד) דאין מקדשין הלבנה תחת הגג, א"כ י"ל דאין זה נחשב שב' המצוות עומדות לפנינו, כיון שמצות קידוש לבנה אכתי איננה לפנינו, ולכן שרי להקדים את ספירת העומר לפני קידוש לבנה, ואע"פ שבאמת יתכן שקידוש לבנה נחשב כתדיר יותר מספירת העומר, דמ"מ י"ל דכל דיני הקדימה הם רק כאשר ב' המצוות עומדות לפנינו.

[ושורר בספר הנפלא 'לבנה בחידושה' לידידי הרה"ג אהרן שוב שליט"א (עמ' עז, ועמ' תרכט), שנו"נ בסברא זו, והביא את דברי הנודע ביהודה, המהרש"ק והנצי"ב, עיי"ש ואכמ"ל].

- 2 -

ומעתה לפי כל הני"ל יש לדון בימים אלו (שנת תש"פ), שלאור המצב ששורר בארץ, התפילות מתקיימות בחצרות ובמקומות פתוחים, האם בכה"ג שמתפללים תפילת ערבית במקום פתוח, צריכים להקדים את קידוש לבנה לפני ספירת העומר, כיון שבעצם הקידוש לבנה נחשב כתדיר יותר מספירת העומר, מחמת שמצות קידוש לבנה מפוזרת בכל השנה (וכדעת הערוך לנר והמט"א הני"ל).

ואין לנו בגוונא הני"ל את הטעם שבימים כתיקונם מקדימים בתחילה את ספירת העומר משום שהקידוש לבנה אינו לפנינו, כיון שכיום שאנו מתפללים במקומות פתוחים הרי מצות קידוש לבנה כבר עומדת לפנינו מייד, - וא"כ בכה"ג יש לדון, האם עלינו להקדים את קידוש לבנה לפני ספירת העומר וכנ"ל.

או"ד דלמעשה יש לנו לנהוג כדברי החת"ס הני"ל, שהקובע לענין תדיר הוא, איזו מצוה מקיימים יותר פעמים בשנה, והיא נחשבת התדירה גם בכה"ג שהיא מרוכזת בתקופה קטנה בשנה בלבד, ולפי"ז ספירת העומר נחשבת כתדירה יותר מקידוש לבנה, וא"כ עלינו להקדים את ספירת העומר לפני קידוש לבנה גם בכה"ג שאנו מתפללים במקומות פתוחים ובעצם ב' המצוות עומדות לפנינו.

- 3 -

אכן באמת יש לדון, דגם כיום שמתפללים במקומות פתוחים, מ"מ אכתי יתכן שלכו"ע צריכים להקדים את ספירת העומר לפני קידוש לבנה, - משום דהנה יעוי' במשנ"ב (סי' תכו, כא) שכתב וז"ל, 'ואין מקדשין הלבנה תחת הגג - אלא תחת כיפת השמים, והטעם דקידוש הלבנה הוא כקבלת פני השכינה, ואין זה דרך כבוד שיהא עומד תחת הגג, לפיכך יוצאין מתחת הגג לרחוב, כדרך שיוצאין לקראת מלכים', עכ"ל.

ניתן לתרום להוצאות הפצת העלון, דרך עמדות 'נדרים פלוס' - [לעבור לקופות נוספות - להיכנס ליקן צרכי הרבים' - ולגלול למשבצת המצינית: 'עלון מים זכים'] - הדברים נכתבו לעורר לב המעיין כלכד - ניתן לקבל את העלון במייל, ע"י שליחת בקשה לדוא"ל של המערכת. להנצחת שמות לע"ר ולרפ"ש וכדו' (50), ובכל ענייני העלון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)

הפרשה המחכימה

פידורים מבית 'הפרשה המחכימה' - אוצר מופלא של לקחים מעשיים
ואקטואליים מהפרשה פרשת תזריע-מצורע התשפ"א גליון 166

האדם - תכלית הבריאה

שאלה: מי הוא תכלית הבריאה שבעבורו נבראו רמי שמים וארץ?

א. ויקרא יב, ב: "אשה כי תזריע וילדה זכר". פירש רש"י "אמר רב שמלאי, כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף". והיינו שלכך נתפרשו בתחילה (בפרשת שמיני) הלכותיהן של בעלי החיים, איזה מותרים באכילה ואיזה אסורים, ורק לאחר מכן (כאן בפרשת תזריע) נתפרשו הלכותיו של האדם, כיצד נעשה טמא ומצורע, כי גם יצירת האדם היתה לאחר יצירת כל בעלי החיים.

ובגמרא (סנהדרין לה.) מבואר שלכן האדם נברא אחרון בבריאה, כדי שיכנס לסעודה מיד (ופירש רש"י, שימצא הכל מוכן, ויאכל מאשר יחפוץ), משל למלך בשר ודם שבנה פלטרין ושיכללן והתקין סעודה ואחר כך הכניס אורחין, שנאמר (משלי ט, א) "חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה טבחה טבחה מסכה יינה אף ערכה שולחנה שלחה נערותיה תקרא על גפי מרומי קרת", "חכמות בנתה ביתה" זו מידתו של הקדוש ברוך הוא שברא את כל העולם כולו בחכמה, "חצבה עמודיה שבעה" אלו שבעת ימי בראשית, "טבחה טבחה מסכה יינה אף ערכה שולחנה" אלו ימים ונהרות וכל צורכי עולם, "שלחה נערותיה תקרא" זה אדם וחזה "על גפי מרומי קרת (מקום גבוה)". **וכתבו** התוספות (ברכות ס. ד"ה אשר יצר, ובשולחן ערוך א"ח ו, א בשם י"מ) שלכן מברכים "אשר יצר את האדם בחכמה", כמאמרם (ב"ר ת, ו) "ויברא אלקים את האדם" אמר רבי בון "בחכמה" שהתקין מזונותיו ואחר כך ברא, וכמאמרם בגמרא (סנהדרין שם) הנזכרת, עד כאן. נמצא שהאדם נברא בסוף, כי הוא תכלית עיקר הבריאה, ולכן ברא הכל קודם בריאתו, כדי שיהיה הכל מוכן לפניו. וכן כתב הרמב"ם (בהקדמה לסדר זרעים) "כי תכלית העולם וכל אשר בו, הוא איש חכם וטוב".

וכן אמרו חז"ל (סנהדרין לו.) "לפיכך נברא אדם יחידי, ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא. ו'כל המקיים נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא' (אבות דרבי נתן ג, י. לא, ב. בבא בתרא יא...)" לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם". ופירש רש"י 'כלומר חשוב אני כעולם מלא, לא אטרד את עצמי

מן העולם בעבירה אחת, וימשך ממנה'. והיינו שכיון שכל העולם נברא בשבילו, לא ראוי לו לגרום לעצמו להיטרד ולהסתלק מן העולם. **וכן** מסופר על תלמיד אחד שנכנס לדכאון, הוא בא בפני החכם ואמר: כל החברות עזבו אותי, רציתי להתחזק אך ללא הועיל. החכם ניסה לדבר על לבו כיצד הוא שורף את המתנה היקרה מכל, שנות נעוריו, אך לצערו הרגיש שאינו קולע למטרה, הדברים לא דיברו אליו, הבחור היה ממש רדום מבחינה רוחנית. או אז אמר לו החכם: תאמר לי בכנות, לו היית האדם היחידי בעולם כמו אדם הראשון, האם היית אוכל מעץ הדעת? הבחור ממש נעלב: ודאי שלא הייתי אוכל, וכי אני משוגע להרוס את כל העולם... אחרי תשובה זו לא נשאר לחכם אלא רק להוכיח לו 'מה חובתו בעולמו' (תחילת המסילת ישרים), וכך אמר לו: עליך להבין שמבחינתך יחיד אתה בעולם, מהדורה חוזרת של אדם הראשון, ואז תשאל את עצמך 'וכי אני משוגע? לשרוף את כל העולם! כך היא צורת העבודה, שכל יחיד יבין שהוא יחיד בעולם 'ולא נבראו כולם אלא לשמשני' (ברכות נח. על בני האדם, וכעץ זה קידושין פב.: על בעלי החיים), ויש לו עבודה מיוחדת הנדרשת ממנו, עבודה ששום אדם לא יוכל לעשותה, ועבודה מיוחדת לאותו הזמן שבשום זמן אחר לא יוכל לעשותה, לכן שומה עליו לנצל את כל כוחותיו וזמנו לעבודת ה' כפי כוחו המיוחד לו והזמן הקצוב בעבורו.

וכתוב (בראשית ו, ו) "ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה, מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים כי נתחמתי כי עשיתים". ופירש רש"י "מאדם עד בהמה - אף הם השחיתו דרכם (ב"ר כת, ח), דבר אחר הכל נברא בשביל האדם וכיון שהוא כלה מה צורך באלו". הרי שכל העולם לא נברא

1. מצינו בעוד מקומות שהאדם נחשב כמו עולם מלא, כמו שאמרו (אבות דרבי נתן לא, ג) 'ננין שאדם אחד שקול כנגד כל מעשה בראשית... כך הקדוש ברוך הוא... ברא את כל העולם כולו... ויצר באדם כל מה שברא בעולמו... הא למדת שכל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו ברא באדם'. **ובגמרא** אמרו 'אמר הקב"ה כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה' (ברכות ו, ושבט לה). 'כל העולם כולו ניווגין בשביל שנינו בני' (ברכות יז, ותענית סוף כד: חולין פו, ועין שם פט. 'אין העולם מתקיים אלא בשביל משה ואהרן'). 'אפילו בשביל צדיק אחד עולם נברא... אפילו בשביל צדיק אחד העולם מתקיים שנאמר וצדיק יסוד עולם' (יומא לה). 'שלא הרעיש הקדוש ברוך הוא את עולמו אלא בשבילך' (תענית כ.). 'כל בעלי החיים לא נבראו אלא לשמשני' (קידושין פב.). והאדם האורח בעולם הזה צריך לומר כאורח טוב שאומר 'כל מה שטרח (בעל הבית) לא טרח אלא בשבילי' (ברכות נח.). ובספר חסידים (פימן מד) "ציער אדם כאילו ציער עולם מלא, שכל מה שבעולם יש באדם".

אלא לצורך האדם (ושם ו, ז' האדם – תכלית הבריאה/ כתבנו עוד בזה). וכן כתוב (שם ז, כג) "וימח את כל היקום... מאדם עד בהמה", ושאלו בגמרא (סנהדרין קח.) אם אדם חטא, בהמה מה חטאה? ותירצו משל לאדם שעשה חופה לבנו והכין כל מיני אוכלים לסעודה, לבסוף מת בנו, עמד ופיזר את חופתו באומר: כלום עשיתי את כל החופה רק בשביל בני, עכשיו שמת, מה אני צריך לה. אף כאן אמר הקדוש ברוך הוא: כלום בראתי בהמה וחיה אלא בשביל האדם, עכשיו שאדם חוטא, בהמה וחיה למה לי?! וכיון שאמחה את האדם אין צורך בבהמות ובחיות.

גם היום שבו נברא העולם הוא א' בתשרי, וכנוסח תפילת ראש השנה "זה היום תחילת מעשיך", ובגמרא (ראש השנה כז.) פירשו שזה כדעת רבי אליעזר שבחודש תשרי נברא העולם, וביאר הר"ן כי על אף שהעולם נברא כבר בכ"ה באולול, מכל מקום בריאת העולם נחשבת בא' תשרי כי בו נברא האדם שהוא תכלית הבריאה (ועיין עוד באהל רחל-אלול להגרש"א עמ' צה). וכן אמרו בגמרא (סוף קידושין פב.) שכל החיות והעופות לא נבראו אלא לשמש את האדם, עיין שם. ולכן מותר לאדם לקחת מהבריאה מה שהוא צריך לטובתו, כגון לשחוט בעלי חיים לאוכלן וכדומה. גם להלכה (שו"ת תרומת הדשן קה, ורמ"א אה"ע סוף ה, יד) נפסק שכל דבר הצריך לרפואה או לשאר דברים לתועלת האדם אין בו משום איסור צער בעלי חיים.

עוד ידוע כי יש כמה דרגות בברואים, דומם, צומח, חי, ומעליהם מדבר שהוא האדם. ולכן מצינו בכל הדורות אנשים צדיקים ששלטו על הבריאה (כמו שנתבאר בבראשית א, א' תכלית הבריאה). **אלא** שגם במדרגת האדם עצמו ישנם דרגות, ישנו 'מדבר' רגיל שהוא גוי, וישנו 'ישראל' שהוא נזר הבריאה, שכולם נבראו לשמשו, ככתוב (בראשית א, א) "בראשית ברא אלקים", ופירש רש"י בשם חז"ל (בתי מדרשות ח"א בראשית ה, שם ח"ב אותיות דר"ע ב) בשביל התורה שנקראת (משלי ח, כב) "ראשית דרכו", ובשביל ישראל שנקראו (ידמיה ב, ג) "ראשית תבואתה". הרי שהעולם נברא עבור היהודי שמקיים תורה ומצוות. **וכשם** שבשאר דרגות הברואים, דומם, צומח, חי ומעליהם **מְדַבֵּר** שהוא האדם, כל אחד הוא יסוד בפני עצמו השונה במהותו מן הקודם לו, כך גם (כמו שכתב רבי יהודה הלוי בספר הכוזרי א, כח-מג, וכעין זה בשערי קדושה למהר"ו ג, א ובדרך ה' להרמח"ל ב, ד) דרגת 'ישראל' העולה על דרגת הגויים, שונה במהותה לגמרי ממהות שאר אומות העולם², והוא תכלית האדם כמדובר. (ובבראשית א, כז 'חשיבות האדם' הוספנו מעט).

² וכמו שכל אחד מאותן כוחות, יש בו שינוי מהותי מקודמו, ומהווה מין חדש העומד בפני עצמו. למשל: הצומח, אינו דומם שנוסף לו כח צמיחה, שאם כן כשהיה נוכל היה צריך לחזור להיות לפחות כדומם. וכן החי, אינו צומח שנוספה לו נפש, שאם כן בהסתלק הנפש היה צריך להמשיך לחיות כצומח, לא כן הדבר, אלא מתפרק הוא וחוזר ליסודות. וכן אדם בצאת נשמתו כשמת, לא ימשיך לחיות כבעל חיים אלא יפסד לגמרי, ומזכרה שכל אחד הוא יצירה בפני עצמה ולא זו בלבד שבכולם מתבטל כוחם במיתתם, אלא שכולם מעלתי – כך במיתתו גדול פחיתותו שנעשה יותר מסריח וכדומה). **כך** ישראל, אינם קְדָבֵר עם תוספת קדושה, אלא מהות אחרת. וזה שבכה רבן יוחנן בן זכאי (כתובות סו:) בראותו את בתו של נקדימון בן גוריון ואמר: אשריכם ישראל, בזמן שעושיין רצונו של מקום – אין כל אומה ולשון שולטת בהם, ובזמן שאין עושיין רצונו של מקום – מוסרין ביד וכו' ביד

תשובה: האדם היהודי הוא נזר ותכלית הבריאה, שבשבילו נבראו כל גרמי שמים וארץ, כדי שיקיים את מצוות התורה.

סכנת הירידה

שאלה: מהי הסכנה העצומה שקיימת לאדם כשהוא חלילה בירידה?
ב. ויקרא יב, ב: "אשה כי תזריע וילדה זכר". פירש רש"י "אמר רב שמלאי, כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו (כיצד נטמאים בלידה, צרעת וכו') נתפרשה (כאן בפרשת תזריע) אחר תורת בהמה חיה ועוף (שנתפרשו בפרשת שמיני איזה מהם מותרות ואיזה אסורות)". וכתב ה'חתם סופר' (תורת משה) כי הואיל ועל ידי המשכן זכו בני ישראל להשראת השכינה ולמדרגות רמות, היו עלולים לבוא לידי זרות הדעת ולומר: גדולים אנו אפילו מן המלאכים, לפיכך הקדימה התורה דיני בהמה, חיה ועוף, לפני דיני האדם, ללמדנו, כי אף אם הצדיקים שבבני אדם גדולים הם מן המלאכים, אמנם המצורעים והטמאים שנטמאו עקב עוונותם, גרועים הם מהבהמה והחיה, וטומאתם גדולה הרבה מטומאת הבהמה³, כל זאת כי האדם הוא בעל בחירה, וגרם לעצמו את הטומאה בחטאיו, ולכן התביעה עליו חמורה יותר.

וזו הסיבה שיהודים שאינם שומרי תורה ומצוות, יכולים לרדת עד שפל המדרגה ולהתנהג גרוע אפילו מהבהמות רחמנא ליצילן. כעין מה שדרש רבי יהודה בן רבי אלעאי (מגילה טז.) שתי נפילות הללו למה? אמרו לו: אומה זו (ישראל) משולה לעפר ומשולה לכוכבים, כשהם יורדין – יורדין עד עפר, וכשהן עולין – עולין עד לכוכבים. וביאר המהרש"א אומה זו משולה לעפר... שיורדין עד עפר, וכולם מושלים בהם (כאומרנו ביו"ד 'עבדים משלו בנו, פורק אין מידם') כמו עפר שנדרס לכל. וכשהן עולין – עולין עד לכוכבים, כמו שאין אדם יכול להגיע למקום הכוכבים – כך אין יכולים כל אומה ולשון לשלוט בהן.

מסופר בגמרא (כתובות סו:) פעם אחת רכב רבן יוחנן בן זכאי על חמור ויצא מירושלים ותלמידיו מהלכין אחריו, ראה נערה אחת מלקטת שעורים מבין גללי בהמתן של ערביים, הואיל וראתה אותו נגשה תיכף אליו באומרה: רבי, פרנסני, והיא אמרה לו שהיא בתו של נקדימון בן גוריון העשיר, ומשום שלא נתן צדקה כראוי ירד כל כספו לטמיון. אמר ריב"ז לתלמידיו: זכורני שחתמתי על כתובתה של זו וקראתי בה אלף אלפים דינרי זהב מבית אביה חוץ משל חמיה, בכה ואמר: אשריכם ישראל, בזמן שעושיין רצונו של מקום – אין כל אומה ולשון

בהמתן של אומה שפילה. ולכאורה בשלמא על תחילת משפטו מובן מהו "אשריכם ישראל", אך על סוף דבריו "אשריכם" קשה מה שמחה יש בזה (וראה מה שתיירגמו המהרש"א דהלן באת ב). אלא שממה שכשישראל יורדים – הם יורדים עד למטה, מוכח שכל קדושת ישראל היא מהות בפני עצמה, ולכן אם יורדים ומאבדים את מהותם, יורדים עד למטה ל'בהמתן של אומה שפילה'. (וראה גם במגילה טז.) אומה זו משולה לעפר ומשולה לכוכבים, כשהן יורדין – יורדין עד עפר, וכשהן עולין – עולין עד לכוכבים). וכן רואים גם שכהן שנפסל בחללות – אין לו גם קדושת לוי' (כמפורש בבבכות דף מז. ולפי זה יש לו להעלות לתורה בעליית ישראל, כמובא בשו"ת אגרות משה א"ח ח"ב ס' לג).

³ **שכן** בהמה אינה מטמאה בחייה ואילו האדם מטמא אף בחייו, וגם שנבלת הבהמה מטמאה רק במגע ובמשא, ואילו אדם מת מטמא אף באהל.

שאלה: באיזה אופן נמדד האדם השלם?

ג. ויקרא יג, ט: "זָעַע צִרְעָתְךָ כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם, וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן". הספורנו (במדבר ה, טו) עמד על כך שהמצורע 'מובא' על ידי אחרים (ככתוב "והובא אל הכהן"), גם הסוטה 'מובאת' על ידי בעלה (ככתוב במדבר ה, טו "והביא האיש את אשתו אל הכהן"), וכן העבד הנרצע מובא על ידי אדונו (ככתוב בשמות כא, ו "והגישו אדונו אל האלהים" – הדיינים), כי הצריך איזה תיקון, צריך להיות מובא דוקא על ידי מישהו נכבד ממנו (שאינו בצרה זו), כדוגמת מאמרם (ברכות ה: ונדרים ז:): 'אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים'. אבל הנזיר שמתחדש בו גילוח ובו נהפך לאיש אחר, אין נכבד ממנו שיביאנו, אלא הוא מביא את עצמו (ככתוב במדבר ו, יג "ביום מלאת ימי נזרו יביא אותו", עכ"ד, ועיין שם היטב בכונתו). **וביאר** זאת הגה"צ רבי ירוחם ממיר זצ"ל, כי המצורע, סוטה והעבד המבקש להירצע – כולם 'מובאים' ומובלים בידי אחרים, שהרי נסחפים הם אחר תאותם, חברתם ודעת הקהל המתירנית (הנקרא בלשון הגר"א 'צד הרע החיצוני'), ולכן גם בתיקונם צריך 'להובילם' על ידי אחרים, מה שאין כן הנזיר ההולך נגד הזרם 'הוא מביא את עצמו', שבכך מראה את עצם אישיותו, שאינו מובל על ידי אחרים – אלא אדרבה מוביל הוא את עצמו ופורש עצמו מאחרים (לעשות כמו כולם שמסתפרים ושותים יין כרצונם וכדומה).

זהו שאמר דוד (תהלים לא, כ) "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, פעלת לחוסים בך נגד בני אדם". ושאל ה'חפץ חיים' (הובא באהל רחל, נח) מהו "נגד בני אדם". וביאר שהנסחף עם הזרם מעיד בעצמו שאין בו רוח חיים ורצון עצמי, ומניח שיסחפוהו ויוליכוהו. אבל בזמן שהאדם הולך נגד הזרם, הרי הוא מעיד בעצמו שיש בו דעת ונחישות, והוא הקובע את מהלך חייו כפי הכרתו ואינו נסחף בזרם הסובבו. וזהו כוונת הכתוב "פעלת לחוסים בך, נגד בני אדם", שבאים לחסות בצל השכינה נגד הזרם של בני האדם.⁵ ומעין זה כתב המסילת ישרים (סוף פ"ה) "המפסיד הג' הוא... חברת הטפשים והחוטאים... רואים פעמים רבות אפילו אחר שנתאמת אצל האדם חובת העבודה והזהירות בה, יתרפה ממנה או יעבור על איזה דברים ממנה כדי שלא ילעגו עליו חבריו או כדי להתערב עמהם, והוא מה ששלמה מזהיר ואומר (משלי כד, כא) 'ועם שונים אל תתערב'. כי אם יאמר לך אדם (כתובות יז): 'לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם חבריות', אף אתה אמור לו: במה דברים אמורים, בבני אדם שעושים מעשי אדם, אך לא בבני אדם שעושים מעשי בהמה. ושלמה מזהיר עוד 'לך מנגד לאיש כסיל' (משלי יד, ז).

ובאמת שבדרך זו שייך לבדוק דג אם הוא חי או מת, שכך דרכו, אם הוא חי הוא שוחה כנגד הזרם, אבל אם הוא מת הוא

שולטת בהם, ובזמן שאין עושין רצונו של מקום – מוסרן ביד בהמתן של אומה שפלה. ולכאורה מה שאמר בתחילת דבריו 'אשריכם ישראל' שבזמן שאתם עולין – עולין עד למעלה, מובן למה שמה, אבל מה שסיים שבזמן שירדדים – יורדים עד למטה, קשה מה שמחה יש בזה, ומה שייך על כך 'אשריכם' (וראה מה שתידענו בהערה 2). **וביאר** המהרש"א ש'אשריכם ישראל' מדבר על שניהם, כי באמת שני ההפכויות הם למעלות ישראל, כי כל אומה ואומה יש לה שר ומזל בשמים, מה שאין כן ישראל שאין להם שום מזל, אלא הם חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, ולכן כשעושין רצונו הם למעלה מכל האומות ושריהם [ככתוב (בראשית טו, ה) "הבט נא השמימה", ופירש רש"י שהעליו מעל הכוכבים, להראותו שבכח ישראל להיות מעל המזלות], אבל כשאין עושין רצונו, הקדוש ברוך הוא מסלק שכינתו מהם, והרי הם שפלים ונבזים מכל האומות שיש להם שר ומזל ולישראל אין שר ומזל.

וכך יש לפרש את הגמרא במגילה שמדובר על מצבם הרוחני, כי 'כשהם עולין' ועושים רצון ה' – 'עולין עד לכוכבים' שדרגתם הרוחנית גבוהה⁴, ו'כשהם יורדין' ואין עושים רצון ה' – 'יורדין עד העפר', דהיינו נעשים מגושמים, וש'הם בני אדם הבזויים והפחותים שאין בהם נפש קדושה... עמי הארץ' (אור החיים בראשית טו, ג. וכעין לשון המסילת ישרים בפרק ו' עפריות החמירות גס'). **ולכן** יש להיזהר לעלות בתמידות, כי אם לא יעלו יכולים לרדת, כעין מה שכתב הגר"א (על הפסוק במשלי טו, כד "אורח חיים למעלה למשכיל, למען סור משאול מטה") שעל האדם מוטל כל הזמן לעלות בעבודת ה', ואם אינו עולה – בודאי הוא יורד, ולכן צריך להיות בעליה תמידית.

וכבר הבאנו (באות א) שיש כמה דרגות במעלת הברואים, דומם, צומח, חי ומעליהם מְדַבֵּר שהוא האדם, וכל אחד הוא יסוד בפני עצמו השונה במהותו מן הקודם לו, אולם הוסיף בספר הכוזרי (א, כח-מג, וכעין זה בשערי קדושה למהר"ו ג, א) שגם דרגת 'ישראל' העולה על דרגת הגויים שונה במהותה לגמרי ממהות שאר אומות העולם (כדלעיל בהערה 2). אבל המפסיד את מעלתו המיוחדת נהיה פחות ממה שהיה בלעדיו, ופעמים נהיים גרועים יותר מן הגויים (כמבואר בהערה שם, וכמו המציאות בזמננו בכמה מקומות רחמנא ליצלן). **גם** המהרש"א (יבמות סא.) כתב שיהודי מומר הוא גרוע מגוי ואינו קרוי אדם. גם הצומח אם מתבטל חיותו – הרי הוא יורד לפחות מדרגת דומם, וכן הדומם כשאין לו את צורתו – מתפרק לחלקים קטנים ומתבטל (וכמו שהרחבנו בשמות א, יז 'יראת שמים ראויה' בהערה).

תשובה: אף שישנה מעלה מיוחדת ליהודי שיש לו כח בחירה להגיע לדרגות גבוהות, אבל עליו לדעת שאם לא יתנהג כראוי יכול לאבד מעלתו ולהיות יותר גרוע מהבהמה.

⁴ כדוגמת הכוכבים הנמצאים גבוה בשמים, ובא לרמוז על דרגה רוחנית גבוהה, כפי שנמשלו ישראל הקדושים לכוכבים, ופרט הצדיקים (כמו גבאי צדקה ומלודי תנוקות) נמשלו לכוכבים (אור החיים בראשית טו, א), שנאמר עליהם (בבא בתרא ח:): את הפסוק (דניאל יב, א) "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד".

⁵ כעין זה כתב ה'חפץ חיים' עצמו (שם עולם ח"ב, קנטרס נפוצות ישראל, ח) בפירושו הפסוק הזה, שהמגביר עצמו בבטחון ביותר עד שהוא נגד רוב בני אדם הטורחים לנסוע למקומות מרוחקים, ואף לוחצים אותו לעשות כן, רב טוב חלקו הצפון לו מאת הקב"ה.

נגרר עם הזרם⁶. וכמו שמבואר בגמרא (סוכה סוף יח. ועבודה זרה לט. ובירושמי עבודה זרה ב, ט) שאפילו דג חי, אם הוא טמא, אין לו עמוד השדרה ואין יכול לעלות במעלה הנהר כנגד הזרם, מה שאין כן דג טהור שיש לו 'עמוד שדרה' ויכול לשחות אף כנגד הזרם⁷. וכך גם אצל בני אדם, אם הם כמתים, כאומרם (ברכות יח.) 'רשעים אפילו בחייהם קרויים מתים', אינם יכולים ללכת כנגד הזרם. וזהו ש"דרש רבן גמליאל הזקן (אבות דרבי נתן מ, ט שהלומד תורה נמשל לכמה דברים)... דג טמא כיצד? בן עניים שלמד מקרא ומשנה הלכות ואגדות ואין בו דעה. דג טהור כיצד? זה בן עשירים שלמד מקרא ומשנה הלכות ואגדות ויש בו דעה", ופירשו על פי האמור, כי 'דג טמא' הוא זה שעושה 'כמו כולם', אין לו עמוד השדרה ולכן הולך 'אחר הזרם', והואיל ואין בו דעה להבחין מהו הטוב האמיתי, לכן אפילו שלמד מקרא ומשנה הלכות ואגדות נקרא 'דג טמא', שלא הועילה חכמתו מפני חסרון דעתו. מה שאין כן 'דג טהור' הוא זה שלמד מקרא ומשנה הלכות ואגדות 'ויש בו דעה', ולכן יודע להבחין את האמת ולא ירא ולא חת ללכת אף כנגד הזרם, כי רוצה לעשות רצון בוראו.

וכך נמדד האדם בחייו הפרטיים, 'אין מים אלא תורה' (בבא קמא פב.), אם הוא שוחה כראוי ויודע ללכת גם כנגד הזרם, מראה שמעשיו במחשבה ולא עושה סתם 'כמו כולם'. ואם אין לו דעה, אלא עושה כמעשה קוף בעלמא, כפי שרואה – כך עושה, אז אות הוא חלילה כי מת הוא ולא חי שאין דעתו פועלת עמו.

וידועים דברי הרמב"ם (דעות ו, א) בגודל השפעת החברה וסכנתה, כמו שהבאנו במקום אחר⁸. ובפרט בזמננו שהשפעת החברה רבה היא מאוד, ורבים מעשי האדם הם על פיהם. נמצא שהאדם בסכנה גדולה, כי מנין שמה ש'כולם' עושים, זה הטוב ביותר, אולי כולם עושים משום פיתויי יצרם, או ממה שנתקבל מהגויים וכדומה, לכן כל דבר יבדוק לאשורו: מה מוטל עלי לעשות (ובבסיקות יכול להוועץ עם רבו וכדומה), ובכך ידע שהוא עובד את ה' באמת. **ואף** שבודאי אין זו חכמה לעשות תמיד נגד כולם, ולהיות משונה, וכבר אמר החזון איש זצ"ל שהמצוה הראשונה היא שלא להיות משונה, אבל בודאי שמה ש'העולם'

⁶ **וכן** אמר רבא (נהה טו.) לגבי לידת תאומים, שאף שולד חי וסנדל (עבור מת שרצף) כרוכים ביחד, מכל מקום הדרך שהסנדל יוצא ראשון משום שאין לו חיות ומחליק התוצה, ואילו הולד החי נאחו בידיו ברחם ויוצא אחר כך. **ומסתמא** הטעם שנמנע מלצאת, הוא על דרך אומרם (אבות סוף ה, כב) "ועל כרחך אתה נולד", ופירש הרע"ב "בשעת הלידה אינו רוצה לצאת, ומלאך מוציאו בעל כרחו", ובתוספות י"ט הביא שאינו רוצה לצאת, לפי שהוא צופה מסוף העולם ועד סופו (כמו שלמדו בנהה טו: מהפסק באיוב כט, ג "בהלו נרו עלי ראשי"). ואולי הוא גם משום שאינו רוצה להפסיק ללמוד עם המלאך, וכל שכן שלא לצאת לעולם החומרי הזה.

⁷ **אף** שבגמרא שם דחו שמצוינו דגים כאלו בנהרות עם זרמים גדולים, אבל עיקר הדברים לא נדחו, ופשוט שדג טהור שיש לו עמוד שדרה יותר מצוי בנהרות אלו משום כוחו. (ועוד גם מה שמצוינו דגים אלו שם, היינו רק שיכולים להיות במקום עם זרם כזה, אבל ללכת כנגד הזרם מסכימים שאין במתום). **וכן** כתב הרמב"ן (ויקרא יא, יט) מצד הסנפירים, שעל ידיהם יכולים הדגים הטהורים ללכת למקומות אחרים, מה שאין כן הטמאים שאין להם סנפירים מחוייבים להישאר במקומם (ולא הולכים נגד הזרם).

⁸ **בבראשית** (ג, יב) 'השפעת החברה לדעה', כו, ג-ד 'התחזקות למקורות', כה, כב 'בניסח יצר הרע לבית המדרש', כה, כא 'חברה טובה או רעה', לב, ד-ה 'השנייה מהתקרבות לרשעים', וענין שם כו, כח 'סכנת החברה הרעה', במדבר (ג, כט) 'התקרבות לרשעים', ושם 'התחזקות משכן רע', ועוד מקומות.

עושים זה לא ראייה ש'כך צריך לעשות', ובכל דבר לפני שעושהו יברר את ההלכה וההשקפה שבה, אם נכון הדבר לעשותו או שראוי להימנע ממנו.

הגר"ח ברים זצ"ל סיפר כי בתחילה כשנתוודע לאורחות חייו של החזון איש זצ"ל, חש והרהר בלבו, שאורחות חיי האנשים הם בגדר הנורמה, ש'כך צריכים להיראות החיים, ואילו אורחות חייו של החזון איש זצ"ל הם מדרגה גבוהה למעלה מגדר אדם. אבל לאחר שלמד את הספרים שערי תשובה, חובות הלבבות וראשית חכמה, התברר לו שאורחות חייו של החזון איש הם בגדר הנורמה, ואילו אורחות חייו הם במצב לא נורמלי, עכ"ד⁹. וזהו כאמור, כי באמת הנורמה הנצרכת לפי ההלכה וספרי המוסר היא גדולה עשרת מונים יותר מן האדם הפשוט המתהלך כאן עלי אדמות.

בפרט כאשר יודע שמעשי 'העולם' הם מעשי הרשעים הנמשכים אחר תאוות יצרם, אדרבה מהם ילמד מה לא לעשות, וכלשון השבט מוסר (כה, ו) "באתי ללמד דרך למי שאין מי שידריכנו בדרך טובים, והוא עצמו אינו יודע איזה דרך ישכון אור כדי להלך בו. ילמד מן הרשע... שכל מעשיו הם נגד רצונו יתברך... לכן ראה כל מה שהוא עושה, ועשה אתה בהיפך, וזהו הטוב והישר בעיני ה'. הוא ישן עד ארבע שעות, (אתה תעשה) ההיפך, לקום באשמורה... ונראה שלזה כיון שלמה המלך (משלי יד, ז) "לך מנגד לאיש כסיל, ובל ידעת שפתי דעת", ירצה (ונתכוון לומר): אתה בן אדם, ש'בל' (לא) ידעת שפתי דעת' להיות קורא ושונה וללמוד מן הספר שתלך בו, אלמדך כיצד תעשה: 'לך מנגד לאיש כסיל' – ראה מה שעושה הכסיל, שהוא הרשע, ועשה כנגדו".

תשובה: כשהאדם יכול לשחות נגד הזרם, מוכח שהוא חי, ולכן עליו לעשות הפוך ממעשי הרשעים.

הודעה משמחת

ב"ה יו"ל הספר 'זמנים ומועדים' על חודש שבט עד חודש אב (ט"ו בשבט, חנוכה, פורים, פסח, שבועות, ספירת העומר ובין המצרים).

ניתן לקבל במייל 'הכנה נפלאה לנישואין' (הילכה והנהגה לחתנים), וכן 'הכנה נפלאה לבר מצוה – הזדמנות פעם בחיים' (מעלת אותו היום ושהכל הולך אחר ההתחלה).

וכן לרכוש: שלום רב (על שאילת שלום והארת פנים), הפרשה המחכימה (שבועה חלקים, חכמה ומוסר אקטואליים על התורה), המשנה המחכימה (על פרקי אבות), המגילה

המחכימה (על מגילת אסתר), תורת עשר המכות (סיכום והערות בענין עשר המכות בדרך הפרו"ם), זמנים ומועדים (ביאורים ובידורים, ופולפולים בעניני מועדי השנה בחדשי כסליו עד אב,

בהלכה וברדוש), בוזאת תבחנו (630 שאלות על הש"ס מכת"י מו"ח הגר"ח קנייבסקי שליט"א שתשובותיהן במסכתות אחרות), אהבתי תורתך (סיפורים על אהבת תורה של גדולי ישראל). ברורי הלכות –

איסור והיתר/ בשר וחלב ותערובות (יו"ד סימנים פו-קיא, סיכום נפורט בעיקרי הסוגיות ומפרשיה עד להלכה, בתוספת ביאורים ובידורים, בהירים ומאירים, ובסופו קצת שאלות וחיזוק 'לפעשה').

בטלפון: 02-5864229 בפקס: 02-5861245 (לציין: עבור בן-דוד ולברר שנתקבל) **ובדוא"ל: BH5864229@GMAIL.COM**

⁹ **וכבר** הוכיח המשגיח הגה"צ רבי נפתלי קפלן שליט"א שמשמים לא מסתפקים ומרוצים עם האדם כשהוא תשעים ותשע אחוז, אלא תובעים אותו להיות מאה אחוז (לפי יכולתו). וממילא רואים בגודל התביעה שתובעים מהאדם.

נא לסייע לעלון ב'נדרים פלוס' עבור 'שבט אחים – רמות פולין' (שלוחה 3044) בקטגוריה 'עלון הפרשה המחכימה'

לענין הלכה

הערות מעשיות בהל' ספירת העומר

גליון 310

גליון זה מודפס לעורך לב המעיין בלבד ולא לסמוך עליו למעשה

דיני שמחות בספירת העומר בעל ברית

בעל ברית מותר לו להסתפר בימי ספירה לכבוד המילה. והיינו אבי הבן, המוהל והסנדק. ומותרים להסתפר אפילו ביום שלפני המילה סמוך לערב קודם הליכה לבית הכנסת (רמ"א סי' תצג סעי' ב ומ"ב שם).

אם אין צורך להתגלח: עי' בס' **מסורת משה** (ח"ב אות ר"יח) שכתב **שהגר"מ פיינשטיין זצ"ל** אמר דמה שהתירו להסתפר לכבוד המילה היינו דוקא כשיש צורך בכך, אבל אם הוא מצב שאין בו חסרון בכבוד המילה לא, ובפרט בגילוח הזקן שהרבה אנשים מגדלים זקן קשה להתיר, וסיים ילמעשה קשה למצוא מציאות להתירו עכ"ד.

שבת לפי החתונה

יש אחרונים שכתבו שחתן בשבת שלפני החתונה מותר להסתפר בערב שבת (**שערי תשובה** בשם **דגול מרובה**). ויש מחמירים בזה [**בס' ציוני הלכה** ה' נישואין עמ' קמד כתב **שהגר"ש אלישיב זצ"ל** פקפק מאד על היתר זה לחתן להסתפר בימי ספירה בשביל השבת עליה לתורה בזמנינו, משום שבזמנינו השבת 'אופרוף' אין בה שמחה כ"כ כמו שהיה בזמנם].

להסתפר ביום ל"ב בעומר לפני הנישואין: ומ"מ לכבוד הנישואין מותר להסתפר ביום ל"ב בעומר כשעושה נישואין בליל ל"ג בעומר ולא יהא אפשרות להסתפר בלילה. ואף להורי החתן השיב שאפשר להקל להסתפר ביום אם לא יוכלו להסתפר בלילה. וכן כתב בס' **שער המועדים להגר"ז ספיטמוס שליט"א** (סוף פ"ד) בשם **הגר"ן קרליץ זצ"ל** שאין לחתן להסתפר בערב שבת לכבוד 'האופרוף' שלו. אבל לפני החתונה שלו מותר [כגון שהנישואין בליל ל"ג בעומר].

שירה בפה

יש שכתבו שהמנהג לא לשיר בימי הספירה אפילו בפה בלא כלל זמר [חוץ משבתות]. ויש שהורו דדוקא בשירה שמעוררת לרקוד לריקוד ומחול נהגו איסור. אבל שירה שמרוממת את האדם [שירי רגש] ואינה מביאתו לריקוד ומחול מותר (בין פסח לשבועות פט"ו סעי' ה בשם **הגר"שז' אויערבך זצ"ל**, וכעין זה **בחוט שני** (שבת ח"ב עמ' שכה) דכתב י"א מצינו בפוסקים שאסור לשיר שירים בימי ספירת העומר, מ"מ אם יושבים חבורת אנשים יחד ושרים שירים מסתברא שאסורי עכ"ל. עי' **שער המועדים** על ספירת העומר פ"ד סעי' ד).

ריקודין בסעודת שידוכין

סעודת שידוכין אין לעשות בו ריקודין ומחולות, [וכ"ש שאין להשמיע בו כלי שיר] **מ"ב** (תצג ס"ק ג) אע"ג שהוא סעודת מצוה (**מ"ב** תמד ס"ק כד).

סעודת מצוה

בשאר סעודות מצוה כגון בר מצוה ברית מילה וסיום מסכת יש להימנע מריקודים ומחולות. אבל מותר לשיר בפה כנהוג (**שער המועדים** עמ' סח). דעצם השירה בפה לא ברירא איסורו, ולכן עכ"פ בסעודת מצוה יש לומר דמותר. דאפילו ריקודין ומחולות מדינתא אין אסורין במקום מצוה רק ממנהגא, ובה נראה שאין מנהג, וכן עי' בס' **וישמע משה** (ח"א עמ' קסד) בשם **הגר"שז' אלישיב זצ"ל** דמותר לשיר לנער בר מצוה בסעודה שעושין לו חבריו מפני שיש בזה חינוך והוא צורך מצוה עכ"ד. וכן כתב

ספירת העומר

מנהגי אבילות

הקדמה: פורעניות רבות תקפו עם ישראל בזמן שבין פסח לשבועות, וכן שנינו שנים עשר אלף זוגי תלמידים היו לו לרבי עקיבא וכולם מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה בזה, מפסח עד עצרת (עי' גמ' יבמות סב, כתובות סג, נדרים נ).

ומתו במיתת אסכרא ועי' **במהרש"א** (יבמות סב) דלכן מתו במדה זו כי הוא חיך וגו' ואמרו שמתו במיתת אסכרא, **דאפשר דכל אחד דיבר לשון הרע והיה מספר בגנות חברו**, וסימן ללשון הרע אסכרא ע"ש, **ובשו"ת תשב"ץ** ח"א סי' קעב הובא **בבית יוסף** סי' תצג ושנינו (אבות פ"ב מ"ח) "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך", ושנינו עוד (פ"ד מ"ג) "וכבוד חברך כמורא רבך ומורא רבך כמורא שמים", והם לא נהגו כן, ונענשו לפי שהיו גורמין לתורה שתתחלל על ידיהם, שהבריות אומרות אוי למי שלמד תורה וכו', **ובבראשית רבה** פ' ח"י שרה איתא **שהיו עיניהם צרה אלו באלו**.

בחודש אייר שנת ד' תתנו (לפני כ-900 שנה) חזרה ונשנתה פורענות על עם ישראל בגולת בני אשכנז בימי הספירה, שבהם החלו מסעי הצלב, וכן **גזירות תתק"ו** היו בעיקרם בין פסח לשבועות.

וכן **גזירות ה' ת"ח וה"ט לפני כ-370 שנה שנחרבו מאות קהילות והרבה רבבות מ"ישראל נהרגו ונספו במיתות משונות היו בימים שבין פסח לעצרת**. (ראה סי' בין פסח לשבועות להגר"ר צבי זצ"ל פ"ח).

ולכן מנהג בני אשכנז ובני ארץ ישראל של אבלות גם לאחר ל"ג בעומר מבוסס על פורענות רבות שקרו בזמנים אלו.

[וכמו בכל עניני אבלות כגון להתאבל על ירושלים (עי' דברי יעב"ץ), שמירת הלכות אלו של אבלות כדון, והתבוננות בפורעניות שקרו אז, בכוחו למנוע פורענות אחרות].

איסור שמיעת כלי זמר בימי העומר: עי' **משנה ברורה** (סי' תצג ס"ק ג) **דבימי אבלות של ספירת העומר לעשות ריקודין ומחולות נהגו איסור, וכל שכן בשאר ריקודין ומחולות של רשות בודאי יש לזהר**.

ומזה נלמד האיסור לשמוע כלי תזמורת וכן עי' **בשו"ת מנחת יצחק** (ח"א סי' קיא) שכיון שאסורים ריקודים ומחולות, כל שכן שאסור לזמר בכלי זמר [וכן כתב **בערוך השולחן** סי'ב], ולאו דוקא כשמזמרים בכלי זמר בציבור, אלא אפילו יחיד בביתו, כתב **בשו"ת אגרות משה** (יו"ד ח"ב סי' קלז) שאסור לשמוע כלי זמר.

שמיעת כלי זמר לרפואת הנפש: לשמוע בימי העומר תזמורת וכלי נגינה ו"טייפ" בימי הספירה, אם יש בו צורך גדול כגון שיש לו מרה שחורה ורבוי עצבות וכדו', ועלול להגיע עייז לאיסורים יותר חמורים כתב **הגר"מ"מ קארפ שליט"א** (בהל' חג בחג ספירת העומר עמ' סב) דישאל חכם^א.

^א ולכן יש לשים לב מה שמצוי כשמדברים על אלו שאין נוהגין כמותו באיזה ענין, לא לדבר בגנאי וזלוול על מנהגים של אחרים וכ"ש על ת"ח, שלא יהא בגדר ילא נהגו כבוד זה בזה.

^ב וכתב טעם ההיתר (בהערה שם) כיון שאין שמחתו לתענוג בעלמא רק לרפואת הנפש והרגעת העצבים וכדו', יש מקום להקל לו בצנעה (בשם **הגר"ח קניבסקי שליט"א**) וכן מורין בעלי הוראה (שם).

בשער המועדים בשם הגר"נ קרליץ זצ"ל דמותר לשיר בפה בימי ספירת העומר בסעודת סיום לשמחה של תורה.

השוהה במקום שמדליקים שירים

השוהה בבית שבני המשפחה מפעילים קלטות שירה בימי הספירה (שאינם נוהגים בשמירת ההלכה) ואינו יכול למונעם בדרכי נועם, אינו חייב לצאת מן הבית, אך יזהר שלא להיגרר להשתתף בשירה. וכן הנוסע באוטובוס והנהג מדליק שירים [ואינו רוצה לכבות] אי"צ לאטום אזניו אע"פ שנהנה בעל כרחו (שער המועדים פ"ד עמ' סה).

מנהגי ספירת עומר

ע' מ"ב ס' תצג ס"ק יד דיש נוהגים מנהגי אבילות של ספירת העומר מיום שני של פסח עד ל"ג בעומר בבוקר ובס"ק טו כתב שבמדינתנו המנהג לישא אשה ולהסתפר בג' ימי הגבלה וכו' וכתב **החיי אדם** שכן המנהג בק"ק ווילנא שנוהגים איסור מיום א' דר"ח אייר עד ג' סיון בבוקר מלבד ל"ג בעומר שנוהגין היתר. [וגם כיום יש רבים שנוהגים כן בכל דיני ספירת העומר עד ג' סיון בבוקר]. ולדעת הגר"ח קניבסקי שליט"א נוהגין (בארץ ישראל) להחמיר כשתי המנהגים (ע' להלן).

וע"פ האריז"ל אין מסתפרים עד ערב שבועות (הובא בשערי תשובה ס' תצג ס"ק ד).

לשמוע כל זמר לאחר ל"ג בעומר

מדברי רוב הפוסקים דלהלן, נוהגים שלא לשמוע שירים ומנגינות (אפילו בלי ריקודים ומחולות) מכלי זמר, ו"טייפ" בימי ספירת העומר גם **לאחר ל"ג בעומר**, מאידך יש נוהגין להקל בדבר, וחשוב לדעת דברי פוסקי זמננו בזה.

מנהג ארץ ישראל (ע' ס' ארץ ישראל להגר"מ טוקצינסקי זצ"ל ס' י"ח אות ב) לנהוג באיסור תספורת ונישואין מפסח ועד ראש חודש סיון, וביום ראש חודש סיון מותר חוץ מל"ג בעומר (ואם השעה דחוקה מקילים גם לביל ל"ג בעומר בין לתספורת בין לנישואין), וכן דעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל והגר"ש אלישיב זצ"ל שכן צריך לנהוג (ונוהגין לא לשמוע כלי זמר עד ר"ח סיון אפילו במקום מצוה) (מהגר"מ שוב שליט"א הרמ"ד ליון שליט"א ע' להלן בענין לאחר ר"ח סיון). ודעת הגר"ש וואזנר זצ"ל בקובץ **מבית לוי** ח"ג עמ' לח שיש להחמיר לשמוע כלי זמר בכל ימי הספירה.

ומשמע **בשער הציון** (ע' ס' תצג ס"ק ד) להחמיר לכל הפחות עד ראש חודש סיון.

אכן לפי הנשמע, יש נוהגין להקל גם בארץ ישראל לשמוע כלי זמר לאחר ל"ג בעומר, ואפשר שהמשיכו את מנהג אבותיהם שהיו נוהגים בחו"ל (וע"פ לאחר ל"ג בעומר, אבל לפני ר"ח אייר נהגו כולי עלמא בארץ ישראל להחמיר לא לשמוע כלי זמר). ועוד ע' **בט"ז** ס' תצג ס"ק ב בהתאבילות לאחר ל"ג בעומר לא החמירו כ"כ משא"כ על מיתת תלמידי ר' עקיבא מוטל על כל העולם להתאבל, החמירו טפי.

המנהג בחוץ לארץ: דעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל שאלו שנוהגים אבילות עד ל"ג בעומר מותרים לשמוע תזמורת לאחר ל"ג בעומר, וכן התייר ריקודים ומחולות של רשות (שמענו מהגר"ר שמואל פירסט שליט"א) [נהורה זה בחו"ל וצ"ע מה דעתו בארץ ישראל בזמננו]. ואמנם ע"ע במסורת משה ח"ב או"ח ס' רכא שהחמיר בדבר וצ"ע [וכן ע' בקובץ הלכות (פסקי הגר"ש קניבסקי שליט"א שהמנהג לשמוע כלי זמר (עכ"פ בחוץ לארץ) בימים שנוהגים היתר נישואין (ספח"ע פרק ח' סעי' ז, ע"י פרק ט' סעי' א)].

וע' **שערי ימי הפסח** (עמ' רמה) שמעיקר הדין אסור לנגן בכלי שיר ולשומעם בכל השנה, וזכר לחורבן, כמבואר בשו"ע ס' תקס. אלא שקשה לעמוד בזה באופן תמידי ומקילים בזה במשך השנה לשמוע על כלי קולות, מ"מ בימים אלו של צער [וכן בימי בין המצרים] קבלו עם ישראל להחמיר כעיקר הדין ולא להקל כלל (ע' אג"מ יו"ד ח"ב ס' קלז) עכ"ד. ולפי הנראה זה עוד טעם למקילין לאחר ל"ג בעומר, שמחמת הקושי שבדבר,

³ **ובמועד לכל חי (להגר"ח פלאגי ו, ז)** כתב שאין להסתפר בלילה שהוא זמן דין, וכ"ש בימי הספירה. מיהו **בפקודת אלעזר** (שנת תרמד) הביא שתלמיד האריז"ל הרח"ו הסתפר אחר תפילת ערבית של ערב שבועות.

¹ דכתב שאף בזמנים שנהגו היתר תספורת (כגון מר"ח סיון עד עצרת) יש להסתפק אם מותר ריקודים ומחולות של רשות. וז"ל דיש לזהר אפילו עד ראש חודש אייר. ומראש חודש סיון עד עצרת [לאותן הנוהגין להסתפר] יש להסתפק אם יש להקל בריקודין ומחולות של רשות (פמ"ג בשם הא"י). עכ"ד. ומשמע מדבריו שעד ראש חודש סיון אין מקום להסתפק, [ואין להתיר ריקודין ומחולות אפילו של מצוה] ולדברי הפוסקים הנ"ל כל שכן שאין לשמוע כלי זמר.

נהגו להחמיר כעיקר הדין רק עד ל"ג בעומר. ועוד סומכים על זה שיש מקום לחלק ששמיעת טייפ הוא לא דמי להאיסור של ריקוד ומחולות של רשות שהוא גדר של שמחה יתירה וברבים (ורק נהגו להחמיר בשמיעת שירים לפני ל"ג בעומר), ולכן הקילו בזה לאחר ל"ג בעומר, ובפרט לבני הבית, לילדים ולצעירים, כיון שצריכים לזה מאד להרגעת הנפש, ודי והותר במה שמחמירין עד ל"ג בעומר, רק חשוב לדעת דברי רוב גדולי הפוסקים להחמיר בדבר (לבני אשכנז) כיון שכמה גזירות ופרענות ארעו באותם זמנים.

המנהג בארץ ישראל מר"ח סיון עד עצרת

מראש חודש סיון נוהגין בארץ ישראל היתר נישואין ותספורת וריקודין ומחולות של מצוה (וכן לשמוע כלי זמר של מצוה), אבל נחלקו הפוסקים בענין לשמוע כלי זמר של רשות. וע' **בשער הציון** הנ"ל שהסתפק בדבר.

י"א אין מנהגי אבילות בארץ ישראל מראש חודש סיון: לדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל המנהג בארץ ישראל, שמותר לישא אשה וכן מותר בתספורת (ושמיעת תזמורת) מראש חודש סיון (מהגר"מ שוב שליט"א, הרמ"ד ליון שליט"א).

תספורת לאחר ל"ג בעומר

יש מקומות שנוהגים איסור תספורת כהרמ"א עד ל"ג בעומר, ומל"ג בעומר ואילך מותר. וכן נוהגים בהרבה מקומות ובכמה ישיבות קדושות (הגרמ"מ קארפ שליט"א ה"ל חג בחג ספירת העומר עמ' עד) וראה בהע"י.

ברכת שהחיינו

מותר לברך 'שהחיינו' בספירה, וכן לסייד הבית או לקנות בגדים חדשים. וע' מ"ב ס' תצג ס' ב, [ולשון אם נזדמן לו שכתב המ"ב הוא לאו דוקא, בין פסח לברכות בשם הגר"ח קניבסקי שליט"א. (וכן ע' בהל' חג בחג פ"ז הע' 20). ובאר הגר"נ קרליץ זצ"ל (חוט שני ח"ד עמ' שעט) לשון 'אם נזדמן שלא יכוין אדם שיצא לו לברך שהחיינו דוקא בימי הספירה, אלא שאם נזדמן הדבר, מותר אף לכתחילה לברך שהחיינו בימי הספירה. עכ"ד

מ"מ יש שנוהגים להקפיד על זה שלא לברך שהחיינו בספירה ולכן אין מכניסין עצמן לחיוב הברכה בתפירת בגדים חדשים או קנייתן. (הל' חג בחג עמ' סד מהדור"ח).

ויש מקומות שאף נהגו איסור בלבישת בגדים חדשים בספירה משום רבוי שמחה ובפרט בגדים חשובים שראוי לברך עליהן שהחיינו [למעט בגדים חדשים קלי ערך]. (שם).

אם נזדמן פרי חדש או בגד חדש שצריך ללבושו [במקום שלא ידוע שנהגו איסור בזה] שצריך לברך שהחיינו לא יבטל הברכה אלא יברך שהחיינו, וטוב להניח הבגד או הפרי לשבת, ויברך שהחיינו בשבת. (ע' מ"ב ס' תצג ס"ק ב הל' חג בחג שם).

להערות והארות – 0533-163-916 נא להשאיר הודעה (מ. הרסקין מודיעין עילית)

ניתן לקבל הגיליון במייל: 089285647@gmail.com וכן הגיליון 'ללמוד ולקיים' על סדר הדף היומי

"קו בארבע אמות" 0722-549-661

דף היומי: ענינים מעשיים - שלוחה 1,2 לענין הלכה - שלוחה 3

השבוע – בהל' ספירת העומר

² ואף למקילין בדבר, אולי יש מקום למעט בניגונים שהם גורמים שמחה יתירה וריקוד ולהעדיף ניגונים המעוררים ליראת שמים.

¹ סיפר הרב ליון שליט"א שפעם השיב לשואל חסידי, יומיים לפני הג השבועות שכדאי להכות עוד יום ולהסתפר בערב שבועות.

¹ **ובט"ז** ס"ק ב כ' שהמנהג שלא לישא מפסח עד עצרת ורק לענין תספורת נוהגין היתר אחר ל"ג בעומר, ובאר ה"ט"ז דעיקר הטעם משום תלמידי ר"ע דפסקו למות בל"ג בעומר, ומכאן ואילך שרי, ומ"מ משום גזירות תתני' והגזירות של מסעי הצלב נוהגין אבילות אחר ל"ג בעומר עד עצרת, אך זהו רק לענין נישואין שיש בו רבוי שמחה ולא לענין תספורת ולכן מקילין בתספורת אחר ל"ג בעומר. ומנהג זה נתקבל כהיום בהרבה ישיבות קדושות בארץ ישראל ובהרבה מקומות שמקילין אחר ל"ג בעומר לענין תספורת אך לא לענין נישואין ומקורו בט"ז. (הל' חג בחג ספירת העומר עמ' עד).

אך ע' לעיל שלדעת הגר"ש אויערבך זצ"ל הגר"ש אלישיב זצ"ל שליט"א וואגור זצ"ל והגר"ח קניבסקי שליט"א שהמנהג שאין להסתפר ר"ח סיון, וי"א ג' ימי הגבלה, וי"א ערב שבועות.

² וע' במ"מ ה"ל בין המצרים ס' תקנא שהגר"א כתב שזה חומרא יתירה, וכן ה"ט"ז מפסק בזה, ועל כן בשבת אין להחמיר בזה.

טמונה בפרשה

עלון שבועי לעידוד העיון והבקיאות בפרשת השבוע

פרשת תזריע - מצורע

לסדר את הפרשה

לפניכם רשימת נושאי הפרשה בסדר מעורב, עליכם לסדרם מחדש לפי סדר ההתרחשויות בפרשה. כשתצליחו, תקבלו מהאותיות חלק מפסוק מהפרשה.

- א. סדר קרבנות המצורע ביום השמיני לטהרתו
- א. טומאת נגעי קרחת וגבחת
- ב. דיני המצורע
- ו. טומאת נגעי ראש וזקן
- ז. דיני טומאת זב
- י. תורת היולדת וקרבתיה
- ה. קרבן מצורע דל
- ח. טומאת נגע מכוות אש
- י. סדר טהרת המצורע ביום הראשון לטהרתו
- ל. טומאת נגע בשר
- מ. סדר גילוח המצורע ביום השביעי לטהרתו
- ג. טומאת נגעי בגדים
- ק. טומאת נגע שחין
- ה. דיני נגעי בתים וטהרתם
- ת. דיני טומאות כלליות

שאלה לשולחן שבת

"אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים"

ידוע שכל מקום שכתוב בתורה 'והיה' הכוונה לדבר שיש בו עניין של שמחה, ואילו כשכתוב: 'ויהי' הדבר רומז לעניין שאינו שמח. ויש לבאר מדוע בחרה התורה לכתוב 'והיה בעור בשרו' בלשון הרומזת על שמחה והרי על פניו אין הדבר מאורע משמח לאדם שהוא הצטרע?

מטרת השאלה הינה לעורר דיון סביב שולחן השבת. ניתן לשלוח את תשובותיכם למערכת (בצרוף מקורות, אם ישנם) ובל"ג אכתוב מן התשובות בעוד כחודש.

פנינים

"נגע צרעת כי תהיה באדם"

אותיות "נגע" בהיפוך הסדר הן: "ענג" - מלה הקשורה לשבת קודש ("וקראת לשבת ענג"), ואותיות "צרעת" בהיפוך הסדר הן: "עצרת" - מלה המתקשרת עם יום טוב ("עצרת תהיה לכם"). שבת ויו"ט הם אפוא ההיפוך של נגע הצרעת, כך שאם נגע הצרעת מסמל את ההסתר של האלוקות, את גסותו של עולם הטבע המכסה על פנימיותה של הבריאה - הרי שבת ויום טוב הינם ההיפך המוחלט מזה, שהם פוקחים את עיני האדם ופותחים את לבו לראות ולחוש את יוצר בראשית מתוך יצירתו, קורעים את ה"עור" המכסה על הפנימיות ומפיקים את האור הגנוז מתוך הטבע. (מעיינה של תורה)

"את הצפור החיה יקח אותה"

כשנעייץ בפרשה העוסקת בטהרת המצורע נגלה דבר פלא: כל הפסוקים מלבד הראשון הפותח בציווי: "זאת תהיה", פותחים באות ו' חוץ מהפסוק: "את הצפור החיה, ויש לבאר עניין מדוע פסוק זה אינו פותח אף הוא באות ו'. ישנה הלכה שאסור לשחוט בעל חי אחד בפני חבריו, וחוץ מכך שיש בוה צער בעלי חיים, יש בדבר זה אף חשש של טריפה (יו"ד סל"ז), וב'פתחי תשובה' מוסיף ומביא שהלכה זו נוגעת גם לשחיטת עופות. המצורע מביא לטהרתו "שתי צפרים חיות" ודרשו חז"ל (חולין קמו): שאסור שהצפרים תהיינה טריפות. וכעת ניתן לומר שלכן לא חיברה התורה פסוק זה עם הפסוק שלפניו העוסק בשחיטת הצפור הראשונה, לרמז שלא יחברו את שתי הצפרים יחד, אלא כל אחת תהיה בנפרד. (אזנים לתורה)

"וצוה הכהן ולקח למיטהר... ועץ ארז ושני תולעת ואזוב"

יש להבין מדוע בפרשתנו סדר הפסוק הוא "עץ ארז ושני תולעת ואזוב", ולעומת זאת בפרשת חוקת כתוב "ועץ ארז ואזוב ושני תולעת". ולכאורה נראה שהסדר הנכון הוא כפי שמופיע בפרשת חוקת, שם הפסוק מסודר לפי גודל המרכיבים בסדר יורד? אלא הטעם בפרשתנו הוא שצרעת באה כעונש על לשון הרע, והמדבר לשון הרע לוקה במידת הגאווה. וידועים דברי הרמב"ם (הל' דעות ב, ב) שמי שצריך לתקן מידה אחת צריך ללכת לקיצוניות השנייה, ואחר כך יחזור לדרך האמצעית. אף כאן, כיון שהמצורע נכשל בשל היותו בעל גאווה כ"ארז", עליו להטות עצמו עד לקצה השני היינו לבחינת "שני תולעת", ואז ישוב לדרך הממוצעת כ"אזוב". א"כ הסדר שנשנה כאן הוא מדויק כסדר תשובתו הראויה. אמנם לגבי פרה אדומה נכתב הסדר הראוי לפי גודלם וחשיבותם הארז האזוב ורק לבסוף הביא את הקטנה שבהם היא התולעת.

"וזבא אשר לו הבית והגיד לכהן מנגע נראה לי בבית"

'אפילו תלמיד חכם שידוע שהוא נגע ודאי, לא יפסוק דבר ברור לומר נגע נראה לי, אלא כנגע נראה לי' (רש"י) ויש לבאר מדוע אסרה תורה על האדם לומר שהוא נגע והרי אין באמירתו כלום שרק כהן יכול לטמא הבית ואפילו הכהן עושה כן רק אחרי 7 ימי הסגר, ולמה חוששים? עוד קשה, מדוע ענין זה מוזכר רק לגבי נגעי בתים ולא בפרשת תזריע כבר לגבי נגעי אדם ובגדים? (ואף הרמב"ם הביא עניין זה רק לגבי נגעי בתים) ויש לבאר: א. כדי שלא יהיה כדובר שקרים לפני הקב"ה שהרי באמת אינו טמא עדיין. (אלופי יהודה) ב. אין אנו רוצים שהכהן יירא מפני התלמיד חכם שכבר אמר את דעתו שזהו נגע טמא, אלא שיפסוק הכהן מעצמו. (ט"ב) ג. הדבר לא מוכבד לפסוק הלכה בפני הכהן שלו נתנה תורה את הכח בעניין זה. (רביד הזהב) ד. משום שיתכן הדבר שהדבר אינו נגע על דרך השלילה אלא דבר חיובי שיגרום לגילוי אוצרות הכנענים, לכן הקפידה התורה שיאמר בלשון זו: 'כנגע'. (ע"פ תשובות הקוראים הנכבדים שליט"א ל"שאלה לשולחן שבת" תשע"ט)

העלון מוקדש
לע"נ יוסף בן חיים דב
ת.נ.צ.ב.ה

ישנו ביקוש רב בבתי הכנסת ברחבי הארץ לקבל את העלון לקהילה שלהם. זו ההזדמנות שלכם לזכות בהפצת תורה. ניתן לתרום:
1. בהעברה לבנק לאומי (10) סניף 911 חשבון 3787939, ע"ש 'ביין' 2. לשלוח שיק למערכת

חידון א' ת'

- התשובה לכל שאלה **מתחילה** באות המופיעה בתחילת השורה
- אחד מקרבנות המצורע הנטהר
 - תורת נגעיו מפורשת בפרשתינו
 - המצורע צריך לגלח גם את _____
 - הכהן נותן ממנו על המצורע הנטהר
 - דין בית ספק טמא
 - "זאת .. תורת המצורע ביום טהרתו _ אל הכהן"
 - איש הטמא באחת מהטומאות בפרשה
 - כלי שיש לשוברו, אם טמא נגע בו
 - עושה כך לאחר פיגוי האבנים הנגועות
 - הכהן נותן מן הדם על צד זה של המצורע
 - כך יש לומר לכהן שיש בבית נגע
 - "_ ביום הטמא וביום טהרה זאת תורת הצרעת"
 - הנגע בבית מכונה צרעת _____
 - הכהן מטהר את הבית אם _____ הנגע
 - סוג צרעת
 - אחד מהצפרים לחטאת והשני ל _____
 - הכהן משלח את הציפור החיה על _____ השדה
 - שתיים כאלו נלקחות למצורע הנטהר
 - מראה נגע בית טמא: שהוא שפל מן ה _____
 - שם שופך הכהן את שארית השמן
 - סוג צרעת
 - אחד ממעשי הכהן ביום השמיני לטהרה

חידון א' ת' הפוך

- התשובה לכל שאלה **מסתיימת** באות המופיעה בתחילת השורה
- כך קורא המצורע
 - חלק בבגד הארוג
 - בזמן זה אין הכהנים רואים נגעים (ע"פ רש"י)
 - כך יושב המצורע
 - כך קרוי נגע שדוהה
 - "וביום השמיני ימול בשר _____"
 - "כהות לבנות" - שאין הלובן שלהן _____ (רש"י)
 - למי שאין שיער באחורי ראשו נקרא -
 - "ואם מפאת פניו _____ ראשו"
 - עוד חלק בבגד הארוג
 - "וראהו הכהן והנה _____ הנגע ללבן"
 - מראה נגע טמא הוא שמראה _____ מן העור
 - דין בגדי המצורע
 - בו שיער צהוב מטמא
 - דין בגד שלא פשה בו הנגע כעבור שבוע
 - המצורע נקרא גם -
 - מה דין בגד עם צרעת טמאה?
 - רש"י - "סילון ממאיר" (יג,ב) מה כוונתו? (שפ"ח)
 - כך נקראת צרעת במקום שיער
 - אחד מסוגי האריגים הנטמאים בנגעים
 - "בכל _____ לא תיגע ואל _____ לא תבוא"
 - שם נגע טהור

ואלה שמות

"לכל מראה עיני הכהן"

מי נקרא 'נהוראי' ומדוע? אלו שמות נוספים היו לו? (התשובות במדור התשובות)

מן המדרש

"מי האיש החפץ חיים". מעשה ברוכל אחד שהיה מחזיר (מסתובב) בעיירות שהיו סמוכות לעיר ציפורי, והיה מכריז ואומר: "מי רוצה לקנות סם חיים... רבי ינאי היה יושב באותה השעה בטרקלינו ושמע מבחוץ אדם המכריז: " מי רוצה לקנות סם חיים...". הסתקרן רבי ינאי, וקרא לרוכל שביקש ממנו שיבוא כדי למכור לו מסם החיים. אך הרוכל ניסה להשתמש ממנו באומר: "אין אתה זקוק לזה ולא שכמותך זקוקים לזה". אך לאחר שרבי ינאי הפציר בו - עלה אליו, הוציא לו ספר תהילים והראה לו את הפסוק: "מי האיש החפץ חיים" שכתוב מיד לאחוריו: "נצור לשונך מרע סור מרע ועשה טוב". אמר רבי ינאי: "אף שלמה הכריז ואמר (משלי כא, כג): "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו", ואמר רבי ינאי: "כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט עד שבא רוכל זה והודיעו". לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם: "זאת תהיה תורת המצורע" תורת המוציא שם רע". דבר אחר, "מות וחיים ביד לשון". אל תאמר, הואיל ונתנה לי רשות לדבר, הריני אומר כל מה שאבקש. כבר הזהירה אותך התורה, שנאמר: "נצר לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה" (תהלים לד, יד). ואל תחשוש שמא אתה מחסר דבר אלא תדע שאתה משתכר בכך. ורוח הקדוש צווחה: "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו". אל תקרא מצרות נפשו, אלא מצרעת נפשו. (ע"פ מדרש רבה ותנחומא)

מילה בפרשה

על העיר הוא השתלט,
ושיטח לה את הדלת,
אז שם מאכל בהשריה,
לבהמה שבראש העליה.

המונח המבוקש הינו מילה
בת 3 אותיות המופיעה בפרשה.
אשר כל שורה בחידה
רומזת להקשר שונה שלה.
(יתכן כתיב חסר וחילופי אותיות
בעלי הגיה דומה)

התשובה תתפרסם אי"ה בגליון הבא

ושפני טמוני חול

מיצד יתכן שתחול על האישה חובה למזל את בנה?

"ושחט את הצפור האחת אל כלי הרש אל מים חיים" שתי הצפרים משולים ליצר הטוב והיצר הרע. כיצד יוכל האדם להשליט את היצר הטוב על היצר הרע? "ושחט את הצפור החיה" - שהוא היצר הרע, "אל כלי הרש" - מתוך ענוה, "על מים חיים" - על ידי לימוד התורה, שאין מים אלא תורה. (רבנו אפרים)

"ונתתי נגע צרעת"

ראשי וסופי התיבות של המילים: "ונתתי נגע" עולים ל136 שהוא בגימטריא 'ממוזן'. הדבר רומז לכך שכשישראל יכנסו לארץ כנען, הם ימצאו את הממוזן שטמנו האמוריים. (מנחת כהן)

שעשועי דאורייתא

"כי תבאו אל ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחזה" היכן עוד בתנ"ך כתוב "אחזה"? (5 בתורה)

מצאו נא בפרשה:

1. שם של אחד מספרי הי"ד החזקה לרמב"ם.
2. צמד מילים המופיעים פעמיים ברציפות.
3. מילה המופיעה 5 פעמים בפסוק אחד. (2 תשובות)
4. 4 מילים רצופות שמתוכן 3 הן מאותו השורש.
5. מילה הכתובה 11 פעמים בניקוד מסוים ופעם אחת בניקוד שונה.
6. 5 אותיות המופיעות פעמיים ברציפות, כל אחת במילה אחת.
7. מילה עם התנועה 'פתח' 4 פעמים רצופות!

"זיכרון" סימן

גימטריאות ורמזים לזכירת מספר פסוקי הפרשה

פרשות תזריע ומצורע עוסקות בעיקר בדיני טומאה וטהרה, ודיני נגעים. "בראש או בזקן".

בפרשת תזריע ישנם 67 פסוקים, ובפרשת מצורע 90 פסוקים, וביחד: 157.

אפשר לזכור זאת ע"י זכירת המילה: "זקן" = בגימטריא = 157

תשובות

ושפני טמוני חול - תשובה לשבוע שעבר: דג טמא המותר באכילה? - נושאי כלים יו"ד פ"ג י': אם בלע דג טהור דג טמא ויצא לחוץ או דג טמא שנמצא אינו שלם במעי דג טהור, מותר. (ש"ך פמ"ג) **לסדר את הפרשה** - "ולקחו אבנים אחרות". **חידון א' ת'** - אשם, בית, גבות עיניו, דם האשם, הסגר, והובא, זב, חרש, טה, ימין, כנגע נראה לי בבית, להורות, ממארת, נרפא, ספחת, עולה, פני, ציפורים, קיר, ראש הנטרה, שאת, תנופה. **חידון א' ת' הפוך** - טמא טמא, ערב, חג (רגל), בוד, כהה, ערלתו, עז, קירח, ימרט, שתי, נהפך, שפל, פרומים, זקן, כיבוס, צרוע, ישרף, קוץ, נתק, עור, קודש המקדש, מספחת. **שעשועי דאורייתא** - בפרשת ויגש: "ויתן להם אחזה" בפרשת בהה: "היה לכם לאחזה... לרשת אחזה", בפרשת פנחס: "תנה לנו אחזה", בפרשת מטות: "לאחזה" (3), ובפרשת האזינו: "לבני ישראל לאחזה". וביחזקאל כתוב: "ואחזה לא תתנו להם... להם לאחזה... לארץ יהיה לו לאחזה בישראל". 1. "טהרה". 2. "הוא טמא הוא טמא". 3. המילה 'או' בפסוקים: "והיה הנגע ירקרק או אדמדם בבגד או בעור או בשתי או בערב או בכל כלי עור נגע צרעת הוא והראה את הכהן", "זאת תורת נגע צרעת בגד הצמר או הפשתים או השתי או הערב או כל כלי עור לטהרו או לטמאו". 4. "טמא הוא טמא יטמאנו". 5. "המטהר". 6. "בבית", "חיים", "ממארת", "רר", "ונתתי". 7. "ולספחת". **ואלה שמות** - 'תנא: לא רבי מאיר שמו אלא רבי נהוראי שמו. ולמה נקרא שמו ר"מ? שהוא מאיר עיני חכמים בהלכה. ולא נהוראי שמו אלא רבי נחמיה שמו ואמרי לה רבי אלעזר בן ערך שמו, ולמה נקרא שמו נהוראי? שמנהיר עיני חכמים בהלכה. (עירובין יג:). **מילה בפרשה שמיני** - מעין. "רצה לזייף יהלום" - צורת היהלום כמעין וכן: רצון האדם הוא מעין ("ראש מעיניו"), "ומהרהר בדבר בחלום" - מהרהר בדבר=מעין, "הדומה לדבר המקורי" - דומה=מעין, "במקור מים מדברי" - במעין, מבווע. **טמונות בפרשה** - 1. "כף הכהן" (יד, טו). 2. "לכל מראה עיני הכהן" (יג, יב). 3. "צרבת המכה" (יג, כח). 4. "מכות אש" (יג, כד). 5. בגד של- "בשתי או בערב" (יג, מז). 6. "הראות בו בשר חי" (יג, ז). 7. "שלושים יום ושלושת ימים" (יב, ד). 8. 'גדר אמצעי שבאופן' (רש"י יד יד). 9. "כהה הנגע" (יג, ו) (וכל הגוונים הלבנים בפרשה). 10. מטמוניות של זהב בקירות בתיהם (רש"י יד, לד). 11. הרמזור מכליל 3 צבעים המוזכרים בפרשה: אדום, צהוב וירקרק. 12. "ושישים יום וששת ימים" (יב, ה). 13. "ופינו את הבית" (יד, לו). 14. "והאוכף" (רש"י טו, ט). **טמונות בהפטר** - 1. "כל הדרך מלאה בגדים וכלים" (ז, טו). 2. "קול רכב" (ז, ו). 3. "השליש" (ז, ויט). 4. "הסוס אסור" (ז, י). **שאלה לשלחו השבת צו** - שאלנו: מדוע במשנה במסכת אבות (פ"ה מ"ה) שמביאה את עשרת הניסים שנעשו בבית המקדש, לא מוזכר עניין נס זה שירדה אש מן השמים באופן פלאי? כמה מעיקרי התשובות שהתקבלו במערכת: 1. נכלל בנס שלא כיבו הגשמים את האש. 2. נמנו רק הניסים המכוונים כנגד עשרת הדברות. 3. נמנו רק הניסים שהייתה בהם טובה לאבותינו. 4. היו יותר ניסים ולא כתבו את הכל. 5. נס זה לא נהג לגמרי בבית שני. 6. בחרו להצניע נס זה כיון שהייתה לנדב ואביהוא תקלה ממנו.

ניתן להשיג את העלון:

במייל: ע"י שליחת מייל בקשה אל: temunabaparashah@gmail.com - מלמדים, תלמודי תורה ובתי ספר - נא ציינו זאת.

באתרים: באתרים: 'לדעת', 'אידישער וינקל' (באידיש) 'תורת יוסף' ו'דרשו'.

בשכונת בית ישראל בירושלים: בחנות 'פיצוחי בית ישראל' רח' בית ישראל 1, ובמערכת.

העלון מגיע מדי שבוע לעשרות אלפי משפחות וילדים, המשתמשים

בו ללימוד משותף סביב שולחן השבת.

מעוניינים להקדיש את העלון לכל מטרה? צרו קשר עם המערכת, או טלפנו: 052-766-5775

© כל הזכויות שמורות לאהרן בייך.

ניתן לשלוח תגובות, רעיונות והערות למערכת:

קויפמן 17, ירושלים

temunabaparashah@gmail.com

להבין אמרי בינה

קווים לדמותו של הרב מקאליש

מאיר עיני ישראל בתורתו בונה ירושלים ומיישבה

הגאון רבי מאיר אויערבך זצ"ל

רב ואב"ד ירושלים ת"ו

מחבר הספר הנודע לתהילה "אמרי בינה" נלב"ע ה' באייר תרל"ח

החוט המשולש לבית אויערבך

רבינו מאיר אויערבך בעל הספר המפורסם "אמרי בינה" נולד לאביו רבי יצחק איציק אב"ד דאברכי פלאצק ולונטשיץ בשנת תקע"ה.

רבי מאיר התייחס לשלשלת היוחסין לבית משפחת אויערבך, והוא הדור השלישי למחברים אשר ספריהם אינם משימים משולחן הלומדים.

סבו רבי חיים אויערבך הוא מחבר הספר "דברי משפט" על חושן משפט.

אביו רבי יצחק איציק אויערבך כתב את הספר "דברי חיים" (המכונה בפי רבים 'דברי חיים אויערבך' כדי להבדילו משו"ת דברי חיים של ר"ח מצאנז).

[רבי שמואל העליר רבה של צפת כתב לרבינו: "באתי להגיד כי אני מחבב מאד את ספרי מר אביו ז"ל דברי חיים, ודברי משפט מזקיני הגאון ז"ל, כי המה סברות ישירות לאמיתיה של תורה וניכר שלמדו תורה לשמה"]

את רוב תורתו קנה רבי מאיר מאביו, ואף הוציא לאור את ספרו לאחר פטירתו בצירוף הערות אשר פרסמו את גדולתו בעולם. בהקדמה הוא מבאר שאביו ר' איציק הורה לו את השם שיקרא לספר: "ושם הספר תקרא דברי חיים, יען כי כל תורתו שאבתי ממעין החיים של כבוד אבא מאירי הגאון רבי חיים אויערבך בעה"מ ספר דברי משפט, הדריכני ולימדני דעת לטוט במים חיים ים התלמוד והפוסקים, לזאת על שמו ספרי יקרא, גם תיבת 'דברי' המה ר"ת דברי יצחק בן ר' חיים".

בגיל צעיר נתמנה לרב, ומאז כיהן בכמה קהילות בפולין כאשר האחרונה והחשובה שבהם היתה קאליש, על שמה הוא נקרא "הרב דקאליש".

אודות גדולתו של רבינו בתורה, אין צריכים לפנינו, וכל הלומד בספרו המופלא והמתוק מדבש, אומר ברקאי. במאמרנו נגולל מעט מפרשת מעשיו הכבירים. [רבים מן הדברים מלוקטים ממאמרו של ר' איסר פרנקל בפתח הספר דרשות אמרי בינה בהוצ' מכון ירושלים תשמ"ח].

מקאליש לציין

בשיאה של פעילותו הרבנית בקאליש המעטירה, כעבור ארבע שנים לעלותו על כס הרבנות, קם ועזב את בניו ותלמידיו ועלה לקראת סוף שנת ת"כ לארץ ישראל. כך כתב בהקדמתו לאמ"ב חלק או"ח: זה לי יותר מעשרה שנים אשר

חישבתי דרכי לפרוק מעלי עבודתי בצרכי ציבור וחשקה נפשי אך לחבק חיק תוה"ק ולהשיע נפשי בצחצחות אורות התורה ותקעתי אהלי בקדש, לשבת בעיר אשר בחר בה ה', ללמוד וללמד כמאמר ז"ל וזהב הארץ היא טוב אין תורה כתורת א"י, והקרבת על מזבח אהבת ציון וירושלים כל מחמדי, עזבתי את בני היקרים והמופלאים שיחיו, ואחי ורעי ובהרתי לשבת גלמוד בד' אמות של הלכה בקודש..."

מדברים אלה משתמע שכוונתו של ר' מאיר היתה שעל ידי עלותו לירושלים יירד ממנו עול הציבור, אבל במציאות לא כך היה ותיכף ומיד נישא בירושלים כאיש על העדה, ובודאי שאדרבה העול הציבורי שהוטל עליו בירושלים עלה בכמה מונים על העול שהיה לו בקאליש.

"זלגו עיני דמעות מאין הפוגות"

בכ"ה באלול של אותה שנה הגיע אל המנוחה ואל הנחלה בירושלים עיר הקודש.

ממקום שבתו שלח למחרת היום אל בניו את המכתב הראשון: "ה' עמכם בני חביבי כנפשי וכו'. אתמול עם חצות היום באתי בישע אלקים לכאן עה"ק לשלום. ואמנם גודל היגיעה מטורה הדרך על הים אין לשער, נוסף לזה מיפו לכאן הוכרחנו לרכב על פרידות, ואיה סופר ואיה שוקל לבאר לכם גודל הטורח ומורך הלב מזה. כאשר באתי לכאן סמוך ונראה, מגודל רגשות נפשי לדרוך בכפות רגלי על שערי ירושלים, זלגו עיני דמעות מאין הפוגות, וברגשות לב התנפלתי אפים ארצה לקרוע כדת תוה"ק ולהתפלל שמה, וגם אתכם הזכרתי לטובה עד כמעט לא היה רוח..."

בעזרת השי"ת אבטח כי זכות אבותי יעמוד לי בכל הענינים וגם זוגתי תחי' (- היא אשתו השלישית, עמה עלה ארצה והאריכה ימים אחריו) היא בריאה."

כדיד ויהנתן

שלושים אלף בני אדם חיו בירושלים שבין החומות באותה תקופה, ומהם כשנים עשר אלף יהודים. המפורסמים שבחכמי ירושלים היו אותו זמן הצדיק

ר' זונדל מסלנט שהיה מורה הוראה, ר' ישעיה ברדקי חתנו של ר' ישראל משקלוב, ר' משה ליב בעל זית רענן ועוד רבים, כאשר בראש העדה עומד חתנו של ר' זונדל, ר' שמואל סלנט. כעבור זמן מה הוכרח ר' שמואל לנסוע לחוץ לארץ לרגל ענין ציבורי, ולבקשתו קיבל עליו רבינו את משרת הראב"ד, עד לשובו של ר' שמואל משליחותו. כאשר שב, סירב לקבל בחזרה את כהונת הראב"ד והשאירה ביד רבינו, ומאז קרא לו "רבה של ירושלים".

למעשה הוסיף ר' שמואל לשרת את העדה, ויחד עם רבינו ניהלו שניהם את הציבור באהבה ובכבוד ומתוך הבנה הדדית. בערבי שבתות כאשר בא רבינו לטבול במקווה שבחצר החורבה, היה עולה אחרי הרחצה אל ביתו של ר' שמואל לשתות כוס חמין ולהשיח יחדיו שעה ארוכה בדברי תורה ובעניני העיר והציבור. לימים הגדיד ר' שמואל במכתב לידיד את היחסים שבינו לבין רבינו: "אהבתי עם הרמ"א היתה אהבת דוד ויהנתן".

נכדו ר' מנחם נתן אויערבך בעל הספר אורה נאמן על או"ח כותב בהקדמתו: בשנת תר"כ עזב את הרבנות בקאליש, אשר ישב שם בכבוד מלכים ממש, ועזב את בניו ומשפחתו, ועלה לאה"ק ותקע אהלו בירושלים ת"ו, אשר נמצאו בה כמה וכמה רבנים גאוני ארץ, זקני הדור מלאים תורה וחכמה, וכולם הרגישו בביאת זקני צ"ל, כי אור חדש על ציון תאיר באור המאיר, והכתירו אותו בכתר הרבנות, והיה לרב ראשי וראב"ד ור"מ בירושלים ת"ו, משך שמונה עשר שנים.

איחוד הקהילות האשכנזיות בירושלים

כותב קורותיו ר' אליעזר ריבלין מספר:

ידו של ר' מאיר היתה בכל העשיה הגדולה של החיים הציבוריים, אשר עיצבו את ירושלים של אז כירושלים של מעלה, על פי טעמו ותפיסתו. כך עזר לביצורה של הת"ת וישיבת "עץ חיים" דרכה עברו ובה נתחנכו מיטב יקירי ונקיי הדעת שבירושלים וכך עמד ביסוד בית החולים 'ביקור חולים' ונשא בתואר נשיא כולל ורשה שלימים בנה את בתי ורשה בסמוך למאה שערים. וכך היתה ידו בכל מוסד שנצטרך לעיצוב חיי הקהילה: הבד"צ שבראשות, השחיטה, הגמ"ה, הכנסת אורחים וכו'. מדרך הטבע ייצגו העסקנים את העניין המיוחד שהיה להם במוסד שלהם והשתדלו למשוך כל אחד לכיוון שלו את המשאבים שהגיעו ל"חלוקה". היתה זו רעה חולה שאותה ביקש לשרש ר' מאיר מן הנוף של עיה"ק. המטרה שעמדה לנגד עיניו היתה לאחד את כולם. לא קלה היתה המלאכה ללכד את כל החוגים והפגלים שבציבור האשכנזי ולהכניסם תחת קורת גג צבורית אחת. החסידים שביניהם היו חסידים של ממש עם דבקות של כל חסיד ברבו שלו, וה'מתנגדים' - הפורשים - היו מתנגדים של ממש עם דבקותם בהגר"א ותלמידיו. ולצידם תלמידי החתם סופר, ובצידם פשוט עם. עולם של ניגודים בתוך יורה רותחת של חיי יום יום בשטח צר, כאשר החיכוך הטבעי בתנאים שכאלה הוא בלתי נמנע.

ר' מאיר הרים את הנטל הזה והעמיסו על כתפיו ומכל הועדים יצר את ה"ועד הכללי כנסת ישראל", שהכניס סדר בחלוקת הכספים שהגיעו מארצות הגולה לחיזוק היישוב ולתמיכה בו. אחדות זו מביאה, שהושגה בדי עמל ע"י רבינו, היתה הכשרה מצוינת ליצירת אוירה טובה גם ביחסים עם העדות הספרדיות בעיר הקודש.

האמת והשלום אהבו

באותם ימים קשיים רבים נערמו בפני הקהילה האשכנזית, בייחוד בנושאי השחיטה והקבורה. האשכנזים התקשו להקים שחיטה כשרה משלהם, משום שאת הבהמות שנטרפו לא היו יכולים למכור למוסלמים, מכיון שלפי חוק דתם בהמה הנוטה למות חייבת להישחט ע"י אחד מהם או ע"י אדם מישראל שהוא מבני אברהם יצחק ויעקב. המוסלמים סברו כי רב בני הספרדים הם מהנודעים להיות בני ישראל, ולא האמינו שהיהודים העולים מאירופה הם מזרע אברהם...

דיה היתה הצהרה של החכם באשי שעל פיה גם בני אשכנז הם יהודים כדי לאפשר להם שישחטו בהמות לסיפוק צרכיהם. אולם ענינה של העדה הספרדית היה, מטעמים כלכליים, לא להעניק הצהרה שכזו כדי שהמיסוי הנדרש בעד השחיטה, שהוא מקור לא אכזב להכנסות, יעבור דרכם. העדה לא רצתה והחכם באשי לא הצהיר.

כן בנושא הקבורה נערמו קשיים רבים מידי הספרדים. עד היכן הגיעו הדברים, עד שכאשר נפטר אחד מראשי עסקי העדה האשכנזית, אבי משפחת סלומון, ר' זלמן צורף, עיכבו הספרדים את קבורתו בשל תביעות כספיות. הדבר גרם לתסיסה רבתי בקרב העדה האשכנזית ונפלה ההחלטה לממש את הזכות להקים חברה קדישא עצמאית.

שבע שנים - מתרכ"ד עד תרל"א - התנהל מאבק מריר מלא ריב ומדון על זכויות וחוקות, וכמנהג ירושלים מקדמת דנא לווה בפרסומים קולניים, בתוכם כאלה שלא הוסיפו לכבודה של תורה. ר' מאיר העמיד לרשות המאבק את השפעתו וסמכותו וביקש בכל דרך נועם אפשרית להביא להסכמתם של הספרדים להכיר כי גם האשכנזים יהודים אמיתיים הם... לבסוף הצליח להשיג את ההצהרה הנכספת, וזו יצרה בסיס חדש והוגן לחיים בצוותא, מתוך יחס של כבוד הדדי. כאשר הלך ר' מאיר לבית עולמו היה בין הסופדים החכם באשי, ר' אברהם אשכנזי.

שני שולחנות

רבינו זכה לשני שולחנות, ובעודו בפולין שלח ידו במסחר והתעשר. באמצעות ממונו לא נזקק להתפרנס מן הציבור, והיה הדבר לעזר להעמדת רבנותו ברמה, כאשר אינו תלוי בחסדי הפרנסים.

את מה שנטל כשכר עקב רבנותו, הועיד לצרכי צדקה. כותבי קורותיו מציינים ש"עדיין קיים פנקס קטן מוחשבונוותיו ברוסאי, המכיל הכנסה משכר רבנות, ברירה (-בוררות) וכו', בפרטות, ולעומתה ההוצאה של סכום ההכנסה הנ"ל לצדקה. ליתום פלוני כך וכך, להכנסת כלה פלונית כך וכך וכו'".

מזמן רב הביא עמו בעת עלייתו לירושלים, במטרה להשתמש באותו מזמן להחזקת הנצרכים בירושלים. לא רק לעניים ות"ח נתן את כספו, אלא גם

להרחבת גבולות הקדושה בערוב ימיו היתה תנופה גדולה של בני ירושלים, ושכונות רבות קמו מחוץ לחומות העיר העתיקה, ידו של רבינו היתה מעורה בפעילות הזו ואף הוזיל מכספו לשם כך.

וכך כותב נכדו בעל אורח נאמן: בכל ימי כהונתו בתור ראש הרבנים, מלבד שלא נהנה משום קופת צדקה והציבור אף באצבע קטנה, עוד פיזר נתן מהונו הפרטי אשר הביא אתו מפולין בערך מאה אלפים רובל כסף, ויהי לאב התורה בפרט ולכל כושל ונדכה, ודאג במס"נ לטובת יושבי אה"ק ובהחזקת ת"ת ומוסדותיהם, והיה מהמייסדים הראשונים ליסד את גדולי מוסדות הציבור, בהם הת"ת וישיבת עץ חיים הכללית, וביה"ח ביקור חולים, והועד הכללי, ועוד מוסדות הקיימים עד היום, ועסק בבנין הארץ ונבנה על ידו בתים ובהמ"ד הגדול אהל יעקב לכולל ורשא, אשר השקיע בזה גם מרכושו, ולקח גם חלק בהקמת שכונות חדשות, והרים נדבה לבנין עזרת נשים לביה"כ"נ ישועות יעקב אשר במאה שערים ובקניית קרקעות וכל רכושו נשאר בבנין הארץ ובחלוקתו לצדקה ממש עד סוף פרוטה אחרונה.

הרחיבי מקום אהלך

כשם שהפתיע רבינו בעצם עלייתו לאה"ק, כך הפתיע בתוך ירושלים כאשר את חצרו בנה בסמוך לשער ציון, במרחק ניכר מרחוב היהודים בעיר העתיקה, ובכך החל לסמן את מגמת ההתפשטות של היישוב היהודי בעיר העתיקה והשאפה לצאת למרחב. בעקבותיו יצאו לא מעטים מן הרובע היהודי הצר של הימים ההם ובנו את בתיהם בסמוך לחצרו של "הרב מקאליש". החצר היתה מרכז לצעירים שטיפח וקירב ר' מאיר ואשר היו נכונים למוצא פיו לעשות ככל אשר ידרש מהם. בין הצעירים אנו מוצאים את המייסדים של השכונות החדשות מחוץ לחומות ואף מחוץ לירושלים, כר' יואל משה סלמון, ר' יוסף רבלין, ר' יהושע ילין, ועוד. ר' מאיר לא רק עודד והדריך אלא אף עזר במיטב כספו.

בשנת תרכ"ט יסדו תלמידיו ובראשם ר' יואל משה סלומון את הראשונה בשכונות שמחוץ לחומה: "נחלת שבעה". כעבור חמש שנים קנו בני ירושלים ור' מאיר בראשם את כרם כדכוד עליו נבנתה שכונת מאה שערים. ר' מאיר הרים סכום נכבד מאד לבניית עזרת נשים בבית הכנסת "ישועות יעקב" שבמרכז השכונה, וכן להקמת הבימה. כאשר נתכבד בהנחת אבן היסוד לבה"כ"נ, ביקש להעלות בכתובים את שמות החברים אשר התנדבו להיות המתישבים הראשונים במאה שערים. את הדף הניח בתוך בקבוק זכוכית ואת הבקבוק טמן בתוך אבן היסוד, לאחר מכן בכף ידו ירה את אבן הפינה "וכל העם הריעו תרועת שמחה והלל לה'" (ספר התקנות למאה שערים עמ' לב). גם ביסוד שכונות אחרות היה תמיד "החבר הראשון" שמשך אחריו רבים אחרים.

באותה שנה רכש מגרש גדול במרכז ירושלים החדשה ומכר אותה לר' דוד רייז, שבנה עליו את החצר הגדולה "בית דוד" (כיום ברח' הרב קוק במרכז העיר), והקדיש את הדירות שבה לשיכון תלמידי חכמים עניים בחינם (לשלוש שנים חליפות לפי הגרלה).

עזרה מרובה הגיש למייסדי השכונה משכנות ישראל (כיום חלק מ'נחלאות') בשנת תרל"ו, כאשר התושבים ביקשו לנצל את השטחים המקיפים את המקום לעיבוד חקלאי כדי שזה יהא מקור פרנסתם ויוכלו לסמוך לא רק על ה"חלוקה".

פנים מאירות

את בני ירושלים פגש תמיד בפנים שמחות ועם כל אחד מצא את השפה הנכונה. כל יהודי ויהודי היה נכנס ויוצא בביתו כאל בית שכן וחבר טוב.

מעשה שהיה בנערים אחדים שהלכו לרחוץ ב"מקוה של ר' ישמעאל כהן גדול" שהוא מוצא ניקבת השילוח בשכונת סילוואן שבסמוך לשער האשפות. עוד הם יורדים אל המים, והאנשים שכבר רחצו במים, התיזו עליהם מן המים בשצף קצף. הנערים השיבו בהתזת מים על ראש הרוחצים עד כי עייפו. כאשר עלו האנשים מן הרחצה, גילו הנערים לתדהמתם, כי מי שהשתעשעו עמם במשחקי המים היו ר' מאיר ושמושו ר' אברהם. ר' מאיר מיהר להוציאם מן המבוכה והתדהמה שאחזה בהם ואמר להם תוך טפיחה על הכתף: "ילדי, עכשיו היה עת לשחוק! אך אל נא תשכחו לשקוד על לימודכם בשעת לימוד..."

מציין כותב קורותיו: "מלבד גדלו בתורה וחוזקו בתור גאון תלמודי, עוקר הרים וטוחנם זה בזה בסברא ישרה, כאשר תראה כל עין בוחנת בספריו, היה מפורסם ומצוין בתור צדיק וחסיד. בהצנע לכת התנהג בפרישות וקדושה יתירה כאחד הצדיקים ואנשי המופת בימים ההם. בירושלים התקיימה אז ישיבת בית אל-למקובלים בכל זוהרה, ור' מאיר היה מבקר את הישיבה הזאת ומשתלם בתורת הסוד. והיה לאחד מגדולי בעלי הח"ן ומתנהג בדרכי פרישות תעניות וסגופים. בארבעים הימים שמער"ח אלול ועד עיוה"כ היה צם בכל יום ויום ובערב סועד את לבו בפת לחם וכוס קפה שחור. [אמנם יצויין שבצוואתו לבניו כתב: "מתעניתים תמנעו את עצמכם להתענות תענית נדבה אם לא במה שהחייב ע"פ שו"ע, ואם תחזרו בתשובה תלמדו בכפלים כמ"ש כל הספרים הקדושים כי התענית מונע מלימוד בהבנה והמוח מבלבל... ביום היא"צ תתפללו בכוונת הלב ותלמדו ולא תתענו".] באותם ארבעים הימים של רחמים, היה ר' מאיר קובע את לימודיו העיקריים בזוהר ובתורת הקבלה.

את תורת הנסתר למד (כמובא בספר אור השמש עמ' רכד) מפי הרב המקובל רפאל ידידיה אבולעפיא.

השמים מגידים מעשי ידיהם של צדיקים

אחד הסיפורים הנודעים שנקשרו בו, מתייחס לעצירת הגשמים שהיתה בירושלים בשנת תרל"א. תייר יהודי בשם שמעון ברמן ששהה באותה שנה בירושלים העלה על הכתב את הרשמים דלהלן:

ישבתי בירושלים ששה שבועות בחדשים מרחשוון וכסליו, והימים היו עוד בהירים וחמים והשמים צחים וטהורים, אולם נפשם של בני א"י נתעטפה עליהם ביגון, כי האדמה יבשה ואין לחרוש ולזרוע ואין מרעה לצאן. רועה שהוציא בבוקר למרעה מאה כבשים ועזים, הביא אתו לעת ערב חמש או שש פחות. הצאן לא מצאו מרעה וגוועו ברעב. אפסו המים מן הבורות ונאלצו לקנותם מידי הערבים במחיר יקר.

רב האשכנזים המכונה הרב מקאליש ציוה להדביק מודעה בשעת ביהכ"נ של החורבה, שבה הודיע לציבור שבימים ב'ה' יאמרו סליחות בחצות הלילה. רציתי להיות בין המתאספים בבהכ"נ ולפיכך לא פשטתי את בגדי ושכבתי במיטה כשאני מלושב, כדי שאתעורר בחצות. כשהקיצתי הלכתי לבהכ"נ. מכל בתי הכנסת בקעו קולות של תפילה כבליל יוה"כ. כשהגעתי לחורבה מצאתיו מלא אנשים אומרי תהלים. הסליחות נאמרו מתוך בכי ואנחות וביחוד גברו היללות והיבבות מעזרת נשים. שליח הציבור התעטף בטליתו והתחיל בסליחה של ערב ר"ה "אדם איך יזכה ואל מוות מחכה", ובה ניתן האות לעצם התפילה שהיתה מלווה בצעקות ויללות קורעות לב. הכל בכו מר והתפללו לאלקים שיציל אותם מן המוות האיום ברעב. הקרקע ברחוב היתה יבשה, ואילו בבהכ"נ היתה הרצפה רטובה. כאן ירד גשם של דמעות. כשנשתתק קולו של החזן, נשמע קול חרישי מקרן זוית שבכותל המזרח: "תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה", והתוקע תקע את הקולות הללו בשופרו. שוב התפרצו בכיות ויללות. אמרו י"ג מדות ושש סליחות מלוות בתקיעת שופר ואחר הסליחות שש הושענות.

אין בכוחי לתאר מעמד נורא ונשגב זה: סליחות ותקיעת שופר והושענות בחצות הלילה. בשעה שלוש לפנות בוקר הלכתי לביתי עם מתפללים אחרים, שכבתי לישון ואיקץ בשעה שש בבוקר, השמים היו מעוננים ולאחר זמן מה ירדו מטרות עוז בתוך סערה גדולה...

איסור כלי שיר בנישואין

ידוע כי ר' מאיר תיקן שלא לנגן בכלי זמר בעיה"ק בשמחת נישואין.

בספר ירושלים של מעלה (מאת מ. גץ) מסופר שאיסור זה נגזר בעקבות שאלת חלום ששאל ר' מאיר על אודות מגיפת החולירה שהפילה חללים רבים בירושלים בשנת תרכ"ה-תרכ"ו (בספר תבואות הארץ כותב שבימי תגבורת המחלה מספר המתים מעדת האשכנזים לבד כשלושים איש ליום!), ובתוכם כמה מחכמי ירושלים כגון ר' זונדל מסלנט, ר' נחום משאדיק ועוד, והתשובה שקיבל מן השמים הורתה לאיסור את הניגון בכלי זמר, ולאיסור זה הצטרפו גאוני הגולה כר' חיים מבריסק, ר' יצחק אלחנן ועוד. המעשייה הובאה לאחר מכן בספר בית חתנים ומשם הורקה לספרי המלקטים.

אלא שכבר נתברר שאין למעשייה זו שום מקור (וכמו סיפורים רבים מהסידרה הנ"ל), ולא נזכר בשום מקום אצל כותבי הקורות שהתקנה נתקנה בגלל המגיפה, וגם בעתונות של אותה התקופה לא נזכר כן. כמו"כ הסיפור כאילו גדולי חכמי הגולה הצטרפו לאיסור מוזר הוא, ולא נמצא בשום מקום בכתובים.

וכן הביא הרב טוביה פריינד במאמרו בבית אהרן וישראל (סה עמ' קה) ששמע מזקני וחכמי ירושלים (כהגריש"א, הגר"א בריזל ועוד) שאין שום שייכות בין המגיפה לאותה גזירה, ויסודה הוא משום גדרי הצניעות. ואין הכוונה שהיו יושבין בתערובת, אלא דכלי זמר בירושלים היה דבר נדיר, וכשנזדמן להיות פעם כלי זמר רצו כולם לראות ובאו לידי תערובת, ע"כ דבריהם, (וכן מביא שם מהספר שערי ירושלים שנדפס בשנת תרכ"ח: בכל א"י אין מי שיודע לנגן בנבל וכונור...). ור' חיים זוננפלד כתב ששמע ממרה"ל דיסקין נימוק נוסף דעכ"פ בירושלים דהחורבן לעינינו יש להחמיר מלנגן, דהוי כמי שמתו מוטל לפניו וע"פ הגמ' בשבת ק"י.

שער ציון בעיר העתיקה לידו קבע רבי מאיר את ביתו

פרסום ספריו
בירושלים תוך כדי העשייה השוטפת והתוססת וברוב מאמץ ויגיעה פירסם את ספריו הגדולים והחשובים: "אמרי בינה". בהקדמתו לחלק או"ח כתב ר' מאיר: "גם הלום לא מצאתי מנוח וטורח הצבור מוטל עלי, בפרט כי מי יוכל לראות העניות והדלות את שרוב יושביה מעונים ומדוכאים ומוכרח אני לפקח בעסקי ציבור, ולכן קשה מאד ללמוד בדיבור חברים ולשדד עמקים בצותא חדא, אם כי מצוין תצא תורה ותלמידי חכמים שבא"י נעימים זה לזה בהלכה, ואין חצר ובית אשר לא ישמע בו קול התורה, בכל זאת, להעמיק שאלה וללמוד בחבורה יחד לפלפל ולסלסל קשה בעוה"ר..."

כשבא להדפיס את ספרו שלח את קונטרסיו בעודם בכתובים לר' זלמן בהר"ן מחכמי ירושלים, ור' זלמן לא מנע טובה מבעליה והיה משיג השגותיו ומעיר הערותיו כדי ה' הטובה עליו. כשבא ר' מאיר להדפיס ספר זה אמר להחזיק טובה לר' זלמן ולהזכיר הדברים בשם אומרם. משנודע דבר זה לר' זלמן בא במרוצה לבית ר' מאיר והתנגד נחרצות לדבר זה. נאלץ ר' מאיר להסתיר את שמו של ר' זלמן, וכלל נקוט ביזך, בכל מקום שמוזכר באמרי בינה דברי חכם סתם, כוונתו לר' זלמן.

נר אלקים כבה

בימי החורף שנת תרל"ח חלה רבינו את חוליו האחרון, כמה חדשים שכב בביתו מסובל ביסורים. יושבי עיה"ק אשר היה להם כאב הרבו בתפילה ותחנונים, וכמה פעמים סוגרו כל החנויות ונתאספו כולם אל ביהכ"נ להעתיך אל ה', אך בה' אייר באותה שנה, במעמד מאות רבות מאנשי ירושלים אשר מיאלו את החצר אשר רבינו היה גר בה, ניצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש.

בעתון יהודה וירושלים שבעריכת תלמידו ר' יואל משה סלמון נכתב: "הזעקה הקיפה כרגע את כל עיר קדשנו. נהרי דמע שטפו בחוצות בת ציון ורבבות אנשים מיהרו אל מקום השריפה. בנות ציון עלו על הגגות לקשור מספד ונהי. איום ונורא היתה המראה האימה הלוז, עד כי בצדק שפטנו כי מיום נשרף בית אלקינו, לא היתה כאבל הזאת ברחובות ירושלים".

בתום השבעה להסתלקותו נתכסה הר הזיתים בהמון אדם שבא להשתתף בהקמת מצבת האבן, וזה אשר נכתב עליה:

נפלה עטרת ראשנו - אוי נא לנו
ירושלים ככה תבכה ועיר ציון דמוע תדמע
ועדת הקדש נאנחה כי אבדה כלי חמדתה
שר התורה, ארי שבחבורה, הגאון הגדול
הצדיק מאור הגולה, שלשלת היוחסין
אשכול הכופר
מוהר"ר מאיר ב"ר יצחק איצק אויערבאך
רועה נאמן לעד ה' צאן קדשים
ונאסף אל עמו ה' אייר תרל"ח

לקראת שבת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 271

פנינים לפרשת תזריע מצורע

אחד הניח את בגדיו סמוך לתנור החימום. תוך רגעים ספורים הם התלקחו, ואש גדולה הלכה והתפשטה. בחסדי שמים הצליחו להשתלט על הדליקה. רוב המטבח נשרף, והיה צורך להחליף את הארונות ואת החרסינה. הנהלת כולל 'חזון איש' שלחה בעלי מלאכה לשפץ את הבית, אולם אמא סירבה לקבלם. סבא הסטייפלר שמע על כך ואמר לה: "אל לך לדאוג, הדבר לא יגרע מחלקך בעולם הבא בכהוא זה!", רק אז הסכימה אמא להכניס את בעלי המלאכה...

בתו של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, על צניעותה ומקצת מהליכותיה האציליות של אמא הרבנית קנייבסקי ע"ה

"דָּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי וגו'" (ויקרא י"ב, ב')

פעם, בימי הקיץ החמים, נשאלה אמא מדוע אין בביתה מזגן. היא השיבה בפשטות: "הדירה מאווררת ביותר, בהיותה בעלת כיווני אוויר רבים, ואין כל צורך במזגן".

ומה אמרו אחרים?

"פעם נכנסתי לסבתא", מספרת אחת הנכדות, "היה זה בעיצומו של קיץ, ובחדר הכניסה לא היה מזגן. אפילו מאוורר כמדומני שלא היה, החום היה מעיק ובלתי נסבל, ולמרות זאת סבתא ישבה נינוחה וקיבלה נשים בזו אחר זו, בחדר הלימוד של סבא פעל המזגן. נכנסתי לשם כדי להתקרר, ורק אחרי ששהיתי שם זמן מה, הייתי מסוגלת לצאת ולדבר עם סבתא".

אמא היתה רגילה לומר: "מיד כשמוגיע החורף, אנשים מחפשים כיצד להתחמם; שחלילה לא יהיה להם קר מדי... בבוא הקיץ הם מחפשים כיצד להתקרר; שחלילה לא יהיה חם מדי... מדוע להתפנק כל כך? הרי כך ברא ה' את העולם!"...

פעם סיפרה אמא, כיצד היא מתמודדת בכל מזג אוויר על ידי כוח הדמיון: "כשאני יוצאת מן הבית וחם לי מאד, אני מדמיינת כאילו

עתה אמצע החורף. רוחות קרות מנשבות ללא רחם, הקור חודר לעצמות, בררר... ופתאום, משב רוח חם עוטף אותי, כמה טוב! ובימי הקור? - אני מדמיינת יום קיץ שרבי לוחט, החום כבד, ואינני מוצאת מפלט, והנה לפתע מוגיע משב רוח קריר, מרענן ומשיב נפש"...

גם בשנים האחרונות, כשסוף סוף הותקן מזגן בכניסה, היה זה למורת רוחה של אמא, וחושבני שאף ללא ידיעתה - כאשר נעדרה

המטבח המשוּפֵץ

אחד מבני הבית הנית את בגדיו סמוך לתנור החימום. תוך רגעים ספורים הם התלקחו, ואש גדולה ומאיימת הלכה והתפשטה. בחסדי שמים הצליחו להשתלט על הדליקה, ואז התבררו הנזקים: רוב המטבח נשרף, והיה צורך להחליף את הארונות ואת החרסינה. הנהלת כולל 'חזון איש', שהדירה שייכת לו, שלחה בעלי מלאכה לשפץ את הבית, אולם אמא סירבה לקבלם: "הדירה כשירה לשימוש גם עתה, ואין כל צורך לא בהחלפת הארונות ולא בעקירת אריחי החרסינה הטובים"...

סבא הסטייפלר שמע על כך ואמר לה: "אל לך לדאוג, הדבר לא יגרע מחלקך בעולם הבא בכהוא זה!", רק אז הסכימה אמא להכניס את בעלי המלאכה.

כשהחלו להחליף את החרסינה המפויחת, נזעקה אמא בשנית: "אין כל צורך להחליף את החרסינות כולן; חלק מהן נשאר שלמות לגמרי!". היא לא השתכנעה גם כאשר אמרו לה, כי החרסינה הישנה היתה לבנה ואילו החדשה צהובה, ושילוב הישן עם החדש יראה מוזר ביותר. אמא נותרה בשלה: "אם החרסינה שלימה, אין צורך להחליף אותה!".

לבסוף נלאתה להתווכח, ביטלה את דעתה, והביטה בעיניים כלות ובכאב רב על הגשמייות המתנחלת בביתה... הנגר סיפר, כי כשהחליף את הידיות בארונות המטבח, בכתה אמא בדמעות שליש...

כעבור מספר שנים ביקרה מכרה בביתנו, ושאלה את אמא האם היא זוכרת את השריפה במטבח, ואמא השיבה בצער: "ודאי שאני זוכרת. עד היום אינני מבינה מדוע החליפו את החרסינה!", זה היה הזיכרון של אמא מן השריפה...

בפעם אחרת, כאשר היה צורך דחוף בשיפוץ כלשהו בבית, ניסו עסקנים לנצל את ההזדמנות ולהרחיב את העבודות לכל הבית, אולם הם נתקלו בהתנגדותה של אמא, שהשיחה לבל יעשו כל פעולה שאין בה מן ההכרח. היא לא השתכנעה מדבריהם על אודות הצורך בשיפוצים אלו, ואמרה: "איך אפשר להרוס קירות שספגו כל כך הרבה תורה?"...

מחנכת לרבים

אמרו לאמא שיש בחורות, שעבורן זוהי הקרבה להעדיף חתן בן תורה ולבחור בחיי דוחק. אמא לא הבינה: "מי אמר שצריך לחיות בדוחק, ומי אמר שזהו דוחק? ראשית, יש להתבונן ולהחליט מה העיקר בחיים ולשם מה האדם חי, ורק לאחר מכן יש לדון מה נצרך לו למען מטרות אלו. מה אדם לוקח איתו למעלה אחרי מאה ועשרים שנותיו? - תורה ומעשים טובים בלבד! ומאחר שכל האושר, כל הקדושה וכל השמחה נמצאים בתורה ובחיי תורה, הרי מי שבוחר בהם, אינו חי בדוחק כלל!"...

אמא היתה רגילה לומר את ה'ווארט' הבא: מדוע מברך אדם את ילדיו "ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה", ואינו מברכם שיהיו כשאר

בחודשי חייה האחרונים הותקן מזגן גם במטבח, כמובן, הדבר נעשה לאחר מסע שכנוע ארוך, שכן מתחילה לא נתנה אמא את הסכמתה, באומרה שאין היא צריכה את ה'לוקסוס' הזה. אולם מכיוון שהדבר היה נחוץ ביותר, שהרי בשלו במטבח כמויות עצומות כשל מוסד (כיוון שאמא היתה שולחת אוכל למשפחות רבות, וכן ציבור גדול סעד על שולחנם בשבתות) - טיכסו בני המשפחה עצה כיצד לגרום לאמא להסכים.

מה עשו? פנו לגברת מרים כהן, שהיתה יד ימינה של אמא, והיתה מסייעת לה בימי חמישי ושישי בעבודות המטבח, וביקשו ממנה כי תאמר שהיא זקוקה למזגן, מיד כאשר שמעה זאת אמא, נתרצתה והורתה להתקינו במהירות האפשרית... אולם אמא עצמה מעולם לא ביקשה להדליקו לצרכיה שלה!

כל זמן שהיו הדברים מיועדים בעבודה, עמדה אמא בהתנגדותה כחומה בצורה, לבל ירכשו או יעשו למענה דבר. לא כך היה בשעה שהיו הדברים נוגעים לצורכי אחרים. בעניינים אלו היתה אמא מחדרת עד קצה הגבול; משתדלת שאותם אחרים יהיו מרוצים ככל האפשר.

ידידות שביקרו אצל אמא סיפרו, כי נדהמו לגלות ספה חדשה. אמא התנצלה מיד: "חלילה לכן לחשוב כי הספה החדשה נקנתה בשבילי; ישן אצלי נכד, והוא כמובן אינו יכול לישון על המיטה השבורה"...

המזגן הותקן לצורך הנכד... לאורך כל השנים לא נעשה כל ניסיון ליפות את הבית: פרט למקרים יוצאי דופן לא נערכו שיפוצים, קירות הבית לא נצבעו, ואף הרהיטים לא הוחלפו. אחת מאחיותי הציעה פעם לאמא כי תצבע את המיטות בחדר שינה, ואמא, שראתה כמה הדבר חשוב לה, נענתה בחיוב. המלאכה נמשכה זמן רב, ואחותי נלאתה מלסיימה. המיטות נשארו עד עצם היום צבועות למחצה: מיטה אחת בצבע חום, והשניה נשארה בצבע עץ דהוי...

מלבד כל האמור, בשנותיה האחרונות של אמא, כאשר המונים צבאו על דלתות הבית, היה לאמא טעם נוסף להיזהר ממותרות ומחדשנות. אמא היתה מרבה לומר לנו: "דעו לכם שעיניהם של אלפים ורבות צופיות אל הבית הזה, ופשטותו מהווה להם דוגמא וסמל. עובדה זו מחייבת אותנו לשקול כל שינוי שנעשה בבית, ולנהוג משנה זהירות". אכן, נשים רבות שהגיעו להתלונן על קשיי פרסה, יצאו נפעמות מהפשטות בביתנו.

נגד טבעה

ברצוני להבהיר: טעות היא לחשוב כי אמא היתה מלאך ממרום, שאין לו שיג ושיח בענייני העולם הזה, אינו מבין מהו חומר, ואין לו טעם בשום דבר גשמי. אמא ניחנה בחוש אסתטי מפותח, והיא אהבה יופי. חברות ילדות שלה זוכרות את חיבתה לחפצים נאים. היה לה טעם טוב ומעודן, ואנו ילדיה נהנינו מעצותיה בבואנו לרכוש כלים ובגדים. ברם בכל הנוגע לה עצמה, ראתה חוב קדוש להסתפק במועט וביטלה את רצונותיה הטבעיים עד כי סלדה מכל אשר ריח

סיפרה הרבנית ואמרה פעם בחיוך, שבאותה תקופה היו אוכלים בבית שלנו, בנוסף לשלוש הסעודות של שבת, סעודת יום שישי, 'סעודת עניים טועמיה' למהדרין. אבא אמר לי פעם בחיוך, כי בחצרות האדמו"רים הצדיקים יש מנהג, שיום לפני החתונה עושים סעודת עניים, ואצלנו גם כן יש מנהג שבערב שבת, לפני כניסתה של 'שבת המלכה', עורכים סעודת עניים...

מעשי החסד המופלאים של הגאון רבי בן ציון פלמן זצוק"ל, ועמו הרבנית ע"ה

"יבא הפהן לראות את הפית" (ויקרא י"ד, ל"ו)

מנהגו של הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל, היה להתפלל מנחה גדולה בכולל פוניבז' ביום שישי.

בדרך כלל הוא מצא שם כל מיני אנשים מסכנים, שלא היה להם בית, והסתובבו באזור ישיבת פוניבז', אחרי תפילת מנחה הוא הזמין אותם שיבואו לאכול.

ביום שישי בצהרם באותה שעה על פי רוב, הרבנית כבר סיימה את עיקר הבישולים של שבת, והריח עלה מהמטבח. כי כבר משעות הבוקר, הרבנית עבדה להכין את הכל, לפני שהילדים שבים מתלמודם והבנות מבית ספרן, את הדגים, המרק עם נתחי עוף ומעט שומן, גם אורז וירק קצוץ ממה שהיה בבית. וכאשר העניים הללו נכנסו, הניחוח עלה באפם.

כמו הזמנת האורחים, כן הכנסתם הביתה - היה בהסכמת הרבנית ובשמחתה. ר' בן ציון הכניסם והושיב אותם בסלון שכבר היה ערוך לשבת.

הוא הגיש להם לאכול, מנה ראשונה דגים, מנה שניה מרק, והם אכלו בדחילו ורחימו, כמו שרק עני יודע לאכול, כאילו היה זה מאכל קדוש ממש... אבל זה היה קודש כי הרבנית נתנה להם מהמעט שהיה.

אחרי המרק, קיבלו גם מהעוף.

כאשר סיימו לאכול, הרבנית או הילדות הלא גדולות ניקו שוב את המפה ואת הכלים לכבוד שבת (לא היה אז ניילון חד פעמי).

סיפרה הרבנית ואמרה פעם בחיוך, שבאותה תקופה היו אוכלים בבית שלנו בנוסף לשלוש הסעודות של שבת, סעודת יום שישי - 'סעודת טועמיה' למהדרין. "אבא אמר לי פעם בחיוך, כי בחצרות האדמו"רים הצדיקים יש מנהג, שיום לפני החתונה עושים סעודת עניים, ואצלנו גם כן יש מנהג, שבערב שבת לפני כניסתה של 'שבת המלכה' עורכים סעודת עניים..."

מובן, שבעקבות המנהג הקבוע של 'טועמיה', הרבנית העמוסה בבית עם ילדים קטנים, נאלצה להכין כמוות גדולה יותר של דגים, יותר מרק ויותר עופות, כדי שיהיה מספיק גם לסעודות ערב שבת.

והיא סיפרה: "בערבי שבתות החורף כשהיה קר בחוץ, האורחים ביקשו עוד ועוד, כנראה המרק היה טעים וחם, ובחוץ היה קר. קרה פעם שאכלו כל כך הרבה, עד שלא נשאר כמעט מרק לליל שבת, ויום שישי של החורף הוא יום קצר מאוד, ולא יכולתי להספיק להכין מרק חדש, לא ידעתי מה לעשות, והחלטתי שבליט ברירה אגיש מעט מרק לכל אחד בליל שבת, אבל מה היה?"

"לפתע בליל שבת אבא הביא אורח נוסף, פלוני אלמוני שהתפלל בישיבת פוניבז', ולא היה לו היכן לאכול. וזו היתה דרכו של אבא, שנשאר להמתין אחרי התפילה שם, לצוד בעיניו אם רואה אדם שנשאר כך סתם בישיבה, ניגש אליו להתעניין האם יש לו היכן לסעוד, וכמה פעמים מצא אנשים מסכנים שאכן לא היה להם היכן לסעוד. וכך גם באותו ליל שבת.

"מה אעשה? לא רציתי לתת לכל אחד מהמסובים מעט מרק, כיון שאז האורח יחשוב שאין מספיק מרק לכולם בגללו וירגיש שלא בנוח, ומטעם זה גם לא רציתי לתת לו הרבה ולאבא מעט, שמא הוא יבין שאין מספיק לאבא בגללו, והרי ישב ליד אבא וראה מה שמגישים לו. מיד קראתי לשמעון וצבי שהיו ילדים קטנים, ואמרתי להם בשקט שמכיון שאין מספיק מרק, אז אני אניח להם בצלחת

כילדים קטנים, כמעט לא זכור לנו שנענשנו אי-פעם על משהו, כי הבית היה מתנהל על מי מנוחות. על דבר אחד היה אבי הק' מקפיד בכל מאודו: כעס! על פעולה של כעס שנעשתה מצדו של ילד, על ידי זריקת חפץ על הארץ ברוגזה וכדומה, היה מעניש ולא מוותר. גם את אופן הענישה עשה אבי הק' ביישוב הדעת, כאשר היה קודם אומר בסערת נפשו הטהורה: 'נו, כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, מיר האבן דא א עבודה זרה אין שטוב'...

שיח יקרות בקודש פנימה, אצל כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען-ירושלים שליט"א

הרב יוסף מאיר האס

"וְרָאֵהוּ הַכֹּהֵן" (ויקרא י"ג, י"ז)

אין הרבה מילים באוצר, שיוכלו לבטא נכונה את נועם זיווה של המתיקות הייחודית, המאפיינת את צדיקי בית סקולען. מתיקות ונעימות שאין בדומה להן, אשר רבים והמונים השיבו מעוון, בזכות הארת והסברת פנים זו, בהתייחסות הגבוהה ביותר לכל 'אידישע נשמה'. מקבילות הן הלולאות המקודשות שעברו כחוט השני מהאב הגדול לבן הנשגב: מאור הפנים השוחקות, ההתמסרות בלב ונפש לכל יציר נוצר, אהבת ישראל יוקדת בכל הרמ"ח והשס"ה, וכמובן עולה על כולנה עבודת הקודש בנעימות זמירות ישראל, מודשן ביתם ומאוצרם המנוצר.

משוחרי זיו נועמה של חצר הקודש סקולען, המפורסמת עם ניגוניה המעוררים ועם טוב-ליבם של צדיקיה.

מאז הגעתו לעיה"ק ירושלים, זוכים המוני מבני העיר להחיות את נפשם, בתפילות הנלהבות ובשולחנות הטהורים מדי שבת בשבתו, בצילו הטהור של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. בפיו מפיק המרגליות ובנועם שפתיו המזוקקות, ממשיך בעוז ותעצומות בדרך אביו הק', להלהיב לבבות ולעדן נפשות בשיחות היקרות הנמסרות מפיו בכל עת מצוא, ותושבי ירושלים מספרים על בשורה שיש בה ממש, עם כינונה של חצר הקודש סקולען-ירושלים בעיר הקודש והמקדש.

הרב אלחנן קלאר שליט"א, מפנה את השאלה הבאה: כמי שזכה לגדול בבית מקודש כזה, מה נוכל לשמוע על דרכי החינוך שנראו בהליכותיו ובהנהגותיו של כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זצוק"ל?

"סיפרתי בשבוע שעבר בעריכת השולחן, לרגל הילולת אבי הק' בכ"ה אדר, עד כמה הקפידו אצלנו בבית על מידת הכעס", משתף אותנו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בזכרונות נעורים. "כילדים קטנים, כמעט לא זכור לנו שנענשנו אי-פעם על משהו, כי הבית היה מתנהל ומתנהג באווירה נינוחה על מי מנוחות, בהשקט ובטח. על דבר אחד היה אבי הק' מקפיד בכל מאודו, ואף היה נאלץ להעניש עליו: כעס! על פעולה של כעס שנעשתה מצדו של ילד, על ידי זריקת חפץ על

לא בכדי המליצו כולם אחרי מיטתו הטהורה של כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זצוק"ל, את אמרת חז"ל במסכת 'שמחות' על שמואל הקטן: "נטל כל חמודות של עולם והלך לו". הגדרה מדויקת וקולעת במיוחד, על דמות פלאים זו שאמנם היתה 'בשמים ממעל' יומם ולילה, בעבודת קודש מופלאה שנראתה אצל צדיקי קמאי בדורות קדומים, אך בד בבד לא שכחה לרגע את ה'ועל הארץ מתחת', לדאוג ולהתמסר לכל צרכיהם המרובים של כלל ישראל בגוף ובנפש, כמעשה ובמחשבה. סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

שנתיים ימים חלפו מאז הוסרה העטרה והורם הנזר, מעל כתרה של חצר הקודש סקולען, עם הסתלקותו של כ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל, עמווד האש אשר הלך לפני מחנה ישראל, להאיר להם הדרך החשוכה בדור זה של עקבתא דמשיחא. את החלל הגדול שנפער בעולם התורה והחסידות, עם חסרונו של איש אלוקים קדוש זה, משלימים בניו החשובים האחים הצדיקים, כ"ק האדמו"רים לבית סקולען שליט"א, כל אחד במקומו אשר איווה לו למושב לתהילה.

תושבי ארץ הקודש זכו לאחרונה להופעתו כבוד של צעיר האחים, כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען שליט"א, אשר זה מקרוב הגיע לקבוע משכן קדשו בעיה"ק ירושלים, והקים בה את חצרו לתפארה, כאשר מבית מדרשו ברח' יעקובזון, יוצאת תורה וחסידות להמונים

הארץ ברוגזה וכדומה, היה מעניש ולא מוותר.

"גם את אופן הענישה עשה אבי הק' ביישוב הדעת ולא מתוך חופזה, כאשר היה קודם מזדעק ואומר בסערת נפשו הטהורה: 'נו, כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, מיר האבן דא א עבודה זרה אין שטוב...!', ואז העניש את הילד על כעסו, לא לפני שנתן לו להבין בשל מה הסער הזה. מובן מאליו שאחרי דברי הסבר אלו שנזעקו מנהמת ליבו, על כך שילדיו כועסים ויש בבית אבק עבודה זרה, כבר יצא כל החשק בכלל לבוא לידי כעס, לאו דווקא מחמת העונש, כי אם בעיקר מחמת חומרת העוון שהשתרש בקרבנו מאז לתמיד".

עד כדי כך הקפיד כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זצוק"ל, שלא לבוא לידי כעס בשום מצב שהוא. אנו שומעים מפי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, ששמע מפי אחותו הגדולה תליט"א [חמותו הרבנית שטערן, אשת הגה"צ רבי חיים דוב שליט"א אב"ד סקולען ב"ב]: "אירע פעם, ואחד הילדים בבית עשה דבר-מה שהיו צריכים להענישו על-כך, ובאימתו מפני העונש התחיל לרוץ סביב השולחן. אבי הק' ניסה לתפסו במרוצתו, כמה פעמים עד שהצליח, ובהגיעו אליו דיבר עמו בנועם ובתוקף על מה שעשה.

"אמנם מיד לאחר-מכן, כשהבחין באחותי עומדת בפתח הדלת, וראתה אותו רץ אחרי הילד סביב השולחן, ניגש ואמר לה: 'דאס איז נישט געווען כעס, ס'איז נאר געווען א צורה פון כעס, א מאל דארף מען מאכן א צורה פון כעס'..."

זמן כפרה לכל תולדותם

מציין כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, על חומרת הכעס כפי ששמעו כל השנים בבית אביו הק', שהרי מובא בזוהר הק' ובכתבי האר"י, שאפילו אם עושים תשובה על הכעס, קשה לכפר על עוון זה כי הכתמים נשארים לעד: "ראיתי כמה פעמים אחרי שחשב, שעבר אולי על כעס מקצת דמקצת, איך מיד התיישב ללמוד אגרת הרמב"ן, המתעב את מידת הכעס מכל וכל, כידוע. ופעם שאל אותו אחד עצה להינצל מן הכעס שהיא מידה רעה, והשיב לו אבי הק' שילמד מוסר, בהסבירו שאם האדם בא לידי כעס, עליו לכעוס קודם כל על עצמו, על זה שהגיע בכלל לידי כעס, שהרי 'קשוט עצמך תחילה ואחר כך קשוט אחרים', ואם ברצונך לסדר את חסרונות פלוני, עליך לסדר קודם את חסרונות עצמך; וכשיגיע לידי הבנה ומחשבה זו, כבר יפוג ממנו הכעס מאליו..."

"אתמול בסעודת ראש חודש ניסן, אמרתי מה שמובא בספר הק' 'נועם מגדים' בשם הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע, על נוסח התפילה במוסף לראש חודש - 'ראשי חדשים לעמך נתת זמן כפרה לכל תולדותם', שהרי יש את ג' העבירות החמורות, שעליהן אנו מצווים להיזהר ולא לעבור, אך לעבירות אלו יש גם תולדות כמו 'כל הכועס' או 'כל המתגאה', אשר עליו נאמר 'כאילו עובד עבודה זרה', ושעיר של ראש חודש מכפר על תולדות אלו.

"בעמדנו בראש חודש ניסן, אמרתי שביותר יש להיזהר מחשש כעס שהוא תולדה של איסור עבודה זרה כאמור, כי בימים אלו, עת שורר לחץ גדול בבתי ישראל, לקראת מצוות ביעור חמץ וההכנות הרבות

לחג הפסח הממשמש ובא, לכן ביותר צריך הכתוב להזהיר במקום שיש חשש לבוא לידי כעס, וכפי שהיה מקובל אצל צדיקים לאפות מצות ביום ה' ניסן, כדי שתעמוד להם זכותו של בעל ההילולא הרה"ק בעל 'אוהב ישראל' ז"ע בעסק המצות, שלא תבוא לידיהם דבר תקלה של איסור חמץ, אמנם הרה"ק מאפטא היה אומר, שאיסור חמץ שייך אכן רק בימי הפסח, אולם איסור כעס שייך כל ימות השנה.

"ולכן, חובת השעה בימים אלו, על אף הלחץ והבהילות לקראת היו"ט, בפרט כאשר הילדים והבחורים נמצאים בבית בתקופת 'בין הזמנים', להשרות אווירה נעימה וחמימה בין כותלי הבית, שלא תיראה ולא תמצא חלילה אווירה של כעס ורוגז, ובכך נזכה לקבל את פני המועד והרגל באנפאה נהירין ובשמחה אמיתית, כשכל בני הבית הקטנים עם הגדולים שותפים יחד לאווירה מרוממת זו".

צדיק אוכל לשובע נפשו

כאן מפנים אנו את שאלתנו המתבקשת: בפשטות נראים הדברים כמי שרק בעלי נפש ובני עלייה יכולים לעמוד בהם, שהרי מי הוא זה אשר יוכל לומר זכיתי לבי מאיסור כעס, הלא מעשים בכל יום שהאדם מגיע לידי כעס, ואיך באמת נוכל להינצל מזה?

כתשובה לשאלתנו, מפנה אותנו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לדברי הרה"ק ה'דגל מוחנה אפרים' ז"ע (פ' בחוקותי) בשם זקנו הבעש"ט הק' ז"ע על דברי חז"ל (גיטין ע). 'אכול שליש ושתה שליש והנח שליש לכשתכעוס תעמוד על מילואך, כי אם יהיו בני מעיו מלאים באכילה ושתייה, הרי כשיבוא לידי כעס יבוא לידי סכנה, על ידי שהמרה תיזל כלפי מטה ותתמלא סאתה, אך אם יותיר שליש פנוי, הרי שגם אם יכעס ותיזל המרה לא יבוא לידי סכנה'.

"אמנם לכאורה איך יתכן שאיש יהודי יבוא לידי כעס, הלא גדול עונו מנשוא? אלא הכעס מגיע ממידת הגאווה, שהרי איש העניו אינו בא לידי כעס לעולם, כי ממילא שפל הוא בעיני עצמו, ולא מגיע לו כלום מאף אחד, אך הגאווות לעומתו, בטוח שמגיע לו הכל, ואם יש דבר-מה שאינו מקבל כמידתו וכחפצו, מיד הוא בא לידי כעס. נמצא שהעניו יכול לאכול בהרחבה, כי ממילא לא יבוא לידי כעס ולא יסתכן, אמנם הגאה, שיש חשש שיבוא לידי כעס, צריך לאכול ולשתות רק שליש.

"בזה מפרש הבעש"ט הק' הפסוק (תהלים כב, כז) 'אכלו ענווים וישבעו', שהעניו יכול לאכול לשובע כי בוודאי לא יכעס. ובזה מוסיף ה'דגל' לפרש הפסוק שם (ויקרא כו, ה) 'ואכלתם לחמכם לשובע', כי בזכות שיהיו ענווים יוכלו לאכול לחמם לשובע. וכן מפרש בכך הפסוק (משלי יג, כה) 'צדיק אוכל לשובע נפשו ובטן רשעים תחסר', כי הצדיק שהוא העניו, יכול לאכול לשובע נפשו, שהרי מחמת שפלותו בעיני עצמו בטוחים וסמוכים אנו שלא יבוא לידי כעס, אולם בטן רשעים תחסר - כי בגאווהם יגיעו לידי כעס ויכולים להסתכן".

מוסיף כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א כפתור ופרח: "חשבתי לפרש על פי הדברים האלה, כי נמצינו למדים שהצדיק הוא בוודאי עניו, ולכן

אויבערשטנס תורה! מ'דארף דאס לערנען בכובד ראש וביראת שמים' (כך לומדים את תורת ד' וכי זהו ספר סיפורים? זה הרי התורה של השי"ת ויש ללמוד זאת בכובד ראש וביראת שמים!). משפטים אלו נכנסו לנו פנימה שוב ושוב, ונחרטו לאורך ימים ושנים על לוח הלב, כי הם נאמרו בלבת אש טהורה ואמיתית, שהרי רצה לראות אותנו הולכים בדרכיו וצועדים בעקבותיו, באמת ובתמים".

להזהיר גדולים על הקטנים

כהוספה לנושא שהוזכר לעיל, על קפידתו החמורה של מרן רבנו זצוק"ל על מידת הכעס, שלא ויתר על זה אף פעם, מציין כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שגם על דיבור בלשון שאינה נקייה, היה נזעק אביו הק' במלוא החומרה ומעניש על-כך שלא כדרכו.

"זכורני בהיותי ילד קטן כבן שבע-שמונה שנים, שלמדתי במוסד בו היו דין ודברים על הבניין בו למדנו בכיתות הלימודים. היה זה בניין שהיה שייך לרשויות המקומיות, ועד אז השתמשו בו כבית ספר לנערים נכרים, אך היות וכל האזור התחיל להתמלא בתושבים חרדים מאנשי שלומנו, נאלצו הנכרים לעזוב את המקום והשלטונות הציעו את הבניין למוסד בו למדתי, בעוד מוסדות אחרים קפצו על המציאה וחשקו גם הם בבניין זה. בינתיים, הכניסו אותנו ללמוד בתוך הבניין כדי לקבוע מציאות בשטח, וכך היינו הילדים חלק בלתי נפרד מהמחלוקת הזו בין שני המוסדות שהושיטו ידיהם לזכות בבניין הנחשק.

"באחד הימים, עת סיימנו את יום הלימודים בתלמוד-תורה, עבר לידינו אוטובוס ילדים שלמדו באותם מוסדות שהתקוטטו על הבניין, וכדרכם של ילדים טובים צעקנו כלפיהם קריאות גנאי. בחזרתי לביתי, סיפרתי בהתלהבות על המקרה, שעברו לידינו ילדים אלו וצעקנו עליהם וכו', אבל אז התרומם אבי הק' מכסאו וממש נחרד לשמוע זאת, באמרו לי בסערת נפש: 'אזוי רעדן אויף אידן?!...! יותר מכך לא היה צריך לומר כלום, כי בראותי עד כמה חמורים הדברים בעיניו, עד הוא מפסיק ממשנתו וקם ממוקומו כדי לגעור בי ולמחות על כך, היה זה החינוך הטוב ביותר מבחינתו.

"חינוך הוא לשון רגילות, ולכן עיקר החינוך צריך להיות להרגיל את הילד ללכת באורחות צדיקים ולצעוד במסילות ישרים", מוסיף מרן אדמו"ר שליט"א בנועמו. "אבי הק' היה חוזר תמיד על דבריו הידועים של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע בפ' אמור, המפרש את דברי רש"י 'להזהיר גדולים על הקטנים', שהזמנים הגדולים והטובים, יזהירו ויזריחו על הזמנים הקטנים והחלשים.

"והנה, על כל אחד מאיתנו הרי עוברים מפעם לפעם זמנים קטנים כאלו, ואפילו נכשלים קצת, אבל אם חקוק ומושרש בפנים זכרם של הזמנים הגדולים והטובים, יש את הכוחות להתגבר על הניסיונות הקשים, והיינו 'להזהיר גדולים על הקטנים'. והדברים אמורים גם כלפי חינוך הילדים, שעל ההורים מוטלת האחריות לחנכם ולהדריכם בשפה ברורה ובנעימה, כדי שיהיו להם את הכוחות להתגבר בעצמם, עת יבואו עליהם זמנים קטנים".

(חלקים מתוך 'המבשר תורני' פסח תשפ"א)

יכול לאכול הוא לשובע נפשו, ובוזא אפשר להבין פירוש הפסוק (תהלים קמו, ו) 'מעודד ענווים ד' משפיל רשעים עדי ארץ', כי לכאורה יש לדקדק שלא נאמרו כאן התארים זה כנגד זה, או 'מעודד ענווים ומשפיל גאים', או 'מעודד צדיקים ומשפיל רשעים'.

"אמנם לדרכנו אתי שפיר, כי הסימן המובהק לאיש הצדיק הוא מידת הענווה, וההיפך ממונו הוא הרשע שיש בו מידת הגאות. מומילא, העצה היעוצה היא לכלל ולפרט, להיאחז במידת הענווה ולא לחפוץ כלום מהזולת, אלא להאמין בלב שלם, שכל מה שיגיע לנו יגיע מידו המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה, וכמאמר חז"ל (יומא לח): 'אין אדם נוגע במוכן לחברו כמלוא נימה'. אורח חיים יקר-ערך זה יביא אותנו להימנע מהכעס, שהוא שורש כל דבר רע, וכפי שצינתי עד כמה הקפיד על כך אבי הק' בכל החומרה".

וידריכם בדרך ישרה

עדיין אוחזים אנו בשדה החינוך ומבקשים לדעת: האם היתה לאיש האלוקים מסקולען זצוק"ל, שיטה מיוחדת בחינוך הילדים? כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א: "אצל אבי הק' לא היו צריכים בכלל דרך או שיטה, ולא רק בתחום החינוכי עליו אתם מבקשים לדעת, כי אצלו ראו בעיניי את האמונה ואת יראת-השמים בכל צעד ושעל. בבית כזה, בו חיים בטבעיות על אדני התורה והיראה בנעימות ובאווירה טובה, לא צריכים שיטות בחינוך הילדים, כי הם מעצמם מתבשמים מהאווירה הייחודית הזו, ורוצים להעתיק אותה גם אצלם.

"מלבד זאת שכל המחנכים בדורנו, מרבים לדבר על חובת הדוגמה האישית הנדרשת מההורים, כי רק זה מה שיחדיר בקרבם את המתכונת, בה הם יבנו לעצמם את חייהם משלהם, אולם המציאות היא שטבע הילד לחקות את אביו ולחפוץ לעשות כמוהו, שהרי ברא כרעא דאבוה, והבן רוצה למצוא חן בעיני הוריו אוהביו, ולכן הכל תלוי לפי מה שרואה הילד בתוך הבית פנימה, איך אביו מתייחס ללימוד התורה או למידות טובות.

"אשר על כן היה אבי הק' אומר תמיד לאברכים, שיראו לקבוע שיעור בגמרא או בספר מוסר בתוך הבית דווקא, גם אלו הלומדים בכוללים כל היום - יעשו סדר לימוד קצר בן עשר דקות בבית דווקא, כדי שהילדים יראו את האב פותח ספר ולומד בו לעיניהם".

בדברו על הנושא, מעלה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בזיכרון טוב את ימי ילדותו בצלו של אביו הגדול: "מילדותי זכורני את דמותו של אבי הק' בבית, כשהוא יושב בשולחן ולומד מתוך גמרא או מתוך ספר קודש. אי אפשר לשכוח את המתקנות המיוחדות, שנלוותה לקול ניגונו הנעים בשעת לימודו, בהיותו מתענג על תורת ד' תמימה המשיבה את הנפש והוגה בה יומם ולילה. כשהלכנו לישון בשעת הערב - ראינו אותו יושב ולומד, כשקמנו באמצע הלילה לפעמים - ראינו אותו יושב ולומד, ובבוקר השכם - שוב ראינו אותו יושב ולומד. "בנוסף לכך אציין, איך היה מחדיר בנו מלוא חופניים את הצורה הנכונה לגשת ולהתייחס ללימוד התורה, וכשהיה רואה אותנו מעבירים את האצבעות על שורות דף הגמרא, היה מזדעק ותמה: 'אזוי לערנט מען תורת השם? ס'איז א מעשה ביכל? ס'איז דאך דעם

נספר כאן איך הצליחה רעייתי ע"ה, להשכין שלום-בית בין שכנים: באחד הבתים הישנים בבני ברק לא היתה חניה מסודרת, ואחד הדיירים שרכש מכונית וחשש מגניבות, היה מניח את הרכב בחצר. הדבר הפריע לשכנים, ובעיקר לשכנות. הם באו לביתנו לדין תורה, ורעייתי אמרה להם שאני נמצא עדיין בכולל בחולון. לרגע התעשתה, ואמרה: "הרי בכל זאת גדלתי בבית שלומדים שם תורה, אולי תספרו לי את המקרה..."

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על שלום הבית היהודי

"דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֵשֶׁה כִּי וְגו'" (ויקרא י"ב, ב')

כ"ק האדמו"ר מגור סיפר לבתו מעשה מופלא, על רבי יהושע מקוטנא

הרב ציביאק סיפר לי מזה ששמע מרעייתו הצדקנית של הרה"ח רבי יצחק מאיר לוינ'צ"ל, שהיה חתנו של כ"ק מרן ה'אמרי אמת' מגור זצ"ל.

הרבנית לוינ'ע"ה, בתו של הרבי, סיפרה שאביה הקדיש לה מעתותיו הכל-כך עמוסות, כדי לשנן באוזניה פרקי-חיים ולהקנות לה ידע מעמיק בהלכות שלום הבית בפרט, ובהלכות בין אדם לחבירו בכלל. "אבא זצ"ל", סיפרה בתו של ה'אמרי אמת' לרב ציביאק, "סיפר לי פעם על מעשה מופלא שהתרחש אצל רבי יהושע מקוטנא בעל ה'ישועות מלכו', שהיה גאון הדור:

"רבי יהושע עשה פעם טובה ליהודי אחד, ולאחר מכן התכופף הגאון ארצה, נטל אבן קטנה, ומסרה לידיו של היהודי ההוא, שכמובן לא הבין פשרו של דבר, ולא הצליח לפענח את החידה הזו של מסירת האבן.

"הסביר לו רבי יהושע מקוטנא:

"אני יודע ש'מנהגו של עולם' הוא שלאחר שעושים טובה לאדם, מקבלים ממנו אבנים... אז הנה, כדי לחסוך לך את העבודה, אני נותן כבר עכשיו את האבן הקטנה הזו בידך, אבל אל תזרוק עלי אבנים נוספות. וגם, ברצוני לומר לך שהאבן הזו קטנה, כי גם הטובה שעשיתי עמך היתה קטנה, ולכן לא מגיע לי אבנים גדולות..."

"את הסיפור הזה סיפר לי אבא, הרבי מגור זצ"ל", אמרה הרבנית לוינ', "ואפשר ללמוד מכאן על חוכמתו העצומה של גאון הדור ההוא, שמן הסתם חזה מראש שמהטובה שעשה ליהודי ההוא עלולה לצמוח לו רעה, והקדים את האבן הקטנה כרפואה למכה..." אבל למדנו עוד, שלמרות שה'אמרי אמת' הקדיש את כל זמנו למען כלל ישראל, מצא אותו צדיק את הפנאי כדי ללמד את בתו אורחות-חיים, ולהעניק לה פרק מוסרי מאלף כיצד מתגברים על מריבות הפורצות לעיתים גם בבתי ישראל.

הדרך שבה סָתַם רבי יהושע מקוטנא את פרצות-המריבה, שיתכן שהיתה מתגלעת, אולי אינה מתאימה לכל אחד, וגם לא לכל שעה ולכל משפחה. אבל אפשר ללמוד מכאן דוגמא טובה לתוואי הנכון ולמסילה הישרה, שבאמצעותה יפתרו חלק גדול מכל הבעיות בשלום הבית.

וכך יעשו כל אב ואם בישראל: אין כמו דיבורים של אבא ואמא מסורים, כדי להשפיע על הילדים בצורה חיובית, ולהעניק להם את הבסיס המוצק לחיים של שלום, כדי שגם הם ידעו בבוא היום, כיצד להשתית את ביתם על יסודות של ידידות ואחוה אמיתיים.

נספר כאן איך הצליחה רעייתי ע"ה, להשכין שלום-בית בין שכנים: באחד הבתים הישנים בבני ברק לא היתה חניה מסודרת, ואחד הדיירים שרכש מכונית, וחשש מגניבות, היה מניח את הרכב בחצר. הדבר הפריע לשכנים, ובעיקר לשכנות. הם באו לביתנו לדין תורה, ורעייתי אמרה להם שאני נמצא עדיין בכולל בחולון. לרגע התעשתה, ואמרה: "הרי בכל זאת גדלתי בבית שלומדים שם תורה, אולי תספרו לי את המקרה..." והם סיפרו.

היא שומעת את דברי הצדדים הניצים, ואומרת כך: "בעלי (שאבדל

"אדוני", מחזיר לו המנכ"ל, "יש לך יותר מזל משכל". "לא מזל, אלא תפילה. מה העניין?". "הגיעו לכאן קבוצת נציגים של מס הכנסה, ובקשו שאוציא להם תיקים. אמרתי שאינני יכול לפתוח את המקום, זה רק בסמכותו של בעל הבית. הרגעת אותם שאני אתקשר אליך ומיד תבוא. אבל לא ענית. במשך ארבעים דקות ניסיתי להתקשר, והם המתינו"

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א, על התפילה וההשגחה הפרטית

"ושני תולעת ואזב" (ויקרא י"ד, ד')

"מה תקנתו ויתרפא? ישפיל עצמו מגאוותו כתולעת וכאזב" (רש"י)

נספר סיפור אחד מני רבים על השגחת ה' עלינו, גם כאשר נדמה לנו שהעניינים מתגלגלים שלא לטובתנו:

מעשה ביהודי בעל משפחה של תשע נפשות, שעבד במכון רנטגן. יום אחד נסגר המכון, והוא נותר ללא מקור פרנסה. חיפש עבודה אחרת, פנה לפה ולשם, אך לא מצא מקום עבודה מתאים.

בוקר אחד היה בדרכו לראיון במקום עבודה מבטיח. הוא התאכזב מאוד כשהפסיד את האוטובוס, שמשמעות הדבר שהוא עלול להחמיץ את הריאיון. אותו יהודי הצטער על כך מאוד, והנה לשמחתו עצר לו טרמפ שנסע לכיוון המתאים.

למרות זאת, הוא לא הגיע לאותו ראיון. במקום זה, מצא את עצמו מעורב בתאונה קטנה בכביש, והוא פנה לבית החולים לבדיקות.

הוא הרגיש איך העבודה, שחשב אותה למתאימה, מתרחקת ממנו בפעם השנייה, והתחזק באמונה כי הכל מאת ה'.

בבית החולים הוכנס האיש לבדיקת רנטגן, ושם נודע לו כי הם מחפשים בדחיפות עובד חדש למכון הרנטגן לעבודה מיידית!

ברגע שקבל מכתב שחרור, נגש להתראיון, ועל אתר התקבל לעבודה. אז התברר לו למפרע כי המסלול שעבר: האוטובוס שברח והתאונה בטרמפ - הם היוו את התכנית ששרטט לו הקב"ה מלכתחילה, על מנת שימצא את העבודה הזו, ויוכל לפרנס את משפחתו בכבוד.

"אני התלוננתי על מזלי הרע, שבמקום להגיע לראיון המתוכנן הגעתי לבית החולים, ולא ידעתי שהקב"ה, מסובב כל הסיבות, הוביל אותי אל המטרה הנכספת!", סיכם האיש את סיפורו.

הקב"ה עושה לו חפציו!

אמרו חז"ל (ברכות יד ע"א): "כל המתפלל ואחר יוצא לדרך, הקדוש ברוך הוא עושה לו חפציו, שנאמר: 'צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו'".

מה הכוונה "עושה לו חפציו"?

מפרש המהרש"א (שם): כיון שהקדים להתפלל, הולך הצדק לפניו

והוא יצליח במעשה ידיו.

מעשה באיש עסקים שניהל מפעל גדול. מטבע הדברים מתעוררות במפעל כל מיני שאלות שדורשות את הכרעת המנהל. יש מנכ"ל ומזכירות ופועלים, אבל הוא אחראי על הכל.

משום כך רגיל היה, שמדי בוקר, כבר בקומו משנתו, משאירים לו הודעות דחופות שהוא מוכרח להתייחס אליהן.

לפעמים היה הטיפול בהן אורך שתי דקות בלבד, אך לפעמים נאלץ להתעכב חצי שעה ואפילו שעה. מה אפשר לעשות? זו פרנסתו! אי אפשר לזלזל בזה, הרי לעולם יפשוט אדם נבלה בשוק ולא יזדקק לבריות...

כשלמד את הגמרא בברכות, וראה הלכה מפורשת בשולחן ערוך (סימן פט סעיף ב), שאסור לאדם לעסוק בשום דבר לפני התפילה, וחובה עליו להקדים ולהתפלל לפני שיפנה לעסקיו - התעורר לקבל על עצמו בקבלה גמורה, שהוא אינו עונה לטלפונים ולא מקבל הודעות עד אחרי התפילה.

כבר למחרת בבוקר הגיע הניסיון.

על צג הטלפון הופיע מספרו של המנכ"ל. מה יכול לקרות שהוא זקוק לו? הוא הרי נותן לו יד חופשית בכל דבר!

לרגע התפתה לענות, אבל במשנהו החליט: קבלה זו קבלה. אני לא עונה ויהי מה!

הוא יוצא מהשטיבלאך, ונדהם לראות מול עיניו את הערב השני! גם הוא הגיע לכאן משכונה אחרת... מה קרה לו? "הפסדתי את המניין אצלנו, באתי להתפלל כאן", הסביר לו האברך בפשטות, "אתה צריך שאחתום לך? הנה"

במחשבתו עלתה הגמרא, שלעולם יקדים האדם תפילתו קדם עסקיו, והוא החליט למרות הכל ללכת להתפלל. אחר כך יספיק מה שיספיק... הוא הלך ומצא את הציבור מתחיל בדיוק "אשרי...". החל להתפלל איתם במתינות.

כשהסתיימה התפילה, אמר "עלינו לשבח" מילה אחר מילה, בלי לרוץ החוצה, כשהוא אומר לעצמו: "אתה מאמין או לא? אם אתה מאמין - תישאר עד הסוף!..."

כשסיים את המלים: "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", והרים את עיניו, ראה את אחד הערבים. מה הוא עושה כאן? הוא גר בשכונה אחרת!

"עוד לא התפללתי", הסביר לו האברך הערב, "אתה צריך שאחתום לך ערבובות?", ובו במקום חתם על שטר הערבובות.

הוא יוצא מהשטיבלאך, ונדהם לראות מול עיניו את הערב השני! גם הוא הגיע לכאן משכונה אחרת... מה קרה לו?

"הפסדתי את המניין אצלנו, באתי להתפלל כאן", הסביר לו האברך בפשטות, "אתה צריך שאחתום לך? הנה".

כשהשטר החתום בידיו רץ במהירות לגמ"ח. הוא מצא את בעל הגמ"ח מתכוונן לצאת. "יש לך נס שהספקת. כבר ממש עמדתי ללכת. הנה, קח את כל הכסף". העניין כלו סדר על הצד הטוב ביותר! האם ישנה הבטחה גדולה יותר לאדם, מאשר שהקב"ה יעשה לו את כל עסקיו?!

וכי יעלה על הדעת שהקב"ה מקפח שכר בן אדם? אין בעולם שום מצוה שאדם מפסיד ממנה! רק יש לקיימה בטהרת הלב ובשמחה, ומיד יראה את ישועת ה'!

(מתוך הספר 'משכני אחרך')

הטלפון דמם לרגע, אך מיד אחר כך התעורר שוב לחיים. המנכ"ל התקשר שוב ושוב ושוב. בוודאי קרה משהו, הבין המנהל - ובכל זאת החליט שהוא אינו עונה עד אחרי התפילה. הוא השתיק את הטלפון והתפלל במתינות כדת וכדין. סיים את התפילה, למד את סדר הלימוד הקבוע שלו, ורק כשיצא מבית הכנסת פנה להתקשר בחזרה.

"בוקר טוב. מה קורה?".
"אדוני!", מחזיר לו המנכ"ל, "יש לך יותר מזל משכל".
"לא מזל, אלא תפילה. מה העניין?".

"הגיעה לכאן קבוצת נציגים של מס הכנסה, ובקשו שאוציא להם תיקים. אמרתי שאינני יכול לפתוח את המקום, זה רק בסמכותו של בעל הבית. הרגעתי אותם שאני אתקשר אליך ומיד תבוא. אבל לא ענית. במשך ארבעים דקות ניסיתי להתקשר, והם המתינו. בסופו של דבר נמאס להם. הם בקשו לראות את חוזה השכירות של המקום שהיה אצלי, עברו עליו ואמרו: 'טוב, הכל תקין', ונתנו אישור...".

בעל המפעל היה המום. לפני שמונה חודשים ארע לו סיפור דומה. גם אז הוא היה לפני התפילה, אך אז כן הצליחו העובדים להשיגו. הוא רץ למקום, התחנן לאנשי מס הכנסה שיתנו לו ללכת להתפלל, אך הם לא הרשו לו. הכריחו אותו לשבת איתם ולגמור את הבדיקה, רק כמה דקות לפני חצות, הוא הצליח להשתחרר מהם ולחטוף תפילת שחרית...

וראה זה פלא, ברגע שקיבל על עצמו שלא יתעסק בשום עסק לפני התפילה, נתן לו הקב"ה ניסיון. כשעמד בניסיון, מיד הראה לו הקב"ה כמה הרוויח!

"זה לא המזל שלי", אמר למנכ"ל, "זאת התפילה! עם ישראל הם מעל המזל! אם אדם מקבל על עצמו באמת ובתמים, ה' עוזר לו!".

המקדים תפילתו זוכה לסייעתא דשמיא

אברך חיפאי סיפר סיפור מפלא באותו ענין:

הוא היה זקוק בדחיפות לסכום כסף גדול, כדי לא לאבד את דירתו. לאחר שלא הצליח להשיגו מבני משפחתו, פנה לגמ"ח. בעל הגמ"ח דרש שני ערבים, ואף נקב בשמותיהם של שני אברכים שהוא סומך עליהם.

הוא התריע בו, שהוא נמצא במקום רק עד השקיעה. אם יספיק להשיג את החתימות עד אז - יוכל לקבל את הכסף מיד, ואם לאו - ההלוואה תחכה למועד אחר.

האברך יצא משם במהירות, והציץ בשעונו - נותרה לו מחצית השעה בלבד עד השקיעה, והוא עצמו לא התפלל מנחה. שני האברכים אינם גרים בשכונה הזו. עליו לנסוע אליהם. לא יתכן שיספיק לעשות את שני הדברים הללו, אבל גם לדחות את קבלת ההלוואה במצב הדחוק שלו זה לא פשוט. מה עושים?

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

"כשהייתי בשיעור ב', זמן אלול, למדו מסכת מכות", סיפר תלמיד. "ראש הישיבה אמר לנו שיעור יומי על המסכת. לקראת הימים הנוראים, הגיע רבי שמחה לישיבה והצטרף לשיעור כאחד התלמידים. באמצע השיעור, הצביע רבי שמחה... הייתה לו שאלה, והוא הרים את אצבעו כמו תלמיד צעיר... ידעתי שהמראה הזה ייחרט בקרבי ולא ימוש ממני לעולם!"

פנינים מאחורי הקלעים של הקמת ישיבת 'אור אלחנן',
ע"י הגאון רבי משה מרדכי חדש זצ"ל והגאון רבי שמחה וסרמן זצ"ל

"והובא אל אהרן הכהן" (ויקרא י"ג, ב')

שותפות עם אבא. רבי שמחה החל לבקר בישיבה. בביקוריו התרשם מאוד מהתלמידים, מאווירת הלימוד, ובמיוחד - מאישיותו של אבא. באחד מביקוריו של רבי שמחה בישיבה, שמעו התלמידים שיעור מפי הגאון רבי אפרים בורדיאנסקי זצ"ל, שאותו היה אבא מזמין לעיתים תכופות למסור שיעורים לתלמידי הישיבה. המפגש בין רבי שמחה לר' אפרים בהזדמנות היא היה מרגש מאוד. עוד בימי שהותו בליטא, היה ר' אפרים חברותא של העילוי ר' נפתלי בינוש וסרמן הי"ד, אחיו של רבי שמחה. ר' אפרים תיאר לרבי שמחה את המסע האחרון שערך יחד עם אחיו ר' נפתלי, ואת זיכרונותיו מהימים ההם.

הזיכרונות הקשים הסעירו את ר' אפרים, והנה התנער רבי שמחה וקרא לעומתו: "ר' אפרים, לא צריך להישבר! אדרבה, הקב"ה השאיר אותנו כאן כדי שנמשיך לפעול ולבנות!". הוא אף שח לו את הרעיון שהיה חוזר ואומר על הפסוק "ויחל נח ויטע כרם". לדברי חז"ל, הייתה תביעה על נח, שהתעסק תחילה ביין מיד לאחר תום המבול. לכאורה, הרי זקוק היה לכך, כי החורבן היה כה גדול ויש לחפש דרכים להתאושש ולהתנחם. "מכאן", אמר רבי שמחה, "שלאחר חורבן אין התפקיד להתנחם - אלא לבנות!". אבא היה מזכיר יסוד זה פעמים רבות ביום השנה של רבי שמחה, שחל בדיוק

פרסום ראשון של קטע נבחר, מתוך ספר חדש שעומד לראות אור בקרוב, לתולדות חייו של הגאון הגדול רבי משה מרדכי חדש זצ"ל. הספר נכתב ביד אמן של בנו הרה"ג ר' אלחנן חדש שליט"א. בימי הקיץ שנת תשל"ח, הגיע לארץ הקודש הגאון רבי שמחה וסרמן זצ"ל, בנו בכורו של מרן הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד. רבי שמחה הגיע לאחר שנים רבות של פעילות תורנית ענפה בארצות הברית, במטרה להקים ישיבה על שם אביו בארץ ישראל. רבי שמחה חיפש אדם שיהא שותף לו במפעל הזה, אך היו לו דרישות ייחודיות... לא כל אדם, ואפילו בעל שיעור קומה, יכול היה להתאים למה שביקשה נפשו. תלמידו הרב יעקב קראוס שליט"א, רב קהילת 'תורת אמת' בלוס אנג'לס, סיפר כי שמע מפיו איך חיפש ראש ישיבה שידע לנהוג עם התלמידים באהבה בנוסח של 'ימין מקרבת', אך מצד שני יצליח גם להחזיק את הישיבה ברמה גבוהה. שבת אחת, התארח רבי שמחה אצל ר' הירש זקס ידידו, נכדו של ה'חפץ חיים'. ר' הירש שהתגורר באותם ימים בקריית צאנו בירושלים, הציע לרבי שמחה להכיר את הישיבה החדשה שנפתחה בשכונתו. רבי שמחה נכנס להתפלל בישיבה. לאחר התפילה ביקש אבא להיכנס אליהם יחד עם קבוצת בחורים, להתבשר מגדלותו. וכך היה, אבא נכנס עם התלמידים לביתו של ר' הירש, והם שקעו בשיחה עם רבי שמחה, כאשר אבא והבחורים מטים אוזן קשבת לדברותיו. רבי שמחה התרשם עמוקות מאישיותו של אבא ומהקשבתם של התלמידים, הוא קם ונסע לבני ברק אל מרן הסטייפלר זצ"ל בבקשת עצה, האם להתחבר אל הישיבה החדשה שרק לאחרונה הוקמה.

קשר עתיק יומין שרר בין רבי שמחה לבין מרן הסטייפלר זצ"ל, שבהיותו בחור ישיבה בנובהרדוק, היה אוכל 'ימים' בבית חמיו של רבי שמחה - רבי מאיר אבוביץ, שהיה רבה של העיר נובהרדוק. משום כך, חש הסטייפלר חיוב הכרת הטוב לרבי שמחה, ובאופן נדיר ניתנה הרשות אף לרבנית, אשתו של רבי שמחה, להיכנס אל הקודש לקבלת ברכה. הסטייפלר סמך את ידיו על הרעיון להקים

בזיכרונותיהם של בני הישיבה
חרוטה העובדה, שכאשר עקבו
אחריו בעת מסירת שיעור,
הבחינו שבעת שציטט גמרא
בשיעור, היה משיים עצמו
כאילו הוא מעיין בגמרא.
לאמיתו של דבר היה מקריא
את כל לשון הגמרא בעל פה

של חמיו של רבי שמחה - הגאון רבי מאיר אבוביץ זצ"ל, רב העיר
נובהרדוק.

לא היה בשינוי השם צעד סמלי בלבד, אלא הקמת ישיבה על קברו
של רבי אלחנן. משעה שנקראה הישיבה על שמו של קדוש ישראל,
מרן רבי אלחנן הי"ד, השקיע אבא כוחות רבים בהחדרת רוחו
והשקפתו של רבי אלחנן בתלמידים. "זכות גדולה נפלה בחלקנו,
שהישיבה נושאת את שמו של אותו גאון וקדוש", היה אבא חוזר
ואומר לתלמידים. "אך עם זאת, יש לדעת כי יש בכך 'מחייב' גדול
עבורנו, שנהייה ראויים לשאת את שמו".

מדי שנה, ביום השנה לפטירתו של רבי אלחנן, נערכה בקביעות
עצרת זיכרון בישיבה. אבא היה טורח ומתאמץ להביא לעצרת
מגדולי תלמידיו של רבי אלחנן, לדבר לפני תלמידי הישיבה, כדי
שיספגו מעט מהאווירה ומהמושגים המופלאים שהיו בברנוביץ.
"הקדוש רבי אלחנן", היה אבא אומר כל אימת שהזכיר שמו, ובכל
פעם כזו היה מתמלא התרגשות, ורעד נשמע בקולו.

(מתוך 'יתד נאמן' פסח תשפ"א)

בפרשת נח, תוך שהוא מדגיש איך קיים זאת רבי שמחה במסירות
נפש גדולה.

אבא סיפר, כי רבי שמחה התבטא פעם כלפי אנשים מסוימים,
שהייתה לו ביקורת אודות הנהגתם. הוא שאל: מה ההבדל בין 'נסתר'
ל'מוכסה'? כאשר אדם נושא חפץ, למשל ספר, מתחת מעילו כדי
שלא יראוהו, הרי שהספר אכן מוכסה, אך הכל יכולים להבחין כי
מתחת למעילו מסתתר דבר מה. לעומת זאת, כאשר אדם מסתיר
דבר מה במקום סתר, בצורה שאינה נראית כלל, לזה יקרא 'נסתר'.
"כך הוא הדבר אצל בני האדם", הסביר רבי שמחה, "יש אנשים
שלמראית עין מכסים עצמם, אך מטרתם לפעמים היא כדי
להתבלט עוד יותר... אך נסתר אמיתי הוא זה שבאמת אין רואים
ואין מרגישים בו כלל". אף בדברים אלו, הגדיר רבי שמחה את
אישיותו שלו בדיוק נמרץ, כי אכן - נסתר אמיתי היה כל ימיו. הוא
היה גאון מופלא, אך יותר מזה, היה גאון בהסתרה, ומשום כך לא
חשו הסובבים את גדלותו התורנית.

"כשהייתי בשיעור ב', זמן אלול, למדו מסכת מכות", סיפר
תלמיד. "ראש הישיבה אמר לנו שיעור יומי על המסכת. לקראת
הימים הנוראים, הגיע רבי שמחה לישיבה והצטרף לשיעור כאחד
התלמידים. באמצע השיעור, הצביע רבי שמחה... הייתה לו שאלה,
והוא הרים את אצבעו כמו תלמיד צעיר... ידעתי שהמראה הזה
ייחרט בקרבי ולא ימוש ממני לעולם!".

בזיכרונותיהם של בני הישיבה חרוטה העובדה, שכאשר עקבו
אחריו בעת מסירת שיעור, הבחינו שבעת שציטט גמרא בשיעור,
היה משיים עצמו כאילו הוא מעיין בגמרא. לאמיתו של דבר היה
מקריא את כל לשון הגמרא בעל פה.

תלמיד אחד מעיד, שכאשר היו לומדים עם רבי שמחה, היה מתקן
את הקורא מבלי גמרא הפתוחה לפניו. בעת שהיה מגיע לבית
המדרש בישיבה, היו התלמידים ניגשים ושואלים אותו בכל מקומות
הש"ס, ולכולם היה עונה במתק לשון, כשהוא לא שוכח לעולם לומר
מילה טובה לשואל...

עם המעבר לשכונת 'עזרת תורה', קרם עור וגידים ה'שידוך' בין
אבא לבין רבי שמחה. בחנוכה תשל"ט התקיים כנס ייחודי וקריאת
שם הישיבה 'אור אלחנן'. בקריאת השם 'אור אלחנן' הוזכר גם שמו

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'

"ערב טוב", אמר הגבוה לאשה קשת היום שהתייצבה בפתח, "קוראים לי ירחמיאל קראם, ובאתי לכאן עם החבר שלי חיים פוקס, כדי לפגוש את הבן שלכם, את ששון יצחקי..."

הרב חיים פוקס שיבלט"א, שותפו וחברו של הגאון רבי ירחמיאל קראם זצ"ל, בשביבי זיכרון וניצוצי אורה, ממסכת חייו המופלאה של הרב קראם זצ"ל, בפעילות, בהתמדה, בגאונות, ובחתירה הבלתי פוסקת למען מטרה אחת ויחידה | חלק א

יעקב א. לוסטיגמן

"אין לי שום בעיה שתיקחו אותו לאיפה שאתם רוצים", הפטיר בעודו יורד במדרגות לאיטו. "קחו אותו, ובבקשה אל תחזירו. שמעתם? אתם לא צריכים אפילו לספר לי לאיפה לקחתם אותו. זה לא מעניין אותי בכלל, רק שתדאגו שלא יחזור הביתה".

השניים הביטו זה בזה, משכו בכתפיהם, והמשיכו לטפס את מעט המדרגות שעוד נותרו להם. הנמוך מבניהם כבר חשב להתייאש, לפי התיאור של האבא, אולי עדיף להשאיר את ששון בבניין המוזנח, אבל הוא ידע מראש מה תהיה תשובתו של הגבוה: "זה לא עסק שלנו", הוא יגיד, "אנחנו רק עושים את השליחות שלנו, התוצאות והסיכויים לא משנים לנו שום דבר".

הם סיימו לעלות במדרגות, ניגשו לדלת שנותרה פתוחה, ונקשו עליה נקישות נמרצות: "ערב טוב", אמר הגבוה לאשה קשת היום שהתייצבה בפתח, "קוראים לי ירחמיאל קראם, ובאתי לכאן עם החבר שלי חיים פוקס, כדי לפגוש את הבן שלכם, את ששון יצחקי..."

במקום הנסיעה לים

"זה התחיל בחודש אלול תשכ"ז", מספר הרב חיים פוקס. "הייתי אז בחור צעיר בשיעור א' ישיבה גדולה. באתי ללמוד בישיבת גרודנא באשדוד, שהיתה אז ישיבה חדשה מאוד. בחודש שבט פתח הרב מפוניבז' את הישיבה באשדוד, ואני הייתי מבין הבחורים הראשונים שזכו ללמוד בה בשיעור א' באלול תשכ"ז.

"הרב מפוניבז' שלח אז קבוצה של בחורים מ'קייבוק', כ-30 בחורים

חדר המדרגות בבניין המוזנח היה חשוך באותו לילה. אור קלוש בקע מדלתותיה של אחת הדירות בבניין, שדיירה לא סגרו את דלתם כראוי.

השניים ניצלו את האור החיוור כדי לטפס, מבלי להיתקל בפחיות הריקות והחפצים המשומושים שהתגוללו על המדרגות המלוכלכות. "אתה חושב שהוא באמת גר כאן?", שואל הצעיר מביניהם בהיסוס מזה. המבוגר גבה הקומה רוכן לעבר חברו הצעיר, ומשיב לו בקול רגוע ושקט: "מה זה משנה בכלל? אנחנו צריכים לעשות את השליחות שלנו! נגיע לקומה שלישית, נקיש בדלת ונדע אם הגענו למקום הנכון..."

הדלת בקומה השלישית נפתחת לפתע בקול רעש גדול. דרכה יוצא מהבית אדם בעל מראה לא סימפטי בעליל.

הוא יורד אל תוך החושך, כמעט מתנגש בשניים העולים במדרגות. אדם מהשורה לו היה נקלע לסיטואציה הזאת, בוודאי היה סב על עקביו ונמלט על נפשו לפני שהטיפוס המפחיד ייטפל אליו. או אולי היה עומד על מקומו, משותק מאימה ועוצר את נשימתו עד שיחלוף על פניו.

אבל הם לא נרתעים, הגבוה מושיט לו יד לשלום: "סלח לי צדיק, כאן מתגורר ששון יצחקי?"

הוא מנסה למקד בו מבט מבולבל, "מי? ששון? אה כן, זה הבן שלי, אבל אני לא אשם... תאמינו לי שאני לא אשם... מה שקשור אליו תדברו אתו, כבר מזמן הפסקתי להתעסק בעניינים שלו, אם הוא חייב לכם כסף או שאתם 'חייבים לו מכות' זה עסק שלו אתכם, אני לא קשור..."

"לא לא...", משיב לו הגבוה, "הוא לא עשה לנו שום דבר רע... ההיפך, שמענו עליו דברים מאוד טובים. לכן אנחנו רוצים להציע לכם, ההורים, שתסכימו שניקה אותו ללמוד במתיבתא, שיקבל חינוך יהודי, ערכי ושורשי. הבנו שהוא נער טוב מטבעו ויש לו עתיד גדול, הוא יהיה תלמיד חכם גדול אם תסכימו".

אביו של ששון הפך קצר רוח: "תקשיבו, הוא אולי הבן שלי, אבל אני כבר מזמן לא אבא שלו. מחקתי אותו מתעודת הזהות שלי, ומבחינתי הוא לא יותר מילד רחוב. זה שהוא ישן בבית שלי לא אומר שאני גם צריך לדאוג לו".

למדו אתנו בזמן חורף, והגיעו גם בחורים מ'קול תורה'. היו גם כמה בחורים בודדים בשיעור א', ועוד כמה בודדים בשיעור ב'. אחד מהבחורים שבאו מפוניבז' היה הגאון רבי ירחמיאל קראם זצ"ל.

"הלימוד היה בשמחה ובהתלהבות. היתה הרגשה התחדשות, תחילת זמן, ישיבה חדשה עם עתיד מבטיח, מיסודו של הרב מפוניבז', ועם טובי התלמידים של פוניבז' ו'קול תורה'. מה צריך בחור ישיבה יותר מזה?

"הגיע יום שישי, שחרית כרגיל, ארוחת בוקר כרגיל, ולאחר סדר הלימוד ירדנו לארוחת צהרים בחדר האוכל ששכן בצריף פשוט. מטבח לא היה שם, האוכל היה מגיע במכונית של הישיבה, מהמטבח של פוניבז' בבני ברק.

"שלחו אז סיר של אטריות מבושלות, זאת היתה ארוחת הצהרים של יום שישי. אצלנו בחדר האוכל הוסיפו לאטריות קצת קינומן, וכך השביחו את ארוחת הצהרים. אכלנו, שבענו, הותרנו והיינו מרוצים, לא היינו צריכים יותר מזה.

"אחרי האוכל יצאנו החוצה מהצריף הלוחט, וידענו שעכשיו יש לנו עוד כמה שעות טובות עד שתיכנס השבת. מבחינת הישיבה אנחנו משוחזרים לעשות ככל העולה על רוחנו.

"חלק מהבחורים רצו ללכת לים. אנחנו באשדוד, הים לא רחוק, כמה דקות הליכה ונגיע לים, נשחה ונחזור לקבל את השבת כדת, כראוי וכנכון.

"פתאום ניגש אלי בחור גבה קומה, מהחדשים. ידעתי שקוראים לו ירחמיאל ושהוא מכונה בפי חבריו 'ירח', אבל לא הכרתי אותו כל כך. הוא ממילא היה מה'עלטרערס', מהמבוגרים, ואני הייתי מהצעירים, כך שלא חשבתי שאני אמור להיות חבר שלו.

"אבל משום מה מצאתי חן בעיניו. אני לא יודע למה, אבל הוא פשוט ניגש אלי והצביע על הבניינים שהיו שם, מעבר לחולות שבמרכזם נבנתה הישיבה שלנו. 'יש שם שלושה בניינים', הוא אמר לי, 'זה קרוב לכאן, והבניינים האלו נראים כמו שיכונים של עולים. מה אתה אומר? אולי תבוא איתי ונלך לשם, נדפוק על הדלתות ונראה אם יש שם ילדים שאפשר להעביר ללימוד בתלמודי תורה ובמתיבתות, אולי יש שם נערים שאפשר להכניס לישיבות, או לפתוח עבורם שיעורי תורה כאן באזור? בוא נראה מה קורה שם... אתה בא?'

"הלכתי איתו, ומאז לא משה ידי מתוך ידו במשך למעלה מיובל שנים".

לא רק שנורר

"כשהלכנו לאותם שלושה בניינים החזיק הרב קראם בידו פנקס ועיפרון. כשדפקנו על הדלתות, הוא התחבב על האנשים במהירות, דיבר מהלב, והקפיד לרשום בפנקס כל פרט מידע רלוונטי.

"המשפחות היו של עולים פרסים, גרוזינים, מרוקאים ועוד. רובם היו אנשים שומרי מצוות או לפחות שומרי מסורת ברמה כזאת או אחרת. כמעט כולם רצו שהילדים שלהם יקבלו חינוך יהודי יותר. לכן זה לא היה קשה במיוחד. לא היתה שם שנאה לחרדים, לא היתה סלידה מאתנו. ברוב המקרים דווקא שמחו לקראתנו, שמחו לשתף

אתנו פעולה. לא תמיד הנערים עצמם רצו לשתף פעולה, אבל ההורים ברוב המקרים שמחו על כך מאוד.

"באותה העת היתה הפריחה הגדולה של המתיבתות. היו אלו המקבילות החרדיות של 'חטיבת הביניים' בחינוך הממלכתי.

"בתחילה בתי הספר היו יסודי עד כיתה ח' ותיכון עד כיתה י"ב. אחר כך שינו, ואת כיתות ז' ח' הפכו לחטיבת ביניים. היו מהפעילים שחששו שלהוציא מהבית ילד או ילדה לפנימייה כבר בכיתה ו', יהיה קשה. אך הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל טען שאדרבה, יהיה יותר קל. והוא צדק. בסופו של דבר היה זה מה שהביא להקמת מתיבתות רבות עם פנימייה ועם חדר אוכל, עם תנאי משופרים.

"ההורים לא נדרשו לשלם כסף עבור הלימודים והשהייה במקום. כך שגם מבחינה כלכלית זה היה יותר קל להם לשלוח את הילדים למתיבתא, מה שמוריד קצת מהלחץ והעול הכספי בבית, וגם מעניק לילד תנאים גשמיים נוחים יותר, וחינוך איכותי יותר, עם חיבור למסורת ולערכים, כל מה שההורים חלמו עליו.

"אבל למרות הכל היה צורך לבוא לשכנע, להציג בפניהם את ההטבות שהילד יקבל מהלימוד במתיבתא. עבדנו גם עם נערים בוגרים יותר, שכבר לא יכלו ללכת למתיבתא, כמו גם עם ילדים קטנים, שרצינו שההורים ירשמו לחינוך חרדי. היו מסגרות גם לבנות, והעבודה היתה רבה.

"במשך השנים ההשקעה גדלה, ומספר הילדים והילדות שהרב קראם הציל אז היה עצום", מספר הרב פוקס שהיה שותף מלא לכל הפעילות. "היה לו טנדר, והוא היה ממלא אותו ילדים ושולח למתיבתא בבאר יעקב, למתיבתא ביהוד, למתיבתא בבני ברק וכן למתיבתות נוספות. הטנדר היה חוזר ויוצא כמעט מידי יום עם קבוצה נוספת של ילדים. היו תקופות שממש עבדנו תחת לחץ כדי להספיק, להכות בברזל בעודו חם, כשכולם מתלהבים ורוצים ללכת לחינוך תורני, שלא נאבד אף אחד בדרך, כל אחד מאותם נערים עלול להתחרט או להתמלא חשש, בזמן ההמתנה עד שנמצא לו מקום ודרכי תחבורה.

"אבל הרב קראם לא עצר שם. הוא לא הסתפק בזה. כל ילד כזה שהגיע לגיל בר מצוה, הרב קראם היה עוזר לו עם ביגוד, עם תפילין, כובע וחליפה. ידענו שאם לא יהיה לו כובע, אם לא תהיה לו חליפה, הוא לא ירגיש בן ישיבה, ולכן הסיכוי שישאר בישיבה יהיה נמוך יותר. אם אתה רוצה שישאר, צריך 'לבגד' אותו בהתאם.

"להורים לא היה כסף לזה, והם גם לא ראו בזה עניין חשוב, הרב קראם פשוט הוציא כסף ושילם לכל נער, לכל ילד. הוא הקים אז את 'קרן עזרה לתלמידים', ובאמצעותה היה מממן את זה. לשם כך הוא אסף וקיבץ כסף בכל מקום אפשרי. פעילות זו נמשכה עד יום פטירתו, תלמידי ישיבה רבים לבושים היום בחליפות, כובעים וביגוד שקיבלו מהרב קראם, בין אם הם יודעים על כך ובין אם לא.

"היתה לו סייעתא דשמיא עצומה", מספר הרב פוקס, "אני זוכר, שאחרי תקופה שבה הוא ראה שחייבים לגייס כסף כדי לסייע לבחורים, ולבסס את מעמדם כבני ישיבות, לא נותרה ברירה והוא נאלץ לנסוע לאמריקה בפעם הראשונה.

"בכל רגע נתון הוא מילא את שליחותו. אם השליחות היא להיות שנוורר באמריקה, לו יהיה כן. אם השליחות היא לנקוש את דלתות באשדוד, ולשלוח ילדים למתיבתות, אז הוא עושה את השליחות שלו.

"לא רבים זוכרים, אבל באותן שנים ראשונות הוא התמודד לראשות העיר אשדוד... מי שהכירו אותו בטח מתפלאים. ר' ירחמיאל? ראשות עיר? מה פתאום! הוא היה כזה מתמיד גדול, מה לו ולראשות העיר?

"אבל מעשה שהיה כך היה: היינו אז חדשים באשדוד, הקהילה החרדית לא זכתה להכרה כלשהי, ולכן הוחלט שאנחנו מריצים רשימה חרדית למועצת העיר. אז היו מצביעים בפתק אחד לרשימה, ולאחר הבחירות כל אחד מראשי הרשימות שנבחרו למועצה, היה מנסה להקים קואליציה, ומי שהצליח הוא היה ראש העיר, כמו שנהוג היום בבחירות לכנסת. לכן כל ראש מפלגה היה מתמודד בעצם על ראשות העיר.

"ידענו שהרשימה שלנו לא תצליח לכבוש את כס ראשות העיר, וגם לא חשבנו שנצליח להכניס נציג למועצה, אבל רצינו להוכיח שיש לנו 150 או 200 קולות, בעיר שמנתה אז 20 אלף תושבים, שיתייחסו אלינו בצורה קצת יותר רצינית, ושחברי מועצת העיר יבינו שאפשר לעשות אתנו עסקים, ומי יודע, אולי בפעם הבאה נצביע עבורם...

"אבל מי הוא זה ואיזה הוא שיתמודד בראש רשימה כזאת למועצת העיר? הרי מדובר בבושות נוראיות. שמו ותמונתו יתנוססו בראש חוצות, במסגרת הקמפיין הוא יספר, כמובן, איך בדיוק הוא מתכוון להתנהל לאחר שיתמנה כראש העיר, ולבסוף יקבל בסוף רק 200 קולות.... זה מגוחך.

"בא ר' ירחמיאל ואמר 'אני מוכן. למה לא? זה ירבה כבוד שמים? זה ישיג יחס טוב יותר ליהדות החרדית באשדוד? אז אני מוכן. הכבוד שלי לא מעניין!'... והוא התמודד, ואכן הצלחנו להשיג אז למעלה מ-500 קולות, זה היה הישג מדהים, ומאז היחס אלינו היה שונה, ונציגים מרשימות שונות התחילו להתייחס אלינו בכבוד..."

חציה השני של השיחה המרתקת ומלאת העובדות, מחיינו ופעלו של הגר"י קראם זצ"ל, יופיע אי"ה בגיליון 'לקראת שבת' בשבוע הבא.

"הוא לא ידע אנגלית, מאוחר יותר הוא ניסה ללמוד קצת, אבל גם אז האנגלית לא היתה משובחת במיוחד, בלשון המעטה.

"כשהגיע לאמריקה בפעם הראשונה, הוא נסע גם ללייקווד. הגיע לשם לתפילת מנחה גדולה ומיד אחרי התפילה בשיבת לייקווד המפורסמת, כשכל הבחורים והאברכים יוצאים לארוחת הצהרים, עוד לפני שהספיק להתמקם ולבדוק איפה הוא יכול לשהות ומה עליו לעשות, נעמד הרב קראם במדרגות היורדות מבית המדרש יחד עם שני אברכים מקומיים שהכירו אותו, והתחיל לצעוק בקול גדול 'קרן עזרה לתלמידים אשדוד, קרן עזרה לתלמידים אשדוד'.

"האנשים שם בלייקווד לא הבינו, מי זה האיש המוזר הזה שצועק ככה, פשוט נעמד עם צלחת לקליטת המטבעות, ומתחיל לצעוק. "מהר מאוד הם הבינו שמדובר ביהודי תלמיד חכם, שעושה את מעשיו לשם שמים, ופשוט התחילו לתת לו כסף, הוא יצא משם אחרי חצי שעה, עם כמה אלפי דולרים! זאת היתה טבילת האש הראשונה שלו בארה"ב.

"בהמשך הוא השתדרג, ופנה לגבירים גדולים, הסתובב במנהטן ובכל מקום שבו שמע שיש כסף, והיה מגייס סכומים גדולים יותר. "סיפר לי יהודי אמריקאי, קצת יותר מבוגר מר' ירחמיאל, שהיה ממש 'חסיד' שלו. הוא גר במונסי, ובכל פעם שר' ירחמיאל היה בא לשם, היהודי הזה היה נרתם לעזור ולסייע לו.

"פעם אחת הם הגיעו לביתו של גביר גדול, הידיד ממונסי חננה את האוטו ביציאה מהחניה של יהודי עשיר, הוא הסביר לרב ירחמיאל שהגביר הזה כל פעם בורח. ברגע שהוא רואה אותו בדלת מביא אליו איזה משולח מישראל, הוא יוצא מהדלת האחורית, נכנס לרכב ונוסע. "עכשיו הוא לא יכול לברוח", אמר בחיוך, דפק על הדלת והרב קראם הוציא מאותו יהודי סכום כסף גדול מאוד, כמובן רק לאחר שאותו יהודי אמר 'רוצה אני' בפה מלא..."

כמועמד לראשות העיר

"מי שישמע את הסיפורים האלו", אומר הרב פוקס, "עלול לחשוב שרבי ירחמיאל קראם היה 'שנוורר' משכמו ומעלה... אבל זה לא היה המצב. הוא לא היה שנוורר, הוא היה שליח, שליח של ההשגחה העליונה.

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

או בטל': 073-7078388
בין השעות 7:30 ל-10:30 בערב ★ שיחת חינם

קשה לך?
זקוק לעזרה?

מוקד לזמינות מיוחד של עיריית אשדוד
הישיבה

שמעתי מידידנו, המשפיע הרה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א : פעם אחת בעת ששהה בחדרו של פוסק הדור, הגאון מרן בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל, נכנס יהודי שהיה גר בקיבוץ, ואם היו נקלעים לביתו, מן הסתם לא היו שותים אצלו אפילו כוס מים. היהודי הזה שאל את בעל 'שבט הלוי' שאלה - אבל לא סתם שאלה - אלא שאלה מיוחדת ומרוממת, הראויה לאחד מבני העלייה שבדור לשאול...

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א, אב"ד סאנטוב ליקווד, על יראת שמים טהורה העומדת לעד

”וְרָאֵהוּ הַפְתָּח... וְסִתְּהוּ הַפְתָּח...” (ויקרא י"ג, י"ז)

שמעתי עובדא נפלאה ביותר, מידידנו המשפיע המפורסם הרה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א, משגיח רוחני בישיבת 'אלכסנדר', מהיושבים ראשונה בקרית מלך רב קרית וויז'ניץ בני ברק, וכך סיפר: פעם אחת בעת ששהה בחדרו של פוסק הדור, הגאון האדיר מרן בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל, נכנס יהודי אחד עם שאלה: היהודי לא היה דר לא בבני ברק ולא בירושלים - הוא היה גר בקיבוץ, ואם היו נקלעים לביתו מן הסתם לא היו שותים אצלו אפילו כוס מים. היהודי הזה שאל את בעל 'שבט הלוי' שאלה - אבל לא סתם שאלה - אלא שאלה מיוחדת ומרוממת, הראויה לאחד מבני העלייה שבדור לשאול.

סיפר כ"ק אדמו"ר מתולדות מרדכי שליט"א, במסיבת 'מלוח מלכה' לבית חינוך לבנות מסויים בעיר לייקווד: בבית חינוך לבנות מסויים, רצו בהנהלה לשנות איזה דבר בעניין הנהגת המוסד - דבר הנוגע לחינוך הבנות - ודנו בזה בכובד ראש. לאחר שהחליטו שצריכים לשנות את הדבר, הלכו חברי ההנהלה אל נשיא המוסד, והציעו בפניו את רצונם לשנות איזה דבר בבית חינוך ההוא, וביקשו ממנו את הסכמתו לכך. כששמע נשיא המוסד את הדברים, אמר להם שיחזרו אליו בעוד יומיים. כשהביעו בפניו את תמיהתם, שאינם מבינים למה אינו יכול להשיב להם באותו יום על כך - אמר להם נשיא המוסד: "החלטה כזו הנוגעת לחינוך של בנותינו - בנות ישראל - אינני יכול להשיב עליה מבלי להתענות קודם יום שלם! מחר - הלא יש לי ברית - ולכך אינני יכול להתענות, ורק למחרת הברית אוכל להתענות ולהשיב לכם, ולכן אמרתי לחזור אלי בעוד יומיים"...

התפעלתי מאוד מהסיפור הזה, ולאחר הדרשה ניגשתי לרבי מתולדות מרדכי שליט"א, וביקשתי ממנו שיגלה לי באיזה מוסד מדובר, ומי הוא נשיא המוסד. השיב לי, שמדובר בבית חינוך לבנות דחסידי סאטמאר בווייליאמסבורג, ונשיא המוסד הלא הוא כ"ק האדמו"ר רבי זלמן לייב טייטלבוים שליט"א, מסאטמאר"...

המשך בעמוד 25

כשגמר להרצות את שאלתו, הסתכל עליו ה'שבט הלוי' בתמיהון מחול בהערצה עצומה, ומתוך התרגשות הוא שואל את האדם: "האם אני יכול לשאול אותך שאלה?", הסכים הלה, ואז אמר לו ה'שבט הלוי': "הרי שאלה כזאת לא היה שואל אפילו אברך כולל, היושב ולומד כאן באחד מהכוללים הרבים בבני ברק, והלא שאלה זו מתאימה לאחד מבני העלייה שבדור לשאלה, אני מבקש ממך - אמור לי - במה זכית? איך מגיעה אצלך כזו דרגה של יראת שמים?" השיב היהודי: "אני גר בריחוק מקום מכאן, אני גר בקיבוץ, אמנם אני בא בכל ליל שישי לשמוע את השיעור של הרב, ואני מקפיד מאוד שלא לחסר אפילו שיעור אחד - את שפת האידיש אינני מבין כל כך טוב - מזה שאני מבין הרי טוב, ומה שאינני מבין אז לא, אמנם שמיעת השיעור משפיעה עלי מאוד, וכנראה שזה מה שגרם לי להגיע לדרגה נשגבה זו של יראת שמים, כדברי הרב..."

כשסיים להרצות את דבריו, קם ה'שבט הלוי' זצוק"ל ממקומו, וניגש לאותו יהודי, וחיבק אותו באהבה והתרגשות עצומה, ואמר לו: "אשריך! אשריך! אשריך ואשרי חלקך!"...

באחת הנסיעות הצטרף אליהם הנגיד רבי יוסף קאבאק זצ"ל מנובהרדוק. כאשר עצרו בקארעליץ סמוך לפונדק, נכנס הנגיד פנימה ושאל את בעלת הבית מה יש לה להציע היום למכירה? השיבה הפונדקאית כי מלאי החנות כבר אזל היום, עקב ריבוי הקונים

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

להרחיקו ולבודדו מחברת בני אדם, להתעטף באבלות ולהכריז על עצמו 'טמא טמא'. אפילו מרים הנביאה שדיברה על משה אחיה בשוגג, מבלי כוונה חלילה לגנותו או לבזותו, נענשה חמורות. אומר רבי אייזיק: זאת משום שהקדוש ברוך הוא אוהב את כל אחד ואחד מישראל ומחבבו כבנו אהובו, וכמו שכל אב מסור לא ישקוט על שמריו, אם יראה שבזים ומשפילים את בנו או מספרים בגנותו, ולא יחסוך כל מאמץ בכדי למנוע זאת ולהגן עליו, כך כאשר אדם מישראל מדבר סרה על אדם אחר, אביו שבשמים דורש את כבודו ועלבונו. למרות שגם המספר הוא בנו אהובו, אך על ידי דיבוריו הרעים כביכול ניתק את עצמו מאביו שבשמים. כך אומרים חז"ל (ערכין, שם): "אמר מר עוקבא כל המספר לשון הרע אמר הקדוש ברוך הוא אין אני יכולין לדור בעולם". השם יתברך כביכול מנתק את הקשר עימו עד שישוב בתשובה, רחמנא ליצלן. בשל כך אביו מרחיקו ומביא עליו נגע צרעת, וגורם לו לשבת מחוץ למחנה בדד ולהיחשב כמות. כפי שהתבטא אהרן באוזני משה, כשמרים קיבלה הצרעת: "אַל תָּהִי כִּמֹת", פירש רש"י: "שהמצורע חשוב כמות". עונש חמור שלא מצינו דוגמתו בתורה! כל זה כדי שיתבודד עם עצמו, וישים אל ליבו לשוב בתשובה שלמה, לתקן דרכיו ומידותיו המגוננות, ולראות כיצד להתחבר בשנית אל אביו שבשמים, ושב ורפא לו. הרי שהנקודה הזאת של 'משפט' תהום רבה, למדים אנו דווקא מנגע הצרעת. כי הנה בדרך כלל כאשר אדם לא פועל מעשה רע

חז"ל במסכת ערכין (ח, ב) אומרים: "אמר רב פפא צדקתך כהררי אל - אלו נגעי אדם. משפט'ך תהום רבה - אלו נגעי בתים". מפרש רש"י: "נגעי אדם נבררין בשבוע אחד, אם ליטהר אם להיחלט, וצדקה גדולה היא זו, ואילו נגעי בתים הסגרן עד ג' שבועות, וזהו משפט עד תהום רבה".

דברי חז"ל הללו מפליאים מאוד; וכי לא נמצאת בעולם צדקה וחסד של הקדוש ברוך הוא, יותר מכך שהמצורע נסגר רק לשבוע ימים - לבחון אם טמא או טהור הוא? הרי 'חסד השם מלאה ארץ', חסדו הוא לאין שיעור ותכלית, ומדוע נוקטים דווקא את ענין הנגעים כדוגמא לכך שצדקת השם עצומה כהררי אל?

גם את חלקה השני של דרשת חז"ל: "משפט'ך תהום רבה - אלו נגעי בתים" יש להבין; וכי מכל המשפטים הנוראים שנעשים בבריאה, אין משפט קשה ועמוק כתהום, יותר מהסגר הבית לשלושה שבועות? הלוא "הצור תמים פועלו כי כל דרכיו משפט", אין פרט בבריאה שמתנהל ללא משפט מוצדק ומדוקדק עד דק, ומדוע דורשים חז"ל כי משפטי השם עמוקים כתהום, דווקא בעניין הנגעים?

מהלך נפלא כתב מרן הגאון רבי אייזיק שר זצ"ל, ראש ישיבת סלבודקה, אשר כדרכו בקודש שפך אור על דברי חז"ל הקדושים הללו, הפשיטם והבהירם בתבונה חודרת ומעמיקה:

אציין, כי שמעתי מדודי הגאון החסיד רבי חיים מרגליות שליט"א, חתנו של הגאון הצדיק רבי שמואל אהרן יודלביץ זצ"ל, שהכיר היטב את רבי אייזיק, משנות לימודו בישיבת סלבודקה לפני עשרות שנים, כי כל מי שלמד אצלו, אינו יכול שלא לזכור בערגה את הנעימות המיוחדת במינה שחשו תמיד במחיצתו.

ליבו הרחב של רבי אייזיק, הכיל לתוכו את דאגתם וטרחתם של הכלל והפרט, וסבלנותו הנדירה בנפש חפיצה ומאור פניו לכל יחיד ויחיד - היה לשם דבר. בנוסף, הוא ניהן בחושים מחודדים לקלוט בין רגע את נפש האדם העומד מולו, ולדבר הישר לרמתו, לשכלו ולהרגשיו. גם מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, התבטא: "הרגישו טעם גן עדן לדבר עמו". כך שהדברים הבאים נאים למי שאמרם:

בראשית דבריו מקדים רבי אייזיק לבאר, מדוע באמת עונונו של המספר לשון הרע כה חמור, אשר חז"ל אומרים עליו (ערכין טו, ב) 'מגדיל עוונות עד לשמים', והתורה החמירה בעונשו של המצורע בצורה כה קשה, שלא ראינו דוגמתו בשאר עבירות שבתורה; מצווה

רבי אברהם אהרן שנוכח שם בשעת מעשה, כותב בספרו: "מאז ששמעתי את הדו-שיח בין הגביר לסוחר, אמרתי בליבי 'צדיק הוא השם וישר משפטו, ולא יפלא עוד בעיני אם אראה בעולם צדיק ורע לו רשע וטוב לו"

ושילמו לו דמי נסיעה כפי שהשית עליהם. אמנם הדבר גזל ממנו זמן לא מבוטל, כי פעמים המתין בכניסה לעיר שעה ארוכה עד שתתמלא עגלתו בנוסעים, ופעמים נאלץ לנסוע עד קצה העיר, כדי לאסוף נוסע פלוני שהזמין אצלו מקום מראש. אך בסופו של דבר תמיד היתה עגלתו מלאה בנוסעים.

הנסיעה עימו לא היתה 'חוויה' בלשון המעטה. ראשית, פעמים רבות עד שאסף את כל הנוסעים ויצא לדרכו כבר שקעה החמה, וכך היתה הנסיעה בחושך מוחלט. שנית, העגלה היתה עמוסה בנוסעים, והצפיפות והדחוקות הקשו מאוד. שלישית, בדרך כלל צירפו הנוסעים לעגלתו אוזנים ותרנגולים ושאר בעלי כנף. אלה הרעישו וקרקרו כל העת, ולא הוסיפו רוגע ושלום.

כאשר הגיעה העגלה לתחנתה הראשונה בעיירה קארעליץ הסמוכה למינסק, מרחק של כשלושה פרסאות מתחילת הנסיעה, עצרה שם העגלה לפוש מעט מעמל הדרך. הנוסעים יצאו החוצה ליישר אבריהם ולפשט רגליהם שנכפפו ונדחקו כל הנסיעה, ואנחת רווחה נשמעה מפיהם. בתחנה ההיא היה קיים פונדק קטן שניהלה אשה יהודיה, בו מכרה מיני מגדניות, אוכל מבושל ושתיה, והעוברים ושבים היו נכנסים פנימה להשביע את רעבונם ולהרוות את צמאונם, עד שימשיכו בנסיעה.

באחת הנסיעות הצטרף אליהם הנגיד רבי יוסף קאבאק זצ"ל מנובהרדוק, שככל הנראה הוכרח להגיע בנחיצות רבה למינסק, ומכיון שלא היתה אז ברשותו עגלה זמינה, החליט להצטרף לסוחר. כאשר עצרו בקארעליץ סמוך לפונדק, נכנס הנגיד פנימה ושאל את בעלת הבית מה יש לה להציע היום למכירה? השיבה הפונדקאית כי מלאי החנות כבר אזל היום, עקב ריבוי הקונים, ולא נותר לה כי אם כוס חלב ופת קיבר. בלית ברירה נענה רבי יוסף בחיוב. היא פרסה מפה על השולחן, והגישה לו את שביקש. הוא נטל את ידיו והחל לאכול בתיאבון.

בידיו אלא רק חוטה בלשונו, קיימת בו תחושה מסויימת: "מה כבר עשיתי?" "רק דיברתי?" "רק אמרתי?". אך לא! כאן אנו למדים עד כמה עמוק ונוקב כח המשפט כ"תהום רבה" ממש. כל דיבור ודיבור אסור עלול לגרום למדבר ליפול מרמתו הגבוהה, כבן יקר ואהוב להקדוש ברוך הוא, ולהתרסק, כפשוטו עד תהום רבה, להיחשב כמת ממש.

גם מאופן טהרת המצורע, למדים אנו ללמוד באיזה שפל של טומאה היה מצוי המספר. הוא נזקק לתהליך ארוך ומתיש כדי להיטהר; ציפורים, תגלחת, קרבנות, הזאות בשמן המשחה ושמן הקודש ועוד. כל זה מורה על עומק המשפט וגודל הדקדוק הנורא, שמדקדקים עם האדם על כל מילה ומילה היוצאת מפיו.

נמצא, כי ענין הנגעים מלמדים יותר מכל דבר אחר, עד כמה חמורים ונוראים, עמוקים ונוקבים משפטי השם. לכן אמרו חז"ל "משפטיך תהום רבה - אלו נגעי אדם", כי בזה רואים בצורה חדה את עומק המשפט וחומרתו.

אך בד בבד, אומר רבי אייזיק, יחד עם המשפט הנורא והכלימה הצורבת, ניתן לראות בחוש גם את ה"צדקתך כהררי אל" - את הצדקה והחסד הגדול שעשה הקדוש ברוך הוא עם האדם, כשהביא עליו נגע צרעת בבגדו או בביתו. כך גם את מעלתן הגדולה של ישראל, שזכו לגילוי שכינה על ידי הנגעים.

לפני כשמונים שנה, התגורר באמריקה תלמיד חכם וגאון מובהק בעל פה מפיק מרגליות, בשם רבי אברהם אהרן יודלביץ זצ"ל. הוא שימש ברבנות בכמה וכמה ערים גדולות בארצות הברית וברוסיה, וחיבר חיבורים מחוכמים ונוודעים אשר ה'גדול ממינסק', מרן הגאון רבי ירוחם יהודה ליב פרלמן זצ"ל, יצא מגדרו באורח נדיר להעניק עליהם הסכמה. בה כתב כך: "ספרו היה לפני כמה פעמים, וראיתי דרכו בקודש דרך הישר, כיצד קולע אל המטרה, בדברים נכונים וברורים ובראיות ישרות, לכן יצאתי מגדרי לעשות רצונו ולהעניק לו הסכמה".

בספרו 'דרש אבי', מביא רבי אברהם אהרן מעשה, אשר היה לו עד בצעירותו וממחיש היטב את הדברים:

בעיר נובהרדוק חי יהודי פשוט, שלצורך מסחרו היה נוסע בקביעות בתחילת כל שבוע אל העיר הגדולה מינסק, שם היה רוכש כמויות גדולות של סחורה לצורך חנווני העיר נובהרדוק.

עבודתו היתה קשה ומפרכת, כאשר בסוף השבוע היה חוזר לעירו מיוזע ומיוגע, עייף ומטרדות הדרך. מיד במוצאי שבת החל מסתובב עד השעות הקטנות של הלילה, אצל לקוחותיו הסוחרים כדי לספק להם את מה שהזמינו, ולגבות מהם תשלום עבור השבוע הבא. גם למחרת היה משכים קום בעלות השחר, וממשיך עד אחר הצות היום להסתובב ברחבי העיר לצורך אספקה והזמנת סחורות. אז היה רותם את סוסו לעגלתו, ושם את פעמיו לעיר מינסק וחוזר חלילה. את עלויות הדרך כיסה באופן קבוע, על ידי נוסעים שהצטרפו אליו למינסק או לעיירות אחרות שעבר סמוך אליהן על אם הדרך,

הסוחר מתנהג בצורה כה מבישה?! הרי גם בביתו הוא אינו אוכל סעודה מכובדת מזו שהציעה כעת בפניו בעלת הפונדק?! אך במושכל שני, כאשר נתבונן בטענותיו של הסוחר, הגם שודאי אינן מצדיקות את התנהגותו הפראית, אך הן כבר מסבירות את אוננו להבין את ההגיון שבדבריו, מדוע רוחו כה סוערת והוא מלא כעס ורוגז.

הרי הסעודה הזאת היא הנאתו היחידה מכל עמלו, כל ימיו עוברים עליו בטלטולי דרכים קשים, ואין לו רגע אחד של מנוחת הנפש. אין לו פיסת שלווה לשבת בחיק משפחתו, וליהנות מחייו הגשמיים. אם גם את סעודתו המכובדת והדשנה שתמיד רכש בפונדק לא תהיה לו, הרי שלא נותרה לו שום הנאה מהעולם הזה, וכיצד נצפה ממנו לא לכעוס ולהשתולל? אדרבה, דווקא לגביר מדושן העונג לא יארע דבר, אם יותר פעם אחת על הרגליו הקבועים, ויאכל מעט לחם וחלב כמו פשוטי העם, זה אפשרי ואף נסבל. הרי בכל מקרה עוד ימים ספורים הוא ישוב למעונו, ויוכל לחזור לתענוגותיו.

אומר רבי אברהם אהרן: הצדיק נמצא כאן בעולם הזה על תקן של גביר. הרי הוא במהותו בן עולם הבא, שם בעולם העליון נמצא ביתו האמיתי והנצחי, ורק כאשר יהיה שם ישתכר בשכר מעשיו הטובים, להתענג על השם ונועם זיו שכינתו. לכן כאשר הוא עדיין חי כאן בעולם הזה בדרכו לשם, זה עדיין נסבל שלא יהיה לו כאן כל כך נח, שיאלץ לעבור קשיים ונסיונות בדרכו, כי כאמור עיקר חייו ומגמתו מכוונות לשם, לזכות למנוחה נכונה בצל כנפי השכינה.

לא כן הרשע. הרי כאשר הוא יבוא לעולם העליון לא ימצא מנוח, הוא יגורש מגן עדן בבושת פנים, ואין לו טרקלין נצחי, שאליו הוא אמור לבוא להשביע את רעבונו ולספק את אושרו. לכן הוא נחשב כמי שכל ימיו נוסע בדרך ומצוי בטלטולים, והעולם הזה דומה לאותו לפונדק, שאם לא ישביעו אותו בטובה לפחות כאן בעולם הזה, לא תהיה לו הנאה לעולם.

המעשה ונמשלו הנוקבים, נותנים לנו מבט אמיתי על הנעשה בבריאה, לדעת כי גם כאשר מתמודד האדם לא עלינו עם תוכחה, או חלילה עם יסורים, זהו סימן כי הוא נמצא בדרך! הוא נמצא כאן בעולם הזה על תקן של גביר! תיכף הוא נוסע אל בית עולמו, ושב אל ארמונו הנצחי! אל העונג והשלווה! בדרך עליו לעבור מעט טלטולי דרכים כדי להגיע אל היעד הנכסף. כשהוא מסתכל על הדברים בצורה הזאת, כל מה שעובר עליו זה בהחלט נסבל, מובן ונלקח בחשבון.

יהודי תמיד צריך לזכור כי 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד', ותמיד כשנפגשים עם ה'משפטיך תהום רבה', טמון בו גם ה'צדקתך כהררי אל', צדק רחמים וחמלה. עבודתו של היהודי לגלות אותם!

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

כעבור דקות אחדות נכנס גם הסוחר בעל העגלה, ולאחר שטיפל בסוס העיף, בהניחו לפניו מים ושעורים כדי שיתרענו, שאל אף הוא את בעלת הבית מה יש היום לאכול? השיבה האשה כפי שכבר אמרה לקודמו, שאין בידה להציע כי אם כוס חלב ופת קיבר. בעל העגלה התרגז נורא, והחל צועק על הפונדקאית, בחירופים וגידופים קשים: "עצלנית שכמותך... חסרת דעת!... מדוע לא הבאת בחשבון, כי אמורים לבוא לכאן קונים בשעה מאוחרת יותר?... וכי נדמה לך שאסתפק היום לארוחת ערב בפת לחם חרבה וכוס חלב? בשום אופן לא!..."

הנגיד היה המום מהתנהגותו הנבזית של הסוחר, כיצד מהין הוא להרעים בקולו על בעלת הפונדק ולגנותה בדברי גנאי ודופי, למרות שמעולם לא חטאה נגדו ולא עשתה לו שום מעשה רע!?

פנה הנגיד אל הסוחר ושאלו: "מדוע תנהג כך? וכי מפונק אתה יותר ממיני? הלוא גם אני שרגיל לאכול תמיד בביתי מעדני מלכים, הסתפקתי כעת רק בלחם וכוס חלב, ואין לי כל תרעומת או טרוניה עליה, כי היא עושה את עבודתה נאמנה, ואילו אתה, שבביתך אוכל מן הסתם באופן קבוע רק פיסת לחם וכוס חלב, יש לך עוד טענות ומענות?!"

השיב לו הסוחר מיניה וביה: "דווקא בשל כך אני כה כועס ורוגז עליה. אתה שבכל ימות השנה הנך יושב בבית מלכים, ונהנה ומשביע את רעבונו בתענוגות ומעדנים, ורק פעם או פעמים בשנה נוסע למינסק, אכן לא יהיה זה בשבילך 'אסון' אם לא תתפנק פעם אחת, ותאכל פת לחם עם כוס חלב בלבד, כי הנה תיכף תשוב לטרקליןך ותשלים את שהחסרת.

"לעומת זאת, אני אף פעם לא יושב בביתי, וכל ימי נמצא בטלטולי דרכים, על כן מצפה אני כי לכל הפחות בתחנת העצירה, יהיה לי אוכל בריא ומזין לקיים את גופי ולהשיב את כוחותי. הסעודה הזאת אינה פינוק או מותרות עבורי, אלא הכרח חיוני לקיום גופי. אם לא יכינו עבורי סעודה הגונה, ייכשל כוחי וחלילה עלול אני למות בחצי ימי, אשתי תהיה אלמנה ובני יתומים..."

הסוחר הוסיף לאיים על בעלת הפונדק בפסקנות: "אם אבוא לכאן פעם נוספת, ואראה כי אין כאן אוכל מוכן לא אכנס לכאן שוב, אלא אחפש פונדק אחר לאכול בו, לא ננקמה אלא כיון שהדבר נוגע לחיותי".

רבי אברהם אהרן שנוכח שם בשעת מעשה, כותב בספרו: "מאז ששמעתי את הדו-שיח בין הגביר לסוחר, אמרתי בליבי 'צדיק הוא השם וישר משפטו, ולא יפלא עוד בעיני אם אראה בעולם צדיק ורע לו רשע וטוב לו".

כי הנה לכאורה במושכל ראשון, נדמה כי הנגיד צדק בטענתו, מדוע

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

לפליאתו על כך שהח"ח מגזים, כביכול, בדבריו, ומקפיד כל כך על הערה כזו קטנה שרגילים לומר, על חוסר מלה בתבשיל, אמר לו הח"ח: "בא נלך למטבח ונראה מה קורה שם"...

פטפוטי לשון - הם גחלי רתמים!

הרב בנימין בירנצוויג

"וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְלָקַח לְמִטְהַר שְׁתֵּי צִפּוּרִים תְּיֹת טְהוֹרֹת" (ויקרא י"ד, ד')

"לפי שהנגעים באים על לשון הרע, שהוא מעשה פטפוטי דברים, לפיכך הוזקקו לטהרתו ציפורים שמפטפטים תמיד בצפצוף קול" - רש"י.

והדברים פלא הם!

הרי לשון הרע מזיקה והורגת כמאמר הפסוק בתהילים: "חצי גיבור שוננים עם גחלי רתמים", ומביאו ה'חפץ חיים' להראות חומרת הדיבור של האדם, שבאוושת לשונו יכול להזיק ואף להרוג אנשים! וא"כ הרי כפרתו היתה צריכה להיות על ידי שור, שטבעו להזיק ולהרוג, ורק בכך יבין האדם על מה מביא כפרתו.

ומה הצריכה התורה להביא ציפורים, שבוז לא ישכיל האדם להבין שדבריו הם לא רק פטפוטים אלא הורגים ממש?!

האמת היא, שזו צרת עוון לשון הרע, שאנשים חושבים שהם בסך הכל מפטפטים, ולא מבינים שדבריהם מזיקים והורגים!! הנה כי כן כתב הרבנו יונה ב'שערי תשובה' (שער ג אות רב) לבאר, מדוע החמירו חז"ל בעוון לשון הרע להחשיבו כג' עברות החמורות וכתב שם: "טעם נוסף, שכיון חטא זה נקל בעיניו של בעל הלשון הרע, כי יאמר שאינו עושה מעשה רע אלא רק דבר שפתיים הוא, ולא חושב על נזקיו הרבים, ולכן לא יתן אל ליבו לשוב מדרכו הרעה ולא יכיר גודל חטאו..."

זו הסיבה שהתורה ציוותה על בעל לשון הרע להביא ציפורים שמפטפטים, שאדם יבין וישכיל ולהזכיר לו שפטפוטיו הם הם המזיקים הגדולים, ואם היה מביא שור או כל מזיק אחר, הרי היה חושב שכל חטאו הוא דווקא אם הזיק ממש בפועל, אבל בפטפוטי דברים לא עשה כלום, ומזכירה לו התורה שהפטפוטים האלו הם המזיקים הכי גדולים, ועליהם יש לעשות תשובה ולהיזהר מהם. מכאן ולהבא.

הכלל, ולא רצו כלל לקבל תוכחה על כך, והיא זו שזירזה אותו לאזור חיל, ולחבר ספר נשגב ונצרך זה.

והביא מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל (כאיל תערוג פרשת כי תבא תשע"ד) בשם תלמיד ראדין הגרא"ט שפירא, שסיפר שהיה יהודי בראדין, שרצה להלשין על חברו שהוא מתחמק מהצבא [יודוע עד כמה היתה סכנה גדולה ברוחניות להתגייס לצבא הרוסי], ואותו יהודי יצא מראדין לכיוון וילנא להלשין לשלטונות על חברו, וכששמע זאת ה'חפץ חיים', קם ורדף אחרי היהודי כמה קילומטרים, והשיגו בתחנת הרכבת, כשהוא מבקש ומתחנן בפניו שלא יעשה עוולה זו, וילשין על יהודי לשלטונות, אולם האיש סירב בתוקף, וכשראה החפץ חיים שלא יוכל לשכנעו, עזבו לנפשו [בסוף היהודי נרגע ודברי החפץ חיים נכנסו ללבו ולא נסע להלשין], והוסיף, שמעשה זה שראה ה'חפץ חיים' שאנשים אינם יודעים כלל את חומרת עוון זה של לשון הרע ורכילות, ולא יודעים עד כמה כל מילה יכולה להזיק ולהרוג, הוא אחד מהדברים שזירזוהו לחבר חיבור על ענייני בין אדם לחברו ולשון הרע.

עוד סיפר הגר"ז אידלמן (ביד הלשון עמ' 356), ששמע מה'חפץ חיים' כיצד עלה בדעתו לחבר ספר על שמירת הלשון, ששמע ה'חפץ חיים' בני אדם מדברים לשון הרע, וברח ונמלט מהמקום עד שנפל מרוב עייפות, ואז כשהוא שוכב באפיסת כוחות, עלתה במחשבתו להתחיל לכתוב ספר על הלכות שמירת הלשון.

מעשה שהלך החפץ חיים עם רב חשוב אחד בשליחות לדבר מצוה,

המשך בעמוד 26

הסיבה להחלטתו של מרן ה'חפץ חיים' להוציא ספר הלכות על איסור לשון הרע, היתה בעיקר בגלל שראה את בני דורו, כמה מתייחסים בקלילות למילים היוצאים מפייהם, ועד כמה לא מחשיבים את הכח הנורא הטמון בפטפוטי דברים:

כבר כתב הח"ח בהקדמה לספרו, שעוון לשון הרע היה הפקר בעיני

הבחור נבוך קמעא, אולם חייג בידיים רוטטות את המספר, ולפתע הופתע ונדהם: צלצול טלפון נשמע מהמושב האחורי, וקול נעים ומוכר מאוד אמר 'שלום' - את המילה שמע גם דרך הטלפון וגם מאחורי ראשו ממש...

וגם כיצד חתונה מאולתרת הפכה לשדכן מושיע?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"זאת תהיה תורת המצרע..." (ויקרא י"ד, ב')

הימים הנעלים של חג הפסח כבר עברו עלינו לטובה, ובצעדים נרגשים אנו פותחים - עד כמה שניתן בימים אלו - את הקיץ הבא עלינו לטובה ולברכה, לישועה ולרפואה. הלב מלא בציפיות ובשאיפות, בתוכניות וברצונות, במאווים ובתקוות, ואנו מקווים כי הקיץ הקרוב יהיה מלא בחסד ורחמים, שפע שמימי ברוחניות ובגשמיות, בריאות איתנה כמובן ושגרה ברוכה.

לקראת הקיץ, יש מאיתנו המקווים לשמחה, יש המייחלים לרפואה, יש הזקוקים להצלחה כלכלית, וכולנו שואפים לחנך את ילדינו היטב, לרוות מהם נחת, להצליח להתפלל וללמוד כראוי, לשפר את המידות, וכמובן - להיות בריאים ולא לדעת מוגיפות ומגיפים.

כדי שכל אלה אכן יקרו, כל אחד מאיתנו שואל את עצמו היכן נמצא הברז השמימי, שאנו יכולים לפתוח אותו ולהרעיף על עצמנו חסד ושפע שיאפשרו את מימוש התוכניות שלנו והגשמת התקוות הכמוסות בנו. היכן הוא אותו 'שאלטר', שלחיצה עליו תרעיף את השפע הדרוש והסייעתא דשמיא לה אנו זקוקים כדי לזכות בכל האוצרות הללו, כדי להגיע לכל היעדים שצבנו לעצמנו. אז היכן הוא באמת?!

הנה גילוי מדהים: אצלנו. מי שמכריע כמה שפע יהיה לאדם - הוא האדם בעצמו. מי שקובע אם יזכה לקיץ בריא ומואר, שמח ומואושר - הוא האדם בעצמו. מי שמחליט אם יהיה לו קיץ רווי הישגים, הצלחות, שמחות ורגעים יפים - הוא האדם בעצמו! כן, זה תלוי בנו, עשה זאת בעצמך!

איך? - פרשת השבוע מגלה לנו. רבותינו חושפים, כי המצורע לוקה בצרעת ונגזר עליו ריחוק מביתו - כי הוא הרחיק בין איש לרעהו, הוא הרבה פירוד בעולם, ולכן עליו להיפרד מהמוכר לו. כלומר, מה שניתן לנו משמים - ניתן לנו כתמונת ראי למעשינו: כפי מה שאדם עושה - כך עושים אתו, כפי מה שאדם נוהג - נוהגים עמו, במידה שמודד האדם - בה מודדים לו!

מדהים! מסתבר, שהאדם עצמו מחליט איך ינהגו אתו, מה יתנו לו, כיצד ייראה גורלו. משמים נותנים לו בדיוק כפי שמגיע לו - בהתאם לצורה בה הוא נוהג, בהתאם לאופן בו הוא מתנהג. אדם רחמן - זוכה לרחמים, אדם בעל חסד - זוכה לחסד, אדם הנענה לבקשות זולתו - נענים לבקשות שלו, אדם שמסור לחבריו - מסורים כלפיו, וכן הלאה...

את הדרך השמימית הזו, גילה לנו הבעל שם טוב הקדוש ז"ע בפסוק מספר תהלים קכ"א 'השם צילך', כי בורא עולם נוהג עם האדם כמו צל ממש. הצל - אין צמוד ממנו לאדם, עושה בדיוק את שהאדם עושה. כשהוא מרים את היד - הצל מרים יד, כשהוא מניף רגל - גם צילו מניף רגל. כך גם נוהג בורא עולם, אחת לאחת:

כשאדם נוהג כהלכה - נוהג אתו הבורא כהלכה. כשהוא מרבה חסד - מרבים עמו חסד. כשהוא מתאמץ לשמח את זולתו - משמחים אותו משמים. כשהוא משליך את יהבו על ה' - ה' משיב לו ביטחון ועוצמה. הנהגת אבא שבשמים איתנו - היא העתק מדויק של התנהגותנו, בדיוק!

נמצינו למדים, שמה שיקרה איתנו בקיץ הבעל"ט - תלוי רק בנו, בהתנהגות שלנו, במעשי ידינו. אם אנו רוצים לזכות לשפע, לנחת, לבריאות, לרחמים, לחסד, לשמחות, לישועות, לפרנסה - הבה נפעל באותה דרך, להרבות חסד וטוב בעולם, לשמח את הזולת ולהקל עליו, לבטוח בה, לקוות רק לו ולהישען רק עליו. בית שמקים בית...

היה זה אשתקד בחודש אדר, כאשר עולם השמחות הועב בענן המגיפה שהשתלטה על תבל ומלואה, ומשפחות כה רבות שתכננו את שמחת נישואי ילדיהם נאלצו להתמודד עם סגירת אולמות השמחה וההגבלות שהוטלו על קיום חתונות. בימים שעדיין ניתן היה לערוך חתונות במסגרת מצומצמת, היתה אמורה להיערך חתונה של זוג צעיר, שלפתע פתאום מצאו עצמם בלי אולם, בלי אפשרות לקיים חתונה...

בצר להם, החליטו המחוננים לפנות למשפחה יקרה ממרכז הארץ

ולבקש לערוך את החתונה בביתם. כשהגיעה הפניה, התקשתה המשפחה להחליט כיצד לנהוג: מחד גיסא, הלב נקרע על כאבם של החתן והכלה, בני הזוג אשר עומדים לפני היום המאושר בחייהם והנסיבות אינן מאפשרות להם לשמוח כמתוכנן, הכל משובש ושונה כל כך...

אולם מאידך גיסא, לא קל להחליט כי הבית ייפתח לעשרות אנשים זרים, אשר יעשו בחצר היפה כבשלהם, יהפכו את הסלון העדין והאצילי לאולם אירועים, ומי יודע כיצד ייראה הבית כתום המהפכה... מה עוד, שגם שיקול בריאותי עומד כאן - הרי אין לדעת מה מצב בריאות האנשים שיבואו, ועל אף שהחתונה עתידה להתקיים על פי הנחיות הרשויות, שמא עדיין יש בכך משום נטילת סיכון?

ההתלבטות לא היתה קלה, אולם לפתע קמה האם ואמרה: 'הרי בביתנו בן, הגרוש מזה מספר שנים, וישועתו אינה נראית באופק, לצערנו. אולי זו ההזדמנות שלנו - להקריב ולוותר על ביתנו ערב אחד כדי לשמח זוג, להיות שותפי אמת בהקמת בית בישראל, להסכים לשלם את המחירים האישיים הנדרשים כדי לארח שמחה שכזו - ובזכות זו ישלח לנו הבורא את ישועתו? אולי אם נשמח ונקים בית, נזכה בישועה משלנו - לשמחה ולהקמת בית?!'

מהרגע שהמחשבה הזו הועלתה על הפרק, הצדדים האחרים כבר איבדו ממשקלם. המחוננים קיבלו הודעה כי המשפחה בעלת הדירה הנאה תשמח לארח את השמחה, והודעות נשלחו לקומץ המוזמנים כי החתונה תיערך בשעה טובה ומוצלחת בבית משפחה פלונית, אשר תארח את השמחה.

לצורך הסדרת קיום החתונה בבית, ביקשה המשפחה את עזרתה של מארגנת ומעצבת אירועים, שתאמה עם המשפחה המארחת כי היא תבוא בבוקרו של יום, ותחל להכין את רחבת הכניסה כאולם קבלת פנים ותמונות, את החצר תהפוך לרחבת חופה נאה, וכמובן - את סלון הבית לאולם בו תיערך הסעודה. עם שחר הגיעה האשה, והחלה במלאכתה שנמשכה לאורך כל היום, כולל גם שעות הערב בהן התקיימה החתונה.

לאחר שהחתונה התקיימה בשמחה ובטוב לבב, החלה האשה לארוז את הכלים והחפצים שהובאו לצורך קיום החתונה, ולהחזיר את הבית למתכונתו השגרתית. היא עבדה ועמלה עד שעות מאוחרות אחר חצות ליל, ובני המשפחה המארחת התפעלו מהליכותיה וממסירותה, מעבודה ומהתנהגותה. כשסיימה, נקשרה שיחה בין האשה לבין אם המשפחה המארחת, שהתעניינה אודות צורת עבודתה בימים כה טרופים ומבולבלים...

לפתע הזדקפו אוזניה, כששמעה את האשה אומרת את המילים הבאות: 'תראי, בדרך כלל משלמים לי, משלמים לי טוב. הפעם החלטתי להתנדב, כי אני גרושה מזה מספר שנים, מייחלת להקים בית בישראל. לכן אמרתי להם שאין צורך בתשלום, אני עושה את השמחה הזו מכל הלב, כדי לשמח זוג צעיר, מתוך תקווה שבורא עולם ישמח אותי...'

המשפטים האחרונים הלמו בראש אם המשפחה המארחת כקורנס. היא שומעת את הסיפור שלה: הסכמה נדיבה להיות שותפה בשמחה,

ביתה! ובנוסף, אשה זו גרושה מזה כמה שנים, בדיוק כמו הבן שלה! ענבי הגפן בענבי הגפן, דבר נאה ומתקבל: את הסוף אתם מנחשים לבד, עוד לפני חג הפסח התקיימה שמחת האירוסין הנרגשת, כאשר האשה שהתנדבה לשמח זוג צעיר ולערוך את החתונה בהתנדבות - מתארכת עם בן המשפחה שאירחה בביתה את החתונה במסירות כה רבה. למותר אולי לציין, כי השדכנים - הלא הם הזוג הצעיר שהתחתן ובזכותו באו הגרוש והגרושה בברית האירוסין - ויתרו על שכרם כמובן...

מדהים: מאמץ של משפחה אחת כדי להיות שותפים בהקמת בית, משתלב במאמציה של אשה להיות שותפה בהקמת אותו בית, וסוף דבר שהבית שהוקם במאמץ המשותף, הופך לשדכן שמקים בית בין שני המתאמצים... כי כשיהודים מתאמצים לשמח, פועלים מכל הלב למען זולתם, הקדוש ברוך הוא משלם להם באותה מטבע, ובמזומן! ככל שיהודי מתאמץ לשמח את הזולת, להקל מעליו, לנהוג כלפיו בחסד וברחמים - כך ה' יתברך נוהג אתו, משיב לו כגמולו הטוב. ככל שיהודי פותח את לבו, מעניק לזולתו, פועל למען רעהו - כך ה' נותן לו, מעניק לו, פועל עבורו. הבה נתאמץ למען חברים וידידים, הבה נעשה הכל כדי לשמח את הזולת, לגמול חסד, להרבות טוב - ונזכה שבורא עולם ירבה טובו עימנו, יעניק לנו מאוצרו הטוב שפע חסד ורחמים, שמחה וברכה לרוב!

יהלום שנגנב, נשמה שנמצאה...

הסיפור הבא מתחיל בבית, שאב המשפחה נסתלק, מותיר אחריו אלמנה ויתומים. איש לא שת לבו אל היתום הגדול שבחבורה, בחור צעיר כבן 15, אשר האסון גרם לו לזנוח את הדרך בה חינך אותו אביו. הלה קם ועזב את הישיבה בה למד, נסע לחו"ל והחל לעבוד בסיוע ליהלומנים בבורסת היהלומים.

בתוך פחות משנה, למד הנער את רזי המקצוע היטב היטב, והחל עוסק בעצמו בתיווך יהלומים. בימים ההם גאו בו הרהורי חרטה על דרכו הרוחנית, הוא חש כי מוטל עליו לשוב בתשובה שלימה ולחזור לארץ הקודש, לשוב לשקוד על דלתי התורה ולהדק את הקשר עם אבא שבשמים. הוא החליט כי כשיצבור בידיו סכום מסוים יעשה כך, אולם גם לאחר שצבר את הסכום - הכסף הגדול קרץ לו עוד ועוד, והוא שקע במסחר היהלומים, שוכח את ההחלטה הזו ומשקיע בביזנס את כל יישותו...

ויהי לתקופת הימים, נתן הבחור הלז - שכבר הפך לסוחר מוכר וידוע - יהלום יקר ונדיר לאחד מנאמניו, כדי שיסחר בו ויתווך לו עסקה טובה. עוברים יום יומיים ואף שבוע שבועיים, ואותו 'נאמן' הסתבר כלא כל כך נאמן... הלה נעלם עם היהלום היקר ששוויז הון תועפות, מדי פעם עונה בקצרה לטלפון בתירוץ אגבי כי הנה תיכף הוא מביא את הכסף או שהוא בדיוק טס למדינה אחרת, תירוצים מתירוצים שונים - וכסף אין...

עד מהרה הבין הסוחר, כי ה'נאמן' לשעבר אינו אלא נוכל, נוכל גדול ומתוחכם. הוא קנה את אמונו עוד ועוד, התאזר בסבלנות עד שהופקד

מאחורי ראשו ממש...

אכן כן! ראש הישיבה המבוקש - הוא הוא היושב מאחור! הוא שמע את העובר על הבחור, והחליט על אתר לקבלו לישיבה! הבחור ביטל את טיסתו חזרה, וכבר באותו ערב הגיע לישיבה, מקיים את הבטחתו לשוב ולשקוד על התורה!

סיפור מפעמים זה, המסופר בארוכה בספר 'שפת חיים', מדהים במימדים כה רבים: ראשית, מדהים לראות כיצד התכחשות להבטחה שניתנה לבורא עולם, 'שילמה את עצמה' בהתכחשות נגדית, כאשר חבר נאמן בוגד באמינות שניתנה לו, וממייט נזק כלכלי כבד - בסכום המדוייק שהרוויח המתכחש להבטחה לבורא עולם.

אבל הרבה יותר, במידה טובה מרובה: כשהבחור כבר החליט להגיע לארץ, קבע בלבו ונפשו להתחזק, עשה את הצעד האחד כלפי בורא עולם, בורא עולם השיב לו בצעד ענק משלו, פתח לו את הפתח, סידר וגלגל את ראש הישיבה היישר למכוניתו, בכדי להבטיח שהבחור לא יאבד שנית.

כי במידה שאדם מודד - מודדים לו משמים, כפי שהוא נוהג - נוהגים עמו, כשהוא לא הגון - הוא סובל מחוסר הגינות כלפיו, וכשהוא מחליט להדק את הקשר עם אבא שבשמים - הקדוש ברוך מסייע לו ומהדק את הקשר אתו מנגד!

הבה נפנים את המסר הנשגב. מסתבר, שכל ההנהגה השמימית עימנו, תלויה רק בנו, נקבעת לפי איך שאנו מתנהגים. הבה נחזק את הקשר עם בורא עולם, הבה נשקיע יותר בלימוד התורה, בתפילה כהלכה, ביראת שמים, במידות טובות - ונזכה שבורא עולם ישיט לנו יד, יעניק לנו סייעתא דשמיא לעלות ולהתעלות, וירעיף עלינו שפע מאוצרו הטוב!

פותרים ספר - פותרים שער!

מתוך הכלל של 'מידה כנגד מידה', גילו לנו צדיקים שתי סגולות עוצמתיות וחזקות, שכדאי להכירן ולהשתמש בהן. הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא ז"ע דרש בשם הרה"ק רבו 'החווה מלובלין' ז"ע, על דברי חז"ל שאמרו 'פת שחרית מבטל שמונים ושלוש מחלות', כי הכוונה ללימוד גמרא בבוקר, שכן 'תלמוד' בגימטריא פ"ת, ולכן לימוד תלמוד בשחרית - בשעות הבוקר, הוא סגולה לבטל 83 מחלות מיותרות!

והנה גילוי נוסף, אשר סיפר החסיד הנודע רבי דוד אוסטרובער זצ"ל מפי רבו - הרה"ק בעל ה'שפת אמת' ז"ע, אשר אמר לו בהאי לישנא: 'כשיהודי פותח גמרא בעולם הזה - פותרים לו שיערים ממרום!', וכל מילה נוספת מיותרת!

הנה כי כן, שני אוצרות שאנו זקוקים להם: סגולה לרפואה - בלימוד גמרא בבוקר, ופתיחת שערי שמים - בפתיחת ספרי הגמרא! אז אחים יקרים, הבה נפתח גמרות, נרבה בלימוד בתלמוד - ובפרט בשעות הבוקר, ונזכה בפתיחת שערי שמים, ברפואה וישועה!

בידו יהלום יקר ונדיר מאוד, ואז נעלם ואיננו. לכו נשבר והתרוסק בקרבו, חלק גדול מרווחיו עד אז היו מושקעים באותה מרגלית נדירה ויקרה, אשר אבדה ממנו לעולם!

נכון ומבולבל, ישב הסוחר באותו ערב, מנסה לחבין איך קרה לו אסון כזה, כיצד הפקיד סכום כה גדול בידי אדם לא אמין, ששיקר ורימה אותו במצח נחושה. לפתע נזכר, כי גם הוא שקרן לא קטן: הן הבטיח לבורא עולם שישב לארץ וישקוד על התורה, ולא עמד בהבטחתו!

יתירה מזו, כשהוא מחשב את שווי האבן שנגנבה ממנו, וכמה כסף עוד נותר בידי - הוא מבין שבעצם האבן הזו שווה בדיוק את הסכום שהרוויח מאז אותה הבטחה שהבטיח לשוב ארצה, הוא פשוט חזר לנקודה בה היה בעת שהבטיח את אותה הבטחה! המחשבה הזו הבהילה אותו: הסתבר לו שבורא עולם סיבב שמישהו לא עמד בדיבורו כלפיו - בדיוק כפי שהוא לא עמד בדיבורו והבטחתו לבורא עולם, והנה כי כן - שווי רכושו שב לאותו שווי שהיה בעת החל להפר את ההבטחה!

בהחלטה נחושה, קם הבחור הסוחר והזמין טיסה לארץ, מברר בינתיים על ישיבה מתאימה למצבו כעת. הוא החליט שכאשר ינחת בארץ יבקש להיכנס לאותה ישיבה, ואכן יעמוד בדיבורו - כפי שהבטיח לאבא שבשמים. אולם בבואו ארצה, התעסק רבות בביקורים משפחתיים וחלוקת מתנות, ואת הכניסה לישיבה דחה עוד ועוד...

מה גם, שפתאום החלו בו הרהורים וערעורים. למה שראש הישיבה יקבל אותו, הרי רק יבחן את מראהו - וכנראה ידחה אותו מיד. ובכלל, מי אמר שמתאים לו, ולמה לו באמת להיכנס לישיבה... - היצר הציף את לבו בקושיות ותירוצים, עד שהחליט כי יצא ידי חובתו בכך שהגיע לארץ, והוא כבר מזמין טיסה חזרה...

יום לפני מועד הטיסה, נסע הבחור לתומו בדרכים, וביציאה מהעיר הוא מבחין ביהודי נשוא פנים הזקוק ל'טרמפ'. הבחור עוצר את מכוניתו ההדורה, הלה נכנס ומתיישב מאחור, ומכיוון שמדובר היה בדרך ארוכה למדי שהתארכה בשל פקקים - נקשרה ביניהם שיחה נעימה למדי.

הנוסע האורח שאל את הבחור למקורו ולמעשיו, והבחור - שלא היה לו ידיד אמת להשיח בפניו את לבו - סיפר בקצרה את כל העובר עליו: היתמות, הנדודים לחו"ל, ההצלחה הכלכלית, ההבטחה לשוב לארץ ולהיכנס לישיבה, ההתכחשות להבטחה, הנזק הכספי הכבד, ההגעה לארץ, ההחלטה להיכנס לישיבה, וההחלטה הנגדית - לוותר על הישיבה ולשוב מחר לחו"ל...

הנוסע הקשיב קשב רב, ובסיום הסיפור הגיב: 'דווקא בפרט אחד אני חולק עליך: אתה אמר שראש הישיבה לא יקבל אותך, ולדעתך דווקא כן. הישיבה שלו מיועדת עבור בחורים כמוך, הוא מחפש אותם. למה שלא תנסה להתקשר? אסייע לך - אני מכיר אישית את ראש הישיבה הזה, הנה המספר שלו. תתקשר אליו כאן ועכשיו, נראה אם הוא לא מוכן לקבל אותך...'

הבחור הפך נבוך קמעא, אולם חייג בידיים רוטטות את המספר, ולפתע הופתע ונדהם: צלצול טלפון נשמע מהמושב האחורי, וקול נעים ומוכר מאוד אמר 'שלום' - את המילה שמע גם דרך הטלפון וגם

"וכדי שלא לביישו אני לובשת אותה, אולם באמת לא נוח לי במתנה זו, ולאחר החג אסיר אותה".
אחת מגיסותי קנתה פעם שרשרת מרהיבה לאמא. אמא הודתה לה בחום לבה, ואחר החזירה לה את השרשרת...

אין משליכים חפצים הראויים לשימוש

אמא השתדלה לחנך את צאצאיה להסתפקות ולחיסכון. רבות היתה מספרת לנכדים על ימי ה'צנע' בהיותה נערה בירושלים. "אז הרגשנו עד כמה חשוב כל מאכל וכל חפץ", הוסיפה ואמרה. אכן, אמא לא זרקה דבר מאכל או חפץ במצב טוב, אולם מה שהוגדר אצלה כ'מצב טוב', היה שונה מאוד בהגדרתו אצלנו. גם ארוחותיה היו עשויות משאריות המזון של שאר בני הבית, כי אם הן ראויות לאכילה, למה לזרוק?
פעם סיפרו לאמא את ההלצה, על הזקנה שרטנה על הכלים החד-פעמיים: 'מה הצעירים מתלהבים כל כך מהחד-פעמי? הרבה יותר קשה לשטוף אותם... ואמא הגיבה: "אילו יכולתי הייתי גם אני שוטפת אותם, אלא שהנכדות ממונות על כך, ואינני רוצה להטריחן"...

לעומת זאת, את מפת השולחן החד-פעמית היו מנקים ושומרים לשימוש נוסף, בהוראתה של אמא.

הכל מחולק מיד

נשים רבות חפצו להיטיב עם אמא. הן היו רוכשות למענה מתנות שונות, בלא לשאול ובלא להתייעץ, ומביאות לה. כל פעם שהגיעה מתנה חדשה הביתה, היתה אמא מאושרת: 'הנה, יש לי חפץ נוסף שאוכל להעניקו לאחרים'... מיד היתה מוגיעה את מוחה מי יוכל ליהנות מחפץ זה, מצרפת מחשבה למעשה ומשגרת את המתנה... אשה אחת הביאה לאמא סט כלי מיטה חדשים, ומאחר שחפצה שאמא תשתמש בהם ולא תשלח לאחרים כמנהגה, מיהרה לפרוש את המצעים על המיטות... אמא הודתה לה מקרב לב, אך הוסיפה בצער: "כמה חבל שאת מביאה את המצעים לנו. אנו ישנים רק כשלוש שעות, מוטב היה להביא אותם למי שיהנה מהם יותר, והמובחר ביותר - שתקבלנה כלות יתומות או עניות"...

בפורים היה הבית מוצף במאות ואולי באלפי משלוחי מנות יקרים, שהביאו מוקירים וידידים - החל במוצרי מזון, ועד חפצים יקרי ערך. כבר במוצאי פורים לא נשאר מהם דבר - הכל חולק על ידי אמא. בשבועות האחרונים לחייה קיבלה אמא מתנה מעניינת: מישהי אספה תמונות של אמא עם אבא בהזדמנויות שונות, כגון כשהיא מגישה לו את ארוחתו, משוחחת עמו או שואלת אותו שאלה כלשהי, חיברה אותן במלאכת מחשבת של עיצוב ממוחשב, והכתירה את התמונה הכוללת במשפט שהיה שגור בפיה של אמא: 'לוותר, להחמיא ולתת'.

אמא נהנתה מאד ממתנה זו, אבל כמו תמיד - היא לא השאירה אותה לעצמה. כשפקד את מעונה זוג שסבל מבעיות שלום בית

השבתים? - לפי שאפרים ומנשה הם היחידים שבשבתים שהתגוררו במצרים ויכלו לחיות חיי נוחות, פאר, עושר ורווחה, כבני מלכים. עם כל זאת, מיאנו ליהנות מן הלוקוסוס הרב, ולפיכך זכו שיתברכו בהם כל ילדי ישראל.

אחת מהנשים המקורבות ביותר לאמא, אשר בנתה את עצמה לאור השקפותיה, סיפרה לי כיצד התביישה מאמא כאשר בעלה רכש מכונית. אף כי הרכב היה ישן נושן, שהתואר 'טרנטע' היה יפה לו ביותר, היא הרגישה כי גם רכב כזה אינו עולה בקנה אחד, עם דרישות ההסתפקות שעל פיהן חיה אמא, ולכן תמיד ביקשה מבעלה כי יחנה את הרכב במרחק מה מביתנו...

מעניין כי למרות הכל, ידעה אמא להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, גם כאשר הדברים נגדו את משנתה. אשה אחת ילידת חו"ל, תמחה בפני אמא כיצד היא מסוגלת להסתדר עם מטבח קטן, בעוד היא עצמה איננה מסוגלת לכך כלל. אמא הניחה את דעתה: "את בסדר גמור; הלוא חז"ל אמרו שדירה נאה מרחיבה דעתו של אדם. אני כבר רגילה לגודל הזה, והוא טוב לי".

לבושה בפשטות

נכדה שאלה פעם את אמא: "גלי לי, סבתא, מהו סוד אהבת הבריות אלייך?"

"התשובה פשוטה", נענתה אמא. "כשנשים באות אלי, הן מזהרות בלבן כי בוודאי תפגושנה אשה מכובדת, עוטה מחלצות; לבסוף הן רואות כי אשה פשוטה אנוכי ולבושה בפשטות, לכן הן אוהבות לבוא..."

הדבר לא יאמן, אולם אמא מעולם לא התעסקה בקניית בגד לעצמה, ואפילו לא משקפיים. בילדותה היתה סבתא חיה מושא בוחרת את הבדים שמהם נתפרו בגדיה, לאחר חתונתה היתה סבתא הרבנית קנייבסקי אחראית לקנייתם, ומאז ואילך לא היה מי שיעסוק בכך... נשים רבות ראו זכות לעצמן להפתיע את אמא בבגדים שקנו בעבורה. מיותר לציין שהן לא התייעצו איתה על הצבע והדוגמא, היה עליה רק לאשר את צניעות הבגד טרם לבשה אותו. אמא לא השלימה עם מעשיהן: "לשם מה זקוקה אני לחולצה נוספת, וכי אלבש בגד על בגד?". ידידה אחת הביאה לה בקביעות חליפות מחו"ל, אמא תמחה: "מה אעשה עם בגדים רבים כל כך?". למעשה, רק לעיתים נדירות, מדי מספר שנים, היה לה פריט לבוש חדש, שהיה כמובן פשוט ביותר, וגם אותה לא לבשה אלא כדי לשמח את הידידה שהביאתה.

פעם ירדה אמא לבית הכנסת 'לדרמן' לבושה בסוודר. הימים היו ימי קיץ, והנשים תמחו למראָה. התברר כי אמא היתה זקוקה לכיס כדי להניח בו את המפתח הבית, אך לא עלה בדעתה לרכוש לעצמה בגד קיצי בעל כיסים למטרה זו. וכי מה רע בכיסיו של הסוודר?

באחד החגים באה אמא לבקר את חמותי, כששרשרת פנינים חדשה לצווארה. חמותי התפלאה מאוד ושאלה: "מה לך ולתכשיט חדש?" "מישהו הביא לבעלי את השרשרת כמתנה בעבורי", התנצלה אמא,

ומכעסים הדדיים, מסרה להם את התמונה כמתנה אישית מומנה...

צינור שפע לכלל

נאמר במסכת ברכות: "בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת: כל העולם כולו ניוזנין בשביל חנינא בני, וחנינא בני - די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת". יש מפרשים כי המילה 'בשביל' משמעותה בשביל ובצינור השפע שסלל רבי חנינא. כלומר על ידי הסתפקות במועט הניח רבי חנינא מקור השפעה עצום לכל העולם כולו.

ניתן לומר על אמא, כי בהיותה מסתפקת במועט, ואינה דורשת לעצמה דבר, זכתה להשפיע לכל העולם כולו שפע רב של ערכים רוחניים, הכרה במהותם של חיי תורה, צניעות וקדושה!

הערה: כשהיה פרק זה למראה עיניו של אבא, הוא אישר את נכונות הדברים, בהעירו: "וכי מה צריך לכתוב דברים כאלו פשוטים?"... (ר. צביון-מתוך הספר 'בית אמי')

המשך מעמוד 3 | הגאון רבי בן ציון פלמן זצוק"ל

מים חמים מדוד השבת, בתוספת חתיכת גזר וכדומה, כדי שיראה שיש להם מרק, ובאמת את כל המרק נתתי לאבא ולאורח. אחרי שהאורח הלך, הילדים צחקו ואמרו לי: 'אמא איזה מרק טעים היה היום!', וכולם צחקו...
"גם מהעוף היה חסר, אז חילקתי את המשולשים לרבעים, ואבא והילדים אכלו מעט פחות עוף מכלל שבת, אבל דגים לא היה חסר לי, גם באותה שבת ב"ה. מנה אחרונה הייתי מגישה בדרך כלל

פירות על השולחן, ומי שרצה לקח, ממיילא היה מספיק גם במועט הפירות שהוגשו לכבוד שבת" - דברי הרבנית בסוף ימיה - בעיניי צופיות כמעט דומעות, בזיכרון החסד בערבי שבתות ולילי שבת בתקופה ההיא.
אלו סיפורים על דגים, מרק, עוף ופירות, וליפתן למנה אחרונה, אבל מי אינו יודע, שאלו הן מנות ראשונות גדולות לעולם הבא... (מתוך הספר 'ללא שם')

המשך מעמוד 15 | הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א

בספר 'תורת חיים' - בריסק (עמ' רנ"ה) הביא, שהגאון רבי זאב צ'צ'יק זצ"ל, מיקירי קרתא דירושלים, נכנס פעם למרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל ביום החלאקה של בנו הקטן, וביקש ברכה עבור הילד, ואמר לו הגרי"ז: "בודאי אתם רוצים ברכה שיהיה תלמיד חכם - תלמיד חכם' הוא יהיה כפי ערך שהאבא ילמד אתו, ו'רא שמים' הוא יהיה, כפי ריבוי הדמעות שהאמא תשפוך עבורו".
וכן הביא שם (עמוד קי"א), שסיפר הגאון רבי רפאל הלוי סולובייצ'יק זצ"ל, בנו של הגרי"ז זצ"ל: "באחת הפעמים שיצא עמי אבא לטיולו היומי, כדרכו לצורך בריאותו, הופיע אחד באמצע הטיול לקראתם, ואמר בזה"ל: 'בְּרִיִּסְקֵעֵר רַב, אֵיךְ בִּין אֵיךְ מְקַנָּא! (מקנא אני בכם), הלא אחרי השואה האיומה היו בכל בית ובית אבידות בנפש, כיכמעט בכל משפחה ומשפחה יש אחד שיצא לתרבות רעה, לקומיניזם, או מזרחי, ואילו אצל הרב, כל בניו הולכים בדרך התורה' וכו".
הגרי"ז כאילו נאלם דום ולא השיב מאומה, והלה פנה והלך לו לדרכו. רבי רפאל המשיך לדבר עם אביו, וכך נמשך כל הזמן. לפתע פנה הגרי"ז אל בנו ואמר: "זיי ווייסען דען וויפיל טייקען טרען ק'האב פארגאסן ווען איך האב געוויגט די וויגאלאך פון מיינע קינדער ווען זיי זענען קליין געווען?" (וכי יודעים הם כמה נחלי דמעות שפכתי, בעת שנדנדתי את עריסתם של ילדיי כשהיו פעוטים!?).

מסופר, שבתקופה הראשונה של החסידות, היה גדול מסויים שנסע לאחד מגדולי הצדיקים, וחזר ממנו מלא התפעלות ונעשה לחסיד שלו. כשנשאל "מה ראית אצלו?", השיב ואמר: "ראיתי שיש ריבוננו של עולם!". התפלאו השומעים ושאלו: "וכי עד עכשיו לא ידעת זאת?". אמר הגדול: "אמנם כן, עד עתה גם כן ידעתי מזה, אכן רק 'ידעת' לא 'ראיתי', אצל הצדיק הזה 'ראיתי' יראת שמים, וכשרואים יראת שמים זה משפיע..."

סיפר לי הרה"ג ר' מאיר ברוך שטיין שליט"א, בעמח"ס "דער קוואל פון חיזוק", שבהיותו מלמד דרדקי נכנס פעם אצל זקנו מרן הגה"ק מוויזשניץ-מאנסי זי"ע, והרבי שאל אותו אודות איזה תלמיד שבכתה שלו מוה מצבו הרוחני, ומספר ר' מאיר ברוך, שבתחילה התחיל לומר לרבי את מצבו בלימוד התורה, בידיעותיו ובציוני המבחנים שלו, אך הרבי העיר ואמר לו: "תחילה תספר לי מה מצב יראת השמים שלו..."
(מתוך נועם שיח - מכון אפריון לשלמה שמיני תשפא)

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

נמצא רחוק מן הבית, וכל מחשבותיו נתונות בשאלה כיצד להיטיב לה, ולהודות לה על פעליה שהיא עושה עימו, ולא כפי המצב שנוצר כיום שכל אחד דואג לעצמו, ומעוניין שהוא יהיה מרוצה. כמו שלפעמים הבעל דורש את ארוחת הצהרים, גם אם רעייתו המטופלת בתינוקות קטנים עסוקה עד למעלה-ראש, ולא היה לה פנאי ואפשרות להכין את הארוחה. מי שמתנהג עם רעייתו בדרך זו, אינו הולך בדרך בה בחר ה'.

כאשר בני-הזוג צועדים ביחד, נמלכים זה בזה, וממליכים זה את זה - חייבים טבולים בים-של-חדווה, וגלים-של-אושר מציפים את לבבם.

הפתרון המחוכם של הגאב"ד דפוניבז'

הגאון מפוניבז', מרן רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, סיפר על בעל שהתלונן בפניו על רעייתו שאינה מסודרת, וביקש גט. הדבר היה עוד בעיירה פוניבז' שבליטא, וכל ניסיון לשכנעו שיוותר על הרעיון, נפל על אזניים ערלות. אמר לו רבי יוסף שלמה: "בוא מחר לביתי ותקבל את הגט הנכסף".

למחרת קרא הגרי"ש לזוגתו הרבנית, והורה לה לפזר אף את כל הבגדים שהיו מיועדים לכביסה, להוציא את החפצים מן הארונות, ולפזר אף את כל האוכל בכל חדרי הבית. הרבנית שהיתה מטבעה מסודרת מאד, התביישה לעשות זאת, אך כיון שאשה צדקת וכשרה היתה, עשתה רצון בעלה עד שהבית היה נראה מפוזר ביותר.

והנה, בשעה היעודה מתדפק הבעל על דלת ביתו של הרב, ומביע באוזניו את פליאתו על... אי-הסדר השורר בביתו.

השיב לו הרב: "לפי דבריך יוצא שגם אני הייתי צריך לתת גט לרעייתי!... אבל הינך רואה שאני חי איתה בשלום ובשלווה, ואם כן מה לך להתקוטט עם אשתך על דבר קטן כזה?!"

(מתוך הספר 'שמחה בבית' בעריכת הרב משה מיכאל צורן שליט"א)

לחיים), אומר תמיד, שכיום אי אפשר לחיות בשבת בבנין שאין לאחד מדייריו מכונית צמודה. כי יש מקרים שצריכים לנסוע בדחיפות עם יולדת". הסיפור התרחש, כמובן, לפני שנים רבות, מיד עם בואנו להתגורר ברמת אלחנן, כש'מעייני הישועה' עדיין לא הוקם, וגם לא 'עזר מציון' עם ה'גוי-של-שבת' שלו...

עכשיו פנתה רעייתי אל בעל הרכב ושאלה אותו: "אמור נא לי, אם תהיה בביתכם יולדת שיצטרכו להסיעה בשבת, האם תסיענה?" והוא עונה: "בוודאי!". "ואם תתקל במקרה של ילד שזקוק בשבת לפעולה רפואית דחופה, האם גם אותו תהיה מוכן לקחת?". - "בוודאי!" - השיב בעל הרכב.

ואז פנתה רעייתי אל כל השכנות ואמרה להן: "בעצם, הרכב הזה שייך לכל הבניין... שהרי כשיצטרכו להסיע יולדת או חולה בשבת, אין כאן אדם אחר עם רכב שיעשה זאת, ואם כן כולכן צריכות להסכים עם החניה הזו..."

כשמוע הנשים את ההיגיון שבדבריה, הסכימו כולן פה אחד לאפשר לו את החניה... איזו דעת תורה! איזו תבונה לנצל כל רגש קטן בתורתנו הקדושה, כדי להשכין שלום בין איש לרעהו.

מרן ה'איילת השחר' מזרז את בני-לווייתו בצרפת, לקנות מתנה לנשותיהם הממתינות להם בארץ...

כדי לרדת למהותו של שלום הבית, נספר כאן שבהיותו בצרפת, לרגל ביקור בקהילות החרדיות, שאל מרן הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצוק"ל, את כל בני לווייתו, אם קנו מתנה לנשותיהם, כדי שבשובם הביתה יהיה מה להעניק להן...

"הרי" - אמר הגרא"ל - "עזבנו את הבית לכמה ימים, והאשה דואגת, וצריכים לקנות לה משהו..."

זה נקרא שלום בית... כאשר הבעל זוכר את אשתו גם כשהוא

כזו קטנה של חוסר מלח בתבשיל, שזה רגילים בדרך כלל לומר וזה קורה וכו' וכו', - וכי כל כך מקפיד הח"ח על דברים הרגילים להיאמר! אמר לו הח"ח: "בא נלך למטבח ונראה מה קורה שם!". יצאו למטבח וראו כיצד בעלת הבית כועסת על המבשלת, על שלא שמה מספיק מלח לכאלו אורחים חשובים, וצעקה עליה ולבסוף אף הודיעה לה שהיא מפוטרת.

אמר ה'חפץ חיים' לרב ההוא: "אתה רואה? מילה קטנה שנראית מחוסרת משמעות, שנראית ממש כפספוס של אורחים הרגילים בכעין זה, והנה סופו נזק וצער עצום ליהודי!".

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל: 7622500@gmail.com

והתאכסנו בדרך באכסניא, ולאחר שהוגש להם האוכל שאלה אותם בעלת הבית, האם האוכל היה טוב. מרן הח"ח ענה שהיה טוב מאד, והרב שנתלווה אליו אמר שהיה טוב מאד, רק שהיה חסר קצת מלח במרק.

כשמוע הח"ח דבריו אלו ספק ידיו בראשו ואמר: "כל ימי נזהרתי מלדבר ולשמוע לשון הרע, ועתה נאמר בפני לשון הרע על המבשלת, לא היתה כדאית כל נסיעה זו", ומיד הסביר הח"ח שהרי עכשיו תלך בעלת הבית למבשלת ותרגז עליה ויצא לה נזק מזה, וזה ממש לשון הרע שגורם נזק לאחרים.

לפליאתו של הרב הנלווה על כך שהח"ח מגזים בדבריו, על הערה

ספר "בצל משכיות הכסף"

כבוד תלמידי חכמים וזההידות בגחלתם
והעמקה באגדות הלל ושמאי ובחטא אדם הראשון

ספר ייחודי וראשון מסוגו יוצא בימים אלו לאור עולם, כאשר בחלקו האחד הוא משמש תרופה ומזור לדור התהפוכות בו אנו שרויים. ואילו בחלקו האחר הוא חושף בפני הלומד את עומקם והיקפם הבלתי נתפס של דברי האגדה שבש"ס, באמצעות מאמרי העמקה והתבוננות לאורם של רבותינו בעל המחשבה והדעת.

הספר "בצל משכיות הכסף", הינו פרי רוחו של הגאון רבי יוסף רייכנברג שליט"א, ראש כולל 'אהל שושנה' בעיר התורה בני ברק וממקורביו ובאי ביתו של מרן רשכבה"ג שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א, אשר כבר כמה שנים מעורר את המחבר שליט"א על חשיבות הדפסת תורתו עלי ספר, למען ישוטטו רבים ותרבה הדעת.

הספר מחולק לשני חלקים, השונים זה מזה בסגנונם ובמהותם.

חלקו הראשון של הספר עוסק כולו בעניינם של חכמי ישראל, ההתקשרות אליהם, ההתאבקות בעפר רגליהם, פקחותם ואחריותם של גדולי ישראל, גודל החרדה לקדושתם ולתורתם, הזהירות מלצער ת"ח או מלדבר חלילה בגנותו, חיוב ההתרחקות מן המחלוקת ועונש המבזה תלמידי חכמים.

לאורך כל המאמרים שבחלק זה, שזור המחבר עשרות עובדות והנהגות, שמועות ופניני חכמה ודעת, כשחלקם הגדול הם דברים שהוא זכה בעצמו לשמוע מפיהם, ובראשם מפי מרן שר התורה שליט"א. בין השיטין חולק המחבר גם מניסיונו הרב כיצד ניתן לזכות גם בדורנו לקירבה אמיתית לתלמידי חכמים, ומהי הדרך להנחיל זאת בקרב הדור הצעיר, כמו גם את ההתבטלות המוחלטת לדעתו של תלמיד חכם, דברים שהיו פשוטין וברורים לכל אחד בדורות הקודמים.

גילוי מרעיש אנו מוצאים בספר (בעמ' מב) אודות תופעת הנשירה רח"ל שצוברת תאוצה בימינו. וכך כותב המחבר: "ואמר לי מרן שר התורה שליט"א לכתוב, שאחת הסיבות שמצוי בדורנו שהרבה נערים בהגיעם לגיל ההתבגרות פורקים מעליהם עול תורה ומצוות, הוא מפני הרפיון בכבודם ומוראם של גדולי ישראל ותלמידי חכמים, וגרוע מזה שמצעים ומבזים גדו"י ותלמידי חכמים, וכבר כתב החזו"א (סנהדרין סימן כ') שחטא זה גורם שאין לקוות ממנו זרע מעליא". והדברים מבחילים.

עובדה מרעישה בענין ברכתיו הקצרות והמפורסמות של מרן שר התורה שליט"א, אנו קוראים בספר (בעמ' נט) וממנה עולה כי בניגוד למה שניתן אולי לחשוב חלילה כי הברכה הקצרה, בו"ה או רפו"ש, מראה על איזה ריחוק או חוסר השתתפות בצער, ואולי עלולה לפעמים להתגב מחשבה כי הטיחה לבוא ממרחקים להתברך בקודש פנימה מיותרת ח"ו, חשוב לשמוע את מה שסיפר אחד ממקורבי מרן שליט"א, שהיה נוכח בחג הסוכות תשע"ב בעת שהתמוטטה הרבנית קניבסקי ע"ה בבית מרן שליט"א כשהוועקו בבחילות אנשי הצלה על מנת לטפל בה. והנה מרן שליט"א ישב אז במרפסת הבית ולמד, וכשנדודע לו על מצבה של הרבנית קם ממקומו והלך לעבר המקום שבו שכבה הרבנית. כאשר ניגש אליו אחד מהמטפלים ואמר שכעת מתחילים לטפל ברבנית ומבקשים ברכה שהטיפול יצלח, אמר מרן שליט"א כהרגלו שתי מילים בלבד... ברכה והצלחה!

חלקו השני של הספר 'בצל משכיות הכסף' הינו יצירת מופת בפני עצמה.

ביד אמן ובעושר רעיוני עצום, מקיף המחבר ומעמיק באגדת חז"ל המפורסמת במסכת שבת (לא). שם מספרת הגמרא על שנים שהתערבו ביניהם אם יוכלו להקניט את הלל הזקן ואמרו, כל מי שילך ויקניט את הלל יטול ארבע מאות זוז. הגמרא מאריכה כיצד ניסה אותו אדם להקניט את הלל בזמן שהיה חופף את ראשו לכבוד שבת, כאשר לשמע קריאותיו 'מי כאן הלל מי כאן הלל' נתעטף ויצא לקראתו פעם אחר פעם, כשבכל פעם הוא מאיר פנים ומשיב בשלוה לשאלות ה'דחופות'. בסיום המעשה, לאחר שהתאונן אותו אדם על איבוד ממונו, אמר הלל, 'כדאי הוא הלל שתאבד על ידו ארבע מאות זוז וארבע מאות זוז והלל לא יקפיד'.

כסידרה של לא פחות מארבעים וארבע מאמרים (!) המשתרעים יחד על פני מאות עמודים, מעמיק המחבר שליט"א ברוחב דעת ובהיקף בלתי מצוי בכל נקודה ונקודה באותו מעשה, וכן במעשה שבהמשך הגמרא אודות הגר שבא להתגייר אצל הלל ושמאי, כאשר חלקם האחרון של המאמרים עוסק במהותם ובדרגתם של הגרים בישראל, ובכלל היסודי של כל התורה 'מאי דעלך סאני לחברך לא תעביד'.

המאמרים שאובים ומלאים גם מהחלק הנסתר והרוכב הפנימי של התורה, וכך מלבד עצם פניני החכמה והדעת יש כאן גם הצצה לעומקם הבלתי נתפס של מאמרי האגדה של חז"ל, אשר בהתבוננות נכונה מתוך התבטלות ורצון אמיתי, ניתן לראות כי מאוד עמקו מחשבותיהם ואין להשיג את תכליתם.

בחלקו האחרון של הספר כתב המחבר 'פתיחתא זעירתא' בענייני חטא אדם הראשון, כאשר בסידרה של י"ג פרקי העמקה, מקבל הקורא הסתכלות חדשה על פרשה קשה זו שהיא מיסודי הדת. גם בפרק זה מרבה המחבר להביא מדברי רבותינו בעלי הקבלה ומעמיקי הדעת.

לכל אורך הספר נושבת רוח האמונה הפשוטה בעומק דברי חז"ל, בתלמידי החכמים ובמאורי התורה. וכבר העידו הרבנים בהסכמותיהם לספר, כי כל מי שמכיר את המחבר יודע כי הדברים משקפים את אישיותו והם בבחינת 'הוא היה אומר' ממש.

הספר יצא לאור על ידי 'צוף הוצאה לאור' בראשות הרב נתן פלדמן שליט"א, ובימים אלו הוא עושה את דרכו לחנויות ודוכני הספרים.

• חדש על המדף •

יומא טבא לרבנן

הופיע ויצא לאור
בשעה טובה ומוצלחת

"בצל משכיות הכסף"

זכו ביאור נרחב

א. במעלת התורה והחכמים וישראל
ומעלת המידות ומדרגת הגדים.
מיוסד על הסוגיא בשבת לא' במעשים
דהלל והמקניט והגרים.

ב. ביאור נרחב בעניין מעלת אמונת
חכמים וכבוד חכמים והזהירות בגחלתם
והבדיחה ממחלוקת וכמה שמועות
ומעשים והנהגות בענינים אלו
ממדין שר התורה

רבי חיים קניבסקי שליט"א

ג. ביאור נרחב על חטא אדם הראשון
ומדרגתו שקודם החטא ואחר החטא
וענינו של הנחש ופיתויו והמדה כנגד מדה
שבעונשיו החטא ועוד.

מעלת התורה
החכמים
ישראל
והמידות
בסוגיא בשבת לא'
עניני חטא
אדם הראשון

תפוחי זהב
במשכיות
כסף דבר
דבר על
אפניו (פירוש)

חדש חדש חדש

יומא טבא לרבנן

בסיעתא דשמיא

לרגל תחילת מסכת יומא הופיע ויצא לאור הספר

שיעורי הדרן בעיון

על מסכת יומא

מאת הגאון

רבי עקיבא מדלוב שליט"א

ראש כולל עטרת יצחק ובעל מח"ס עטרת המועדים

יסודות המסכת

והיקף

דברי רבותינו

הראשונים ואחרונים

תמצית שיעורים

שנמסרו על סדר הדרן

הדרן בעיון

ע"י חסידים וחסידות מלכות

מסובסד
ע"י מפעל
'הדרן בעיון'

ספר יוצא לאור בצוף

תמיד ידעת שתוציא ספר אבל לא ידעת איך עושים את זה!?

בצוף הוצאה לאור, הוצאת הספרים המובילה בציבור התורני תקבל שירות אישי ומקצועי מכל שלב שבו החומר לספר נמצא ועד לתוצאה המוגמרת המושלמת

-
יח"צ
-
פרסום
-
הפצה
-
הדפסה
-
גרפיקה
-
עימוד
-
עריכה לשונית
-
עריכה תורנית
-
הקלדה

נתן פלדמן • 054-8401840 • 02-6504055 • www.tzufbooks.co.il • zuf@zuf.co.il